

ŁOTYSZE INFLANT POLSKICH

A W SZCZEGÓLNOŚCI

GMINY WIELŃSKIEJ, POWIATU RZEŻYCKIEGO.

OBRAZ ETNOGRAFICZNY

PRZEZ

STEFANIĘ ULANOWSKĄ.

CZĘŚĆ III.

W KRAKOWIE.
NAKŁADEM AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI.
1895.

1. Ap natikli.

Beja tāvs ar mōti, jīm beja septeini bārni. Nu septeinu bārnu seši apmyra, vīna viņ septeita maita palyka. Cīži, cīži jōs žālōja, deļtō ka vinim baiš beja, kab nanūmiertu. Audzāja jū i globōja, i leigōja, to mōtá, to tāvs, vys leigōja. Leigōja, cikom viná izauga lela, i koč lela izauga, vys jū leigōja tāvs ar mōti. Nu i atbraucá svōti svōtōt jū. Soka mōtá ar tāvu iz jaunū puisi, kur jū svōtoj: „Ka tu gribi jū jimt, to verīs, kab dorba nadūtib jai a nikaida viņ darāt i kab tu jū nasistib i nalomōtib!”

Jys pazajāmās, ka nalomōškys, nasisškys i nadūškys nikaida dorba strōdōt. Pec tō nūtaisa kōzys, nūvad jū iz jauniča sātu, nūvad šyupeli leidza. Šyupeli nūvad i pakar ustobā. Cyti doncoj i gūļoj, a jei kōp šyupelī i leigojās.

Pec kōzu, ka jau gosti beja izbraukuši, vysi stōj dorbu strōdōt sātā, a jei leigojās šyupelī. Nakti ar veiru gul, a dīn leigojās i dorba nador.

Dūmoj tāvs: “Kas niu bēs? Kū jys dareiškys ar taidu vadaklu? Bōrt jōs nalyka, sist nalyka, kai izvuicāt da dorba, ka navar ni sist, ni lomōt?”

Soka tāvs iz mōtis: „Paraudzāsim nadūsīm mās jai äšt!”

A mōtá jōs žālōja, nu tāva pazagš dává äšt, i jei vys kai leigōjās, tai leigojās. Tāvs rádž, ka sīva naklausa, stōja tagan pi ceplá patš, sorgoj, kab jai naīdūtu mōtá nikō, a ka izvōrāja maļteiti gotova, saucá vysu saimi pi golda, soka jys: „Kas dorbu strōdōja, lai it vysi ästu, a kas leigōjās, lai leigojās!”

Vysi paädá, a jai nadává nikō.

Iz ūtrys dīnys, izlyka mōtá äšt vōrāt i poša nūgōja iz cytu dorbu, a jei daskrīn, lizeiku pajámá, putru izmaisāja i otkon kōpá šyupelī leigōtūs.

Cyti sagōjuši āstu, tāvs soka: „Kas dorbu strōdōja, lai īt āstu, a kas leigōjās, lai leigojās!”

Jeī soka: „Tāteī, aš šudiņ dorbu strōdōju.”

Tāvs vaicoj: „Kū ta tu, maitiņ, strōdōji?”

„Aš putru izmaisieju.”

Tāvs soka: „To dūd jai lizeiku aplyzgōt, ar kurū putru maisāja!”

Padává lizeiku i jei tū dīnu otkon golodna beja, pa tam, ka vysī paāduši, tāvs saslādzá, kas beja palicš nu maļteitis, i atslāgys kešā sabōzá. Nu, jei saprota, ka vajaga dorbu strōdōt, kab dabōt āst.

Iz ūtrys dīnys stōj vysī pi dorba i jei dastōj, paleidz vysu strōdōt mōtái —izslauka ustobu, lizeikys apmozgōja, bļūdys, gūvš izslauc, gonūs izdzan, vysu paleidz pastrōdōt, pec tō otkon šyupelī īlāc i leigojās.

Atīt tāvs iz maļteiti i soka: „Kas dorbu strōdōja, lai īt āst, a kas leigōjās, lai leigojās!”

Jeī soka: „Aš šudiņ, tāteī, dorbu strōdōju.”

Tāvs soka: „Kū ta tu, maitiņ, darieji?”

„Pavaicoj, tāteī, iz mōti!”

Nu mōtá pascāja, ka jei vysu dorbu leidza ar jū strōdōja. Tūlaik tāvs soka: „To áj, maitiņ, āstu ŗaizá!”

Jeī izskrāja nu šyupeli i nūgōja āstu, pa tai šaļtái, cikom ādá, vini nūjámá šyupeli, sakopōja, ceplī īsvídá i sadaga. Nu tō laika jei leidz ar vysim strōdōja i ap šyupeli nagōdōja.

Nūbraucá jei iz tāvu, iz mōti sovu i pazalīlāja, ka vysu dorbu strōdōt mōk. Vaicoj tāvs ar mōti: „Mož tevi syta, mož mūcāja?”

Jeī soka: „Nā, nasyta maņ i namūcāja, aš poša pazynu, ka vajaga maizi peļnāt. Atbraucit niu iz manim, tāteī, māmeņ,

pazavārsit, kai aš labi dzeivoju, par tū ka vysu dorbu sastrōdōt mōku!"

2. Ap kazeņom.

Beja dzeivōjuši vecš ar vāci. Vācā izgōja ōrā nakti meiztu, i mušeņ jī sazanaidavōjuši beja, pa tam ka vecš pajāmā aizmátá durs pec vācis. Kai vecš aizmátá nu vyds pusis durs, tō vācā dagōjusi aizmátá nu ōrs pusis. Jei navar tikš vydā, a jam navar iziž ōrā, tam veceišam. Vācā nūgōja sāv paceļu. Īt, īt, īit mežā, verās, ka ustabená stōv meža vydā. Īit ustobenā, verās, ka tei pīdiersta irā pylna spyru. Jei pajem izslauka teiru, pajem izkurynoņ cepli, pīvōrej āšt i poša paād, pec palīn zam ceplá i guļ.

Atīt kazenis i breinīs, ka cik sylta jū ustabená, cik teira i putra savōreita stōv ceplā. Sōk runōt, ka vajaga dalikš ōzeiti ar četrus acš, lai pilnavoj, kas cik labi dora jōm, a cikom vinis runoj, vysu izdzierd vācá zam ceplá.

Iz ūtrys dīnys kazenis dalīk ōzeiti ar četrus acš, lai pilnavoj i aizskrīn paceļu. Tivleņ gulādama zam ceplá vācá soka: „Mīdž, ōzeiti, vīnu acteni, mīdž ūtru acteni, mīdž trešu, mīdž i catūrtu!"

Aizmīdz jys vīnu, i ūtru, i trešu, i catūrtu, tūlaik izlīn jei nu aceplis, izkurynoņ cepli, izslauka ustabeni, izvōrej āšt, pec palīn zam ceplá i guļ.

Atskrīn kazenis iz ustabeni i vaicoj: „Nu, nūpilnavōji, ōzeiti?"

Jys soka: „Nā, aizmygu."

Jem ōzeiti i nūsyt kozys, iznas iz ustobys i pakar ōzeiti. Iz ūtrys dīnys līk ar pīcys actenis ōzeiti pilnavōtu. Ka jōs beja nūskriejuši paceļu, sōk runōt, gulādama zam ceplá vācá:

„Mīdž, ōzeiņ, vīnu acteni, mīdž ūtru, mīdž trešu, mīdž i catūrta!”

A pīktu aizmiersa, a moža jei i nazynō, ka pīcys acš beja. Nu i pīkta palīk valā. Izlīn jei nu aceplis, izslauka ustabeni, cepli izkurynōja, bīzys putrys pīvōrāja, pīādá poša i paleida zam ceplá — guļ.

Atskrīn kazenis, vaicoj iz ōzeiti: „Voi tu nūpilnavōji, ōzeiti?”

„Nūpilnavōju, kazenis.”

„Nu kas mūsīm labi darāja?”

„Taida váceitá, jei zam ceplá guļ.”

Daīt jōs pi ceplá i soka: „Váceiņ, liņ ōrā! Nazabeisť tu, máš tevá naaiztiksim, itai tu labi darieji mūsīm!”

Jei izleida ōrā nu aceplis. Prosa kazenis: „Váceiņ, dzeivoj tu vysod ar mūsīm! Máš tevi globōsim i putrys táv bēs gona ašť. Dzeivoj, váceiņ!”

Jei soka: „Maņ ir, kazenis, veceiņš — vacs cīži. Maņ vajag iz jū nūiť!”

„To tu, váceiņ, nūáj i atáj atpakaļ! Ka jys namōk sauť, tovs veceiņš, to tá atvād, lai jys tápať dzeivoj! Ka namōk sauť, lai īt, a ka mōk sauť, lai naīt!”

Jei soka: „Kazenis mīlōs, jys namōk sauť, aš jū tá atvesšu.”

Izvōrāja jei bīzys putrys, kab nūnásť sovam veceišam. Jei īt. Dagōjusi pi sovys ustobys izkōp iz grīstu i paplieš vīnu grīsteni valā, īsvīž putrys lizeiku vīnu iz gultys. A veceiņš guļ gultā nūdžeibš, cik dīnys naādá, i jam teik putra mutā. Apzaverās, dūmoj: „Kas tys ir par breinums, mušeņ Dīvs putrys svīž nu dabasu?”

Jys soka: „Ok, Dīveņ, īsvīd maņ ūtru lizeiceni!”

Jeī īsvīž ūtru lizeiceni putrys mutā. Jys soka: „Dīven, īsvīd maņ trešu lizeiceni!”

Soka váceitá, sadādama iz grīstu: „Nā, veceit, itá navā Dīvs, itá aš asmu. Moža tu pataiseisi durs valā, moža mani īlaissi vydā tagad?”

Jys tivleņ atmat durs, īit jei vydā, īdūd jam putrys vāļ i soka: „Veceit, īsim máš niu iz kazeņom!”

Jeī īt ar veceiti sovu dzeivōt iz kazeņom. Atgōjuši iz kazeņom izkurynōja cepli, izvōrāja āšt galis. Daudz galis pīvōrāja ōzeiša, kurs beja nūsysts. Veceitš bejus nūdžeibš, apād vysu ōzeiti, pec līn zam ceplá i guļ. Atskrīn kazenis, prīcojās, ka vácá naapmōnāja — poša atgōja i veci sovu atvádá, ka šīm bīš tagan labi dzeivōtu. Atīt nakts, vysī gulstās, sōk veceitš zam ceplá pirst. Kazenis tryukstās, da vysys paceļu — jōs dūmōja, ka saun. Skrīn vácá pakaļ klīgdama: „Kazenis mīlōs, nabiedzit, jys nasōvá, jys pyrda!”

Kazenis vys paceļu, nazaklausōs vys. Tūlaik jei īskriejusá ustobā jem vāzu i sōk veci sist: „Kam tu, veceitš, kazenis nūbīdieji?”

Jys soka: „Aš beju aizmidzš i apzapyrdu.”

Vácá syta, syta i nūsyta. Tūlaik kazenis atgōja iz ustobu i dzeivōja ar váci, i da šūlaika dzeivoj.

3. Ap visteni.

Turāja saiminīks vīnu viņ visteni klāvā īspīdš, nalaidá ōrā. Īt gaileitš pa ceļu, rádž, ka jei tup iz lūga i soka: „Izsiť, vistená, styklu i áj ar manim paceļu, deļtam ka zámá dag!”

Jeī izsyť styklu i īt ar gaili. Sateik jī dzārvi, dzārvá vaicoj: „Kur jiuš ejat, gaileitš ar visteni?”

„Īmam paceļu, pa tam ka zámá dag. Áj tu ar m̄sim leidza!"

Jeī īt ar jīm. Vot jī trejs. Īt, īt jī otkon, sateik vucynu.

Soka vucyns: „Kur jiuš īškūš?"

„Īsim paceļu, zámá dag. Áj tu ar m̄sim!"

„Nu labi!"

Vot i vucyns īt ar jīm, nu četrūs jī. Otkon jī īt, sateik viersi.

Vaicoj viersš: „Kur jiuš ejat?"

Gaileitš atsoka: „Īmam paceļu, zámá dag. Áj tu ar m̄sim!"

Viersš nūgōja ŗaizā, jī tagad pīcūs.

Dagaidā jī zīm̄ys — solts laiks, soka gaileitš ar visteni: „Solts laiks, paleidzit taisāt ustobu, kimā dzeivōt par zīmu!"

Atsoka dzārvá: Šei napaleidzeiškūtá — šei palikškūtá gaļveni zam spōrneņu i sylts b̄yš!

Vucyns otkon atsoka: Šam lobs kažuks, šys nu kolna lejā atsateceiškys, i sylts b̄yš!

Viersš soka: Šys nu prīdis da prīdis skraideiškys, badeiškys ar rogam, i sylts b̄yš!

Jī napaleidzāja gailám, a gaileitš ar visteni stōja, sataisāja ustabeni i dzeivōja tī.

Tyka cīži solts, atskrīn dzārvá i prosōs: „Gaileitš, visten, īlaidit mani ustobā!"

Gaileitš soka: „Tu sacieji, ka paliksi zam spōrnená gaļveni i sylts b̄yš."

Dzārvá atsoka: „Ka tu mani naīlaissi, to aš tāv sylnys nu sīnys izpliesšu!"

Soka gaileitš iz visteni: „Vajaga laist, ka jei izkaš sylnys nu sīnys, vys cik paņ ni šīm, ni jai sylvuma nab̄yš!"

Īlaidá. Pec atīt vucyns i prosa: „Īlaidit mani gaileiņš ar visteni!”

Gaileiņš soka: „Tu sacieji, ka táv sylts kažuks i nu kolna iz láju skraideiškys, i sylts b̄yškys.”

Jys soka: ka nalaisškys ustobenā, to šys ar roгим tovai ustabenái pakšš apsisškys!

Soka gaileiņš iz visteni: „Vajaga laist, a to ni šim, ni jam nab̄yš syltums.”

I jū Īlaidá ustobā. Atīt viersš i prosa: „Gaileiņš ar visteni, laidit ustobā!”

Atsoka gaileiņš ar visteni: „Tu sacieji, nu pr̄idis da pr̄idis skraideiškys, ar roгим badeiškys i sylts b̄yš.”

Soka viersš: „Ka mani nalaissi, to aš tovu ustobu izjaukšu ar roгим!”

Soka gaileiņš iz visteni: „Kū darāt, vajaga laist!”

Nu beja jī p̄ici ustabenā.

Īt vylki — divpadsmīt vylku, soka Īdami: Cik šī staigōjuši, a nikod tá ustabenis nabeja, a tagad atsarodusās. Vajaga Īt pazavārtīs, kas tī ir.

Īt tymā ustabenā patš vacōkīs vylks. Kai Īt, tai jū p̄isp̄iž viersš pi s̄inys ar roгим i tur. Daskrīn otkon vucyns i syt ar p̄iri sōnūs. Daskrīn dzārvá i kņōb čūkstā, a gailš ar visteni loktā sādādami klīdz: „Sitit, sitit, dūdit šur!”

Spruka jys ōrā nu lylys bailis, daskrāja pi sovu cytu i sōk stōstāt: Ok, kaidu šys mūku redziejš! Kai stōja pi šō taidš lels ar divi m̄iti. Otkon ūtrīs kai skrāja, da kai sōka ar bārza vāzu šam sistš par sōnim, tō vyss sōns salauzāja, Trešīs otkon kai skrāja ar sorkonu, sorkonu dzelzi i vyss šam čūkstu dadzynōja, a tī, kur augš siediejuši, tī klīdzuši: Sistš, sistš i padūd šam jū! Kab

jīm padavuši, to, Dīvs zyna, šys nabytu dzeivs sprucš nu tīnis!
Kū ta dareiškūš tagad?

Vot jī it, it, atrūn sāžauku, izdzer iudini nu sāžaukys, kab jūs apmeizt i apsleicynot tymā ustobenā, palik dyuná viņ. Nu jī tagad it, daīt pi ustabenis, sakōp vīns iz vīna i meizš sakōpuši. A tys, kur syta — zamu. Jī, kai vīns iz vīna sakōpá, stōv. Gaileitš ar visteni kai aizklīdz: „Zamejū dūdit, zamejū dūdit!”

Jys kai nūzabeidōs, kai leiš nu zámīnis, tai cyti vysy i apšļuka dyunī. Pārās, pārās pa dyuni, vysy i apzabeidzá, a gaileitš ar visteni dzeivōja ustabenā i da šūlaika dzeivoj.

I vysa.

4. Ap gaileiti.

Beja saiminīcensš bednys. Īdává jam kungs teiruma gabaleni, kimā zierņu apsāt. Apsāja jys, a bolūži atskrāja i izádá zierņš. Iz ūtra gods otkon jys apsāja, atskrāja zūsš i izmeidāja. Apsāja jys i trešu godu, atskrāja vystys i izkosa, otkon jam nikō natyka. Tūlaik atskrāja gailš nu meža, nazynoms nu kureinis beja taidš gailš, atnásá dziernovys i soka: „Pajám gryudeni labeibys īsvīd, dziernovōs samaļ i bīj myltu gon!”

Jys īsvīdá gryudeni kvīšu, i jam beja kvīšu mylty, īsvīdá rudzu gryudeņu, i beja jam rudzu mylty, īsvīdá mīžu, i beja jam mīžu mylty, nu tō jys palyka cīž bogots. Atbrauc kungs iz jū i breinīs, ka šam nabeja nikō, a tagad taidš bogots palyka, vaicoj: „Nu kureinis tu dabōji itō monta?”

Jys soka: „Nu dziernovu.”

Kungs aizjámá dziernovys i nūvádá iz muižu.

Atīt gailš, kai dazynōja, aizasirdāja brīsmeigi, soka: „Kam tu devi?”

Nu kai ta nadūt, ka beja kunga laiki, kū kungs lyka, tū vajdzāja mužykam klausāt.

Gailš soka: „Aš īšu atjimšu nu kunga dziernovys.”

Jys nūit iz muižu i satyka lopsu.

Vaicoj lopsa: „Kur tu áji, gaileit?”

„Iz kungu pec dziernovu!”

„Pajám mani leidza!”

„Īlein maņ čūkstā! Ka ģleissi, to jimšu!”

Lopsa ģleida čūkstā. Īt, sateik vylku.

Vaicoj vylks: „Kur tu áji, gaileit?”

„Iz kungu pec dziernovu!”

„Pajám mani leidza!”

„Līņ čūkstā! Ka ģleissi, to jimšu!”

Vylks ģleida. Nūit tōļōk, sateik lōci.

Lōcš vaicoj: „Kur áji, gaileit?”

„Iz kungu pec dziernovu!”

„Pajám mani leidza!”

„Līņ čūkstā! Ka ģleissi, to jimšu!”

Lōcš saleida. Nūgōja gaileitš pa ceļu,

Atgōjš iz muižu, izstōja iz gaņku i aizdzīdōja: „Kikirigī, kungs, atdūd mužyka dziernavenis!”

Bejuši gosti pi kunga, jam kauns beja. Aizasirdāja cīži, lyka nūgiuļ gaileiti i svīst katukā vystu. Nūgiva i aizslādzá katukā vystu, a lopsa izleida nu čūksta i nūžņaudzá vysys vystys, zūsš i peilis.

Iz reita verās, ka gailš padarāja cik izgaisynōšonys, pajámá izsvīdá nu tīnis. Jys nūskrāja, izstōja iz gaņku i otkon dzīd: „Kikirigī, kungs, atdūd mužyka dziernavenis!”

Kungs aizasirdāja, lyka sagiuļ jū, īsvīst vušku klāvā. Sagiva, īsvīdā vušku klāvā, a vylks izleida nu čūksta i apgrīzā vysys vuškys.

Iz reita verās, ka gailš cik bādys padarāja, pajāmā izsvīdā ōrā, a jys nūskrāja iz gaņku i otkon dzīd: „Kikirigī, kungs, atdūd mužyka dziernavenis!”

Kungs lyka sagiuļ jū i dīndōrzī aizslāgt. Aizslādzā dīndōrzī, lōcš izleida nu čūksta, apgrīzā vysys gūvš i vysys zyrgs.

Iz reita verās, ka gailš otkon cik bādys padarāja, pajāmā izsvīdā ōrā, a jys tivleņ iz gaņku i dzīd: „Kikirigī, kungs, atdūd mužyka dziernavenis!”

Kungs tai cīži aizasirdāja, ka mots plieš nu golvys. Lyka sagiuļ jū — īsvīst okā. Īsvīdā okā, a jys dzārā, dzārā, vysu iudini izdzārā, — izlācā i otkon dzīd iz gaņku: „Kikirigī, kungs, atdūd mužyka dziernavenis!”

Kungs soka: Voi natureiškys mīra nu tō gailā? Īsvīst jū gunī, sadadzynōt! Īsvīdā gunī, a jys izlaidā iudini, kur izdzārā okā, guni apdzāsā i otkon dzīd iz gaņku: „Kikirigī, kungs, atdūd mužyka dziernavenis!”

Kungs lyka sagiuļ jū, nūkauļ, izvōrāt pušdīņom. Soka, ka apiesškys, to nabōdeiškys šam. Apādā — vāļ jam slikšōk — dzīd gailš vīnmāru vādarā: „Kikirigī, kungs, atdūd mužyka dziernavenis! Kikirigī, kungs, atdūd mužyka dziernavenis!”

Nu kū dareiškys tagad? Īt kungs dierst ōrā. Izstatāja čūkstu, a sulainām īdāvā zūbynu i lyka, kod gailš pazarōdās, kab jam tivleņ atcierst golvu ar zūbynu. Sōk kungs dierst, gaileitš izlācā mudri, a sulainš kai ciertā ar zūbynu, atciertā kungam čūkstu. A gailš stōja pret jū i otkon aizdzīdōja: „Kikirigī, kungs, atdūd mužyka dziernavenis!”

Rádž kungs, ka navar nikō padarāt, atdává dziernovys i pascāja, kab jys ītu iz valnu i napazarōdeitu vaira!

5. Kai zvieri pi spovedš gōja.

Kačš daudz pīgrākōja — izgōzá saimineicai kriejumu boiceni. Gōja iz spovedš, satyka zači.

Začš soka: „Kačēiṭ brōleiṭ, kur tu áji?”

„Īmu iz spovedš.”

„Kū tu padarieji?”

„Izgōžu saimineicai kriejumu.”

„Nu i aš sagrešieju” soka začš: „Aš saiminīkam daudz auzu apiežu. Vajag i maṇ īt iz spovedš!”

Nu īt jī obadiv. Īt, īt, sateik lopsu.

„Kur jiuš ejat, kačēiṭ, začēiṭ?”

„Ak, kūmeṇ lapsenṇ, máš daudz sagrešājam, īmōm iz spovedš.”

„Kū jiuš padarājat?”

Kačš soka, ka izgōzá kriemu, a začš apādá auzu.

„I maṇ leli grāki,” soka lopsa: „aš daudz suni mōnieju. Aš īšu leidza!”

Īt vysi trejs, sateik vylku.

„Kur jiuš ejat, začēiṭ, kačēiṭ, kūmeṇ-lapsenṇ?”

„Iz spovedš.”

„Kū jiuš padarājat?”

„Máš tū i tū padarājam, navar pacīst nu grāku.”

„I aš vaineigs,” soka vylks: „aš daudz vušku nūžnaudzš, aš īšu leidza!”

Īt vysi četri. Sateik lōci.

Vaicoj lōcš: „Kur jiuš ejat?”

„Iz spovedš. Sagrešājam mās daudz — kačš apgōzā kriejumu, začš apādā auzu, lopsa suni mōniejusā, vylks vušku nūžņaudzš — vysi vaineigi.”

Lōčš soka: „Aš īšu leidza, aš daudz kumeļu apiežu!”

Īt vysi pīci. Īt, īt, daīt pi dzilis dūbis, navar pōrīt.

Soka kačš: „Aš jiusim tyltu pataiseišu, kab pōrītu!”

Pajāmā pōrlyka kōrti, patš pōrgōja, a začš, vylks, lopsa i lōčš, vysi īkryta vydā i navar jīm tīm tikť ōrā. Kū ta tagad dareiškūš? Vini sād dūbā, aizagryb jīm āšt, i kū iesškūš?

Lopsa soka: „Vajaga vīnu apāšt. Klīsim! Kas cīžōk aizaklīgš, tu paprišku āssim!”

Začeitš aizaklīdzā cīžōk, pajāmā apādā jū. Par šalti otkon gribis āšt. Otkon jī klīgš, kurs aizaklīgš cīžōk. Aizaklīdzā lōčš cīžōk, tū i apādā, a lopsa pīvylka zam vādara jō zornu i saglobōja. A ka nabeja otkon kū āšt, jei izvylka zornys i ād.

Vaicoj vylks: „Kū tu, kūmeņ-lapsen, ādž?”

„Aš ādu zarnenis sovys.”

„Īdūd maņ, kūmeņ, paraudzāt!”

„Deļkam, dūšu! A tu dūsi maņ sovu?”

„Dūšu!” soka vylks.

Lopsa īdávā jam gabaleni, a ka apādā tōs zornys, rozplāsā vylkam vādaru, kab jam izvylktu zornu. Vylks nūsprōga, lopsa apādā vylku. Tagad golodna nabeja, toļka nu dūbis izkōpť navarāja.

Atskrāja strods, jam beja bārni dūbis molā.

Soka lopsa: „Stradeņ, pīnāš tu maņ žogoru, lai aš izkōpu nu dūbis! Ka napīnessi, apiesšu tovus bārns!”

Strods pīnásā daudz, daudz žogoru, cikom dūbā pylna beja, lopsa izkōpā i soka: „Stradeņ, daboj tu maņ kū āšt i dzárt daboj! Ka nadabōsi, apiesšu tovus bārns!”

Strods soka: „Kur šys dabōškys?”

„A vot braukš saiminīks iz krystobom, vāsš ūlōksni blūdu i ols bucu. Tupstīs iz bucys! Saiminīks gribeiškys tevi nūgiuļ i apgōzš blūdu sovu i bucu, aš tūlaik paiesšu i pazadzeršu.”

Braucá saiminīks, strods iztupa iz bucys. Jys gribāja jū sagiuļ strods nūskrāja paceļu, a saiminīks kai syta ar rūku par bucu, i blūdu apgōzá i bucu rozsyta. Lopsa paādá i pazadzárá.

Soka otkon iz strodu: „Stradeņ, pasmīdynoj tu mani tagad! Ka napasmīdynōsi — tovus bārns apiesšu!”

„Kai šys tevi pasmīdynōškys?”

„Áj iz kulu! Tī kuļ četri dāly, pīkts tāvs vacs. Tupstīs tāvam iz golvys, aš pazasmīšu!”

Nūskrāja strods iz kulu. Iztupst tāvam iz golvys. Sōk dāly sist ar sprygulim tāvam par golvu. Strods nūskrāja, a tāvu dāly nūsyta. Vot lopsa i pazasmājās.

Cikom jei smājās, izdzierdā suni i vaicoj: „Austenis, kū jiuš dūmojot?”

„Máš dūmojom, kab dzierdāt, kur suni.”

„Actenis, kū jiuš dūmojot?”

„Máš dūmojom, kab rádžāt, kur ola.”

„Kōjenis, kū jiuš dūmojot?”

„Máš dūmojom, kab mudrōk olā nūbāgtu.”

„Ásteiti, kū tu dūmoj?”

„Aš dūmoju, kab mani suni naatrautu.”

Jej ībāga olā. Suni giva i atrōvá ásti.

6. Kai Dīvs jōja kikerzās iz cylvāka.

Beja seņōk saiminīks cīž bogots i cīž skūps bez sova gola. Nikam nikō naīdává i iz sātu biedeiga nikod naīlaidá nikō.

Jō nabeja sātā, atgōja veceiņš — prosōs pōrgulāṭ.
Saimineica īlaidā. Izkōpá jys iz ceplá i gul.

Atīt saiminīks, vaicoj: „Kas tī gul?”

Soka saimineica: „Atgōja taidš veceiņš, prasāja pōrgulāṭ,
aš jū i īlaižu.”

„A voi tu nazyni, ka aš nikō nalaižu gulāṭ? Maņ navajaga.
Áj ōrā, vecš! Aš táv nanūzalikšu gulāṭ!”

Vecš atsoka: „Maņ cīž gryuts vacums, aš navaru nūkōpt.”

„Kas ta maņ par bāda, ka táv gryuts vacums. Kōp nūst nu
ceplá!”

„Nu to tu mani nūcál nu ceplá i iznāš iz mugorys!”

Dagōja saiminīks pi ceplá i soka: „Kōp, aš tevi iznessu!”

Veceiņš kōpá iz mugorys kikerzās i aizklīdzá: „Nea!” kai
iz zyrga, saiminīks palyka par zyrgu, i veceiņš nūjōja ar jū.

Nūjōja jys taišni da jō dāla, a dāls cīž biedeigs beja. Tāvs
dalis jam nikaidys naīdává i žālōja borōṭ, pajámá izdzyna nu
sātsys. Atjōja veceiņš iz dālu i prosōs pōrgulāṭ.

Soka dāls: „Veceiņ, aš táv vītu dūšu, toļka navā zyrga kur
pastatāṭ i navā kū jam īdūt āstu.”

Vecš soka: „Munam zyrgam navajag nikō, jys i tai
pastōvās.”

Pīsāja pi sietenis, jys i stōvā tī vysu nakti.

Iz reita soka veceiņš iz tō cylvāka: „Aš táv atdūšu zyrgu iz
treju godu. Tu strōdoj ar jū, kū táv viņ vajaga — i ar, i ecāj, a
toļka ni āšt, ni dzárt, jam nadūd! Kab tu dūtu, to jys táv izgaistu.
Verīs, kab jam nikō nadūtu! Par trejs godi aš atīšu i pajimšu
atpakaļ.”

Nūgōja veceiņš paceļu. Jys deļ tam pascāja nadūd ni āšt,
ni dzárt, kab jys napalyktu otkon par cylvāku. Dāls i strōdōja ar
zyrgu, ar sovu tāvu.

Par trejs godi atīt vecš pakal i soka: „Jōsim mās tagad iz kōzom!”

Beja kozys jō sīvai, tō tāva. Nūjōja obadivi. Jōj taišni ustobā ar zyrgu. Vysim beja lels breinums, ka ar zyrgu ijōja. Ka ijōja ustobā, palyka otkon par cylvāku zyrgs, sīva pazyna jū i klīdz: „Muns veirs, kur beja izgaiss, sātā atgōjš!”

Jys sōk klīgt iz sīvys, kam cytu veiru jem?

Jeī soka: „Ka tu napazarōdieji par garu laiku, to maņ beja saiminīks jōmeklej, nabejš kam dzeivis vodōt!”

Tūlaik soka vecš iz saiminīku: „Itys beja tāv pokota par grākim. Kam tu biedeigu nairedzieji i mani dzyni ōrā, aš tāv i nūsvīžu iz treju godu nu sātys, partū ka aš naasmu ubogs, aš asmu Dīvs!”

Nu i jauničam par koklu, a vacīs saiminīks palyka iz sovys vītys. Nu tō laika jys pazavuicāja i turāja lobōku sirdi deļ biedeigūs.

7. Ap kungu, kurs atsavādās.

Beja kungs slyms, ar ašni meiza. Jys pīmeiza glōzā i dāvā sulainām nāsť iz doktora, lai doktors pasoka, kas jam par slimeibu.

Īt sulainš, leitenš palejš — cīž glums. Pasleid̄ jam kōja, izalej meizoly nu glōzis, a goni gona celá molā i gūvš meizni. Kū darāt? Jys jem palik glōzi gūvái, lai pīmeizni i nūnas da doktora. Doktors pazaverīs tymā glōzā meizolus i soka, ka bỹš telš kungam.

Nu kū ta jam darāt? Vot jys apvalk slyktys drābis i ĩt par ubogu. Īt jys paceļu i atrūn — guļ ubogs, sasalš i jam zōboki kōjā.

Jys dūmoj: „Tu ubogs, aš kungs, tu ar zōbokim, aš ar veizám. Vajaga pajimṭ tūs, maṇ gadāsīs!”

Gryb zōboks nūmaukt, navar — kōjis cīž sasolušs. Jys pajem atgrīž kōjas i īlik kulā ar zōbokim. Īt, īt, aizīt vokors. Daīt pi dzeraunis, jam kauns iz saiminīku prasātīs gulāt, īt pi bobuļcenis. Jam tī īdává vakariņu. Aiziedš, atsagulās ceplá sōnūs, a kōjis ar zōbokim līk iz ceplá, lai izalaižās. Jys patš aizmīg, a bobuļkenái atsavádās gūvš. Klievenš solts — telš saļ kūpā, jei pajem atnas tū iz ustobu, līk ceplá sōnūs pi kōju ubogam i aizmīg poša, a veira jōs sātā nabeja. Pazamūst kungs, tauksta — kas tī iraida? I aptauksta — kōrgalī telš. Ak, paļdis Dīvam, ka atsavádās, sōpis nikaidys nadzierdiejš. Jys mudri sazalādās i īt paceļu kluseņom, kab bobuļkená nadzierdātu. Jei aizmyga stypri i nadzierdāja, kai ubogs izgōja.

Pazamūstās jei iz reita, verās, ka kōjis iz ceplá, a uboga navā. Vot táv ņaizá! Vysi rádzāja, ka jys gōja, a tagad navā, kōjis viņ iz ceplá památá. Nu mušeņ telš jū apádá! Pajámá i nūsyta teļu. Atbrauc veirs, jei stōsta: „Ok, veireņ, kaida maṇ nalaimá — atsavádá gūvš rogonā teļu, a jys apádá ubogu, aš i nūsytu jū.”

Veirs jámá sīvu sist: „Kur tu, duraks, beja redziejusá iz pasaulá, kab telš cylvāku apāstu!”

A par tū šalṭi kungs beja nūgōjš iz mōjam i palyka vasals.

8. Ap kaļvi.

Beja seņōk kaļvš, beja jam obrozu daudz i valna obrozs beja. Jys vysod kai celās, muti nūmozgōjš i pōtors nūskaitiejš, tō biksis atvalk i valnam čūkstu parōda. Valns aizasyrdās, ka jys Dīva lyudz, a šam čūkstu rōda, i soka: „Paga, paga, aš tevi izvuceišu!”

Kaļvs Dīva palyudzā i atsagulās, a valns pajāmā par nakti jō zōbokus, apmaucā kōjā, nūgōja iz kupča krāmu, vysu montu sanásā kaļva klietī. Celās kupcš reitā, verās, ka lavka izlauzta i monts iznasts. Jys pasaucā sūdņiku, dzanās pa pādim, verās, ka pādi daīt da kaļva klietš.

Jī īt ustobā i soka iz kaļvi: „Kur tu beji staigōjš šūnakļ?”

Jys atsoka: Nabeja staigōjš nikur, jys tolka tagad nu gultas cālās, muti pamozgōjš, pōtoru paskaitiejš, kai iz dorbu īt.

Jī soka: Nu īškūš iz klieti pazavārt, kas šam tī iraida.

Daīt pi durovu, atmierej pādu — jō zōboki ir. Attaisa valā, verās, ka pylna klietš da grīstu pīlykta loba. Kaļvs nūzabeida, augšpiedeņ atkryta nu bailā.

A seņōk beja taidi laiki, ka zagļus vyss kōra par zagšonu. Nu kū ta niu bēs? Pajāmā kaļvi aiztaisāja policā, sabraucā vysi lelōkī nūsūdāt jū i nūsūdāja, kab pakōrt. Tai i pakōra.

Daskrīn tūlaik valns i soka: „A kas, kaļveit, voi labi irā Dīva lyugt, a maņ vys čūkstu rōdāt? Voi dareiškys tai? Voi rōdeiškys vāļ?”

„Narōdeiškys, cikom viņ dzeivs dzeivōškys!” soka kaļvs.

Dávā jam valns ar ceļu čūkstā i lyka lai īt iz smādi koltu, a iz jō vīta pakōra cysu kiuli.

Brauc tīsys veiri iz sātu i klausās, ka kaļvs smādā.

Soka iz kučeri: „Āj pazaver, kas tī kaļ!”

Jys atīt, soka: „Kaļvs kaļ.”

Jī navīrej, īt poši pazavārtu i vaicoj: „Kas tá par breinums, tevi pakōruši, a tu kaļ?”

Jys nūjāmā capuri i soka: „Kas vaineigs, tū pakōra, a aš navaineigs, to maņ atpakaļ atprōvā.”

I īsōka jys stōstāt, kai Dīva lyudzá, a valnam čūkstu rōdāja. Valns par tū aizasirdāja i par sirdim tai padarāja, ka jys par zagli palyka nabejš vaineigs.

Pa tam i pīruna irā: Dīva lyudž, a valnam čūksta narōd!

9. Ap žydim.

Beja divpadsmit žydu i vysi gōja pulkā. Īt, daīt pi upis, nu i mauš vysi, a tī driči beja, na upá. Gulst iz vādara ar vysom drābám, maun par upi, nu i pōrmaun. Pōrmaun i skaitās jī, voi vysi iraida, moža kurs nūsleicyņoja? Skaita, skaita — vīna navā! Vys vīnpadsmit, navā divpadsmyta! A jys patš sevá vys nadaskaitā. Gulst vysi iz vādara, mauš atpakaļ, moža atrass jū upā? Damaun da puš upis — navaida! Maun atpakaļ — ka gaisa, lai gaist! Īt vysi pa ceļu i sateik lesnīku — īt lesnīks nu meža.

Jī stōsta, ka taida nalaimá: vot šūs beja divpadsmit, vīns izgaisa.

Lesnīks jem saskaita jūs i soka: „Jiusu divpadsmit irā.”

Rōdi žydi, doncoj, ka vysi dzeivi.

A lesnīkam blisá leidza.

Jī vaicoj: „Kas itys táv par štuka taida? Parōdi, kū varama ar itaidu štuku darāt!”

Jys jem izsaun řaizā.

Žydi rōdi, ka itaida loba štuka, prosa: „Pōrdūd šīm!”

„Nu piercit!”

Vīns dūd naudu i ūtrys, i trešs, i catūrts, i vysi divpadsmit žydu moksoj. Jys pōrdūd i nūit iz sātu. A jī īt pa mežu, tī žydi, rádž, ka vōverá loksta nu kūka da kūka — sauškūš! Lōda blisi, vysi divpadsmit ber poroku. Pībārā pylnu blisi poroka i skrūšu i pistonu salyka divpadsmit, vot sauškūš.

Vīnu nūsyuta iz sātu pec kotla, kimā vōveri vōrāt, i palyka jūs vīnpadsmīt.

Soka vīnpadsmītis: „Itaida moza jei, da pōrlāc nu kūka da kūka, aš itaids lels, voi aš napōrliēkšu? Paga, aš moža pōrliēkšu!”

Īkōpá jys kūkā, kai lācá, tai zámä blyugžājās i gotovs. A tī desmit sauš zámä vōveri. Vysi desmit ap blisi apzačērās — kai saun, tai vysu desmit sarausta i sapleisa smolkom druponom. Vysi guļ gotovi, i blisá sapleisa, salyuza.

Atīt tys nu sātys ar kotlu, rádž, ka vysy guļ, soka: „Valni jiuš, vysu gali apāduši, šam napamatuši i paraudzāt! Aš taidu gobolu skrieju, a maņ i pavūš naīdávát i gulit niu vysy!”

Jem jys, sōk dauzāt ar kotlu par golvu: „Jiuš valni, ka apādát gali, to ša āšt jiusim i kotlu!”

Jys nūīt paceļu, jūs pamat gulejīt. Vot nu divpadsmīt žydu palyka vīns žyds.

10. Ap valnu. I.

Veirs ar sīvu dzeivōja, jī beja bedni. Jī gribāja zyčāt nu valna naudu.

A valns soka iz veiru: „Ka tu maņ atdūsi sīvu sovu, to aš tāv zyčēišu!”

Jys soka: „Labi, deļkam, aš tāv atdūšu sīvu.”

„Nu verīs, par trejs dīnys atvād maņ jū!”

„Labi, atvesšu.”

Ka jys tai nūzalīcá, tūraž valns īdává jam naudys bucu.

Jys, atgōjš iz sātu ar naudu, soka: „Ok, sīveņ, sīveņ, tu niu gatavejīs, niu valns tevi pajimš par itū naudu!”

A jei atsoka: „Nā, veireņ, nazabeiš, napajimš maná vys! Atvād maņ toļka degtš bucu!”

Jys atvadá degtš bucu, cīž klausä sīvys, kab tik valns jū napajymtu. Jei pajem, pīlej kubulu degtš, īlīn vydā kubulā i apzataisa vysa ar degti, izpyn mots, izlaiž golvu valā, izmozgoj vysu golvu, mots, muti ar degti, vysa izamozgoj.

Jei soka: „Veireņ, paplāš maņ vīnu podušku, kura ir ar puku!”

Jys rozplieš podušku, jei līkās i vōļojās pa puku.

Apzavōļoja vysa kai valns i soka: „Dūd maņ niu, veireņ, skōba pīna dzārt!”

Jys danas vīnu pūdu, jei izdzer i soka: „Danāš ūtru maņ, danāš i trešu!”

Danásá jys ūtru, trešu i soka: „Sīveņ, tu pōrpleissi!”

„Nā, veireņ, nikas!”

Pajem jei, apvalk trejs rindži ar kreitu svieteitū — vīnu lelōku, ūtru vidišku, trešu pa vysom mozeņu, stotōs iz četrū kōju videnī iz rindžeišu i stōv, a jys sād, veirs, iz sūla pret jū. Atskrīn valns, attaisa durs i soka: „Maņ par sovu lobu pec jiusu pakal jōstaigoj?”

Jys taidš sirdeigs, gotovs ar kōjom cylvāku samāzšt.

Cylvāks soka: „Áj ustobā!”

„Nikod maņ īt ustobā, padūd sīvu!”

„Nu, áj, áj, atmiņ itū zvieri, tūlaik ap sīvu runōsim!”

A jīm beja sadareits, ka valns atminās zvieri, to veirs sīvu atdūš, naatminās, to naatdūš.

Īt valns ustobā i soka: Kas šam itaida zviera naatmināt!
Šys na itaidš redziejš zvierš!

Jys tivleņ paceļ ásti zvieram. Kai paceļ ásti, kai laiž zvierš dieršt. Jei na diersa, jei vāmá skōbu pīnu, a jys dūmōja, ka diersnej. Daīt da ūtra gola, kur jai čūksts iraida, a jys dūmoj, ka tī mutá — jei kai laiž meizšt.

Jys soka: „Cik pasaulá aš pōrgōjš, da itaida zviera naredziejš!”

Izgōjš šys i pūrs, i mežš, i teirums — itaida zviera naredziejš, ka diersnis ar vīnu golu, diersnis i ar ūtru golu.

Cikam jī lādōs, aizdzīd gailš, nūskrīn valns iz pūru, cylvāks pajem tivleņ izkurynoņ pierti, pudu zīpu nūpierk — mozgōškys sīvu. Trejs dīnys pōrīt, cikom jys izmozgoj, nu i teira jei soka: „A kas, veireņ, i valns mani napajámá, i mýsu nauda dzeiva ir mýš!”

I beigta.

11. Ap valnu. II.

Dzeivōja veirs ar sīvu, jī pabedni beja — nu kū ta dareiškūš? Beja jīm kāveitá. Veirs nūjōj iz teirumu acātu ar jū i acādams dzīd nu gors.

Daskrīn valns i soka: „Kū tu, cylvāks, dzīd?”

A kai šys nadzīdōškys, sīva jū izrōmiejusá.

Izrōmej tu šū, cylvāks!

Jys atsoka: Ka aizmoksōškys jam labi, deļkam, šys izrōmeiškys!”

Šys labi aizmoksōškys.

Nu tai jys līk jū iz áglis, sasīn ar viervám i sōk rōmät ar sierpu. Kai sōk sōpät valnam, tai jys aizskrīn ar vysu ágli i ar viervám iz pūru.

Atīt veirs iz mōju i soka iz sīvu: Býškam šam slykti! Šam bajš īt teiruma acātu!

Sīva atsoka: „Nazabeist, aš īšu iz tovu vītu!”

Jeī apvalk biksis, līk capuri golvā, kaidu bindzuceni apvalk i nūit acātu. Ecej jei i dzīd smaļči.

Valns daskrīn i soka: „Kū tu, cylvāks, dzīdi smaļči? Vakar rešni dzīdōji, a šudiņ smaļči?”

„Aš navaru rešni dzīdōt, cikom tōs rānys apdziesškūšys.”

„A parōdi, cylvāks, tōs rānys!”

Jeī atvalk biksis i parōda.

Soka valns: „Vui, vui, kai tāv lelys rānys, lelōkys kai šam! Kai tu varieji pacīst, cylvāks?”

Nu moksōškys naudys par rōmejam, dūškys pylnu capuri, kai beja sadareits.

Jeī nūmaucá capuri nu golvys, izplásá capurái dibinteni, izroka dūbeiti zámá i izlyka capuri viersom. Valns nas naudys i ber capurā, cikom pībierš pylnu. Pībārā pylnu, aizmoksōja par rōmeju, a vini i šudiņ dzeivoj ar tū naudu.

12. Ap valnu. III.

Beja vīnam saiminīkam valns kulā, navarāja nikas izdzeiņ jū.

A vīna bōba soka: „Dūd maņ, saiminīks, ūlu, galis — aš izdzeišu!”

Pajem jys i dūd ūlu, galis. Nūit jeī iz kulu, pīcap galis ar ūlom i ād.

Atskrīn valns i soka: „Bōbeņ, īdūd maņ paraudzāt!”

Jeī soka: „Nā, nadūškūtá, šam iraida sovys ūlys.”

Soka valns: „To tu maņ izgrīz i izcáp!”

Jeī daboj sierpá i sōk grīzīt, sōk jys klīgīt: „Vui, vui, palaid mani valā!”

Bōba soka: Naīškys tá vaira? Ka naīškys, to šū palaisškūtá!

Soka valns: Ai, naīškys, naīškys, cikom viņ dzeivs dzeivōškys!

Jeī palaidā. Nūit iz reitu iz saiminīku i soka: „Saiminīks, aš izdzynu jū!”

Pajem jys i aizmoksoj bōbai. Pec tō nabeja vaira valna kulā.

Par tū, ka kur bīdej, soka, ka vajag nūsyutāt bōbu ar ūlom, to jei baili izdzeiṣ.

13. Ap zagli.

Beja latvīṣam viersṣ, a krīvs beja bogots. Krīvam vīns viņ dāls i tys zaglis.

Jys soka: „Tāteit, aṣ zagṣu viersi!”

A tāvs nagryb, kab jys zogtu. Jys nūit nūtargovoj i nūpierk viersi nu latvīṣa i soka: „Tu pōrdūd, maṣ viersi, partū ka tāv nūzagṣ jū ṣūnakṣ!”

Jys padāvā naudu latvīṣam. A dāls nūgōja naktī viersi nūzoga, atvādā iz sātu, nūkōvā, mōtā pīvōrāja galis āṣṣ.

Soka tāvs iz dālu: „Atsasvārsim māṣ, dieleṣ, pret brūkastim, kurī māṣ gryutōks, voi tāvs, voi dāls!”

Atsasvārās, atsasāda aiz golda, sōk āṣṣ. Tāvs ād i nazabeist — jys zyna, ka nūpierka. A dāls ād i treiṣ, i pa lūgu i pa duru verās, kas it — jam bailā, ka jys zoga. Paādā galis, atsastōja nu golda nūst paāduṣi, soka tāvs iz dāla: „Svārsimās, kurs māṣ gryutōks bīsīm paāduṣi galis!”

Kai nūzasvārās, to tāvs seṣys mārceṣis gryutōks, a dāls seṣys mārceṣis vīglōks beja.

Soka tāvs iz dālu; „Vot redṣ, dieleṣ, ka aṣ nūpierku, to aṣ nazabeistu nikō, a tu zogi, to tu pa lugu verīs, beistīs i treiṣ. Partū tu vīglōks, aṣ gryutōks. Cikom dzeivs dzeivōsi, nadarāt tei dorba tāv! Zogta iesṣona naīt surmā.”

14. Ap duraku.

Beja duraks, īdams pa ceļu atrūn naudys kapeiku i klīdz:
„Kab vairōk, kab vairōk!"

Cik raižu klīdz: „Kab vairōk!"

A saiminīkam nūmyra bārns. Jam tik div bārni beja —
vīns nūmierst, ūtrīs dzeivs. Nūnásá nūmyrušū iz kopim
globōt, a duraks īdams klīdz: „Kab vairōk!"

Klausās saiminīks i dūmoj, ka klīdz, kab jam vairōk
bārni miertu. Daskriejš syt duraku par koklu i soka: „Klīdž,
kab augtu lels!"

Nu, jys īdams klīdz: „Kab augtu lels, kab augtu lels!"

A kungam beja lels trums iz golvys. Šam itaids lels, cīži
sōpā.

Jys daskrīn, syt duraku i soka: „Klīdž tu, kab pleistu!"

Vot jys īdams klīdz otkon: „Kab pleistu, kab pleistu!"

A krīvs, aiz pakša aizleidš diersnej i jam cīži gryuts beja.

Jys daskrīn, syt duraku i soka: „Klīdž tu, kab cyukys
apāstu!"

Jys īdams i klīdz: „Kab cyukys apāstu, kab cyukys
apāstu!"

Saiminīks sāja teirumā ziernš, daskrīn pi jō i par koklu:
„Kam tu klīdž, kab cyukys apāstu! Klīdž, kab bātu pylns kuls?"

Jys īdams i klīdz: „Kab bātu pylns kuls! Kab bātu pylns
kuls!"

A pi cyta saiminīka kuls beja pylna gunš — daga. Jys
daskrīn, syt duraku par koklu, soka: „Klīdž, kab apdzystu!"

Īt duraks paceļu, īdams klīdz: „Kab apdzystu, kab
apdzystu!"

A bobuleiņš vepri svylynōja i jam vys gunš dzysa. Daskrīn pi jō i syt par koklu: „Kam tu klīdž, kab apdzystu? Klīdž, kab dagtu!"

Aizaklīdzá jys: „Kab dagtu, kab dagtu!"

Nu jys tī i patš sadaga, tys duraks.

15. Ap duraceni.

Beja div brōli gudri, a trešs duraks. Vini sūdājās — vys gryb dasūdāt, kab duraks mōti borōtu, a ka mōtá nūmierš, to gudrī apglobōš.

Nūmierst mōtá, syuta duraku iz mīstu tereidžu pierktu iz kō āšt ļaudim iz bārim. Jys nūit, pīpierka tereidžu, it iz sātu, rādž, ka stōv laužu daudz mežā, vysī plykom golvom. Jys jem tereidžš i salik jīm iz golvys.

A tī calmi, na ļaudš.

Atīt jys iz sātu, vaicoj gudrī brōli: „Nu, kur tu lyki tereidži, duraceņ?"

„Ū tu, brōleiši, cik ļaužu stōvāja daudz mežā i vysim plykys golvys. Aš jīm salyku iz golvys par capurám!"

Vot cīži aizasyrdās brōli, lomōja jū, lomōja, pec tō soka: „Vāļ itū ņazi dāravōsim, toļka vairōk nadori tai!"

„Nu, šys nadareiškys tai!"

„Ka nadareiškys, to áj nūpierč lizeiku, ar kū āšt iz bārim!"

Jys nūit iz mīstu, nūpierk lizeiku maisu, izlīk maisu iz placu, it iz sātu. Tōs lizeikys: klab, klab. Jys klausās, dūmoj, ka jū mieda: duraks! duraks! Vot jys aizasyrdās, ka jū par duraku sauc, līk iz zámis lizeikys ar maisu, kōp ar kōjis viersa i salauž vysys. Salauž, pamat i nūit paceļu.

Atīt iz sātu, vaicoj brōli: „Kur lizeikys?"

Duraks soka: „Nataids aš i asmu, ka maņ jī vysi īnieda — duraks, duraks! Aš jōs nasu iz mugorys, a jōs mieda mani, par duraku saucá! Aš jōs lyku iz celá i saškaidieju smolkom druponom!”

Brōli soka: „Ak, tu duraks, duraks! Tu duraks i esi, na gudrys!”

Tū ņaizi vāļ jam dāravōja i soka: „Áj atnāš myltu del peirāgu nu mīsta!”

Jys nūit, nas myltu maisu iz mugorys, verās, ka gona goni. Gūvš stōv iz plyka kolna, navā kō āšt. Pajem saber grōvī mylts, izjauc pa iudini. Nūgōjš, pajiemš gūvš, atdzan iz grōvi i soka: „Prrru, gūtenis, ájtá dzartu! Ka jiusim navā kō āšt, koč pazadzerit labi!”

Gūvš izdzer iudini ar myltym, a jys nūit iz sātu.

Vaicoj brōli: „Kur tovi mylty, kur tu pierki?”

Jys lilejās: „Stōvāja gūvš iz plyka kolna, aš sabieru grōvī mylts, izmaisieju i padzirdieju jōs!”

Soka brōli: „Ak, tu duraks, duraks?”

„Nu, brōleiši. aš niu vysu labi dareišu!”

Syuta jū vāļ: „Áj tu, atnāš nu mīsta mads!”

Jys nūit, nūpierk mads spani, nas tū madu. Nas jys i aizagryb jam dzárt cīži. Daīt pi upis, salaiž madu upā, iz tōs vītenis pazadzārās i nūit iz sātu.

Vaicoj brōli: „Kur mads?”

Jys atsoka: „Aš salaižu tū upā i pazadzieru! Ájtá brōleiši, niu soldons iudinš upā!”

Jī soka: „Duraks, tu, duraks! Apgloboj niu vīns patš mōti, ka sapūstieji vysu!”

Delkam jys globōškys? Jys pajem apvalk nabašneicu vacu sveitu mugorā, apsīn vacu skustu golvā, īsādynoņ

ragaveņos i valk iz mīstu — pōrdūtu. Izvalk iz tylta, pastota ar vysom ragaveņom, patš palīn zam tylta zámā! Brauc kungi, kučerš klīdz: „Ceļu dūd!”

A jei nikō, sād iz ragaveņos! Kai skrīn braukņ kungi, tai jei i apzagōzās nu ragaveņu! Jys tivleņ izlīn nu zam tylta i klīdz: „Aizmoksōt šam, a ka nā, to dūškys sūdā!”

Kungi pajem, atdūd jam seši zyrgi i kalásku sovū, lai tik naklīdz!

Jys nūvad mōti, apgloboj kopūs i nūbrauc iz sātu ar sešim zyrgim.

„Eu, brōleiši”, soka: „Kaidi nabašnīki dōrgi mīstā! Vairōk ka pa symtam dūd par vīnu!”

Jem brōli nūkaun sovys sīvys, līk ragaveņos i vad iz mīstu pōrdūd!

Īvad mīstā i klīdz: „Kas pierkš nabašnīku? Pa symtam, pa symtam nabašnīks!”

Sajem jūs cīži, tūs div brōleiši i aizdzan iz Siberi. A duraks palyka sātā, apzaženājās i šudiņ dzeivoj.

16. Ap valna kolpu.

Div brōli beja — vīns gudrīs, ūtrs duraks. Gudrīs nūgōja iz valnu par kolpu. Īdūd valns kuceiti — cik kuceitā par dīnu apskrīš, cik jam aparņ zámis. Kuceitā skrīn, pušpasaulā apskrīn. Apskriejusá, atskrīn iz sātu. A jys ar, ar da vokora, kai vajag dīnu strōdōt. Aparš, atīt iz sātu. Jīm beja nūrunōts, ka naaparš par dīnu cik kucá apskrīš, to valns izgrīž jam nu mugorys div syksnys, a nu čūksta sprādzi, ar kū samást syksnys.

Vaicoj valns iz kolpu: „Voi aparš?”

Jys soka: „Aparš!”

„A par kū kuceitá atskrāja pa prīšku, kai tu atgōji nu teiruma? Ā, to tu nabeji ar kuceiti leidza, tu naapori, cik kuceitá apskrāja!"

Pajem valns izgrīž kolpam div syksnys nu mugorys, sprādzi nu čūksta i izdzan, lai sáv īt paceļu. Atīt jys iz sātu, nasoka nikō, kas beja.

Duracens šoka: „Brōleiņ, īšu aš iz tīni par kolpu!"

„Naáj, duraks, bēs slykti!"

„Nā, brōleiņ, īškys."

Sazalādās i nūit iz valnu par kolpu. Īgōjš, sadar — ka jys naaparš par dīnu, cik jam aizlikš, to valns jam grīžš syksnys, a ka aparš, to jys valnam grīžš.

Īdūd valns kuceiti i soka: „Niu i ar — cik tei kuceitá apskrīš par dīnu, cik tāv apart vajag!"

Jys pajem kuceiti pīsīn pi zyrga i ar par dīnu. Vokorā jōj iz sātu. Ījōj pogolmā, palaiž kuceiti pa valái.

Izīt valns i vaicoj: „Aparš tu?"

„Aparš!"

Pajem izgrīž valnam nu mugorys syksnys divi, nu čūksta sprādzi. Nu, tagad kolpōškys pi valna i valnam navā valis izdzeiņ jū, cikom gods beigtīs.

Iz reita, dūd jam cyukys dzeiņ gonūs i soka: „Cik kuceitá apskrīš, cik tu cyukys dzāņ tōli!"

Pajem jys kuceiti pīsīn pūrā, cyukom apgrīž ástis, sasprauž dyunā, a jōs nūdzan i pōrdūd mīstā. Pec tō, atlaiž kuceiti valā i atīt ar jū iz sātu.

Vaicoj valns: „Kur cyukys?"

„Staignā. Apsleika cyukys, ástis viņ ōrā!"

„Kam tu pūrā dzyni?"

„Kur kuceitá skrāja, tī aš i dzynu!"

Nūschrīn valns, sirdeigs cīži, rauš ōrā nu staignōma cyukys. Ka raun, tik āstis palīk rūkā! Nu navā kū darāt!

Nūit valns iz sātu i braukš ar sīvu gostūs. Nūbrauc jys, pamat sātā kolpu ar bārnim, kab jys bārns apmozgōtu. Jys pīvōrej iudinā, jem vyss bārns, kaidi divpadsmit bārnu beja valnam, apšmucynoņ korstā iudinī, apvalk ar boltom drābim i sasādynoņ vyss iz sūla ailenā. Atbrauc mōtā ar tāvu nu cīma. Atbraukusā, sauc mōtā bārnu, kab ītu iz jū, ka dūš peirāgu. Duraks aizleidš aiz bārnu, kai mōtā dūd peirāga, tai jys jem ar bārna rūku, lai dūmoņ, ka bārns jem! Gryb jei pati mozōkū bārnu paauklāt, pajem i verās, ka nadzeivs. Pajem ūtrū — i tys nadzeivs, i vysi bārni nadzeivi!

Soka jei: „Kū tu padarieji?”

Jys atsoka: „Aš jūs izmozgōju!”

Valns pajem pīlik maizis kulā. Īš jī ar sīvu paceļu nu sātys, ka navar tī dzeivōt i kolpa navar atstatāt, a kolpu pamāsš tymā sātā, lai dzeivoņ patš! Kolps īlīn kluseņom kulā. Valns pajem i nas jū iz placu. Daīt jī pi azara. Jau vokors. Atsasāst āšt, atraisa kuli, kolps izlīn nu kulis!

Valns soka: „I tu tā?”

Jys atsoka: „Tā!”

Nu, paād jī, atsagulstās azara molā, kolps par gobolu atsagulstās, valns ar sīvu vīnuvīt gul. Kolps zyna, ka valns gryb jū nūsleicynoņ, pajem sīvu valna, nūnas tī, kur jys gulāja, patš atsagulst pi valna. Triucās valns kōjōs, jem i īsvīž azarī. Dūmōja, ka tys kolps irā, a jys sovu sīvu īsvīdā.

Par šaļti soka jys: „Voi dzierdieji, sīveņ, kai pleikšāja, ka aš jū svīžu azarī?”

Kolps gulādams atsoka: „Dzierdieju i aš, ka pleikšāja!

Soka valns: „Voi ta tu dzeivs?”

„Dzeivs! Deļkam nabỹškys dzeivs?”

Verās valns, ka sovu sīvu nūsleicynōja — nūskrāja i patš nūsleika azarī! Par vīnu duraku navarāja i valns pacīš! A duraks ar vysu montu valna aizgōja iz sātu!

17. Ap glupu bōbu.

Beja tāvs, mōtá i dāls. Trejūs viņ dzeivōja, i beja jīm nūkauts vepris.

Tāvs soka iz mōti: „Táv, sīveņ, navōrāť tagad daudz galis, a globōť garam pavasaram!”

Izbrauc jys nu sātys ar dālu, mōtá vīna palīk.

Atīt soldots, jei soka iz jū: Dūtu šei táv āst, a vot bāda, ka postnys iedīņš, vepreitš ašš nūkauts, bet veirs i dāls lykuši turāť pavasaram garam!

„Ak, māmeņ, šys patš i ašš gars pavasarš! Nudīn, māmeņ, šys i ašš pavasarš!”

Jei pajámá i atdává vepri. Atbrauc veirs i dāls, jei sōk runōť: Kū tagad šī iesškūši, ka pavasarš atgōjš šudiņ — šei i atdavusá vepri?

Soka veirs: „Voi tu troka, bōba, bejusá? Voi tu redziejusá, kab pavasarš staigōtu?”

Vot jī bōrās, mōjās i soka tāvs iz dāla: „Nu, kū darāt ar jū? Vajag sist zámá!”

Atsoka dāls: „Paga, tāt! Nasissim vāļ! Īšu aš pa pasauli — ka aš naatrasšu glupōku ļaužu, kai mýsu mōtá, to sissim, a ka vāļ glupōku atrasšu, to nasissim!”

Jys laidá i nūgōja. Verās, ka tolka — vad syuds. Nūit jys tolkā, rádž, ka pīvōreits keiselš kotlā — kotlys nomā, a pīns klietī. Kas ģsmel, keiselá lizeiku, tys skrīn iz klieti mārčātu pīnā.

Dagōjš jys soka: „Pagaidit, aš jums parōdeišu, kai darāt! Atnesit maņ blūdys!"

Pajāmá pīlāja pīna blūdā, pastatāja iz golda i keiselá blūdu pastatāja, salyka lizeikys, apsādynōja jūs poš ap goldu i parōdā kai āst. Pascāja jam paļdis par izvuiciejumu i aizmoksōja labi.

Īt jys vāļ gobolu kaidu. Izalaidš verās, ka perās puiši piertī — vīns izkōp iz piertš, a ūtrīs biksis tur. I vys tai jī — tys zámā tur, a tys nu piertš lāc biksās.

Dagōjš soka: „Pagaidit, aš jums parōdeišu kai vajag darāt!"

Davádá jū pi sīnys, daspīdá, īdává vīnā rūkā storu bikšu i ūtrā rūkā i parōdāja, kōji kai īcālť vīnu i ūtru. Jī cik rōdi, ka pavuicāja, cīži labi aizmoksōja par tū.

Īt jys vāļ gobolu i rádž, ka apstōjuši saiminīki ceļ gūvš iz vacōs ustobys zōlis āstu, kur pīaugusá iz grīstu.

Jys soka: „Pagaidit nacelit, aš jums parōdeišu, kū vajaga darāt! Dūdit maņ sierpu!"

Atnásá jam sierpu. Jys pajāmá nūplōvá zōli, nūsvīdá gūvim zámā. Jī i apādá.

„Ak paļdis, cylvāks, ka tu mums parōdieji! Mums beja cīži gryuts cālť."

Cīži rōdi saiminīki, labi jam aizmoksōja.

Īt jys vāļ gobolu i rádž, ka bōba izlácá nu ustobys, skrīn ap sīnu apleik, giun sauli ar sītu, a ustoba bez lūgu.

Vaicoj jys: „Kū tu dori?"

Jeī atsoka: „Vot mums tymss ustobā, vys vajag guni kūrť. Aš grybu sauli nūgiuť, kab bȳtu gaisma. Cik dīnys givu, a vys navaru sagiuť."

Jys soka: „Nu paga, bōbeņ, aš pataiseišu, ka tāv b̄jš saulá ustobā!"

Pajámá ciervi, izciertá lūgus. Bōba breinīs, ka cik laika tymss beja, a tagad pylnō ustoba saulis. Aizmoksōja cīži daudz par sávkuru lūgu. Jys vāļ nūgōja.

Īt jys gobolu i rádž, ka saimineicai cīži lela cyuka ar divpadsmit syvānu.

Īgōjš ustobā, soka: „Saimineica, palaid̄ itū cyuku iz munu mōti! Jai muna mōtá čotka — mierstūtá zámā, prosa atsasproščātīs."

Dūmoj jei, dūmoj — nu palaiž vāršt̄ jū, dūd zyrgu ar rotim, lai brauc iz rodni, iz sovu. Jys i nūbraucá sōnim celá mežā dzili, pīsāja zyrgu, a patš izgōja iz celá. Jys zyna, ka dzeisīs pakaļ. Pidiersa gubu, lyka ar capuri i tur.

Saiminīks, tōs saimineicas veirs, atgōja iz sātu i vaicoj, kur cyuka?

Bōba soka, ka palaidá iz čotku, atsasproščātīs, ka mierš zámā, jei b̄jš atpakaļ zam vokora.

Saiminīks soka: „Ū tu, duraks! Itys bejš mōņš kaidš, kur tāv cyuku pajámá i zyrgu ar rotim."

Pajem ūtru zyrgu i dzanās pakaļ pec jō. Dajōj, verās, ka cylvāks tup i tur capuri izlicš, jys vaicoj: „Tu redzieji, voi braucá tá cylvāks ar cyuku?"

Jys atsoka: „Redziejš. Jys tōli b̄jš, tu jū nadadzeisi! Paturi capuri, tá maņ deļ kienená putnenš irā, to aš dzeišūs pakaļ, aš dadzeišu jū!"

Saiminīks paklausāja, nūkōpá nu zyrga, pajámá tur capuri. A jys nūjōja ar zyrgu i pascāja, kab nazavārt̄ zam capuri, cikom b̄jškys atpakaļ, a ka, nadūd̄ Dīveņ, palaisškys putnu, to aizmoksōškys!

Jys tupāja, tupāja, gaideidams ar capuri. Aizīt vokors, a jō navā. Nu vārsīs zam capuris. Bōž rūku pamozenám, kab naizbāgtu putnenš, i apziž vysu rūku. Nu tagad zyna, kaidš putnenš iraida deļ kienená.

Nūit iz sātu i soka iz sīvu: „Tevi nūmōnāja i mani nūmōnāja — ni zyrgu, ni cyukys, jōdzeivoj taipaž tagad!”

Dāls nūbraucá iz sātu i soka: „Nā, tāž, nasissim mās mōtis! Ir daudz glupōku laužu kai jei. Aš vairōk loba atvežu nu jūs, na mūsu mōtá izdává.”

18. Ap kaļva sīvu.

Beja vīns kupča dāls. Jys nazynō, kas ir bāda iz pasaulá, i jōja iz zyrga bādys maklātu. Jōj i sateik soldotu.

Vaicoj iz soldotu: „Voi tu nazyni, kur var bādys dabōž?”

„Vot ilīņ mōrkā, kur lynš mārc, nūzavāļč vysā plyks, ilīņ pati dybynā i guli tī — dabōsi bādys!”

Jys i nūzavylka, atsagulās mōrkā, soldots pajāmá jō zyrgu, vysys drābis i aizjōja paceļu. A jys guļ. Paguliejš, izleida, verās, ka navā nikur nikō. Plyks. Jam kauns cīži lels, ka ļaudš staigoj. Jys skrīn, īskrīn kaneņu stotā i sād da vokora.

Aizīt vokors. A vīnai bōbai beja drābis izmozgōtys iz sietenis pakōrtys. Daskrāja jys da sietenis, nūrōvá vīnu pologu i apzatyņa ar tū. Rādž, ka ustoba — tei beja kaļva ustoba. Jys īgōja kluseņom, aizleida aiz ceplá i nikas jū narādžāja. Kaļva nabeja sātā — jys braucá iz dzerauni ūgļu pierkņ i pascāja: šys ilgi bēs.

A jei vys slyma guļ, kaļva sīva. Ka veirs sātā, to slyma vaid, a ka veirs izbrauc, tūraž vasala. Beja jai popa dāls par bryugonu. Vot jei pīvōrej kavys, pīcap galis ar ūlom, peirāgu pīcap i ād ar bryugonu.

A veiram salyuza roti iz celá. Jys grīzās atpakaļ iz sātu braukņ. Verās sīva pa lūgu, ka atbrauc veirs. Jei mudri ūlōkni ceplī, kavu ceplī, peirāgu zam goļvys gultā. Popa dāls aiz ceplá aizskrīn. Jei līkās gultā i vaid gulādama.

Īt veirs ustobā, soka: „Moža tu izvōrieji āst kŭ maņ?”

Jei soka: „Ok, Dīveņ, kŭ izvōreiškūtá, ka navar pīzacáļt nu gultys?”

Pajámá kaļvš gabaleni maizis, voi kŭ jys tī atroda i paādá.

Tys soka, kur bādys meklāja, iz popa dālu: „Aš saceišu, ka tu esi aiz ceplá!”

Jys prosa: „Nasoki!”

„Ka atdūsi sveitu, to nasceišu!”

Jys nŭvyļka sveitu, atdává, a jys otkon soka: „Aš niu saceišu!”

„Nu, nasoki!”

„Ka atdūsi kraklu, to nasceišu!”

Jys nŭvyļka, atdūd kraklu. Jys tai paļ iuzys dabōja i zōbokus, i capuri, i vysu.

Izleida jys nu ceplá i soka iz kaļvi sādādams: „Moža aš kŭ āst īdūt šam?”

Kaļvš soka: „Naasš, sīva vys slyma guļ i nikam izvōrāt.”

Jys soka: „Aš mōku varažōļ. Ka gribi, to varažōšu!”

„Nu, varažoj!”

„Aš varažōšu, voi iraida ceplī galá ar ūļys? Iraida!”

Kaļvš daīt, pazaver — ir galá i ūlōkná, i kava, izvalk, līk iz golda.

Jys soka: „Aš vāļ varažōšu!”

„Nu, varažoj!”

„Voi iraida cukris i peirāgi zam goļvys gultā? Iraida!”

Daīt kaļvš, verās — iraida. Izvalk, līk iz golda i obadivi paād i pazadzerās.

Jys soka: „Aš vāl varažōšu! Voi ir popa dāls aiz ceplá, plyks? Ir!”

Vot sīva sōk raudōt: „Naprauda, naprauda, veireņ, kū jys maloļ! Naklausī, kū jys duraks runoj!”

Veirs īt vārtūs — popa dāls kai skrīš plyks pa durs. A kaļvam beja cīži groznys sunš, sunš kai giva jam aiz gūrna, tai vysu gūrnu i atrōvā. Pajāmá kaļvš vāzu — kristās sovū sīvu. I aizdává jai. Nu itōs ŗaizis jei vasala palyka, ka jys atīt nu smādis, to brūkastš iz golda salykts iraida. A tys, kur bādys nazynō, pec tō nameklāja vaira, ka īraudzāja bādu.

19. Ap lopsu.

Braucá zvejņīks ar zivim. Lopsa īraudzāja i aizagribāja zylvu, atsagula iz celá i gul par nūsprōgušu. Zvejņīks pajāmá jū izlyka iz vazuma i brauc, a jei pōrgrauzá maisu, izlaidá vysu zivš ōrā, pošā nūlácá nu vazuma i nūskrāja paceļu.

Atsagula zam kryumeņu, savylka vysys zivtenis zam vādara i ād gulādama.

Atīt vylks, soka: „Kū tu, kūmeņ, ādi?”

„Zivtenis.”

„Īdūd maņ!”

„Nā, kūmeņ, nadūšu! Daboj patš tī, kur aš beju!”

„A kur maņ jōáj?”

„Áj tymā dzeraunā, īkar ásti okā, tāv pīzakūsš daudz zivteņu, tūražis i paiessi!”

Vylks nūskrāja, īkōra ásti okā, jam tī ástá īsola, navar izvīlkt.

Lopsa skraideidama apleik soka vys: „Saļ cīžōk, saļ cīžōk!”

Klausās vylks, ka jei nazkū runoj, vaicoj: „Kū tu, kūmeņ, tī runōjusá?”

„A aš tū runōjusá, kab táv, kūmeņ, poša lelōka zivtená izakūstu ástá!”

Vylkam sasola vysa ástá ladā, a lopsa nūskrīn iz ustobu iz saimineicu i soka: „Saimineica, tovā okā vylks diersni!”

Saimineica maizi meicāja. Jei památá maizi i nūskrāja vylka systu. Lopsa ileida baļvā, izzidá vysu golvu ar maizis meikli i nūskrāja paceļu. Saimineica daskrāja pi okys, syta, syta vylku, vylks kai jāmá bāgṭ — nūrōvā vysai ástái ōdu.

Nūbāga jys cik dzeivs, verās — lopsa guļ zam kryumeņu.

„Ai, kūmeņ,” soka vylks: „kai tu mani apmōnieji! Syta mani, syta, ar bārzu pagali, vyss sōnkaulš atdauzā, ástái ōdu vysu nūrōvā i zivteņu aš nadabōju.”

Jei soka: „Na, kūmeņ, aš tevi naapmōnieju! Vot redž, tevi syta, to syta, a maņ vysu golvu saškaidāja, ka maņ smedzini līn ōrā. Aš navaru, kūmeņ, i paīṭ. Ok, ok, kai maņ golva sōp! Panáš tu niu mani koč drusceni!”

„Nu, siest, kūmeņ!”

Jei izsāda iz mugorys, jys nas. Jei laidá meizṭ, sādādama iz placu.

Soka vylks: „Kas ta tī, kūmeņ, tak?”

„Kūmeņ, tei rosa kreit nu kūku.”

Jys vāļ nas gobolu, laidá dieršṭ iz vylka sādādama.

Soka vylks: „Kas ta tī, kūmeņ, kreit, taidš sylts?”

„Tys, kūmeņ, kukūži nu áglis kreit.”

Jys vāļ nas gobolu, a jei dzīd sādādama: „Slyms vasalu nas, slyms vasalu nas.”

Vaicoj vylks: „Kū ta, tu, kūmeņ, dzīdi?"

„A maņ taida dzīsmaitá iraida, ka vasals slymu nas."

Danásá jū da olys, jei rozasmājās i soka: „Aš dzīdōju, ka slyms vasalu násá."

Vylks pazyna, ka apmōnāja jū, aizasyrda, kai giuš lopsu — gribāja nūžņaugt. A jei ībāga olā, tik ástis golu atrōvá ar zūbim. Partū lopsai ástis gols i šudiņ bolts.

20. Ap začēiti.

Začš gōja sīna pļautu. Īdams pļautu, pajámá mads bucenis i pļauškys sīnu. Saproša lopsys i vylka, i cytu začu. Nūit jī. Lopsa zyna, ka mads bucená iz pļovu atnásá i beja pasceits, ka beigškūš, tūražis iesškūš madu! Jī pļauņ, pļauņ.

Lopsa soka: „Začēit, jōit maņ kūmūs!"

Začš soka: „Nu, áj, lapsēņ, ka tevi prosa!"

Jei īt, daīt da bucenis i nūād vysu viersu mada. Paād jei mads i atskrīņ atpakaļ.

Vaicoj začš: „Nu kai tovam krystabārnam vōrds?"

Atsoka jei: „Viers-lyzga."

Jys dūmōja, ka i krystabārns jai taidis irā. Pļauņ sīnu, a vysim āsti gribīs. Pļauņ, kab mudrōk beigt.

Lopsa soka: „Vāļ šei īškūtá kūmūs!"

Jei nūit. Daskrīņ iz madu i izād da vyda bucenis. Atskrīņ atpakaļ paādusá.

Vaicoj začš: „Nu, kai tovam krystabārnam vōrds?"

Jei atsoka: „Vyds-lyzga."

Začš dūmoj, ka jei beja kūmūs. Pļauņ vysy i lopsa pļauņ leidza.

Pec tō soka jei otkaiņ: „Vāļ aš īšu kūmūs!"

I nūit jei da sovys mads bucenis, izād vysu madu da dybyna, izādusá atīt atpakaļ.

A jys otkaiņ vaicoj, začš: „Nu, kai tovam krystabārnā vōrds?”

Jei soka: „Dybyna-lyzga.”

Vot jī beidzá pļauņ, iņ āstu, taiseiškūtš applōveibys.

Īt, verās — tukša bucená; „Kas iziedš? Tu lapsēņ, iziedš madu?”

„Nā,” soka lopsa: „aņ naiežu, aņ beju kūmūs, nudīņ naiežu!”

Jī soka: „Kūrsim gunš, siļdāsim čūksts, kurs ādá, tam mads tácās, tū mās i apāssim!”

Sakiura guni, stōvā apleik. Sōk lopsai tácāt mads, jei mudri gryuž sovu čūkstu pi vylka čūksta i soka: „Kas? Vylks vaineigs, ka jam mads tak!”

Jī pajāmá vylku nūsyta, ōdu nūplāsá, galis pīvōrāja i paādá, a lopsa i šudiņ dzeiva mads paādusá.

21. Ap trejim vōcīšim.

Dzeivōja bednys latvītš, beja jam viersš i tukša kāvá, cīži kūda, ka jam nabeja ar kū borōt jū vosor. Ora jys cīži pa mozenám, ka jei naspāja, nūdžeibusá. Beja jam vāļ gobols audakla. Jys pajāmá nūnásá iz žydu. Žyds dāvá par tū desmit mārčenis maizis i drusku naudys, vysa vara nauda pa pīcys kapeikys, vairōk kai pušrublá. Jys aizjiudzá kāvi, sōka arņ i vys ardams, svīdá naudu vogā, a kai daarš da gola, tūlaik dzan atpakaļ i naudu losa. Pec tō iz tū pusi dzan vogu i otkaiņ taipaņ dora.

Godōs, ka brauc trejs vōcīši bogoti ar četrim zyrgim šmukā kaļaskā. Jī tivleņ sazatoryka, verās, kū jys losa pa vogu?

Nūstōja i vaicoj, a jys rōda sauļā nauda i soka: „Vot maņ irā taida kāvā, kur diersna ar vara naudu! Aš tagad bednys, naturu, kū dūd āst, to jei ar vara diersna, a ka aš dūdu gryudeņu piāst, to jei tūlaik diersna ar sudobra i ar zalta!”

Vōcīši breinīs i prosa, lai pōrdūd kāvi.

A jys nagryb: niparkū napōrdūškys, taida kāvā dōrga, pošam vajag!

Sōk targavōtīs: Nu, kū tá darāt ar jūs? Pōrdūškys! Lai īdūd pa tyukstūšu rubļu sāvkurs i div zyrgi, tai pōrdūškys!

Jī dāvā pa tyukstūšu rubļu, div zyrgu izjiudzá nu kaļaskys, kāveiti pīsāja pakalā i nūbraucá.

Latvītš nūbraucá tivleņ iz mīstu, nūpierka vysa kō, kas jam vajdzāja deļ dzeivis, div zyrgi pōrdává, kab nabytu ni slīdis pi jō, cytu sáv nūpierka, teirumu apora i beja jam gon vysa kō.

Pōrgōja nedelá, jys dūmoj: Nu vōcīši būs mudri tá, gribeiškūs atjimt naudu i zyrgs, būs bāda! Kū ta darāt?

Nūgōja iz mežu. Staigōja, staigōja, verās, zam kryumu guļ vylks, dūmōja, ka nadzeivs. Dagōja klōtu, rádž, ka pyuš, tik aizmidzš. Jys pajámá viervi, pataisāja petli i svīdá kluseņom vylkam iz kokla. Pāčōk apsāja viervi ap kūku i kai aizklīdzá. Vylks sazatoryuka, raustājās, savylka petli iz kokla, sōka žņaugtīs i pakryta pi zámis. Jys tūlaik pajámá, aptyna labi purnu, kab navarātu kūst, i nūvádá jū iz sātu. Aizslādzá klāvā, borōja labi vylku. Jys palyka vuiklys, deļ tam ka zvieri na pa sovai valái navā taidi baileigi.

Vōcīši tam laikam turāja kāvi pa nedelái — paprišku vacōkīs, pāčōk vidiškīs, pāčōk jaunōkīs. Vacōkīs pataisāja šmuku stilendži i boltu pologu klōja zamu deļ zalta naudys, kur jei dierškūtá, a zalta naudys napazarōdāja vys! Ka vacōkīs

apzamōnāja, jys napīzazyna ūtram, tik nūsyutāja kāvi i pīrakstāja: „Jau muns tyukstūšs rubļu atsagrīzās.”

Vidiškīs tai paṭ kāvi borōja, pologu klōja, stalli taisāja cīži, a ka īraudzāja, ka zalta naudys navā, nūsyutāja jaunōkajam brōlām i napīrakstāja nikō, lai jys patš parauga! Jaunōkīs beja napacīteigs, ka pazavārā, ka naudys navā, aizasirdāja cīži! Tivleņ aizjiudzá zyrgs, nūbraucá iz vīnu brōli, nūbraucá iz ūtru, pīrunōja, ka vajag braukṭ iz latvīti, naudu sovu atjimṭ.

Atbrauc jī. Latvītš kai ṛaizá izīt nu klāva kur vylks jam aiztaiseits.

Jī tivleņ iz jū ar klīgšonu, ar lomōšonu: „Tu mums apmōnieji ar kāvi. Atdūd mýsu naudu!”

Latvītš atsoka pa mozenám: „Ok kungi, kungi, kab aš jiuš nikod narádzātu! Aš car jiuš nalaimeigs palyku! Aš jiusu naudu naturu vaira! Ļaudš sakryta iz maná, kas pazyčāja, a kas otkon apzoga mani, aš tagad biedeigōks, kai beju seņōk!”

Vōcīši vaicoj: „A kas tāv klāvā iraida?”

„Vucyns maņ tī irā!”

Jī pazaver, breinīs, kas par vucynu taidu, ka bez rogu, pīrā raiba, ar palākom ausim!

Latvītš soka: „Tys cytys kienistš vucyns!”

Jī vaicoj: „Voi lobs deļ vušku?”

„Ok, kungi, — cīži lobs! Jam var īdūt koč symtu vušku, ar vysim izajaktōsīs!”

„To dūd mums vucynu, ka navari atdūt naudys!”

„Nā, kungi, aš navaru! Cīži dōrgs vucyns, ar kū aš patš palikšu?”

„To pōrdūd!”

„Nā, navaru! Maņ patim vajdzeigs!”

Vōcīši īzameļsās, ka pōrdūd, i pōrdūd, cik gribi, moksōsim tāv.

Nu kū ta padarāt? Lai šō gaista! Ka dūškūš pa divi tyukstūšys sávkurs, tai pōrdūškys!

Vōcīši padūmōja, parunōja, izjāmá naudys, dává jam pa div tyukstūšys sávkurs.

Nu vot vucyns jūs! Latvītš pīvuicāja, kū ar jū darāt, kab klāvā nalaist, a vysu vušku sadzeit pyunā, cysu paklōt i vucynu iz naktš iz jū dalaist, to bēš cīži šmukys ailis jiereni. Jī pajāmá vad vylku. Pa prišku pajāmá vacōkīs brōlš. Lyka iz nakti nūdzeit pyunā symts pīcdesmit vušku, cysu paklōt iz vyds, vucynu īlaist i aizslāgt iz atslāgys. Reit atīt — vysys vuškys gotovys, aizgrīztys guļ gubā iz cysu! Jys pajāmá vucynu nūsyutāja vidiškijam brōlám. Pīrakstāja grōmotu: „Brīsmēigi lobs vucyns! Par vīnu nakti vysys vuškys apītys!”

Vidiškīs brōlš dūmōja, ka jys taidš lobs i irā, nūdzyna sovys vuškys pyunā, cysu iz vyds paklōja, vucynu ar vuškom aizslādzá. Iz reita atrūn vysys gubā, kaidu symts pīcdesmit gobolu, voi vairōk. Pajāmá vucynu nūsyutāja jaunōkijam, pīrakstāja grōmotu i palīlāja vucynu, ka cīži lobs deļ vušku! Vot vucyns i jaunōkijam taipat sareja vysys vuškys. A jys bejš korstys sirdš, tivleņ aizjiudzá zyrgu, nūbraucá iz brōlim, paklīdzá, pazalomōja i pīrunōja, kab brauktu naudys sovys dabōtu atpakaļ nu latvīša.

A latvītš gaidāja, ka atbraukš, pajāmá viersi nūkōvā, ašná pīlaidá blūdā, ōdu nūplāsá. Ōdu pajāmá apmaucá bōbai iz plykys mīsīs, apsāja labi zam ceļu, ásti dává iz kokla kai bizi. Asni rozjaucá ar iudini i salāja jai zam ōdys. Pec tō bōba apzavylkās i staigōja pa ustobu, a jys atsagula slyms i guļ. Atbrauc vōcīši ar bōršonu, ar lomōšonu. Līk sovu naudu atdūt,

a jys guļ, nakust! Daīt bōba pi jō, gryusta, lai caltūs, ka atbraucá kungi, a jys vaid i nazaceļ! Ka bōba pabōda jam, kai tryukās, giva nāzi nu golda i bōbai gryudá sōnūs. Bōba aizaklīdzá, sōka ašnis skrīṭ ar škauderi, jei pakryta pi zámis, sōka kuļtis ar kōjom, ar rūkom, izastīpá i guļ nadzeiva. Vōcīši nūzabeida, a latvīṭš sōka raudōṭ i žālōtīs: „Ok kungi, kungi, kū jiuš maṅ padarājat! Kab aš nabýtu nikod redziejš jiusu naudys! Kaida maṅ nalaimá nūtyka caur jiusim! Tagad i naudys navā i bōbu aš sovu nu siržu nūkōvu! Nu kū maṅ darāṭ?”

Pazavārā iz sīnys, kur iz vadzeiši beja pakōrta peicka.

„Nu” soka: „laimá muna, ka maṅ peicka vāļ irā. Moža aš vāļ atgrīzšu bādu sovu.”

Giva peicku, sōka bōbai siš par dzeislom. Īsyta ṛaizi — bōba pazakustynōja, syta ūtru ṛaizi — bōba aizavaidāja, syta trešu ṛaizi — bōba sōka ar kōjom i ar rūkom kuļtis. Tūlaik giva jū aiz ástis, kur beja par bizi, pacālā iz augši, vāļ cik ṛaižu īsyta — bōba pazastatāja iz kōju, sōka plaukstš siš, smītīs i doncōṭ pa ustobu. Vōcīši verās kai iz breinuma, aizagribāja, kab jīm peickys dabōtu. Tivleṅ pi latvīša, kab pōrdūtu.

„Nā, kungi, aš navaru. Maṅ nikō napalikš. Aš jiusim vysu pōrdevu, kas maṅ patš lobōks beja. Peickys napōrdūšu niparkū.”

Targavojās, targavojās, nu i nūzalicās pōrdūṭ, tik lai sávkurs īdūd jam pa trejs tyukstūšys. A jī tivleṅ naudu iz golda, pajámá peicku i nūbraucá, atdzeivynōš nūmyrušū. Sazarunōja, ka sávkurs turās peicku pa dīnai i vīns vīnam namaisās. Pa prīšku pajámá vacōkīs brōļš, pataisāja gūdu, aizprasāja gostu, lyka sīvai iedīni nosōṭ ap goldu apleik, a ka jei pagōja zam jō, gryudá jai ar nāzi sōnūs. Sīva apskrāja ar ašni i nūkryta nadzeiva pi zámis.

A jys soka: „To nikas, aš tivleņ štuku pataiseišu, aš jū atdzeivynōšu!"

Pajámá peicku, syta par dzeislom i aiz bízis cälá iz augši, napataisāja nūmyrušu par dzeivu! Jys bādu paslápá kai varādams — pīprasāja gostu, kab narunōtu nikō, a peicku nūsyutāja vidiškijam brōlám. Vidiškīs brōļš taipaļ nūsyta sovu sīvu i naatdzeivynōja. Pec tō, nūsyutāja peicku jaunōkijam. Jaunōkīs aizprasāja gostu, pazajámá, ka parōdeiškys štuku, bōbu nūsyta i napīcälá, i vysa štuka! Jys cīži aizabādōja, aizasirdāja, ka latvīš apmōnāja jūs, nūbraucá iz brōlim, klīdzá, grazās, ka latvīti napamesškys dzeivu. Pec tō sazajámās vysy i nūbraucá, kab padarāt kaidu golu ar jū.

A latvīš merkavōja, ka bjš slykti — izroka dūbi kopūs, ikōpá vydā, sōnūs památá valā, pa kū dvašai iļ ōrā, a viersum iztaisāja caurumu, kur krystu pastatāt. Atbraucá vōcīši ar klīgšonu, ar lomōšonu, a bōba izīt raudōdama.

Vaicoj iz jōs: „Kur veirs?"

Jej atsoka: „Ok, kungi žieleigī, navā jō iz pasaulá — nūmyra. Treša dīna kai paglobōja."

Jī vaicoj: „A kur jys paglobōts?"

„Vot tī, kopūs!"

Jī nūgōja meklāt tōs vītys. Sazarunōja: koč iz dūbis pīdiersškūs, ka navar padarāt jam nikō.

Atroda svežnu dūbi, vīns atsasāda iz cauruma, nūvylka biksis — diersškys. A nabašņikam beja tī gunš i dzeļža drōtš satveicāta. Kai dyurá ar korstū drotu čūkstā, vōcītš kai tryukās kōjōs i dieršt aizmiersa.

Nu jys napīzazyna nikō, soka: „Labi, iz pošys sirdš pīdiersu!"

Pāčōk atsasāda vidiškīs brōļš, taipaṭ ar korstu drōti dabōja čūkstā, pāčōk i jaunōkīs, bet nivīns napīzazyna, kai kuram beja, tik vysī trejs lilājās, ka padiersa iz pošys sirdš.

Nu i nūbraucá paceļu i vairōk naparōdāja ocu šam. A nabašņiks izkōpá no dūbis, naudys beja jam tagad ostonpadsmītyukstūšu, nūpierka daudz zámis i izataisāja par lylu saiminīku. Vot kai glupīs latvītš apmōnāja gudrūs vōcīšs.

Kas zyna, voi tei prauda beja, var bīt, ka dzeivojūt i trōpājās tai!

22. Ap duraku. III.

Dzeivōja tāvs ar mōti, beja jīm dāls. Auga jys, auga i jys taidis kai paglups beja. Kū ta tāvam ar jū darāt?

Runoj jī, tāvs ar mōti: a moža jys navā glups, a toļka par smīklu vyss natai dora, vajag jū izraudzāt.

Nūkova tāvs viersi, pīlyka galis maisā i lai jys vad iz tiergu pōrdūt. Īdává vāļ naudys par kū nūpierkt peirāgu, kū apāšt, i pīscāja, kab bez naudys nikam napōrdūtu, kab naudu pajymtu.

Nūbraucá jys. Braucá par mežu, rádž: calms celá molā, vacs, satrupiejš, applāsta myza. Jys, kai calmu pamanāja, nūturāja zyrgu i soka: „Ak, kaidis tu bednys, plyks i capureitis navā tāv golvā, saleicš, sakripš, mušēņ tu āsti gribi! Nu kū, voi tu golodnys asi? Vot irā maņ galis šakur, toļka tu maņ aizmoksoj! Aš braukšu iz mīstu, verīs, kab tu maņ naudu pīgataveitib!”

Nūlyka maisu pi calma i nūbraucá. Nūpierka kukuli i brauc atpakaļ. Nūstōj pret calmu — galis navā i maisa navā.

Soka: „A kū? Galis apādá, a naudys navaida? Kam ta tu narunoj? Galis apādá, maisu nūreja, namoksoj naudys i nikō narunoj! Paga, aš tāv labi aizdūšu!”

Aplauzá vāzu i sōka siš par calmu. Pec tō nūbraucá iz sātu, a par trejs dīnys atbraukškys pec naudys!

Soka iz tāvu: „Tāteit, aš gali pōrdevu! Sādāja taidš vacs, plyks, celá molā, aš jam atdevu, a jys maņ naizmoksōja. Vot aš jū labi atlaupieju ar vāzu i lyku, kab par trejs dīnys naudu atdūtu maņ!”

Tāvs nūzabeida: Dīvs zyna, ar kū jys tī kōvās — gaida, nūzaklausās, nadzierd, nikur nikō, nikas žālōtūs naatīt!

Iz trešys dīnys prosa jys otkon nu tāva galis, ka braukškys, pōrdūškys!

Tāvs atsvārā jam, ilyka maisā, soka: „Verīs, bez naudys nadūd, nikam! Naasi cik glups kai beji!”

Jys soka: „Aš tagad zynu kū padarāt!”

Nūbraucá jys. Dabraucá pi calma i soka: „Tu mušeņ otkon gribi aš? Aš tāv atvežu galis, bet verīs, aizmoksoj! Kab tu maņ par itū i par tū ņaizā aizmoksōtib!”

Nūlyka maisu pi calma: „Ša ād, a naudys, kab bȳtu kod aš braukšu atpakaļ!”

Nūbraucá iz mīstu, nūpierka kukuli, paādá, brauc atpakaļ iz calmu, verās — navā ni maisa, ni galis!

„A kas?” soka: „Tu apiedi gali ar vysu maisu? A naudu atdūsi maņ? Nu, kas? atdūsi, voi nadūsi? Kam tu narunoj?”

Pajámá lylu mītu i sōka siš calmu nu vīnys pusis i nu ūtrys pusis. Syta, syta, cikam jys izaškībās nu sakņu ōrā i pīzagrīzās sōnim, a zamu paspeidā naudys guba.

„Tai!” soka: „To tu nagribieji maņ moksōt i naudu saglobōji zam čūksta?”

Pībārā rogovys cik viņ leida, pastatāja calmu iz vītys i nūbraucá iz sātu.

„Vot, tāt,” soka: „i naudys táv! Jys nagribāja moksōt, aš jam sadevu. Sadevu ar mītu par koklu, jys pakryta iz pīris i naudu maņ atdává!”

Tāvs nūzabeida, dūmōja, ka jys cylvāku nūsyta, b̄škūtá niu bāda. Naudu atdává nūlik̄t sīvai, a patš gaida, kas nu to b̄š. Nūgaidiejš, nikō nadzierd, vyss kluš. A duraks vys runoj, ka tī daudž naudys — vajaga brauk̄t. Aizjiudzá tāvs zyrgu, nūbraucá ar dālu, atškībá calmu. Jys tagan rádž, ka calms na cylvāks, i atroda naudys.

Soka tāvs: „Dielen, aš naudu jimšu ōrā, a tu stōvi iz celá, ka kas brauk̄š voi īš, to aizasvisnáj labi, kab aš dzierdātu!”

Duraks soka: „Labi, tāt, aš aizasvisneišu!”

Nūgōja i stōv, rádž, īt pops. Pajámá mītu, kai svisnāja popam par golvu, jys nūkryta iz zámis i gotovs.

Skrīn duraks iz tāvu i vaicoj: „A kas, tāt? Voi dzierdieji, kai aš svisnieju?”

„Nā, aš naasu dzierdiejš!”

„A aš svisnieju popu par golvu, jys nūkryta augšpieden̄ i gul!”

Soka tāvs: „Ok, Dīven, kū ta tu padarieji?”

„Nikō, aš tolka svisnieju!”

Nūskrāja tāvs, lyka dālam vil̄k̄t popu iz mežu, a patš īt nu pakalis, ar zorim aizslauka slīdi. Īvylka bīznā, aizlyka ar lyļu kūku, viersum pīsvīdá zoru, sajámá naudu i nūbraucá iz sātu.

Iz leikuma soka duraks: „Tāteit̄, brauĉ, a aš skrīšu iz popa sīvu, jei natōli irā, pasceišu, ka aš popu nūsytu, lai jei pagloboj jū!”

Tāvs jū prosa, kab naītu, vuica, ka bȳš slykti, a jys izliecš nu rogovu nūskrāja! Nūbraucá tāvs mudri iz sātu, nauda atdává sīvai, nūgōja iz klāvu, nūkōvá lelu ōzi i nūbraucá atpakaļ iz mežu. Popu izjámá, īsvīdá azarī, a ōzi ilyka tymā vītā, kur pops beja nūglobōts.

Duraks atgōjš soka iz popa sīvu: „Aš popu nūsytu, bet tu jam bāris sataisi! Pajám dzáks, īsim iz mežu, aš parōdeišu, kur jys gul!”

Vysi zyna, ka duraks, popa sīva naklausa jū, bet aizīt vokors, a popa navaida. Pajem jei ļaudš, īt iz mežu vārtūs. Duraks davádá pi vītys, nūvylka zors, nūgryudá kūku i izvylka ōzi. „Šakur” soka: „verīs! Voi tá tovs veirs irā, voi na tovs? Voi tovam veiram beja četrys kōjis? Voi beja garys aussš? Voi beja eisa bōrdená i rogi lely? Voi jys bejš vyss pokorōts? Voi tu pazeist jū?”

Popa sīva aizasirdāja, izlomōja jū i nūgōja iz sātu, a duraks nūgōja iz tāvu rōds, ka padarāja, kū gribāja. Tagad i tāvs davīrāja, ka jys duraks, nikō jam nalyka darāt i nikur nu sevá nalaidá.

Tei nauda beja laimá, kurū Dīvs dūd sávkuram cylvākam i durakam īdává iz jō dalis.

23. Ap eiksteiti.

Beja vecš ar váci. Jīm nabeja nivīna bārna, a gribājās, kab bȳtu koč vīns bārns.

Vot jys soka iz váci: „Bezdāsīm máš, kab bȳtu mȳsim dielensš!”

A jei atsoka: „To tu nūáj nūpiņ maņ skalinīku, kimā bázd!”

Nūit iz mežu. Nūgōjš iz mežu, nūcierš āglái zoru i nas, izlicš iz placu.

Aizīt jam lesnīks prīškā, soka: „Kur tu nāš?”

„A vot nasu, peišu sāv skalinīku, bezdāsim mās ar vāci, i bīš mīsim dielenš!”

Lesnīks rozasmejās i soka: „Nu nāš, nāš, ka tai dareiškys!”

Atnas jys iz sātu, saškoldoj zoru i nūpyn skalinīceni, a, ka jī gryb bezdāt, to vys tī, lai kū strōdoj, a vys tak iz tū skalinīceni. Cik laika bezd jī tī, mudri bīš dielenš.

Nu it veceitš ortu. Jys aparš i ecej, a jei mudri brūkastš vōrej. Izvōrej brūkastš, laidās — nāšš iz teiruma, a eiksteits soka — dielenš, kur jī izbezdāja: „Mām, aš nesšu iz teiruma!”

Verās jei, verās, tak pa ustobu, kur jys runoj?

„Kur ta tu esi, dielen?” jei vaicoj.

„Šakur, māmeņ, aš asmu!”

Datak jei pi skalinīcena i rādž, ka stōv dielenš, kurū izbezdāja, taid mozenš, mozenš, kai eiksteits.

Jys soka: „Mām, aš nesšu tāvam āšt?”

„E tu dielen i kur ta tu, taid mozenš, nūnessi?”

„Nā, mām, aš nūnessu?”

Jei taida rōda, ka dielenš izbezdāts, dūmoj: Vot veceitš cik ilgi bezdāja i naizbezdāja, a aš drusku pabezdieju i dielenš iraida! Jei turāsīs ar veceiti, vokorā, ka jōs dielenš!

A jys līk iz golvys pūdu āšt tāvam, nas paceļu i atrūn īdams vasari i kneipstangys.

Pajem jys, it i klīdz: „Tāt! Ū!”

Veceitš verās, kas tī klīdz: tāt? Ū!

A jys danas jam āšt, nūlīk pūdu i soka: jys īškys acātu.

Tāvs verās, ka jys tá stōv pi tāva sōnūs i soka: „E, tu dielens, tu taidš mozenš kai eikšteiṣ, kur ta tu īsi acātu?”

A jys soka: „Īškys!”

Daīt pi zyrga, tivleņ kōp iz áglá, nu áglá zyrgam iz ástis, pa ásti iz mugorys, īlīn zyrgam ausī, pa kairū īlīn, pa lobū izlīn i ecej. Tāvs vysu dīnu ecāja, da cik nanūecāja, kai jys par stuņdi.

Brauc kungi, kai seņōk kungi braukōja, mašiņu nabeja.

Brauc i soka iz veceiti: „Kaidš tovs zyrgs gudrys, ka jys vīns patš itai šmuki ecej!”

A jys soka: „Tī maņ dāls ecej.”

„Kur ta tovs ir dāls, ka jū navar rádžāt?”

„Šakur pi zyrga! Dāls! Ū!”

Jys atsasaucās: „Tāt! Ū!”

„Kur ta esi, dāls?”

„A zyrgam ausī!”

„Áj šur, dāls!”

Jys nu ausš izlīn zyrgam pa mugoru, pa ásti iz áglá i zámá, i atīt iz tāvu.

Vot kungs soka: Pōrdūd šam dālu par trejs symti!

Nā, napōrdūškys! Jam žāl, tāvam, pōrdūd dāla.

A dāls soka: „Tāt, pōrdūd mani! Aš atskrišu atpakaļ!”

Soka tāvs iz kungu: „Nu labi, pierč, kungs!”

Kungs atdūd jam naudu, a jīm nikur jō likṭ, ka jys mozenš, jys nūzatušās, nūzažņaugšīs — jem i lik jū naudys skreinā, ōdys skreinā, pakalī. A eikšteiṣ soka: „Munu vasari i kneipstangys īlič pi maná!”

Nu, jī īlik, a jys pajem rozsyt skreini ar vasari, izlaiž naudu i patš izlīn.

Atbrauc vokorā veceitš iz sātu, vaicoj vácá: „Kur dielensš?”

„Aš dieleni pōrdevu!”

Vot jei dielená izbázdāja, a jys pōrdává!

„Nā, aš izbezdieju, na tu!

Sōk bōrtīs, lomōtīs, a dielensš pi durovu: „Mām, taisi durs valā!”

Attaisa jei durs, a jys soka: „Tāt, jiudž zyrgu, brauksim naudys!”

„E, tu dielen, duracensš? Kur ta mās jimsim naudys?”

„Nā, tāt, brauksim!”

Cikom tāvs apzavalkās, dāls zyrga aizjiudz, nūbrauc i saber rotūs naudu. Cikom tāvs daīt, dāls brauc atpakaļ!

Atbraucš iz sātu, soka: „Mām, ša tāv naudys niu!”

„Nu, paļdis Dīvam!” soka mōtá: „Tagad mýsim nauda ir! Tik viņ galis navā.”

„Mām, aš dabōšu i galis!”

„Kur ta tu, dielen, dabōsi?”

„Aš dabōšu!”

Jys pajem īt iz muižu, īlīn pa atslāgys caurumeni klāvā, patim lelyjam vieršam līn ausī i klīdz: „Kungs, kungs, zaglis pi vierša!”

Atīt kungs tivleņ ar kolpim, pazaverās, navā nikō klāvā, soka: „E, — smuts tī klīdzš!”

Jī i nūīt paceļu, a eikšteitš izsāst vieršam iz golvys i nūvad jū mežā.

Īt krīvs pretim, jys soka: „Nūkauņ tu maņ viersi, to mýsim býš galá iz pusá!”

Krīvs nūkaun viersi, nūplieš ōdu, gali rozcierš pa pusái, a zornys pamat tīpaṭ iz celá. Pajem eikšteiṭš nūnas gali mōtái iz sātu, soka: „Ša, mām, táv niu i galá!"

„Nu labi, dielen, tagad vyss asama, tik viņ zōboku naasama!"

„Māmeņ, bṽš i zōboki!" atsoka eikšteiṭš.

Laižās jys i īt. Īt iz mežu, daīt da zornu, pajem īlīn vydā. Vylks īt, rádž ka zornys, giun i apād. Vot kai jys apād, vylks zornys, tō jys navar vaira ašṭ dabōṭ, navar vucyna nūzagṭ. Ka jys tik īt pi gonu, tai eikšteiṭš klīdz jam vādarā: „Goni, goni, vylks pi vušku!"

Jys dūmōja, ka jō čūksts klīdz i vys syt jū, soka: „Klusi, klusi, čūksts! Aš táv galis dūšu!"

A eikšteiṭš soka: „To na tovs čūksts klīdz, to aš, eikšteiṭš! Aš atsagulu zornōs, a tu mani apiedi!"

Vylks soka: „To līņ tu ōrā!"

„Nā, naleiškys! Nūnāš tu da muna pogolma mani!"

„Kai ta aš nesšu? Mani suni saplāsš!"

„Nāš, suņu navā!"

Par dīnu pōrguļ grōvī vylks, a ka tymss vokors, nas jū da pogolma.

Danas i soka: „Līņ ōrā!"

„Nā, naleiškys! Nāš siņcās mani!"

Īnas jys siņcás, otkaiṭ soka: „Līņ ōrā!"

„Naleiškys! Īnāš mani ustobā!"

Vylks soka: „Aš namōku durovu attaisāt!"

„Dagrīz čūkstu pi durovu, aš attaiseišu!"

Dagrīzá vylks čūkstu, attaisāja eikšteiṭš durs i klīdz: „Nāš vydā!"

Vylks īnásá vydā, jys durovys aiztaisāja mudri, izleida ōrā i klīdz: „Tāt! Mām! Jemit vāzys, sissim vylku!”

Tivleņ mōtá, tāvs pajem vāzys, vylku nūsyt, nūplieš ōdu, iztaisa i sašyun zōboks, — tāvam zōboks, mōtái bociki.

Soka eikšteits: „Nu, mām, aš dabōju naudys, galis, dabōju aš i zōboku! Niu dzeivōsim!” Nu, jī dzeivōja i šudiņ moža dzeivoj!

24. Ap div brōli gudri, trešs duraks.

Beja tāvam trejs dāly — div gudri, trešs duraks. Tāvs nūmyra i lyka mierdams vysim trejim pa naktái iz jō dūbis pōrgulāt pec bāru, ka jū paglobōš. Ka jū paglobōja, to vajdzāja vacōkam it̄ iz kopim, a jys beidās i prosa duraceni, kab it̄u iz jō vītā. A duracens̄ palnūs gulāja, vutš kōvā i nobu ar krepečim mōzōja. Jys nazabeidās nikō, nūgōja iz kopim i gul. Ap pušnaktš celās tāvs nu dūbis, idūd jam vara zyrgu i soka: „Tei vacōka brōlā laimá, a ka jys navā patš atgōjš, to aš tāv atdūšu. Pajám tu itō zyrga, a kai tāv vajdzās jū, izáj ōrā, apzagrīz trejs řaizis iz pāda, aizsvilp̄ — jys atskrīš! Tūřaiz ilīņ jam kairijā ausī par lobū izlīņ, to tāv b̄jš vysys drābis vara i sodly, i peicka, i kōpslys — vyss vara.”

Tāvs ileida dūbā atpakaļ, a duracens̄ nūgōja iz sātu. Iz ūtrys naktš vajdzāja it̄ vidiškijam, bet jys beidās i prasāja palnuruškys, kab it̄u iz jō vītu. Jys nūgōja. Ap pušnaktš izleida tāvs nu dūbis, idává jam sudobra zyrgu i pascāja, ka tei vidiškō brōlā laimá, a, ka šys navā atgōjš, to b̄jš deļ tevi. Lyka jam taipať izit̄ ōrā, ka vajdzās zyrga, apzagrīzť trejs řaizis iz pāda, aizsvilpōť, par kairū ausi ileist̄, par lobu izleist̄, i b̄jš sudobra drābis patim, a zyrgam sudobra sodly i kōpslys, i peicka. Iz

trešys naktš, nūgōja tys duraks aiz sevá i tāvs īdává jam zalta zyrgu.

Beja tamā kienistī kienēš i beja jam vīna maita. Jys padává zini vysim, ka gryb maitu pi veira izdūt. Pajāmá pataisāja augstu, augstu stykla kolnu — divpadsmit verstu augstumā, izsādynōja viersā sovu maitu i pīscāja, kab vysi par trejs dīnys iz kolna jōtu, a tys, kas izjōš, nūmaukš nu piersta zalta gradzynu i jū pabučōš, tys jū pajimš par sīvu. Ka atgōja tei dīna, brōli gudrī sazalādās i jōj, a jys prosās: „Pajemit maná leidza, brōleiši!”

Vot jī izlomōja jū, poši nūjōja, a jū památá sātā. Jys izgōja ōrā, trejs ŗaizis apzagrīzá iz pāda, aizsvīlpá, i atskrāja jam vara zyrgs. Par kairū ausi īleida, par lobū izleida i izataisāja cīži šmuks puisš ar vara drābim. Sāda iz zyrga i nūjōja. Jō zyrgs — mudrys, dadzyna brōlš sovus, sadává jīm ar peicku par koklu i nūjōja paceļu. Vysi cīži nūzabreinōja, ka taidu nabeja vāļ redziejuši. Jys kai skrāja, tai četri versti izskrāja iz kolna, apzagrīzá zyrgu pa ļaudim jys i izgaisa. Atjōj iz sātu, licīs iz ceplá i guļ. Atjōja brōli i stōsta, ka nazkaids narádzāts bejš, taidōs drābīs šmukōs, patš taidis i zyrgs, nikas jū nazynōja, jys i izgaisa.

Iz ūtrys dīnys, brōli otkon jōj, a palnuruška prosās: „Pajemit maná leidza, brōleiši!”

Jī izasmāja nu jō i aizjōja poši. Vot jys izgōja ōrā, aizsvīlpōja i atskrāja sudobra zyrgs. Pa kairū ausi īleida, pa lobū izleida i nūjōja ar sudobra drābim. I sodly, i kōpslys, i peicka — vyss sudobra, a jys patš vāļ šmukōks kai vakar beja. Dadzyna brōļu, sadává par koklu ar peicku, kai skrāja iz kolna, tai iz ostoinu verstu izskrāja, apzagrīzá i paceļu iz sātu, īzaroka palnūs i guļ. Atjōj brōli i navar izalīlāt, kaids tys bejš par

šmukū — zyrgs sudobra, drābis i vyss kas sudobra. Kai skrāja, tai da puš kolna izskrāja. Vys stōsta ap itū puisī.

Iz trešys dīnys brōli jōj otkon, a jys i naprosa, kab jū jymtu. Ka jī izjōja, jys tivleņ it ōrā, apzagrīzá trejs ņaizis iz pāda, aizsvīļpá i atskrāja zalta zyrgs. Jys pa kairū ausi īleida, pa lobū izleida i izataisāja par taidu šmuku puisī ar zalta drābim, ka vysā kienistī taida šmuka nabeja. Dajōja da tō kolna, ka rozdzyna zyrgu, kai skrāja, ai ņaizi iz puš kolna izskrāja. Kai skrāja ūtru ņaizi, tai viersum iz kolna izskrāja, kienená maitu pabučōja, gradzynu jai pajámá, iz piersta sáv izmaucá, apzagrīzá zyrgu, nu kolna nūskrāja pa ļaužu vydu i izgaisa.

Atjōj brōli iz sātu i breinīs, nu kureinis jys taidš atsaradš, kur palyka, nikas jō nazyna. A duracenš pajámá rūku ar skusteni apsāja, lai nikas narādž, ka jam gradzyns iz piersta. Vaicoj brōli: „Kam táv rūka apsīta?”

A šys ciertš molku — īciertš rūkā!

Iz reita, syuta kienēš pa vysu kienisti, lai meklej pi kō bjš kienená maitys gradzyns iz piersta. Meklej, meklej, navar nikur atrast. Cik dīnu meklāja — navaida. Vot lyka kienēš meklāt pi vysu puisū lai bjš kaidš — voi bogots, voi bednys, šmuks, našmuks, kungs voi mužyks, kab sávkuram rūkōš pazavārtu. Atīt iz brōlim, apzaver jūs rūku i rádž, ka trešš brōlš iraida, Līk jam atīt, a brōli gudrī soka; „Pametit jū! Jam navā gradzyna, jys duracenš, jys palnūs apzaracš gul, vutš kaun i ar krepečim nobu smierej.”

Jī soka: „Tys nakas, šī navar nivīna atstōt!”

Verās, ka jam rūka apsīta, atraisa skusteni i rádž — gradzyns iz piersta. Gribāja jū izmozgōt i salādāt, kab iz kienená nūvást, a jys soka, ka navajaga. Izgōja, trejs ņaizis apzagrīzá iz pāda, aizsvīļpá, i atskrāja zalta zyrgs. Jys īleida

kairā ausī pa lobū izleida i izataisāja par pati šmukōkū puisī iz vysa pasaulá, i tai nūjōja laulōtūs!

I aš iz kōzu beju, iežu, dzieru, pa lyupom tÁCĳa, mutā ni laseitis nabeja.

25. Ap bōrineiti I.

Beja bōrineitá i beja jai pamōtá — cīž naloba, cīž sirdeiga, a eistō mōtá nūmierdama památá jai gūteni i lyka, kab itū gūteni globōtu, i pascĳa: „Maitiņ, tei nabyš tova gūtená, bjš tova laimá!"

Pec tō, ka tāvs pajámá ūtrū sīvu, pamōtá izdzyna jū gonūs, idává jai kūdali sprāst i soka: „Kab maņ bĳtu kūdelá šmuki sasprāsta i talkōs sateita dzejš!"

Nūgōja bōrineitá iz gonim, apzaskōvá ap gūteni, raud i soka raudōdama: „Gūteņ, munu mīlū, kū aš tagan padareišu? Kai aš par vīnu dīnu cik daudzi saspriesšu?"

Gūtená atsoka jai: „Naraud, bōrineiņ, aš tāv bĳšu paleidzāt!"

Pajámá lync, sagramō, sagramō, caur vīnu i caur ūtru austeni dzeji izlaidá, i cik šmuku, cik lobu. Satyna talkōs i bōrineitá nūnásá iz sātu, atdává pamōtái.

Pamōtá breinīs, kur jei cik mudri padarāja. Iz ūtrys dīnys idává jai otkon sprāst, otkon taipaž gūtená paleidzāja i tai jei darāja par cik dīnu. Pamōtá breinīs, ka vys jai ir kas paleidz, a jai beja trejs maitys — sovys eistys. Jei izsyuta sovu maitu pyrmū iz gonim ar bōrineiti leidza i soka: „Pilnavoj, kas jai paleidz tī darāt!"

Tai maitai beja pīcys acš. Atīt bōrineitá iz gūteni, soka raudōdama: „Gūteņ, kū máš darāsim tagan, ka jei izsyutā sovu maita šudiņ maná pilnavōž?"

Gūtená atsoka: „Naraud, bōrineiti! B̄yṣ padareits! Pajám kliepī golvu jōs, īskoj golvu i soki īskōdama: Mīdž vīnu acteni, mīdž ūtru acteni, mīdž trešu acteni, mīdž catūrtu, mīdž pīktu! Jei aizmigṣ, a máṣ padarāsim, kū mums vajdzās.”

Bōrineitá tai i padarāja. Aizmyga máita, jei danásá lyps pi gūtenis, jei sagramō, caur vīnu, caur ūtru austeni izlaidá dzejš, satyna talkōs. Pec tō bōrineitá pīcālá máitu, ka laiks beja īṭ iz sātu, i atdává dzeji pamōtái sasprāstu. Pamōtá vaicoj iz máitu sovu: „Voi tu redzieji, kas jai tai dora?”

Máita atsoka: „Aṣ beju aizmygusá, māmeņ. Aṣ naasu redziejusá nikō, kas jai paleidzā!”

Iz ūtrys dīnys syuta jei ūtru máitu, a tei turāja sešys ačṣ. Bōrineitá otkon taipat padarāja — vysys sešys ačṣ aizmidzāja i dzeju sasprāstu nūnásá pamōtái. Otkon vaicoj pamōtá: „Voi redzieji, kas jai paleidz?”

Máita atsoka: „Nā, māmeņ, aṣ naredzieju, aṣ beju aizmygusá!”

Iz trešys dīnys syuta jei trešu máitu sovu, a tei turāja — treša máita, septeinys ačṣ. Jei izgōja gonūs ar bōrineiti. Bōrineitá aizmidzāja jai sešys ačṣ, a septeitu aizmiersa aizmidzāt. Sešys aizmygušys, a septeita valā i jei ar tū aci vysu rādzāja, kai gūtená bōrinái paleidzāja. Atgōjusá iz sātu, vysu mōtái pascāja. Pec tō pamōtá sōk runōṭ veiram sovam, kab gūteni nūkauṭ, ka jei vaca, naloba. I vys veiram runoj, kab nūkauṭ i nūkauṭ. Veirs pazvolāja jai.

Bōrineitá nūtak raudōdama iz gūteni i soka: „Gūteņ mīlū, tevi nūkauṭ gryb.”

Gūtená atsoka: „Naraud, bōrineiti, koč mani nūkauṣ, a tova laimá dzeiva b̄yṣ, tovys laimis nikas táv naatjimṣ! Kai mani nūkauṣ, tō tu vaicoj, kab táv dūtu zornys munys teirāt.

Teirāj gleiši i atrassi zierneiti zalta. Pajām zierneiti, īstōt dōrzenā i tāv izaugš ōbeļneica ar sudobra lapeņom, ar zalta ōbeleišim. Tei nabēs ōbeļneica, a bēs laimá tova!"

Jeī tai i padarāja — ka nūkōvā gūteni, prasāja, kab dūtu zornys teirāt, atroda zierneiti zalta i īstatāja dōrzenā. Par trejs dīnys izauga ōbeļneica, a tymā ōbeļneicā zalta ōbeleiši ar taidu lobu smoku, ka aizūsť navar. Kas brauc tyvi, tys gryb ōbelá nūpierkť, a ōbeļneica nadalaiž — kai daīt voi pamōtá voi máitys, tō augši celās zori, a ka atīs bōrineitá, tō nūzalaiž iz zámá i zori nūleikst.

Beja tai i beja — moža kaidi div godi. Ļaudš sōka runōt, ka ōbeļneica bōrineitis viņ klausa. Dazazyna kungs bogots, atbrauc, gryb ōbeļu pierkť, lai cik irā dōrgi, kab toľka pōrdūd. Pamōtá salādāja sovys máitys, a bōrineiti zam kubula pabōzá. Nūit iz ōbeļneicu, a ōbeļneica nadalaiž. Kungs soka: „Atvedit maņ bōrineiti, kura var daīt pi ōbeļneicys!"

Pamōtá soka, ka jei taida murza, taida malna zam silis guļ, a kungs līk, kab jū šam atvást. Navarāja nikō padarāt, jū i atvadá iz kungu. Kungs, kai jū īraudzāja, pajámá aiz rūkys, īsādynōja kaļaskā sovā i nūvadá paceļu, a ōbeļneica nūgōja pakaļ pec jōs pa gaisu. Kungs apzaženāja ar bōrineiti i par cik laika atbraucá iz pamōti parōdāt jū i soka: „Redz, kaida jei šmuka irā, a tu sacieji, ka jei murza našmuka!"

Pamōtá vaicoj: „Kū jai kungs padarāja, ka jei taida šmuka palyka?"

Kungs soka: „Aš jai vacū ōdu nūmauču!"

Pec tō pajámá nūbraucá paceļu. Pamōtá pasaucá sovu máitu — pošu vacōkū, sōk jai ōdu plāst zámā. Jei klīdz, a mōtá soka: „Klusi, bēsī šmuka!"

Nanūplāsá vāļ ōdys, a jei pliesškūtá ōdu i goru izlaidá. I trešai taipaļ. Vysys trejs nūgubāja nu pasaulá i poša nu siržu pōrpleisa.

I aļ tī beju, iežu, dzieru, par lyupom táčāja, mutā ni laseitis nabeja.

26. Ap bōrineiti II.

Beja pamōtá, beja jai pamaita i jei pamaitu naīrádzāja. Jei soka iz tāvu, iz veiru sovū: „Izgubáj tu itū maitu! Ka tu maņ jū naizgubeisi, to aļ ar tevīm nadzeivōšu!”

Iz reita jys soka: „Maitiņ, īsim mās sienīs!”

„Īsim, tāteit!”

Jī nūit iz mežu sienīs. Tāvs soka: „Āj tu, maitiņ, tōļōk lasāt! As tāpaļ laseišu, a kod bēs laiks nūit iz sātu, to aļ tevā pasaukšu!”

Jei nūit tōļōk, losa sienš, a tāvs nūit iz sātu. Staigoj jei, staigoj pa mežu, dait vokors, tymss, jei sauc: „Tāt, ū!”

Nikas naatsasaucās. Sōk raudōt, cīži raud, klīdz otkon: „Tāt, ū!”

A tāteiti narádz i nadzierd. Jei sauc: „Tāt, ū! Ka tu naatsasaucīs, eistīs tāvs, to atsasauc koč pūra-tāvs!”

Jys tivleņ i atsasaucās, tys pūra-tāvs: „Mait, ū!”

Daīt pi jōs i soka: „Ejma iz sātu mās — vōrāsim putru!”

Jī nūit iz sātu, iz pūra-tāva, iz valna sātu. Jys lik sienš vōrāt — jei vōrej sienš. Atskrīn páleitá i soka: „Īdūd maņ, maitiņ, sienu aizāst!”

Jei pajem pīlej sienu páleitái i jei paād labi. Pec tō ka sienš izvōreitys beja, jī pīādá obadivi, pūra-tāvs i maita sienu. Jys soka: „Sataiš maņ, mait, vītu! Eukur mani stōv koktā

drābis, kurs aš taisu vītu. Pīliņ maņ tī vyss! Sataiņ maņ lobu, meikstu vītu iz ceplá!"

Jei verās, ka akmini tymā koktā i bluči. Pajem salīk iz ceplá bluču zam sōnu, akmini zam golvys. Jys atsagulstās, īdams gulātu īdūd jai symtu atslāgu i soka: „Skraidi tu, mait, pa ustobu skandynōdama, kab aš dzierdātu, ka tu tá esi!"

A páleitá soka jai: „Dūd šur maņ atslāgys, maitiņ, a pošā liņ zam ceplá, a nā — to jys tevi nūsiss! Aš skraideišu pa ustobu i skandynōšu!"

Jei paleida zam ceplá, a pálá vys skrāja pa augstīni i pa zámīni, i vys skandynova ar atslāgom. Vot jys jem gryuž akminš zámā nu ceplá, gryuž ūtru i trešu i klausa, ka vys skandynoj. Jys vyss akminš nūsvīž, blučš nūsvīž i dzierd, ka vys skandynoj. Jys vaicoj: „Voi tu, mait, tá?"

Jei soka: „Tá!"

„Voi tu, mait, dzeiva?"

Jei soka: „Dzeiva!"

Nu jys rádž, ka jōs nanūsyta i navaida jam ar kū nūsvīšt, soka: „Tu, mait, guļstīs tagad i guļ labi!"

Jei i atsagulōs. Iz ūtrys dīnys jys soka: „Mait, moža tu gribi niu iz sātu nūbraukt?"

Jei soka: „Grybu gon!"

„Nu, to aš tāv moksōšu!"

Páleitá daskrīn i soka iz maitini: „Verīs, maitiņ, ka jys tāv dūš lobys drābis, to najam, — vaicoj, lai jys īdūd, kur ir sapleisušys, i šmuku zyrgu najam — pajem vacu, pati nalobū, i šmukus rots najam — pajem, kurī vaci roti, salyuzuši!"

Jys parōda šmukys drābis, šmuku zyrgu, šmukus rots, parōda vacūs i soka: „Kurūs tu jimsi, mait?"

„Aš jimšu, tāteit, vacūs!"

„Jam, máit, vacūs!"

Pajámá jei vacu kraklu bez pierdukņu, pajámá lyndraks nūpleisušs — vysī caurī, skustu malnu, vacu, zyrgu vacu, bez ōdys jam čūksts, roti vaci, salyuzuši skrytuli. Nu i brauc jei paceļu. Pabrauc gabaleni nu tīnis i palīk vysa ar zalta drābám, zyrgam vīna spaļvená zalta, ūtra sudobra i zalta grūži, roti cīži, cīži šmuki palīk i jei pošā skaista.

Brauc jei, dabrauc da sātys. A pamōtái beja mozená kuceitá. Tei kuceitá izskrīn i rej: „Kau-kaū! Atbrauc mýsu bōrineitá, vīnā zaltā.”

A rogona, pamōtá rogona beja, syt kuceiti, kam jei soka, ka atbrauc ar zaltim. Īīt ustobā bōrineitá, rogonai žāl, kam cik skaista jei, ka vīnā zaltā, vaicoj: „Nu kō tu cik bogota palyki, šmuka?"

Jei pascāja vysu, vysu izstōstāja, kai tyka pi pūra-tāva, kū tī darāja.

Tūlaik jem rogona sovu máitu dzan iz mežu: „Áj tu atnāš maņ sieņu nu meža!"

Jei nūit sienīs i losa sienš. Aizīt vokors, tymss vokors, jei klīdz: „Tāṭ, ū! ... Tāṭ, ū! Ka tu naatsasaucīs eistīs tāvs, to tu atsasauč koč pūra-tāvs!"

Atsasaucās pūra-tāvs: „Máit, ū!"

Daīt pi jōs i soka: „Ejma iz sātu — vōrāsim putru!"

Nu i nūit. Teirej jei sienš, lik vōrāṭ, izvōrej. Daskrīn páleitá i soka: „Īdūd maņ, máitiņ, sieņu paāš!"

Jei soka: „Tāteiṭ, atskrāja pálá, prosa nu maná sieņu?"

Jys soka: „Siṭ jū, máit, siṭ, nadūd jai nikō!"

Jei pajem īsyt i nūbāg pálá.

Paāduši sieņu, jys soka: „Sataiš maņ, máit, vītu! Eukur kōktā drābis, kur aš taisu vītu."

Jei jem pīlik akmiņu i bluču iz ceplá, jys i gulstās. Īdūd jai taipaṭ atslāgys, lai skraida pa ustobu i skandynoj — tai jys zyna, ka jei tá. Jei skraida pa ustobu i skandynoj, a jys kai gryuž akmini, tai i atlauž jai vīnu kōju, kai gryuž ūtru, tai jū nūsyṭ, izraun dvásáli i pajem sáv. A jū pībōž pylnu zyrga syudu, īsādynoj rotūs, aizjiudz zyrgu, apvalk drābis i soka zyrgam, kab nūvastu da sātys.

Nūvad da sātys, izskrīn kuceitá i rej: „Kaū-kaū!... Atbrauc mýsu mōtis-máita pōrplāsta i zyrga syudu pībōzta!"

Rogona jem kuceiti — syṭ, syṭ, a jei vys rej taipaṭ. Atbrauc máita nadzeiva. Rogona sōk raudōṭ par sirdim, pajem kuceiti nūsyṭ i aprūk zámās. A bōrineitá izrūk kuceiti i atdzeivynoj. Pec tō izīt jei pi veira cīži bogota i da šūlaika dzeivoj.

I vysa.

27. Ap bōrineiti III.

Pajámá tāvs ūtrū sīvu. Beja jam máita nu pyrmōs sīvys i vysod gōja gonūs máita, a pamōtá vysod jai dává sprāšṭ. Jei vyss saspriež, atnas i padūd sasprāstu, lai cik īdūd par dīnu. Daīt solts laiks i jai cīži rūkys sapleist nu soltuma, a pamōtá klīdz iz jōs, kam jei dzeji sataisa ar asni. Daīt jei pi okys mozgōtu rūku, īdama sātā, mozgoj rūku i jai īkreit okā dzejš. Jei aizīt iz sātu i soka: „Māmeņ mīlū, dzejš īkryta okā!"

Pamōtá soka: „Kab tu maņ izvylktu nu okys, a nā, to aš táv padareišu!"

Jei nūīt, kai valk dzeji — īkreit poša okā i rozkreit jei caur zámám. Vot jei īt, īt i rádž, ka maizá ceplī cap. Maizá prosa: „Maitiņ mīlū, izvālč mani nu ceplá! Ka ta mani naizvilksi, to aš sadegšu!"

Jei jem maizi izvalk nu ceplá i otkon ĭt. Daĭt pi ōbeļneicys, verás — aug ōbeļneica, vysy zori leikst nu ōbelim. Jei prosa: „Maitiņ mĭlū, apkroņ munus ōbeleiš! Ka tu mani naapkrateisi — vysy zori aplyuzš!"

Jei ĭt apkreit ōbeli. Apkrotusá ōbeli, ĭt paceļu i daĭt pi váceitis. Vácá prosa: „Dzeivoj tu pi maná par maitu!"

Jei soka: „Labi, dzeivōšu!"

Vot jei dzeivoj, dzeivoj pi vácis par maitu, strōdoj, klausa cĭži labi i jei žāloj vácá. Par cik laika jei soka: „Moža tu gribi, maitiņ, nūiņ iz sātu?"

„Aš grybu gon nūiņ, bet nazynu, kur nūiņ!"

„Aš tevi nūvesšu, maitiņ!" soka vácá.

Nūvad jū i davad da okys, kur jei ĭkryta i soka: „Áj tagad iz sātu, maitiņ!"

Jei izacelás nu okys, ni apmierkst nikō, dzeji pajem, ĭt iz sātu. Daĭt pi sātys, sōk leits leiņ zalta i aplej vysu maitini ar zaltu. ĭt jei ustobā, a gailš sasyt spōrns i aizdzĭd; „Kikirigi! Atĭt mĭysu zalta maita!"

Jei šmuka brĭsmeigi ar zaltu.

Nu tagad syuta rogoná sovú maitu, lai ĭt jōs maita gonūs, lai i jai bĭjš taida laimá kai bōrinái — ĭdūd lynus sprāš. Jei lync sasprĭež, mozgōškūtá rŭkys pi okys, kai bōrineitá mozgōja i nŭsvĭž dzejš okā. Atĭt iz ustobu i raud; „Māmeņ, dzejš ĭkryta okā!"

Mōtá soka: „Kab tu maņ dabōtu dzejš"

Jei nūiņ i ka snāgsĭs, ĭkreit poša okā, rozkreit jei tĭpaņ cauri, kur tei. ĭt, ĭt, rádž, ka cap maizá ceplĭ. Soka maizá: „Maitiņ mĭlū, izvālč tu mani nu ceplá!"

Jei soka: „Nu, aš tevi i atgōju vylktu nu ceplá!"

Maizá soka: „Ka tu mani naizvilksi, to aš sadegšu ceplĭ!"

„Kas tī maņ par bāda, dādž sáv, aš tevi navilkšu ōrā!"

Īt jei i rádž, ka ōbeļneica, vysa ar ōbelim, zori lyuzt nu ōbelim. Jei prosa: „Apkroņ, máitiņ mīlū, munus ōbeleiš, vysi zori maņ aplyuzš!"

„Nu aš tevi i atgōju krateitu tovu ōbeli. Lai táv lyuzt zori ar vysim tovim ōbelim!"

Īt jei paceļu, nūīt iz váceiti. Váceitis jei naklausa, nastrōdoj. Váceitá soka: „Ka tu naklausi, áj iz sātu!"

„Kai aš īšu, ka aš nazynu, kur izīņ maņ?"

Vácá soka: „Aš tevi nūvesšu!"

Jei vad, davad da okys. Jei izacelās nu okys, pajem dzeji, īt iz ustobu. Sōk leits leiņ — smala, aplej jū vysā ar svečim. Sasyt gailš spōrns i aizdzīd; „Kikirigī, smala máita atīt, dikerits mýsu sātā!"

Teik pamōtái sirdš, ka tei atgōjusá ar zaltu, a itei ar smalu — pajámá gaili i nūkōvá. Jei dūmōja, ka gailš vaineigs.

28. Ap bōrineiti. IV.

Soka vaci ļaudš, ka navar piertī gulāņ. Deļtam ka soka, tī valns bīdej. Bejusá pamōtá vīnai máitinái, jei beja bōrineitá. Nūgōja pamōtá sastdīnis vokorā iz pierti ar sovom máitom. Izamozgōja, nūīt iz sātu i prosās tagad bōriná: „Mām, palaissi mani iz pierti?"

A jau beja pavieli. Jei soka: „Áj, áj, lai tevi koč tī valns nūraun!"

A jei nazabeidās i nūīt. Vylkās zámā i rádž, ka atskrāja bolūdeitš i atsatupa iz lūga. Pec tō, atskrīn valns, syt durovōs, klabynoņ, klīdz: „Voi mudri?"

Bolūdeitš soka iz bōrineiti: „Nazabeiš tu, máitiņ, i nazasteidž! Pasoki, ka táv iudiná navā!"

Jei i soka kluseņom: „Iudiná maņ navā.”

Jys, pajiemš spani pīci, īsvīž jai pa durs, pa tam, ka jam navā pazvoleits iņ vydā. Par cik laika, otkon jys syt durovōs i klīdz: „Voi mudri?”

Bolūdeitš soka: „Nazabeiš i nazasteidz, bōrineiņ! Pasoki jam, ka tāv slūtu navā!”

Jei soka kluseņom, ka šai slūtu navā, ar kū pārtīs.

Valns īsvīdá jai pa durs vysu kliēpi slūtu, a par šalti otkon syt durovōs i klīdz: „Voi mudri?”

Bolūdeitš soka: „Pasoki jam, ka tāv zīpu navā!”

Jys īsvīdá cik gobolu zīpu pa durs. Bolūdeitš vys vuicāja, kab saceitu, ka tō voi tō vys navaida: to krakla, to zāču, to kūrpu, to lyndraku, to grebiņu — vys navā. Valns násá, násá i pīnásá vysa kō. A kai gailš aizdzīdōja, to nūbāga paceļu.

Reitā, syuta pamōtá sovu maitu iz pierti, lai bōrinis kaulenš salosa, ka bēs jū valni apāduši. A jei atskrīn iz mōti i soka: „Māmeņ, jei dzeiva irā, sādāž iz vyds drābu, vysa loba gona jai.”

Nūskrīn pamōtá poša i prosa, kab jei ītu iz ustobu i vaicoj: „A kas tāv cik monta dāvá daudz?”

„Maņ valns pīnásá!”

Iz ūtrū sastdīni nūit pamōtá ar bōrineiti iz pierti, a sovu maitu pamat sātā. Izamozgōjusá, atīt atpakaļ i soka maita: „Mām, voi palaissi mani tagad iz pierti?”

A jei soka tai kai ar dusmom: „Āj, āj, lai tevi koč valns nūraun!”

Beja jau pavieli, jei nūgōja, sōk pārtīs, a valns atskrīn, sōk sisž durovōs i klīdz: „Voi mudri?”

Jei atsoka: „Tivleņ, tivleņ!”

Pa tam, ka bolūdeitš nabeja atskriejš iz jū i napavuicāja. Izamozgōja mudri i attaisāja durs valā. Ka attaisāja durs, tai jū valns sagiva aiz pīris, dvāsáli izrōvā, kauls i mīsu saraustāja i izsvīdá iz krōsnis, a ar dvāseli nūskrāja iz áļni.

Atīt mōtá iz reita i verās, ka maita nadzeiva, gotova iz krōsnis izcapta.

I beigta.

29. Ap trejs bōrineišim. V.

Nūmierst tāvam sīva i pamat trejs bōrineiši, trejs puiškineni. Jys jem ūtrū sīvu i jei cīži naloba. Kai guļ nakti puiškineni, jei pīlej jīm iudiná gultā i soka iz veiru: „Redž, kaidi vini meizoly! Ka tu maņ jūs naizgubeisi, to aš ar tevi nadzeivōšu!”

Pajem jys reitā celās, soka: „Īsim, dieleni, ūgu laseitu!”

Jī soka: „Īsim tāteit!”

Nu jī it, nūit iz mežu, a tāvs soka: „Ájtá dieleni tōļōk ūgu laseitu, a aš itá molku ciersšu. Ka aš sviļpōšu i sisšu ar cierva kōtu par kūku, tūŗaiz ájtá šur — īsim iz sātu!”

Jī lasāja, lasāja ūgys, klausās, ka syt tāvs, syt i sviļpoj i daīt pi vītys. Daīt i verās, ka navā tāva. A jys pajāmá, tāvs, pīsāja ostris nu kūka da kūka, pyuš viejs, tai i sviļpoj i pīsāja cierva kōtu pi kūka, a viejs pyuš i kloudž.

Tāva navā, kū bỹš jīm darāt. Paīt vysi trejs gobolu i soka vacōkīs brōļš: „Brōleiši, pastōvát tá, aš išu moža kur izišu iz molys.”

Jys it i verās, ka stōv sīra jumtenš ustobenā. Daskrīn jys i nūraun kaidi trejs gabaleni sīra nu jumtená. Atīt jys iz brōlim divejim, kur jō gaidāja, danas jīm sīru i soka: „Īsim brōleiši iz jumteni sīra!”

Nūit jī iz jumteni sīra, izkōp vysī trejs, plieš sīru zámā i ād. Nūplieš vysu jumteni i aizakloudzās jīm — izskrīn rogona, jei beja dzeivōjusā tymā ustobenā. Izskrīn i soka: „Kas tī? A tī muni sivieneni!"

Jem jū aiz rūkys, īvad ustobā i pabōž vyss trejs zam ceplā. Aizspīdā zam ceplā ar goldim, památā mozu caurumu, kab tik pierstu izbōžt ōrā, padávā jīm āšt soldonu pīnu i rīkstu kūdulensš. I vys boroj jū tai — dūd soldonu pīnu i rīkstu kūdulensš. Par cik laika soka jei iz vacōkū puiškinu: „Izkar piersteni, sivieneņ!"

Jys jem izbōž kūceni pa caurumeni. Soka rogona: „Vot labi, sivieneni, aš jiuš boruju, a jiuš vys kūdi!"

Par cik laika jei otkon soka: „Izkar piersteni!"

A vini jau lyli izauga i tukly beja. Nu izkar piersteni vacōkīs.

„O, jau tukly muni sivieneni."

Soka jei iz maitu sovū vacōkū: „Aš, maitiņ, braukšu gostūs, a tu maņ izkurynoj cepli, izcáp vīnu sivieneni!"

Jei i nūbrauc gostūs, a maita izkurynoj korstu cepli i soka iz vacōku puiškinu: „Līņ tu ōrā!"

Jys i izlīn, jei soka: „Gulstīs iz lōpstys!"

Jys atsagulstās. Jei soka: „Tu natai!"

Jys soka: „Tu parōd, ka natai!"

Jei gulstās jam parōdāt, a jys pajem i gryuž ceplī jū. Jei izcap ceplī, a jys palīn zam ceplā patš, tys puiškins. Atbrauc mōtā jōs, rogona, tōs maitys. Jem izvalk nu ceplā syvānu, izlīk iz golda, jem i apād. Breinīs jei, ka vacōkōs maitys navā i soka: „Kur ta jei nūskrāja, tei nakaunā maita? Var bīt iz puišim nakaunā nūskriejusā!"

Par cik laika soka jei otkon iz vidiškū maitu: „Tu, maitiņ, izkurynoņ cepli, izcáp maņ ūtrū sivieneni! Aš braukšu gostūs. A tei kai skrāja, kucá, lai skrīn!”

Nu i brauc paceļu, a jei izkurynoņ cepli, tei maita, izvalk puiškineni vidiškū i soka: „Gulstīs iz lōpstys!”

Jys i atsagulstās, a jei soka: „Tu natai!”

„Nu, tu parōd, ka natai!” jys soka iz maitys, a jys teišam pataisāja, kab natai bētu.

Jei soka: „Itai gulstīs!” i gulstās poša.

A jys pajem īgryuž jū ceplī, a patš mudri zam ceplá. Atbrauc rogona i soka iz sovu jaunōkū maitu: „Kur mōsa? Mušeņ jau nūskrāja? Vot kucá! Nu kai skrāja, lai jei skrīn, a tu izválç maņ, maitiņ, nu ceplá sivieneni!”

Jei izvalk, giun rogona i apād. Par cik laika sok jei iz jaunōku maitu: „Izválç tu maņ trešū sivieneni i izcáp!”

Nūbrauc rogona gostūs, a jaunōka maita izkurynoņ cepli i soka iz jaunōkū puiškinu: „Līņ tu ōrā!”

Jys izlīn, jei soka: „Gulstīs iz lōpstys!”

Jys i atsagulstās. „Tu natai!”

„Parōd maņ kai!”

Jei gulstās, kab jam parōdāt, a jys gryuž jū ceplī i soka iz brōleišim: „Skrīsim niu brōleiši paceļu, cikom rogona navā atbraukusá, a to bēs bāda!”

Nu i laižās puiškini i skrīn. Skrīn kai varādami mudri i daskrīn, kur ar teirumā i soka skrīdami ariejim: „Dīvs paleidz!”

Jī atsoka: „Paļdis!”

Puiškini sōk prasāt ļaudš: „Ka skrīš rogona, jei dzeisīs pec mýsim pakal, to jiuš nasokit, ka máš tá nūskrājam!”

Jī atsacāja: „Labi, labi, máš nascāsim nikō!”

A jī skrīn, daskrīn, kur pļauņ sīnu, soka: „Dīvs paleidz!”

„Paļdis!”

Jī prosa otkaiņ: „Ka skrīš pec mýsim roгона, nasokit, ka máš tá nūbāgam!”

Jī atsoka: „Labi, labi, nascāsim nikō!”

Jī skrīn, skrīn vāļ, daskrīn da gonu i soka: „Dīvs paleidz!”
„Paļdis!”

I otkaiņ jī prosa: „Nasokit rogonai!”

Goni atsoka: „Nazabeistit, napascāsim!”

Cikom jī skrīn, atbrauc roгона iz sātu i breinīs, ka navā sātā nivīnys máitys i soka: „Kur ta jōš palyka vysys trejs? Jau navā nivīnys sātā. Jau vysys nūskrāja, kucis.”

Izvalk jei poša nu ceplá cepeti, apād i nazyna, ka jōš máita. I palík jei vīna tik rūka máitys, a máitai beja iz rūkys zalta gradzyns. Ād jei i verās, ka zalta gradzyns. Pazyna jei gradzynu, it vārtūs zam ceplá. Nu i tagad dazagōdōja jei vysu. Jei soka: „Ā, to aš vysys trejs sovys máitys apiežu poša! To jau nūbāga paceļu tī syvāni. Paga, paga, danōkšu aš jūs.”

Nu i jem roгона dzeivu zūbynu i skrīn pakaļ. Daskrīn jei, kur ar teirumā, i soka: „Dīvs paleidz jiusim!”

Jī atsoka: „Paļdis!”

„Voi narádzājat jiuš puiškineņu trejs skrīneit?”

Jī soka: „Pagaidi, lai máš aparom, lai máš apsiejom, lai máš applaunom, lai máš apkuļom, lai máš samaļom i apādom, tūraiz máš táv pascāsim!”

Jei gaida, gaida, rádž, ka navar sagaidāt, cikom jī aparš, aizasyrdōs i skrīn. Daskrīn jei, kur pļauņ sīnu, i soka daskriejusá, jau nasoka: “Dīvs paleidz!”

Soka viņ: „Voi narádzājat jiuš treju puiškineņu skrīneit tá?”

Jī soka: „Pagaidi, lai mās nūpļauņom sīnu, lai mās izkaļtejom, lai mās savadom i lai mās saborojom gūvim, tūlaik pascāsīm mās tāv!”

Jei gaida, gaida, jī vāļ nabeidzā pļauņ, a jau jei skrīn paceļu, rogonā. Daskrīn da gonu i soka: „Voi narádzājat trejs puišķineņu skrīneitž?”

Jī atsoka: „Pagaidi, lai mās vosorā atgonom, lai mās pavasarī laissim gonūs, zīm lūps salikom klāvā, tūražis mās tāv pascāsīm!”

Jei pamat gons, nagryb gaidēt i skrīn. Rádz jei, ka navar danōkt, daskrīn da bārza i pazakarās bārzā nu lela žāluma. I atrūn zūbyņu dzeivū goni ganeidami, nūnas iz sātu i pakur iz sīnas. Zūbyņš vysu nakti dauzās, navar aizmigļ. Jem jū īsviž upā. Tai izdag vysa upā ar guni nu zūbyņa. Jys vyss izteirej, vysys akminš izraun nu upis i patš caur zámām prokreit.

A tī puišķineni daskrāja da sova tāva. Jī beja jau leli izauguši. Rádz pamōtā, ka jī bēs tāvam par paleigu pi dorbs, nu i nalyka gubāt jūs vairōk, i vysī dzeivōja mīreigi, i da šūlaika dzeivoj.

30. Ap trejs mōsys.

Bejuši mōtāi trejs maitys. Vysys trejs sazalādās i gōja iz rūžu dōrza doncōt. Daskrīn puišķins i soka iz vacōkū mōsu: „Ša, mōseņ, peirāgs tāv! Īsim mās ar tevim niu paceļu!”

Jei soka: Naīšu! Kas zyna, kur tu mani nūvessi!”

„Nūvesšu iz sovu sātu. Tāv bēs labi dzeivōt pi mani. Īsim!”

Jei laižās i t i nūit ar jū, i daīt pi sātys jō sāta beja, īvad jū ustobā, īdūd jai ōbeleiti i soka: „Staigoj tu ar itū ōbeli pa vysom

ustobom, tymā viņ ūstobā naáj, kur ar zyrga syudim aizlykta, ar lūkim aizspīsta i ar degti aizsmārāta!"

A tys nabeja ōbelš — beja dvāselá. Pec tō nūskrāja puiškins. Staigōja jei, staigōja pa vysom ustobom, morkotnys teik, ka vīna poša palyka. Nu tai jei iš pazavārš, kas tī iraida tymā kambarī, ka nalyka iņ. Vysur pazvolāja, a tī napazvolāja. Tai jei iť i ilik ozūtā ōbeleiti sovu. Staigoj tī i verās, ka cik ļaužu daudz pīkauts i ašná kubuly. Ka jei verās i pīleic, iķreit ašná kubulā ōbeleitš. Izvalk jei nu kubula, apslauka i aiztaisa otkon kai i beja tys kambareitš. Atskrīn puiškins i soka: „Paīskoj tu maņ, maitiņ, golvu!"

Jei iškoj golvu, a jys soka: „Kas tá ir, ka smird, kristeita cylvāka smoka? Voi tu beji tī?"

Jei soka: „Nabejusá."

„Parōdi ōbeleiti!"

Parōd jei ōbeleiti, jys jem i pōrgrīž, a ōbeleitš pylns ašná. Jys soka: „Vot aš zynu tagad, ka tu bejusá."

Vad jū kambarī, lik iz kubulu i atgrīž golvu. Nu jau vīna nūlykta. Pec tō jys nūskrīn vāļ, a mōsys palykušys, vys doncoj tymā rūžu dōrzenā, vys doncoj. Jys daskrīn i soka iz vidiškū mōsu: „Ša, mōseņ, tāv peirāgs!"

Jei pajem peirāgu, jys soka: „Īsim niu!"

Jei soka: „Moža tu esi mōņš kaidš, vīnu mýsu mōseni nazynu kas nūvádá i navā jōš. Moža tu i esi tys?"

„Nā, aš naasu tys, aš naredzieju tovys mōsys. Īsim niu!"

Jei laižās iņ ar jū i daīt da jō ustobys. Īiť ustobā ar puiškinu, jys iđūd tivleņ ōbeleiti i soka: „Staigoj tu ar itū ōbeli pa vysom ustobom, tymā toļka ustobā naáj, kur ar zyrga syudim aizlykta, ar lūkim aizspīsta, ar degti aizsmārāta!"

I nūskrāja paceļu. Staigōja jei pa vysom pokojom i breinīs, kam jys nalyka iņ tymā kamarī. Kas tī iraida? I kai jai tī naiņ? Jei iņ i rādž, ka ašná kubuly i cik ļaužu pīkauts, i rādž, ka jōs mōsa nūkauta guļ. Jei kai tur ōbeleiti rūkā, i kreit ōbeļš kubulā ašná, izvalk, apslauka tivleņ i ižaraud; „Vot, mōseņ, kai tovu gaļveni nūgrīzā! Mušeņ nūgrīzš i munu tymā kamarī!”

Jei cīži raud, izīt nu kambara i atskrīn jau puišķins, soka: „Paīskoj tu maņ, maitiņ, golvu!”

Jei iškoj golvu, a jys soka: „Kas tá ir, ka smird, kristeita cylvāka smoka? Voi tu beji tī?”

„Nabeju.”

„Parōdi ōbeleiti!”

Jem pōrgrīž, a tys ōbeleitš pylns ašná. Vot jys zyna tagad, ka jei bejusá, pajem jū kamarī, lik iz kubulu i atgrīž golvu. Jau ūtra nūlykta niu.

A tī vīna mōsa palykusá, vys doncoj pa sovu rūžu dōrzu. Daskrīn otkon puišķins i soka: „Ša, mōseņ, táv peirāgs, īsim!”

„Aš naišu! Tu tys mušeņ i esi, kur divs munys mōsenis nūvadá!”

„Nā, aš naasu tys, aš naredzieju tovu mōseņu! Īsim!”

Jei laižās iņ ar jū i daīt da jō sātys, a jys tivleņ i dūd ōbeleiti i soka: „Staigoj pa vysom ustobom, tymā tolka kamarī naáj, kur ar zyrga syudim aizlykts, ar lūkim aizspīsts, ar degti aizsmārāts!”

I nūskrāja patš paceļu. Staigōja jei pa vysom ustobom i aizagryb jai iņ tymā kamarī, jei i nūit, bet pajem ōbeleiti, satyn skustenā i nūnas sovā skreineitā ilik. A ōbeļš dauzās i sytās pa skreineiti, kab jam sprukņ valā. Nūit jei kamarī. Īgōjusá rādž sovys mōsys nūkautys, aizaraud, jei brīsmēigi i soka: „Moža i maņ tá nūkauš!”

Izīt nu kambareiša ōrā i aiztaisa kai beja. Sād, pokojā i raud, Atskrīn puišķins tivleņ, soka iz jū: „Voi tu bejusá tī?”

Deļtō ka jam navar smokys sauš. Jei atsoka: „Nabejusá!”

Pajem pōrgriž ōbeleiti — navā ōbeleitš ar ašni. Soka jys: „Vot loba, ka tu mani paklausieji. To tu bysi maņ par sīvu jau!”

Jem par sīvu i dzeivoj ar jū. Par cik laika jys rádž, ka jei nūskumeiga, vaicoj iz máitu: „Kū tu taida nūskumeiga? Moža tu gribi mōtái ar tāvu gastiņču nūsyutāt?”

„Grybu gon!”

„Cik ta tāv lelu skreini taisāt, kimā gastiņču nūsyutāt?”

Jei soka iz jū: „Pataisi trejs ašš garumā, div ašš plotumā!”

Jys tivleņ nūit iz mežu, pataisa skreini, kai jei prasāja, atnas iz jū i soka: „Ša tāv! Syuti mōtái ar tāvu!”

Jei pajem pīlīk tī vysaidu dōrgu trauku i nāzi zalta, i lizeikys zalta, glōzis, vyss zalta i nauda, salīk zalta i sudobra i pajem jei sovu mōsu, kur beja nūkauta. Pyrmū attryn ar zólám, atdzeivynoj jū i ilīk skreinā, tī, kur vysi zalta trauki. Salykusá tei skreinā, soka jei: „Nu, náš tu jau niu!”

Jys līk skreini iz placu i nas. A jei, palykusá sātā, pajem cysu kiuli apsadz ar boltu pologu, iznas i izlīk iz jumta. Jys nas, danas da upis i nūlīk skreini zámā. Vārsīs niu, kas tī iraida. A tei máita, kur guļ skreinā, soka: „Radzu, radzu, koč tōli, da radzu!”

Jys atsaverās atpakaļ, rádž, ka stōv iz jumta jō sīva. Jys dūmoj, ka jei stōvādama klīdz iz jō. Jys tivleitš līk iz placu skreini i nas par upi. Nūnas da máitys sātys, īnas ustobā i soka: „Ša, mōtá, tāv ar tāvu gastiņči na máitys!”, i tivleņ atskrīn patš iz sātu.

Vot jī dzeivoj i dzeivoj, i par cik laika otkon jei nūskumeiga. Jys vaicoj: „Kū tu nūskumeiga? Moža tu gribi mōtái ar tāvu vāļ gastiņču nūsyutāt?”

„Deļkam, grybu gon!”

„A cik ta tāv lelu skreini taisāt deļ gastiņču?”

„Pataisi četrys asš garumā, trejs asš plotumā!”

Jys pataisa taidu skreini, jei pajem pīlik tī otkon vysaidu lītu i nauda zalta i sudobra, i sovu mōsu, vidiškū, kur beja nūkauta kambarī, attryn ar zōlām, atdzeivynoj i pīlik skreinā. Soka: „Nu, nāš tu jau niu!”

Jys līk iz placu, nas. A jei otkon cysu kiuli ar boltu pologu izlīk iz jumta. Danas jys da upis skreini, gryb pazavārtu, kas tī irā vydā. Māita, kur skreinā guļ, soka taipať: „Radzu, radzu, koč tōli, da radzu!”

A jys dūmoj, ka jō sīva klīdz iz jū, atsaverās, rádž, ka jei stōv iz jumta. Jys tivleņ skreini iz placu i nas par upi. Daīt da maitys sātys, īnas ustobā: „Vot tāv, mōtái ar tāvu, nu maitys gastiņči!”

A patš mudri atpakaļ, mōjā. Par cik laika jei otkon nūskumeiga.

„Nu, kū? Tu gribi vāļ gastiņču syutāt mōtái?”, vaicoj iz jū puiškins.

„Nūsyuti, ka gribi! Aš skreini pataiseišu. Pasoki viņ, cik ta lelu taisāt?”

Jeī atsoka: „Pataisi pīcys asš garumā, četrys asš plotumā.”

Jys i pataisa. Vot jei pīlik skreinī vysu, vysu, napamat jam nikur nikō, tik vīnu gulteni. Pajem zōlis, kur var dzeivu cylvāku pataisāt, attryn tūs vyss ļaudš, kur beja nūkauts kambarī i salīk skreinā vysys zōlis i vysu naudu salīk. Iz ceplā

pīlīk jei molkys pagaļu i skuju i apsadz ar boltu pologu augši, augši, lai jys dūmoj, ka jei guļ iz ceplá. I cysu kiulš beja jai pastateits iz jumta. Pec tō atsagulstās tymā skreinā, jys līk iz placu i nas. Danas da upis, gryb pazavārtu, kas tī ir, a jei gulādama soka: „Radzu, radzu, koč tōli, da radzu.”

Pazaverās atpakaļ, stōv sīva iz jumta — bolta. Jys tivleņ skreini iz placu i par upi, danas da mōtis: „Ša tāv, mōtá ar tāvu, gastiņči nu máitys!”

I patš skrīn atpakaļ. Jam vys bailá beja, kū jei tī dora mōjā, tei sīva jau. Atskrīn jys atpakaļ, verās, ka stōv cysu kiulš iz jumta. Izkōp iz ceplá, a tī skujis, molkys pagalis, apsaigts ar boltu pologu. Apskrīn vysur, rádž ka navā nikur nikō. Pajem jys izkapti i nūzagrīžās, i ar golvu čūksts aizbōž. Vot čorta dzeivá i beigta.

I aš tī beju, iežu, dzieru, mutā ni lasis natyka, a maņ beja blīns treju godu, kur bejš nabejš Donats ar Masi apádá blīns. Aš pagivu čepelnīku, kai gryužu čūkstā Donatam ar Masi, i šudiņ tymā vītā malns caurums.

31. Ap trejs brōli.

Beja div brōli gudri, trešs duraks. I sāja jī mežā rōcinš, i vys tūs rōcinš izmeida. Īš jī sorgōtu i nūit vīns brōlš — vacōkīs. Jys īlīn sīna koponā, aizmīg i guļ. Reitā celās — jau vysi rōcini izmeideiti. Nu īš ūtrīs brōlš iz ūtrys naktš — vidiškīs. Jys nūit, paiedš, līkās i guļ. Reitā otkaiņ rōcini izmeideiti. Nu jau iz trešys naktš jōit durakam — tys jaunōkīs brōlš beja duraks, a tī vacōkī beja gudri. Gudrī brōli soka iz duraku: „Máš gudri, a nanūpilnavōjam, a kū tu, duracenš, nūpilnavōsi?”

Jys soka: „A, īšu, brōleiši! Tolķa īdūdit maņ svīksta pasku i maizis kukuli!”

Jys nūit, sakur guni i sād, i atskrīn iz jū pāleitá, soka: „Īdūd tu maņ maizis!"

Jys īdává maizis, jei soka: „Īdūd tu maņ i svīksta!"

Jys īdává i svīksta, apādá pāleitá i soka: „Nu aš táv par tū labi padareišu."

Jei pīvuicāja jū, kū jam darāt, kai tūs rōcinš sorgōt, vyss, vyss pīvuicāja, īdává grōmotu, kur lyudz, i rožoncys i nūskrāja paceļu. Jys klausōs — kas tī reib? Verās — atskrīn valns i prosa, lai īdūd jam svīksta. A pāleitá pīvuicāja, kab valnam ni svīksta, ni maizis nadūtu. Jys kai raun jam ar vāzu par golvu, valns i nūskrāja, atsasāda iz calma, īsōka stabulāt. Kai īsōka stabulāt, atskrīn valni, daudz, daudz valnu. Jys stabulej iz calma sādādams, a tī doncoj pa rōcinim. Duracensh apgōja apleik ap calmu, dagōja kluseņom i izsvīdá rožoncys valnam iz kokla, grōmotu izlyka iz kryušu, i jys navar tagad pazakustynōt. Prosa nūjimt, a duraks soka: „Nā, nanūjimšu! Dūd maņ vīnu golvu zalta, ūtru sudobra, tūlaik parunōsim!"

Valns tivleņ pascāja cytim valnim, kab nūskrītu atnastu jam. Vot jī nūskrāja i atnásá golvu zalta i golvu sudobra. Nu laist jau jū ōrā. Na, nalaisškys. Atnáš tu šam naudys gubu — vīnu zalta, ūtru sudobra! Valns ka aizstabulej, ka pīskrīn ūtra cik vairōk, kai tá, ka īsōka nosōt, cyts ar brileiti, kurs ar kū vareidams. Vysi nas naudu i pīnas div lelys gubyš.

Soka valns, tagad laist valä šū!

„Nā, nalaisšu, sovu stabuli atdūdi maņ!"

Jys atdūd stabuli, tūlaik duraks palaiž jū valä. Valns nūskrāja iz áļni, a jys atsagulstās i gul.

Reitā nūit jys iz sātu i soka: „Brōleiši, brauksim niu pec naudys!"

Soka brōli: „Ū tu, duraks, kur ta ir nauda?"

„Ir, ir, aš parōdeišu, brauksim!”

Nu i nūbrauc jī. Salīk vazumā i brauc iz sātu, saber klieti naudu i dastota duraku, kab jys pilnavōtu, kab naītu nikur duracensš nu klietš.

„Máš īsim iz bārom, a tu, duracensš, pilnavoj klieti cīži!”

Jī nūit iz bārom, sōka āst, dzárt, a duraks pajámá izjámá durs klietái, izlyka iz placu — jys īš taipaž iz bārom. Īt jys ustobā, tys durs iz placu jam, soka brōli: „Ok, Dīven, i duraks tá! Niu vysu naudu zagli izzoguši.”

Jys soka: „A cik ta seņ bejš pi klietš?”

Jī nūskrīn iz sātu, verās — zaglis staigoj ap klieti, nauda pi slīkšnā, a jys pajimt, navar i nūit paceļu navar, partū ka duraks ībyura. Páleitá i būrt, pīzavuicāja jū. Duraks paād i pazadzerās bārōs, i atīt, jem zagli nūsyt, izvalk iz ustobys augši i soka: „Īšu tagad pasceišu sīvai, lai pagloboj jū!”

Brōli prosa, lai naīt, ka bīš vysim bāda — i šam, i jīm.

„Nā”, jys naklausa. Īškys, saceiškys sīvai.

I nūgōja jys. Brōli pajámá nabašnīku, izvylka mežā i nūkōvá ōzi, i lyka iz ustobys augši tymā vītā. Atīt duraks pi sīvys i soka, ka šys nūsitš tovu veiru i lai jei pagloboj! Jei navīrej, partū, ka vysy zyna, ka jys duraks. A jys soka: „Nu, īsim, īsim pazavārtu!”

Jeī īt i atrūn ōzi. Jys soka: „Verīs, voi tá tovs veirs, voi navā tovs veirs?”

Bōba aizasyrdōs i sōk jū lomōt: „Ū tu, duraks! Kai tu duraks beji, tai tu duraks i nūsprōgsi!”

I nūit paceļu. A jys izkōp nu ustobys īškys gonūs, izdzan vysys dzeraunis cyukys i gona. Sylta sauleitá, jys sāst iz akminá i stabulej, a vysys cyukys jem doncōt — cyti iz smáceris grīžās, cyti iz čūksta sād, i tryn, mozī sivieneni i tī doncoj. Brauc iz

tiergu kienená máita, soka: „Kaidys cyukys lobys, ka doncoj!
Pōrdūd maņ vīnu!"

A jys atsoka: Nā, šys vīnu napōrdūškys. Pierč divi!

Jeī soka, ka braukš atpakaļ, to nūpierkš.

Tai kienená máitai navar nikas atminā, kas jai zam pozušu iraida. Dává minā, i bogotim, i bednim — nivīns navar atminā. A tai beja sataiseits, ka jei navar i, pi veira, toļka pi tō, kas atminās. Brauc jei atpakaļ i soka iz duraku: „Pōrdūd tagad div sivieneni!"

Jys pajámá pōrdává i soka: „Parōdi maņ, kas táv irā zam pozušu?"

Jeī soka: „Atmini, naparōdeišu!"

A duraks jau zyna, kas jai iraida, partū ka páleítá beja jam pasciejusá. Jys soka: „Vot, kas šam naatminā! Zam lobōs asama zalta spolva, a zam kairōs — sudobra."

Kai tū pascāja, jys nu vīnys řaizis palikš šmuks, ka navar pascā, kaidis šmuks, i jei pajimš jū par veiru sáv. Jys aizstabulej ar stabuli iz teiruma i vysys cyukys sātā sagōja. A jei jū sādinoj pi sáv klōtu i nūvad da kienená sātys. Pec tō sataisa kozys i dzeivoj ar tū vysu montu.

Vot jys caur páleiti i bogots, i gudrys palyka.

32. Ap murzu.

Beja trejs mōsys — divi vacōkys cīž labājās i nikō jōs i nastrōdōja, a teī jaunōkō, teī vysu dorbu strōdōja i beja jōm par kolpyuni — ni drābis lobys naturāja i paāst, jai labi nadává. Vīnu řaizi apdává kienenš zini, ka gryb dālu ženā, i lai jem kaidu gryb voi nu kungu, voi nu sprostūs, kaida jau jam pateik. I lik sadzei, vys bazneicā i bogotūs, i bednūs. Sagōja vysi i tōs

divi mōsys šmuki sazalādās jau brauk̄t ar pōri zyrgu. A jaunōkō soka: „Moža, mōsenis, i mani pajimsit?”

Jōs atsoka: „Murza tu! Tu palnūs siedī, kur tu brauksi? Pilnavoj tu sātys, strōdoj dorbu sovu — gūvš izslauç, cyukys paboroj, iudiná pīnás, āst̄ izvōrāj, kab m̄ysim b̄ytu k̄ āst̄, kod atbrauksim!”

Izlomōja jū i nūbraucá. A jei giun vysu dorbu mudri i apstrōdoj, pec tō pajem jei spanš, īt iudiná iz azari, smel̄ jei spanūs iudiná i aizasmel̄ lelu, lelu leidaku. Tei leidaka soka iz jū: „Palaid̄ mani, m̄aitiņ, aš táv labi padareišu!”

„A k̄ tu maņ padareisi?”

„As táv tū padareišu, ka tu izīsi pi tō kienená pi veira, kur svōtoj. Jys cytys napajimš, tevi pajimš. Sazalādīs i brauç iz bazneicu, kur jī vysī sagōja!”

Jei soka: „Ar k̄ sazalādātīs, ka maņ ni drābju, nikō navā, i ar k̄ aš braukšu?”

A leidaka padūd jai atslāgu i soka: „Āj, m̄aitiņ, iz tū ūzulu azara molā, attaisi ar itū atslāgu i vysu k̄ atrassi!”

Jei palaidá leidaku i nūgōja iz ūzulu, atslādzá i atroda tī pokojis šmukys. Aizskrāja jai prīškā cik m̄aitu i vaicoj: k̄ jei likš darāt̄?

Jei atsoka, ka gryb sazalādātīs i brauk̄t iz bazneicu, kur kienená dāls lasās sīvu sáv.

Nu tai jī tivleņ atnásá vannu, pīlāja pīna, izmaudova jū, padává cīži skaistys drābis nu i sazalādāja jū. Podbraucá šmuki roti ar četrim zyrgim, jei īzasāda i nūbraucá. Jei tai cīži mudri braucá, ka sovys mōsys apdzyna, a jī pagrīzá sōnim. Ka īgōja iz bazneicu, to par vysim beja skaistōka i drābis nu vysu šmukōkys jai beja. Tivleņ kienená dāls i pamanāja jū i vaicoj: „Nu kureinis jei taida iraida?”

A nikas nazyna, nu kureinis. Ka beidzās misš, jei izgōja ōrā i nūbraucá. Izskrāja kienená dāls pec jōs vārtūs, a jōs jau navā i nabeja nikō redziejš, iz kurū pusi jei nūbraucá. Jys palyka nūskumeigs i lyka iz ūtrys dīnys otkon vysim saīṭ — i bogotim, i bednim. A jei nūbraucá da ūzula, nūzavylka i atgōja iz sātu taida murza, taida malna, kai pyrmōk beja. Atgōjusá, strōdoj otkon sovū dorbu. Atbrauc mōsys, jei vaicoj: „Nu, kai ta tī beja? Voi paļūbāja koč vīnys kienená dāls?”

„A beja vīna, ka jam patyka, cīži gleita i ar šmukom drābim, i nikas nazyna nu kureinis jei taida irā.”

Iz ūtrys dīnys mōsys braucá otkon, a jai līk dorbu strōdōṭ sātā. Jei vysu sastrōdōja i nūgōja iz ūzula, sazalādāja vāļ ar šmukōkom drābim kai beja pyrmū ņaizi, īsāda rotūs ar ostoinim zyrgim, nūbraucá i otkon apdzyna mōsys. Kienená dāls, ka jū pamanāja, lyka, kab sorgōtu, ka jei īš ōrā nu bazneicys i iz kurū pusi jei braukš. A jei izgōja cik mudri, ka nikas narádzāja, kur jei nūbraucá. Tai lyka iz trešys dīnys vāļ vysim saīṭ. Vot jei jau brauc ar divpadsmīt zyrgu i braukdama apdzyna mōsys, i sagryudá jōs grōvī. Ka jei gōja nu bazneicys, to kienená dāls lyka pīlīṭ smalys iz slīkšnā. Īdama jei izspārā iz slīkšnā, kūrpa jai īstyga smalā tymā i palyka, a jei bez kūrpis nūbāga i nūbraucá, i nikas narádzāja, iz kurū pusi.

Kienená dāls pajámá tū kūrpi i lyka mierāṭ vysim, kam jei daīš — i bogotim, i bednim — vysim. Mierāja, mierāja, nikam nadaīt, nu i atīt kienená sulaiņš iz tōm trejom mōsom. Vot tī div pazarōda, a tū trešū — jaunōku pabōzā zam kubula. Atmierej vīnai — navaida lobs i ūtraī taipāṭ navā lobs i vaicoj: voi navā vāļ jiusim mōsys?

Navar jīm atsalīgtīs, vajaga pascāṭ, ka irā, i soka, ka jei taida murza — nateira, načomna. Nu nikō, līk parōdāṭ jū.

Izlaidá murzu, ka pamierāja kūrpi, apmaucá — kai řaizá pa jōs kōjai. Verās, a jei navā jau murza, jei cīži, cīži šmuka máita ar šmukom drābim. I pajámá kienená dāls jū par sīvu sáv, i jai tai i nūtyka kai leidaka beja pasciejusá.

Sataisāja kōzys i aš iz kōzu beju, iežu i dzieru, par lyupom vyss pōrtácāja, mutā ni laseitis nabeja.

33. Ap div mōsys, trešs brōļš.

Beja trejs mōsys i jōs vakarāja vysys trejs — kura adā, kura šyva, a kienenam vys dāls staigōja klauseidamīs zam lūga, kas kū runoj. Jōs i runōja. Vacōka soka: kab šei izītu pi kienená klebařokys, to šei paāstu lobys maizis!

Tei vidiška otkon soka: kab šei izītu pi kienená kukara, to šei paāstu vysaidu iedīņu.

A jaunōka atsoka: kab šei izītu pi kienená dāla, to šai bītu div máitys, trešs dāls.

Iz reita tys kienená dāls pajem nūsauc vysys trejs iz sevim i vaicoj: „A kū jiuš runōjat vakarādamys?”

Jōs kaunīs runōt, bet navā kū darāť. Pascāja, kū jōs beja runōjuši. Vot jys pajámá i saženāja jōs — tū vacōkū pi klebařokys, vidiškū pi kukara, jaunōkū patš pajámá par sīvu sáv. Dzeivoj jys, dzeivoj ar tū sīvu. Par godu voi par divi Dīvs dūd jai máitu, a vacōka mōsa soka iz jū: „Tu namekláj cytys, mani jam par vacū mōti!”

Jei naļauna bīdama i pajámá jū par vacū mōti. Ka bārns pīdzyma, pajámá tei mōsa bārnu, ilyka bucā i palaidá pa jyurom. Jei iz tōs vītys dalyka kucalānu, a jō — patá sātā nabeja veira. Jau i nūsyuta jam grōmotu, ka tovai sīvai na bārns pīdzimš irā, a kucalāns. Atsyuta jys atpakaļ: „Kū Dīvs dává, lai tys irā, cikom aš atbraukšu!”

A jam beja dōrzinīks, dōrzinīkam beja sīva, a bārnu jīm nabeja, jī divi viņ dzeivōja. Tys dōrzinīks rádž, ka buca — sagiva jū, izjāmá bierneni i audzāja par máitu sáv. I otkon par šalti, par godi div, par trejs Dīvs dává máitu kienená sīvai. A jai otkon tei poša vaca mōtá, kur jai beja — mōsa jōs. Jei pajem máitini i palaiž bucā pa jjurom, a jai dalīk kačalānu, i nūsyuta taipāž kienenám grōmotu, ka tovai sīvai kačalāns pīdzimš, a na bārns. Jys atsoka, atroksta atpakaļ: „Kū Dīvs dává, lai iraida, cikom aš atbraukšu!"

A dōrzinīks otkon sajimš tū bārnu bucā i audzās sáv par máitu. Par godi kaidi divi, par trejs Dīvs dūd jai dāla, a tei poša jōs vacōkō mōsa atīt otkon par vacū mōti, pajem bierneni i palaiž pa jjurom, a jai dalīk sapyvušu vystu. Pīroksta grōmotu i nūsyuta veiram, ka sapyvuša vysta, a na bārns. Vot tys kienenš aizasirdāja cīži, ka navā bārnu, kai jei pazajāmās, ka bīš. Atbraucá iz sātu i lyka pataisāt ustabeni pi bazneicys vōrtu. Pajámá aiztaisāja jū ustabená par pokotu, a kas īt, lai splaun iz jōs ocu.

A dieleni pōrjámá jjuurōs dōrzinīks i audzās sáv par dālu. Jau jam div máitys i dāls. Saaug tī bārni prōvi i vyss kas iraida jīm — vysa monta gona, treju viņ lītu navā: putnys runōtōjs, ōbeļneicys ar zalta ōbeleišim i iudiná navā. Tō, kur pataisa dzeivu i myrušū cylvāku. Vot sazalādās vacōka máita i braukš iz tū pusi, kur var dabōt tō putna i tō kūka, i tō iudiná. Brauc jei iz tīnīni, a ka jei nūbrauc, tai i palīk par akmini i zyrgs, i poša, i navā jei atpakaļ. Gaida, gaida — navā. Braukš jau brōlš pakaļ. Kai nūbraucá, i tys propūla — palyka par akmini. Nu braukš tagad jaunōkō mōsa. Jei ka dabraucá tymā molā, pīsāja zyrgu pi kūka, izvylka nu burnusa vatys, aizbōzá sáv ausš. Tūlaik jei gōja i nazabeida nikō, i nazavārā atpakaļ, i dabōja

vysa, kō jai vajdzāja — i putna, i kūka, i iudiná. Īsmálá jei iudiná. A tī beja lels kolns i iz kolna beja cīži daudz akmiņu. Nūlauzá nu kūka zareni. I ar iudini i ar zareni apgōja ap kolnu, paslapynōja trejs ņaizis. Celās vysu akmini kōjōs. Jī nabeja akmini, beja ļaudš pōrlōdāti — cik tī kungu, bazneickungu, soldotu! Vysu celās kōjōs. Pīzacāluši, vysu nūzasprauslōja i soka: Ak, kai šī ilgi guliejuši!

I vysu rozstaigōja iz sovam pusám, kurs nu kurys pusis beja. Pīzacālá jōs brōlš i vacōka mōsa i vysu jī nūbraucá iz sātu iz sovu i atvadá kō jīm vajdzāja: i putna i kūka i iudiná.

Tāvs ar mōti — tys dōrziņiks ar sovu sīvu, kur jīm bejuši par tāvu ar mōti, cīži rōdi, ka jī atbraucá atpakaļ i tagad irā jīm vysa kō. Vot jī dzeivoj i dāls īt iz medeibys i sateik ar kieneni i jys jam cīž pateik. Aizprosa jys jū gostūs iz sevim, kienens. Jys aizīt pi jō gostūs. Tūlaik jys otkon prosa kienená iz sevim gostūs. Kienens nūbrauc iz jīm, aizsāst aiz golda maļteiti āšt. Jī tī ādá, dagōja pi piedeja iedīnā i rozgrīzá kienens ogūrci iz treju daļu. Jem pyrmū kimūsu, a putns soka, kletkā sādādams: „Tei tova pyrma maita i ūtra maita, a trešis dāls!”

Vaicoj kienens: „Kū jys runoj, tys putnens?”

A jys atsoka: Aš tū runoj, ka tāv nūsyutāja grōmotu, ka kucalāni, da kačalāni, da vystys sapyvušys, a tovi bārni mōvā pa jyurom bucōs i veceitš ar vāci pōrjāmá jū i izglobōja, a tu nazyni, ka tovi bārni!”

Jys īsōka vaicōt, tys kienens, nu i dōrziņiks izstōstāja vysu. Vot jys dōrziņikam puš kienisti atdává par globojamu bārnu, sajāmá jūs i aizbraucá iz sovu sīvu, pajāmá i atvadá jū nu tōs ustabenis iz sovu sātu. Ka jau atroda jys bārns i dazynōja, ka vaca mōtá vysu padarāja — laidá bārns pa jyurom

bucōs, a jam syutāja grōmotys. Jys vacū mōti izvādá iz kolna ar veiru i rozsaudāja smolkom druponom.

A jī jau, sagōjuši vīnu vītu, cīži, cīži labi dzeivōja, moža i da šūlaika dzeivoj.

34. Ap kupča dālu.

Beja viņ kupčam dāls, i tāvs nūmierst i atsoka jam trejs symti naudys par kū tavari pierkṭ. Nu, jys dzeivoj cik laika, mozs jam krāmā tavarš, ar kū targovōtīš. Jys prosa nu mōtis, lai īdūd symtu jau naudys — jys pierkṭ tavari krāmā. Mōtá īdūd. Jys nūit pierktu i rádž — tur kačeiti mužyks. Sōka pierkṭ itū kačeiti nu šō, jys soka: „Cik ta tu prosa par jū?”

„A kas dūš symtu, tam i atdūšu!”

Jys pajem i atdūd symtu naudys, i atvad iz sātu kačeiti. Mōtá raud, ka tāvs bejš — cik bogoti bejuši, a ka niu izpūsteiškys vysu dzeivi. Jys soka: „Klusi, māmeņ! Reits bīj gudrōks na vokors.”

Par cik laika īš jys otkon tavarš pierktu, soka: „Māmeņ, dūd maņ niu symtu naudys!”

Jei pajem dūd naudu i raud: „Ok tu, dielen, klausāt šōs. Pierkṭ kaidu lītu, napierkṭ kaidu nalītu!”

Jys soka: „Nā, māmeņ, aš niu labi pierkšu, napūsteišu naudys.”

Jys nūit i otkaiṭ rádž, ka tur mužyks suneiti. Soka tys mužyks, pierkṭ suneiti.

„Cik ta tu prosa?”

„Kas dūd symtu — tam atdūšu.”

Jys atdává symtu, pajámá suni, atvadá iz sātu. Raud mōtá cīži, ka jys vysu izgubiejš dzeivi. Jys soka: „Klusi, māmeņ, naraud! Reits bīj gudrōks na vokors.”

I otkaiņ tiergs. Da tierga dagaidāja, jys laižās iņ, vysa kō nūpierkņ par piedeigū symtu. Mōtá dūd jam raudōdama naudu i soka: „Verīs, dielen, kab tu vysa kō pīpierktu, a ka izpūsteisi naudys, nabỹš vairōk mỹsim ar kū dzeivōņ!”

Jys atsoka: „Aņ vysa kō pīpierkšu, māmeņ. Labi bỹš.”

Jys nūit i rādņ, ka guļ bazneicā kienená máita stykla grobā, iz tō groba izlykts gradzyns zalta. Kas symtu naudu izlikņ, tys tū gradzynu pajimņ. Jys iņ, izlik symtu i atīit iz sātu ar gradzynu. Vaicoj mōtá: „Nu, kū ta tu, dielen, nūpiercņ?”

Jys parōda gradzynu: „Šakur aņ nūpierku, māmeņ.”

Jeī sōk raudōņ brīsmegi: „Niu tu, dielen, vysu dzeivi izpūstieņš.”

Jys soka: „Naraud, māmeņ! Reits bỹš gudrōks na vokors.”

Nūit jeī gulātu raudōdama, a jys izīit ōrā, tys dāls, pajem pōrsvīž gradzynu nu vīnys rūkys da ūtrys rūkys i atskrīn valni, soka: „Kō tāv vajagama?”

Jys atsoka: „Šam tō vajagama, kab bỹtu šō krāmā pylna vysaidys tavaris — kaida tik iz pasaulá, i kab bỹta da kienená pilņ iztaiseits tylts, grīsteni vīns zalta, ūtrys sudobra, i pa celá molom, kab bỹtu vīna ōbeļneica zalta, ūtra — sudobra!”

Pōrguļ jī nakti, celās reitā mōtá agri, verās, ka vysa kō gona, krāms pylns vysaidys tavaris. Celās kienenš, rādņ, ka šmuks ceļš da kupča sātys. Vot tagad braukņ kupča dāls iz kienená máitai svōtūs. Nūbrauc jys, sadzer i taisa kōzys. Pec kōzu atvad jaunivi iz táni, iz kupča sātu. Jeī tī dzeivoj i vaicoj iz veiru, gulādama nakti: „Pasoki maņ, nu kō tu taidys cīži bogots palicņš?”

Jys īsōka stōstāņ sīvai, ka nu gradzyna, i jai aizagryb nūzagņ gradzynu nu veira, a jys vys tur jū mutā par nakti. Jeī gaida i gaida, cikom varās nūzagņ. Vīnu nakti jys pagrīzā

gulādams iz ūtrys pusis. Ka jys pagrīzá, tai jys aizakōsāja i gradzyns izkryta nu mutis. Jei mudri pagiuun i pōrsvīž nu rūkys da rūkys. A jai beja cytā kienistī seņōk bryugons. Saskrāja valni i vaicoj: „Kō tu gribi niu?”

Jei gryb, kab jei bȳtu ar itū vysu montu pi bryugona, cytā kienistī i ar vysu itū ceļu, a kab tá palyktu tik veirs i jō mōtá iz plykys gultys. I pōrnásá jū iz cytu kienisti ar vysu montu, a jys palyka iz plykys gultys gulādams.

Celās reitā kienēš, verās pa lūgu, ka nikas nikur navā, daskrīn pi jō, jys plyks guļ iz gultys. Soka kienēš: Ā, jys apmōnāja mani! Mušeņ jys kaidš būrš iraida, ka pi jō cik monta beja, a tagad navā nikō. Pajem izmyurej stulpu i īlik tymā stulpā rāitys veiru, lai sād, cikom jū nūsūdās — voi jū kauš, voi jū sauš voi jū kōrš.

Jau kai reit jam smierti darās. I atskrīn jō suneitš ar kačeiti, kur jys nūpierka, tai soka: „Nu gryuts táv, saiminīks, ir?”

Jys soka: „Ok gryuts, suneiti ar kačeiti.”

Soka jī: „Skrīsīm mās iz tovu sīvu, iz cytu kienisti pec gradzyna, kab táv ratavōt.”

Jī skrīn, skrīn, daskrīn da jyuru. Sunš mōk mauš, a kačš namōk. Soka sunš iz kači: „Ka tu dabōsi gradzyna, voi tu maņ atdūsi? Ka atdūsi, to tevi pōrnesšu!”

Kačš atsoka: „Atdūšu! Pōrnás viņ par jyurom!”

„Nu sāsť — pōrnesškys!”

Nu i pōrnas jys jū par jyurom i nūskrīn jau iz tīm, kur tei sīva dzeivoj ar sovu bryugonu. Sunš sād ōrā, a kačš nūit sātā i pālis giun. Īraudzāja jū sluzanka i soka: „Kaidš tys kačš lobs medeibnīks! Vajag īlaist jū, kur jī guļ, cik jau tī páļu daudz asama.”

Pajem jū i īlaiž tī, kur jī guļ, tei sīva ar sovu kavaleru. A jys tivleņ, tys kačš, nūgiun vīnu páli i soka: „Aš iesšu tevi!”

Jeī prosa: „Naād, aš tāv labi padareišu!”

„Kū tu padareisi? Gradzyna dabōsi?”

„Dabōšu!”

„Nu to áj, daboj!”

Jys palaiž jū valā, a jeī izkōp iz jūs viersā, jem ībōž ásti sovu dagunā tai kienená maitai i jeī aizaškaudoj. A jeī taipat vys turāja tū gradzynu mutā. Vot jeī kai škaudoj, tai tys gradzyns kreit nu mutis, a kačeitš pagiun jū mudri i sōk plāstīs ap durovom. Služanka jem i izlaiž jū ōrā — pīceļškys jau tū kienená maitu. Daskrīn jys pi suná. Sunš jau gaidāja jū ōrā i obi skrīn mudri atpakaļ, i daskrīn jī otkaiņ da jyuru. Suneitš soka iz kačeiti: „Ka tu gradzyna maņ nadūsi, to aš tāv nūsleicynōšu!”

Tai jau nikō darāt, vajag atdūņ. Suneitš izplātá muti — jau kačeitš māsš mutā gradzynu — kai jys mátá, kreit gradzyns jyurōs i nūsleikst. Cikom pōrnásá suneitš kačeiti par jyurom, to kačeitš nūplāsá sunám vysu ōdu nu mugorys, kam jys gradzyna nūsleicynōja.

Pōrmōvá jī par jyurom i rádž, ka zvejnīki giun zivš. Daskrīn jī klōtu i suneitš molku nas zvejnīkam, i kačeitš molku nas, obadiv strōdoj kai varādami. A zvejnīka sīva teirej zivš kū vōrāt, teirādama i atrūn jeī gradzynu zivái vādarā: „Ak, itaids šmuks gradzyns! Izlikškūtá iz laktenis, bjškama šōs maitai!”

Kačeitš izdzierd, ka jeī tai runoj, daskrīn mudri, pagiun gradzynu i soka: „Skrīsīm, suneitš, aš dabōju gradzyna!”

Skrīn jī, skrīn, daskrīn da saiminīka i padūd jam kačeitš gradzynu. Jys pōrsviž jū nu rūkys da rūkys, saskrīn valni i vaicoj: „Kō tu gribš?”

Šys tō gribš, kab šō sīva ar bryugonu sovu, ar vysu gultu ar vysu sātu, ar vysu montu, kab jei būtu iz tōs vītys, kur jō beja sāta, i ar vysu ceļu, i ar ōbeļneicom.

Reitā celās kienens i verās, ka ceļš i sāta — vyss tá. Nu it jys jau iz jū — gubāt jū, a jys soka: „Pagaid, tāteit, īškūtš iz sātu, pazavārtu kū tova máita dora!”

Nūit iz sātu i verās tāvs, ka jei guļ vīnā gultā ar sovu kavaleru. Tūlaik tāvs pajāmá jūs izvádá obi nu ustobys i rozsaudāja smolkom druponom, a jam atdává, tam jau znūtam, puš kienistš sovys.

Jys i šudiņ tī dzeivoj ar kačeiti i ar suneiti, kurī jū ratavōja nu smiertš.

35. Ap razboinīku.

Beja cīži lels razboinīks lelā mežā. Jys, kas viņ gōja, kōvā zámā. Jys nūkōvā sovu tāvu i mōti dzeivōdams. Pec tō nūgōja iz mežu, dzeivōja celá molā i napōrlaidá nivīna cylvāka.

Vajaga vīnam puikam iť mōjā pa tū ceļu. Jys zyna, ka jau jū nūkauš, jys tai īdams i dzīd: „Lobōk izjukť iz palnym, kai vysu myužu kolpōť valnym!”

Izdzierd razboinīks, aizīt prīškā puikam, aizgōjš i vaicoj: „Kū tu dzīdōji īdams?”

Jys atsoka, šys dzīdōjš tai, ka lobōk šam iz palnym izjukť, kai vysu myužu valnam kolpōť.

Prosa razboinīks iz puiku, lai jam atdūd sovus pōtors, tys puisš atdūd jam, a jys nakaun jū zámā i laiž jū iť sáv paceļu.

I brauc bazneickungs, aizīt jys bazneickungam prīškā, tys razboinīks i soka: „Izspovedáj tu mani!”

Bazneickungs pajem sausu vāzu, īsprauž zámä i soka: „Tāv laistät itū vāzu, iz ceļu nāš ar muti iudini nu olūta, cikom tys kūks zaļš palikš ar lopom. Tūražis aš tevi izspovedeišu.”

Bazneickungam baiš beja, kab jū nanūkautu, tai jys i pascāja jam, tai i nūbraucá paceļu.

Vot jys vys nas iz ceļu, tys razboinīks, mutä nu olūta i laista vys tū kūceni. Jam nūit jau vysa ōda nu ceļu, palik bednys kauls ar ašni i navar jys vaira paīt. Cik godu pōrgōja jau. Nu kūcená izauga lela ōbeļneica, vysa ar vīnim ōbelim. A ōbeli beja dväselis laužu, kur jys nūkōvā. Atsasedīs zam kūcená, raud jys cīži. I brauc otkaiť tys patš bazneickungs tymä mežā. Vāļ jys tōli, a cik lobs smōrds it. Jys cik raižu tī braucá, a itaida smōrda loba nabeja kai tāt. Dabrauc jys da tōs vītys, it jys pazavārtu i rádž, ka cīži šmuka ōbeļneica ar vīnim ōbelim, a zam tōs ōbeļneicys sād vacs, vacs vecš, raud i ar osorom laista kūku. Jys vaicoj: „Kō ta tu raudi?”

Vecš sōk stōstāt, ka braucá bazneickungs i nagribāja izspovedāt šū, īspraudá sausu vāzu i pascāja laistät cikom izaugš zaļš kūks. Jau šys navar paīt i narādž šys, i moža šam cik osoru pītikš, kai tū kūceni palaistät, a bazneickunga narādž vāļ. Bazneickungs soka: šys patš i ašš, i jem jū spovedāt.

Kū jys tik pasciejš, ka jys kōvā cylvāku, tivleņ vīns ōbeļš kreit zámä i vysi ōbeli apkryta, a div palyka pošā viersyunä. Vaicoj bazneickungs: „Soki vāļ kū nabejš!”

Jys atsoka: Ā, šys nūkōvā sovu tāvu ar mōti.

Tūlaik nūkryta tī divi ōbeleiši zámä. Bazneickungs atlaidá jam vyss grāks i Dīvs atsyutä eņgeli, kab pajymtu jō dväseli. A jys patš, tys veceitš, tys razboinīks par palnym palyka. Ōbeļneica izgaisa i ōbeleiši izgaisa. Otkaiť tymä vītā gulāja sausa vāza i mežš kai beja, tai i beja mežš...

36. Ap kungu.

Nu namīru godu beja veceitš, cīži biedeigs. Vys kungs dīndīnā pārā veceiti, kab jys naudys nastu, a jys biedeigs, nu kurīnš jys jīmš naudu. Jys jimsīs īt paceļu — īlīk kuleitā maizis, barolōtas, seņōk barolōta maizā beja malna, kai zyrga syudi. Pajem i īt, daīt da kryumeņu, atsasāst i sād. Izskrīn nu pokoju kungs, a tys jau beja cyts kungs i soka: „Kū tu, cylvāks, siedi?”

„A vot, mani kungs padzyna, vys mani syta, kab aš jam naudu nastu,” sacāja: “koč valnam nu čūksta rauņ, a kab maņ bȳtu!”

Tūlaik tys kungs, a tys beja valns, na kungs, soka: „Áj tu iz manim par kolpu, aš tāv naudu dūšu!”

Jys nūīt par kolpu, īdūd jam zyrgu, vasari i soka: „Tu itam zyrgam vysur siņ ar vasari tik par golvu nasiņ i brauņ tu iz mežu — vād sokōrnis.”

Jys vad sokōrnš, trejs godi vad. Zam palīku treju godu soka zyrgs iz jū: „Īsiņ maņ trejs řaizis ar vasari par golvu!”

Jys jem īsyt i izskrīn nu zyrga cylvāks, tik ōda viņ palīk iz zámás, sāst iz calma, pīroksta grōmotu i soka iz jū: „Vot tāv grōmota! Pagrīz tu kōjā papīdi, palīc itū grōmotu zam papīžu i narōdi nikam. A ka nūisi mōjā, atdūd kungam sovam. I verīs, ka tāv itys kungs moksōš, jys dūš div skreinis: vīnā bȳš ūgļu, ūtrā bȳš naudys — tu najam naudu, pajem ūglis, partū ka pāčōk nu naudys bȳš ūglis, a nu ūgļu bȳš nauda! Tagan īsiņ maņ trejs řaizis par golvu ar vasari!”

Jys īsyt i palīk otkon par zyrgu, nūvad jys vazumu sokōrni, izkraun, niu īškys iz sātu. Ka jam beidzīs trejs godi jau i vajag aizmoksōt. Atnas kungs naudys skreini i atnas ūgļu skreini, soka: „Nu kū ta tu jimsi? Voi naudu voi ūglis?”

Jys soka: „Jimšu aš ūglis — aš vacs, nauda gryuta, navā maņ spāka nūnāšt.”

„Labi, jam ūglis!”

Pajem jys i nas skreini. Panas gobolu i rádž, ka palik par naudu ūglis. Atnas jys iz sātu. Bārni cīži rōdi, ka tāvs atgōja. Jys pīber kuleitā naudys, cik līn tymā kuleitā, cik i pīber i nas kungam, kurs jū dzonōja. Īnas ustobā i soka: „Ša, kungs, tāv nauda!”

A kungs soka: „Šys vyss pierškys, kab jam vysi pa cik naudys nastu!”

Jys jem izvalk nu papīži grōmotu i padūd kungam. A grōmota beja nu jō tāva, partū ka tys zyrgs beja jō tāvs, jys pi valna strōdōja par zyrgu par lelym grākim, ka cīž iz laužu beja nažieleigs, dzonōja, pārá, mūcāja i dāls taipaž syta, tai jys pīrakstāja dālam grōmotu. Vot jys sōka skaitāt i raudōt — jys rakstāja, ka šam, cīži gryuts, dieleņ, a tāv ūtra cik bīj gryutōks. Ka jys pōrskaitāja tū grōmotu, jys tivleņ pajāmā atdávā naudu atpakaļ tam cylvākam, pōrdávā sovu muižu, izdola naudu bednijīm, ubogim, patš apkōra kuleiti i izgōja par ubogu. Staigōja pa pasauli, cikom jau dazagrīzā da Dīva. Tāvs izpokotavōja par sovīm grākim pi valna, a dāls staigōdams par ubogu.

I beigta.

37. Ap bryugonu nabašņiku.

Beja kungs i tam kungam vīna maita beja, i beja tai maitai bryugons. Dzeivōja jys cik ilgi ar jū i nūmyra. Jei aizataisāja sovā pokojā i raud cīži. Raudōja jei vīnu vokoru, raudōja ūtru vokoru. Iz treša vokora atīt bryugons iz jū, atgōja bryugons i soka: „Veļcīs, nazakavejīs, brauksim iz manim!”

Nu jei palyka cīž rōda, apzavylkōjāš, pajāmá škaplers i rožoncu, i lyugšonu grōmotu, izgōja ōrā, a jys palyka par zyrgu i soka: „Siestīs, muna mīlō, iz maná! Brauksim iz munu sātu!”

Braucá, braucá, jam tyka gryuts cīži, jys soka: „Mienesš spīž, zvaigznis leib, dzeivs ar nūmyrušū brauc. Voi baiš, jumprova?”

Jej atsoka: „Navā maņ baiš.”

Vaicoj jys: „Kas pi tevá gryuts irā?”

„Navā pi maná nikō, toļka viņ škapleri.”

Jys soka: „Svīst zámä!”

Jej nūsvīž tū škaplers. Jys brauc, brauc ar jū, jam otkon gryuts, jys soka: „Mienesš spīž, zvaigznis leib, dzeivs ar nūmyrušū brauc. Voi baiš, jumprova?”

Jej atsoka: „Navā maņ baiš!”

„A kas pi tevá gryuts irā?”

„Nikō navā, rožoncys viņ.”

„Svīst zámä!”

Jej nūsvīdá. Brauc otkon, nūbraucá gobolu, jam gryuts, jys soka „Mienesš spīž, zvaigznis leib, dzeivs ar nūmyrušū brauc. Voi baiš jumprova?”

Jej atsoka: „Navā maņ baiš.”

„A kas pi tevá gryuts irā?”

„Maņ lyugšona grōmota irā.”

„Svīst zámä!”

Jej grōmotu nūsvīž. Jys brauc, brauc, dabrauc pi bazneicys, nūtur sovu zyrgu i soka: „Pastōv tu tá, aš īšu vydā!”

Īgōja jys vydā, a jei izkōpá nu zyrga, dagōja pi bazneicys durovu i verās par škieibu. Verās, ka jys izvylka nabašniku nu grobu i sōka āst. Paādá i izgōja. Jai tyka cīži baiš. Dabraucá jī pi kopu, jys nūturāja zyrgu, izgōja iz kopu. Jej verās — izroka jys

nabašņiku i sōka āšt. Jai tyka cīži baiš, jei laidá bāgt. Tūlaik jys pakaļ dzeitis pec jōs, jei skrāja, skrāja, dzied, ka jys natōli pi jōs. Daskrāja jei pi grōmotys sovys, patvára grōmotu, trejs ņaizis ap golvu aprģrízá i jys palyka cīž par lelu gobolu. Daskrāja jei pi rožoncys, patvára rožoncu, aprģrízá ap golvu trejs ņaizis — jys palyka vāļ par lelōku gobolu. A jei vys skrīn. Daskrāja jei pi škapleru, patvára škaplerš, apsvídá ap golvu trejs ņaizis — jys palyka par lelu gobolu. Jei otkon skrāja, daskrāja pi ustabenis mozys, īskrāja jei tymā ustabenā, rádž, a tī nabašņiks guļ. I jys natōli irā, tys bryugons. Jei aizataisāja durs cīži, a jys jau daskrāja pi ustabenis i sōk byukšynōtīs: „Laid, mani vydā!”

Jei nalaiž vydā, a jys soka iz nabašņika: „Celīs tu, laid, mani!”

Jys īsōka cáļtīs, a jei pakōra iz lūga rožoncu, škaplerš iz durovu i pajámá grōmotu izlyka iz kryušu nabašņikam, i soka: „Guli tu leidza postoru dīnai!”

Tūlaik gailš aizdzīdōja i tys bryugons izputāja, a jei iz sātu laidās īt. Gōja jei, gōja, nūgōja da sātys, īgōja sovā pokojā i nūmyra.

38. Ap viežu kieneni.

Seņōk laikim beja tāvs ar mōti — cīži pabedni i beja jīm vīns dielenš. Gōja tāvs jau cik dīnys viežu giutu i ni vairōk, ni mozōk, vys pa trejs viņ vieži giva. Ar tū viņ i dzeivōja. Dāls saslyma i nūmyra. Nūīt tāvs giutu viežu — sagiun div viņ. A pec tō jau nivīnys nadabōja. Staigōja, staigōja vysu dīnu, nivīnys jam navā. Jys soka: „Ok, Dīveņ, ok, Dīveņ, i āšt navā kō, bodu jōdžeibst.”

Gōja jys cīži nūskumeigs pa upis molu i nu ņaizis īraudzāja cīži lelu viezi. Nūzamūcāja jys ilgi cikom jū sagiva, a

ka sagiva, cik viņ jū sātā atnásá, ka jys beja brīsmēigi gryuts. Jau vieli beja, sīva nagribāja gunš kūrť, ilaidá jū spanī iudinī, a poši atsagula i aizmyga.

A viezš pleikšņoj pa iudini ar ásti i sōk runōť cylvāka bolsā: „Tāteit, māmeņ, celitās! Ájtá maņ sīvys svōtōť!”

Jī izamūdās — klausās, ka runoj, a navar saprast, kas runoj. Jī dūmōja, ka jī sapynā rádž i aizmyga otkon. Par šaļteni viezš sōk otkon runōť: „Tāt! Mām, nagulit! Ájtá maņ sīvys svōtōť!”

Jī otkon izamūdās — dzierđ bolsu, a naz yna kas runoj. Gribāja gulāť — aizmyga otkon. A viezš sytās pa iudini, pleikšņoj, ka iudiņš lāc ōrā nu spani i runoj trešu řaizi vāļ cīžōk: „Nagulit, celitās, ženejit mani!”

Tāvs izamūda, padzierdā, atgōdōja, ka viezš beja runōjš i soka: „Kai ža tu gribi, kab mās tevi ženeitulám, ka mās taidi bedni, ni drābju navā, ni āšt kō, nikur nikō! Plyku rūku nanūiš svōtūs, vajaga pīpierķť vysa kō, tūlaik i iť.”

Viezš atsoka: „Nazabeistit — bỹš gona vysa kō. Áj tu, tāteit, iz pyuni, atrassi kaidi div trejs gryudeni labeibys, īsvīd, orūdā, pa gryudenám sávkurā orūdā, a patš atáj iz ustobu!”

Nūgōja tāvs, atroda cik gryudeņu, īsvīdá orūdā i atgōja iz ustobu. Verās, ka vysa kō gona iz golda: i maizis, i sōlá, i peirāgu, i galá var pūdūs pi ceplá, i traukūs pylns myltu. Soka viezš: „Tagad labi paiedit, a paādusá mōtá lai iť svōtūs. Ir kienenš natōli i ir jam vīna maita. Vajag dazynōť voi naatdūš maņ jōs.”

Mōtá soka: „Kai aš išu, ka aš naturu drābju?”

Atsoka viezš: „Vyss bỹš reitā agri, tolķa prōvejīs iz celá, māmeņ!”

Jei reitā celās — jau vyslobōkys drābis pīgataveitys iz golda guļ. Jei sazalādāja, sasāja divi kukuleiši peirāgu skuštenā i nūgōja iz kienená pili. Īt jei vydā, a tī vaicoj: „Kō jai vajaga?”

Atsoka, ka šei atgōja svōtūs da kienená máitys moža, jei īš pi viežu kienená.

Kienens soka: „Vajag pavaicōt pi máitys, aš jai nalīdzu.”

Sauc máitys kienená i vaicoj: „Voi īsi pi viežu kienená?”

Jei atsoka: „Deļ kō, īšu lai jys maņ toļka atsyuta zalis drābis, kab b̄ytu záčis, kurpis, sukná, skustens, vyss nu patá dōrgōkō šolka.”

Nūgōja mōtá iz sātu i pascāja, ka vajag, kab b̄ytu taidys drābis. Jys rōds cīži, soka: „Deļkam, b̄jškama vyss tys.”

Reitā celās kienená máita, verās, irā taidys drābis, kai jei prasāja. Cīži jei prīcojās i vaicoj, voi atgōja jō mōtá?

Soka: „Atgōjusá jau i vaicoj, voi jei īš pi veira pi viežu kienená?”

Atsoka: „Īšu, īšu! Cik lai maņ atsyuta boltys drābis nu patá dōrgōkō šolka: záču, kurpu, sukņu, skusteņu, vyss kai tūražis.”

Nūgōja mōtá atpakaļ, pascāja, ka vajag boltys drābis, a jys atsacāja: „Labi, vyss tys b̄jš.”

Iz ūtrys dīnys celās kienená máita i atrūn vysys drābis boltys, i mōtá jau atgōja vaicōtu, voi īš jei pi viežu kienená? Jei izgōja poša i pascāja mōtái, lai atsyuta vysys drābis sorkonys nu patá dōrgōkō šolka, tūlaik īš. Jys i nūsyutāja jai sorkonys drābis, a mōtái īdává gradzynu zalta i lyka nūīt, taisāt aizdzereibys. Nūgōja mōtá ar gradzynu, a kienená máita, ka īraudzāja jū, pascāja: „Nu, tagad īšu pi jō.”

Sataisāja aizdzereibys. Jei apmaucá zalta gradzynu iz piersta i jam nūsyutāja nu sevá zalta gradzynu ar mōti. Nūlyka

kurā dīnā laulētīs, a nikas nazyna, kaidis irā jauničš. Laiks jau braukņ iz lauleibom, vaicoj mōtá: „Ar kū brauksim?”

A jys atsoka: „Tivleņ atīš kaļaska, aizjiugti seši zyrgi.”

Īdává mōtái sudobra tereidži, kab boltu skusteni iz tereidži izklōt i jū pati izlikņ iz skustená, a iz kōjis apmaucá zalta gradzynu. Atbraucá kaļaska, mōtá īsáda, jauniči turádama iz sudobra tereidži, i nūbraucá iz kieneni.

Ka jei īgōja tīnīnī, vysī breinīs, ka taidis jauničš, soka iz kienená maitu: „Pazaverīs, pi kō tu īsi! Tys irā viezš.”

A jei atsoka: „Ka maņ Dīvs dává taidu, pi taida aš īšu.”

Nūbraucá i sazalaulōja. Atbraucá atpakaļ, sasādynōja vyss aiz golda. Kienenam beja sataiseits lels gūds, a viezš rōpoj pa goldu ap jaunivi. Ka pazabeidzá gūds, kienená maita pajámá viezi izlyka iz sudobra tereidži i nūgōja iz sovu pokoju, kur īdává tāvs deļ jaunivis. Trejs dīnys jei nosōja jū iz sudobra tereidži. Jai beja pīsceits nu jō, kab jū nosōt tai. Trešā dīnā, ka jei nūnásá jū iz sovu pokoju, jys paleida zam gultys, nūzamaucá nu vieža čaulys i stōvāja pret jū kai patš šmukōks kienens, ka skaidrys izataisāja pokojōs. Sōka bučōtīs, jys prosa, kab jei nasceitu nikam, cikom beigsīs jō pokota, ka jys beja pōrlōdāts.

Jei pazajámá, ka napasceiškūtá nikam, bet napacītá i pascāja mōtái. A mōtá soka: „Vajaga pataisāt, kab jys nabytu par viezi, vajag sadadzynōt jō čaulu. Aš nūlikšu táv vokorā pūdeni ar guni. Ka jys nūzamaukš nu čaulys, tai tu pajám kluseņom īsvīd,ji gunī. Tūlaik jys i palikš par šmuku kieneni.”

Mōtá parādājá, maita paklausāja, pajámá vokorā i īsvīdá čaulu gunī. Jys vaicoj: „Kas tī smird?”

Jei atsoka, ka šei drusku apzabedziesās. Jys i aizmyga, a mōtá atgōja pazavārtu. Breinīs, ka jys cik skaists, ka vysys

pokojs skaidrys i prīcojās, ka jys vysod taidš b̄yš. Reitā agri celās jys, meklej sovys čaulys, nu kurys izleida zam gultys, vysur izmeklej, nikur navaida. Vaicoj iz sīvu: „Moža tu jū kur lyki?”

Jej atsoka, ka šei sadadzynōjusā.

Soka jys: „A kam tu napacītusā? Redž, kai nalabi padarieji — tagad i mani beidzi, i sevi beidzi, a kab b̄yti pacītusā, to par trejs dīnys muna pokota b̄ytu beigusās.”

Pabučōja jū, īdāvā jai deveini pōri ōdys kurpu, deveini pōri kūka kurpu, deveini pōri dzeļža kurpu i trejs pōri veīžu i pascāja: „Maņ tevi tagad jōpamat, a tu mani mekleisi i vysys itōš kurpis sapliessi i viezis, cikom mani atrassi. A koč tu i atrassi mani, tod aš tevā jau napazeišu, ka tys gars laiks b̄yš.”

Īzasyta par zāmi, pazataisāja par bolūdi, izskrāja par lūgu ōrā. A jej palyka vīna poša. Raudōja jej trejs dīnys. Pec tū trejs dīnu pajāmā kuleiti, salyka kurpis i nūgōja maklātu jō. Gōja, gōja. Jau saplāsā jej ōdys kurpis deveini pōri, īgōja lelā mežā rādž ka speid̄ guntenā. Daīt jej klōtu, verās, ka stōv ustabenā iz vystys kōjenis i grīžās.

Pavaicōja jej, voi varāsi īiņ?

Atsacāja, ka varāsi.

Īgōja vydā — a tā vāceitā sād̄. Sazavasalōjās i sōka vāceitā vaicōņ: „Kur tu āji?”

„Veira maklātu īmu” i stōsta raudōdama bādu sovu.

Soka vācā: „Aš tāv nikō napaleidzeišu, a īdūšu zalta vōrpsteiti. Itei b̄yš tāv par paleigu. Pōrguļ nakti, reitā īsi iz munu vacōkū mōsu, jej tāv pascās, kū tōļōk darāt!”

Reitā pīzacālā jej agri i nūgōja. Īt, īt jej — vysys nūplāsā kūka kurpis. Īgōja lelā mežā i aizīt klōtu. Verās ka ustabenā iz vystys kōjenis grīžās — īgōja. A tī beja otkon vāceitā — vacōka

mōsa tōs pyrmōkōs. Padává jei lobu vokoru i prosās pōrgulāt. Váceitá soka: „Deļkam, pōrgulāt var. A kur tu áji?”

„Veira maklātu”, i izstōsta sovys bādys.

Váceitá soka: „Aš táv nikō napaleidzeišu, a īdūšu sudobra sprieļeiceni — táv gadāsīs. Reit áj iz trešū mōsu — jei tevi izvuicās, kū darāt.”

I nūgōja jei. Deveini pōri dzeļža kurpu i trejs pōri veīžu saplāsá, cikom dagōja da trešys ustabenis iz vystys kōjenis. Tymā ustabenā beja treša mōsa — vāļ vacōka par itōm divejom. Pōrgulāja jei nakti, váceitá dāravōja jai zalta kūdeli vylnys.

„Ša, táv gadāsīs,” soka vácá — „aš táv ceļu parōdeišu i izvuiceišu kū darāt. Bet nazynu, voi b̄jš kas nu tō. Jys tevi aizmiersa i napazeiņ — tu ilgi beji celā. A ka gribi raudzāt laimis, to paraugi! Īsi par mežu! Aiz meža b̄jš plova — gons gona vuškys. Tu ar jū parunoj. Jam irā maizis, jys táv īdūš gabaleni. Iz vyds pļovys ir lels akminš. Sāsť iz tō akminá i sprād kūdeli vylna, kur aš táv īdevu. B̄jš natōli pilš. Tymā pili dzeivoj roгона, kur pītur tovu veiru.”

I izvuicāja jū, kū vāļ darāt. Jei reitā pīzacālá i nūgōja. Atroda pļovu i vušku, i gonu. Sazavasalōja ar jū. Pec tō atsasāda iz akminá, pajāmá zalta vōrpsteiti, sudobra sprieļeicu, zalta kūdeli i spriež. Cīži izataisāja skaidrys iz vysom pušom. Izgōja roгона — verās ka speiđ brīsmēigi, sauc jū i īt obadivi vārtūs, kas tī speiđ cik cīži. Dagōja i rádž, ka sād bōbená i spriež. Jys jōs napazyna, partū ka jei beja kūda, malna, našmuka i vaca. Rogona kai pajāmá vōrpsteiti zalta, tai jai aizadaga sirdš brīsmēigi, kab dabōť. Pīstōja pi jōs, kab pōrdūd i pōrdūd.

Jei atsoka: šei naudys najimškūtá, a, ka pazvoleiškūtá ar jōs kungu pōrgulāṭ vīnu nakti, to i breivi atdūškūtá zalta vōrpsteiti.

Rogona pašveikstāja ar jū i prosa, kab jys pījymtu itū bōbu iz nakts pōrgulāṭ, koč jai i vutš b̄yš, to nakas — šei reitā agri atskriškūtá, ar vāzu jū izdzeiškūtá, a vōrpsteitá palikškūtá. Jys i nūzalicá. Bōba atgōja vokorā i atsagula pi jō, a jys iz jōs i nazavārá. Kai cik gaismená, atskriṅ rogona ar vāzu. Izsyta jū, vōrpsteiti pajámá, a jū pa durs izgryudá.

Nūgōja bōbená iz gonu. Dabōja nu jū maizis gabaleni iz brūkastim, atsasāda iz akminá i otkon spriež, i otkon taidis spūdrys iz vysom pušom. Kai rogona īraudzāja — sirdī jai īdyurá. Pasaucá jō, nūgōja iz bōbeni i soka: „Pōrdūd maṅ sovu sudobru sprieleicu!”

Atsoka jei: šei najimškūtá naudys, a pazvolāj ar kungu pōrgulāṭ vāṭ vīnu nakti, atdūškūtá i tai!

Jei i nūzalicá. Vokorā atgōja bōba, īlaidá jū iz jō. Jei jau palyka drusku šmukōka i jaunōka kai vakar, a jys vāṭ jōs napazyna i iz jōs nazavārá. Iz reita atgōja rogona, sprieleicu pajámá, jū ar vāzu izsyta i pa durs izgryudá. A jei nūgōja iz akminá, atsasādās i spriež zalta kūdeli, gribāja nūsprāst zalta cimdenš. Atskrāja tivleṅ rogona i gryb pierkṭ zalta kūdeli. Jei soka: „Napōrdūšu, a pazvoleisi ar sovu kungu pōrgulāṭ vāṭ vīnu nakti, to i tai atdūšu!”

Jei i pazvolāja. Vokorā īlaidá pokojā i zalta kūdeli pajámá nu jōs. A jei par tū šalṭi izalādāja jau pavysam jauna i šmuka. Sōka jei prasāt, kab pazvoleitu jai parunōṭ ar jū, pastōstāt kaidys jei beja nalaimis i vaicoj iz jū: „Voi klauseiškys?”

Jys soka, ka klauseiškys.

Nu jei sōka stōstāt ap tōm drābim, kur jys jai dāravōja, i kai jei iz sudobra tereidža vādá jū laulōtīs, i kai jei sadadzynōja jō čaula. Jys pamozam, pamozam, klauseidamīs, dazagōdōja i pazyna jū. Vot jys cīži rōds palyka, prīcojās, ka jei jū naaizmiersa, cik pasaulá pōrgōja, cik kurpu saplāsá, a vys atroda jū. Cīži obi prīcōjās i bučōjās, i raudōja. Soka jys: „Tagad aš vairōk nazaškieršu nu tevi, vysu myužu dzeivōsim leidza!”

A rogonā atīt jau i syt durovōs ar vāzu. Bet durs beja aizlyktys — jōs i naīlaidá. A ka dagaidēja gaismys, to lyka ar zyrgim rozraustāt smolkom druonom. I pec tō vysu myužu dzeivōja laimeigi ar sovu sīvu, i moža i šudiņ dzeivoj.

39. Ap dālu.

Beja mōtá i tāvs, bedna jī dzeivōja. Nu kū jīm darāt? Laidās jī i īt iz mežu naudys meklāt. Īt, īt i sateik cylvāku, jys vaicoj: „A kur jiuš ejat?”

„A vot īmam naudys, kab dabōt, ka mās cīži bedni ļaudš.”

Atsoka jys: „Aš jiusim īdūšu naudu, ka maņ atdūsit tō, kō pi jiusu navā.”

Jī dūmoj, dūmoj: „A jau atdūsim!”

Nu jys jem i dūd naudys. A jīm beja sātā taida kāveitá vaca. Nūgōja tāvs pec kāvi, aizjiudzá jū i atbraucá ar vazumu, a tys cylvāks pībārā jam pylnu vazumu naudys. Nūbraucá jī iz sātu i soka tāvs: „Paļdis Dīvam, bōbeņ, jau mās niu apzaprōvāsim.”

Jī i rozadzeivōja, i maizis pierka i trauku, i šō, i tō, vysa jau jīm iraida — dzeivoj labi. Par cik jau laika Dīvs dūd jīm dālu, a dāls aug jīm pa stuņdām da pa minotim. Izauga lels i soka iz mōti, iz tāvu: „Lādit maņ kuleiti, maņ jōīt paceļu!”

Mōtá pajámá ilyka kulā maizis, galis kaidu kimūseni i vaicoj: „A kur tu, dielen, īsi? Máš jau rōdi tevá sagaidieši, a ka tu nūisi paceļu, kas zam vacuma mums maizis koč gabaleni nūpeļnās?"

Jys atsoka: „Ak, māmeņ, varbūt jiuš nagribājat, kab aš jiusim peļneitu, ka atdávát mani cytam tāvam? Vasaly, māmeņ, tāteit, palīcit! Moža jiuš mani vaira i narádzāsit."

I nūgōja jys paceļu. Gōja, gōja cik ilgi. Īgōja lelā mežā i rádž, ka stōv ustabená iz vystys kōjenis. Guntená dag, svácá i sād veceitš, skaita grōmotā. Jys dagōjš soka: „Ok, svātōs acš, moža īlaissit pōrgulāt mani!"

„Deļkam, īlaissim."

Īlaidá jū, dává jam vakariņu aizāšt i soka: „Ok, dielen, jau tevá tī gaida."

Vaicoj puisš: „Ak, svātōs acš, a kur ta maņ jōit tōļōk?"

Vot soka vecš, ka jam daudz paleigu naīdūškys, a dūškys jam viezeni, lai jys pasvīd i kur jei váļsīs, tī jam bīš i nūit. Daīš pi ūtra brōlá, to jau brōļš pasceiškys, kū vāļ darāt.

Jys pōrgulāja nakti, reitā cālās i it. Gōja, gōja. Īsvīdá viezeni i dagōja pi ūtrys ustabenis iz vistenis kōjenis. Rádž, ka sād veceit i div svácis dag, a jys skaita grōmotā. Dagōjš prosās jys taipaž: „Svātōs acš, īlaidit mani pōrgulāt!"

Īlaidá jū, dává drusku aizāšt. Iz ūtrys dīnys, pōrguliejš nakti, raud jys i bādojās, kai daīš da gola.

A acš svātōs soka iz jū: „Naraud, puiškineņ, aš īdūšu táv šniustukeni! Tu kai nūzaslaukōsīs ar jū, tai redzeisi kur it. I daīsi da trešōs ustabenis, da muna brōlá treša, a jys táv kaidu paleigu dūš."

Vot jys i nūit. Ka nūzaslaukāš ar šniustukeni, tai i rádž, kur jam ceļš irā. I daīt pi trešōš ustabenis. Verās — sād, veceit, i trejs svācis dag, a jys grōmotā skaita.

Dagōjš i prosās : „Ak, svātōš acš, ilaid, mani pōrgulāt!”

Īlaidā jū, dāvā jam aizāšt, a iz ūtrys dīnys soka: „Ša tāv, dielen, komuļtenš! Kur komuļtenš vālsīs, tī i áj! Nazabeist, ka jys vālsīs pa pūrim i pa upim, i pa jyurom — tāv nabyš, nikō, tu vys áj, kur viņ jys vālsīs!”

Vot jys it. Īt par jyurom i par azarim, i par upim, i par gunš upi, i par smalys upi i rádž, ka komuļtenš nalels jau. Nu i dazavālā jys pi áļnis bryuža pi pakša i nūstōja. Davádā da gola, jys tī nūstōja i stōv. Izit jō lelōkīs tāvs i soka: „Ak tu muns dāls! Aš tevā jau seņ gaidieju. Kur cik ilgi aizakavieji? Niu tu maņ bysi par dālu.”

Vot jys tī strōdōja šū tū. Sabrauc gosti-kūmi valnam — gūļoj, ād, dzer. Smala jīm par brandivīnu, par olu. Čyuskys, vārdivis, rupuči par cepeti. A jys paleidš zam golda, izovys vacys zeiž i nu tō jys seits iraida. Par cik laika braukš otkon valns iz kūmu gostūs i jū jem leidza, i soka tai: „Dāls, tu toļka turīs cīži ka brauksim!”

Jys skrīn pa gaisu, pa kūkim, pa mežim, pa viersyunám, pa guni i pa iudini. Vys skrīn. Daskrīn jys da tīnīnis, da kūma sova i nūzatur.

Sajem jū kūms: „Ak, gosti, gosti!”

Jī taipāt tī gūļoj i ād, i doncoj, i prosa kūms, ka pōrdūd maņ sovu dālu. A tys otkon turīs, ka napōrdūškys niparkū — jys rōds, ka patš sagaidāja. Jys jam moksoj, cik viņ jys gryb.

„Nā, napōrdūškys!”

Vot jys gryb atjimt, jū nu jō, a jys nadūd. Sōka bōrtīs par jū: šys napadūš tāv jū, šys nagryb tovys naudys.

A puisķinam lobōk pi kūma, na pi itō tāva. Beja máita kūmam i tei máita puisķina žālōja. Vot jei i vuica jū: „Ka tu brauksi paceļu ar tāvu sovū, kai skrīsi par upi, tai tu i īkreit upā, a aš tevi ratavōšu!”

Vot jī kai skrīn par upi, tai jys i īkreit. Tāvs dūmōja, ka jys nūsleika i nūskrāja patš paceļu. A jei atskrāja izvylka puisķinu i nūvadá iz sātu. Kū ta jīm darāt tagad? Jys aizļūbāja jū, a tāvs máitys soka: „Ženejitās! Šys puš dzeivis sovys atdūškys, puš monta!”

I apzaženāja, i sataisāja kōzys. Vot jī dzeivoj, vysa jīm gona irā, bogoti. I sadūmoj jys, ka vajag tagad braukť da sovys mōtis ar tāvu — pazavārt.

„Nu, koč irā mýsim gona i zyrgu, bet ir mýsim lobs ōzeitš. Pajimsim máš naudys, kas ībraukdami i nūpierksim kū āšt! Máš jōsim ar ōzi!”

Jī i sasāda — jys nu prīškys, jei nu pakalis i jōj. Ōzeitš skrīn cīži mudri. Jys jāmá aiz rogu, a jei aiz lipenis. Jei kai dūd jam par čūkstu, tai gunš viņ vard ap čūkstu i spirenis skrīn. Par cik laika daskrāja jī pi tāva, pi mōtis vōrtu i izataisāja ōzeitš par taidu ierzeli, ka i kienenam taida navā — vīna spaļvená zalta, ūtrō sudobra. Pīsāja jū pi vōrtu i īt ustobā. Jau tāvs, mōtá i napazeist. Cikom jī runoj — dazarunoj, ka jys dāls. I sōk mōtá raudōť i vaicōť, kur jys beja, kai dzeivōja?

Jys soka: „Īvedit, tāteitš, māmeņ, munu zyrgu klāvā!”

Izīt tāvs vastu — verās, ka, taidš ierzelš, ka daiť klōtu navar, soka: „Ak, dielen, maņ i klāva taida navā, kur īvástš.”

Jys atsoka: „Nu koč pogolmā, kur koktā kaidā pīsīt, mums nailgi tá gasteitu.”

A tāvs soka: „Deļkam, dielen, voi ta tu nadzeivōsi ar m̄ysu? Cik ilgi naredzājāsim mās i tu jau gribi tagad pamāš m̄yš!”

„A kū ta pi jiusu pīdzeivōškys? Maņ iraida sova sāta, sova muiža, aš jums grybu nūvāš ar sevīm.”

„Kur ta mās, dielen, pi vacuma tai tōli brauksim par iudini, par mežim? Mās pi vacuma, dzeivōsim mās sovā sātā lobōk!”

„Nu kai gribit. A maņ jau jōjōj paceļu.”

Jys laidās brauk̄t, a tāvs soka: „A moža tu maņ, dielen, zyrgu sovu pamessi? Tu jauns — aš vacs, to tu sāv vāļ aizdzeivōsi. Maņ ir kāveitā, pōrmeisim!”

Jys soka: „Nu nakas, parōdi sovu kāveiti!”

Izvādā tāvs nu klāva, a jys kai pajāmā aiz āstis, kai svīdā iz augstīni, tai āstā viņ palyka rūkā. I soka jys: „Nā, tāt, aš tāv itā zyrga nadūšu, aš tāv cyta atsyuteišu!”

Izvādā sovu ierzeli, īsāda viersum, a jys otkon palyka par ōzeiti. Sādās jys iz priškys, pajem aiz rogu. Sīva iz pakalis pajem aiz lipys. Gunš izskrīn, ka dūd par āsti. I jōj iz sovu muižu. Par šaļti vajaga jīm syutāt tāvam zyrgu. Jys pajāmā sovys sīvys tāvu, salādāja par zyrgu i aizsyutāja. A zyrgs pajāmā nūžnaudzá mōti, tāvu, a dāls palyka par valnu i dzeivōja muižā tymā. Jam vyss lobs palyka. A jys par tū atsyutā zyrgu, ka mōtā ar tāvu atdávā jū valnam. I beigta.

40. Ap div dāly.

Seņ godim nu tāvu tys beja, na iz muna tāva i na iz muna tāva tāvu, a vāļ seņōk. Teirumā plōvā trejs mōsys, a pa ceļu braucā kienens. Seņōk beja cīži daudz kienēnu, vairōk na tagad. Runoj mōsys i soka vīna iz vīnu: „Kab tys kienens mani

pajymtu par sīvu, to aš ar vīnu gryudeni vysu jō karu izborōtu!"

Ūtrō soka: „Kab jys mani pajymtu, to aš ar vīnu šķīznu vysu jō kienisti aptārptu!"

Trešō soka: „A kab jys mani pajymtu — aš jam dzymdynōtu div dāly: vīnu ar sudobra motim, ar zvaigzni iz pīris, ar mienesi iz kryušu, a ūtru ar zalta motim, ar zvaigzni iz pīris, ar sauli iz kryušu!"

Kienenš nūzaklausāja, ka jōs tai runōja, pajāmá trešū mōsu aiz rūku, īsādynō zalta kaļaskā i nūbraucá iz sovu kienisti. Tī i apzaženāja ar jū. Par kaidu gadu, ka laiks atgōja, ka jai vajdzās dzymdynōt, jys nūbraucá iz vaidim. A mōjā beja jō senejō bryutá. Ka kienená pīdzyma div dāly, tai kai jei sacāja: vīnu ar sudobra motim, ar mienesi i ar zvaigzni, ūtru ar zalta motim, ar sauli i ar zvaigzni, tai bryutá bārns nūžņaudzá i dōrzā aproka. A tymā vītā nūlyka div kucalāni i nūrakstāja grōmotu iz kienená, ka jō sīva dzymdynō divi kucalāni. Kienenš palyka morkotnys cīži, bet atrakstāja, lai globoj obadivi kucalāns, ka jō bārni, to vys jam bēs mīleigi, a jys atbraukš pazavārt jūs. Ka jys pazajāmá atbraukt, to bryutá pajāmá, īdává zōļu kienená sīvai, kab jei palyktu māmulá, kab navarātu nikō jam stōstāt, kū ar jū padarāja. Atbraucá kienenš, vaicoj iz jū: „Kas tāv tyka?"

A jei verās iz jō ar acš, a pascāt, nikō navar jam. Bryutá soka: „Jei teišam narunoj. Nu siržu. Jei nakauná taida latvītā ar sunim dzeivōja. Partū kucalāni i pīdzyma"

Kienenš aizasirdāja, izvylka zūbynu i soka iz jū: „Voi runoj, voi smiertš tāv!"

Jej naparunōja nikō, a jys i nūciertá golvu i lyka paglobōt jū.

Pec tō pajāmá jys i apzaženāja ar bryuti. Vīnu dīnu nūgōja jī iz dōrzu, a iz vītys, kur beja paglobōti bierneni, tī puiškineni, izauga div ōbeļneicys: vīna ar zalta lopom i zalta ōbeleišim, ūtrō ar sudobra lopom i sudobra ōbeleišim. Gryb pamōtá nūrauṭ ōbeleiti, a ōbeļneicys pazacālá iz augši — navar jei dasnāgṭ. A kai kienensḡ gryb nūrauṭ, to zareni poši leikst iz zámīni. Jei tivleṅ dazagōdōja, ka jau kas tī iraida — aizasirdāja, lyka nūcieršṭ ōbeļneicys i sataisāṭ gultys divi. Atsagula iz vīnys gultys jei, iz ūtrys kienensḡ. Vot gulta, iz kurys gulāja kienensḡ, soka: „Vīgli nāsṭ tāteiti.”

A ūtrō, iz kurys gulāja pamōtá, soka: „Ok, kai gryuts nāsṭ pamōti.”

Kienensḡ dziedāja i breinājās: „Kas tys irā?”

A jei iz reita lyka gultys sadadzynōṭ i palns iz teiruma izkaisāṭ. Izsvídá palns, a vuškys ganāja. Vīna vuška atgōja, pagiva palnu i apādá. Ka jei atsavádās, to jei beja vīns jierenš ar sudobra viļneni, ūtrys ar zalta. Īraudzāja kienensḡ jierenš i sōka gōdōṭ, kas tys var bīt? A pamōtá īgōdōja, ka bārnu gors. Lyka jierenš nūkauṭ i izcáṭṭ vakarinám. Kienensḡ paádá i pateicá, ka cīži beja lobys vakarinis. A kukars kai nūkōvá jierenš, pajāmá, izsvídá zarnenis pa lūgu. Iz reita verās — tymā vītā izauga div kōpustu gaļvenis: vīna zalta lapeṅom, ūtra sudobra. Pamōtá dazagōdō, ka otkon tī bārni. Rádḡ, ka jei navar nikai jūs nūgubāṭ — lyka nūcieršṭ kōpusts i izvōrāṭ maļteitái. A kukars vokorā dzied, kai tōs gaļvenis runoj, vīna iz vīnu: „Kas, brōleit, bīs slykti mīsīm! Vajag īṭ iz tāvu, apzajōvāṭ mīsīm.”

Pazataisāja par puiškinenim, nūgōja i kloudzynoj pi lūga. Vaicoj kienensḡ: „Kas tī?”

Atsoka jī: „Máš, tāteit, dieleni tovi, atgōjam parunōtu ar tevim, kab tāv nabytu gars laiks! Vīns stōstāsim pōsokys, a ūtrys taisneibu stōstāsim!”

Nu i sōka vysu stōstāt, kū ar jūs mōti padarāja. Vīns stōstāja, a ūtrys sacāja vys: „Eistyn prauda.”

Ka kienens izzyna vysu, jam tyka cīži žāl sīvys, ka jū nūsyta. Tivleņ lyka pamōti izvāst iz teiruma, pīsīt zyrgim pi āstis i rozraustāt smolkom druonom. Pec tō dzeivōja ar sovīm dielenim divejim, a jī palyka taidi, kai jūs mōtā sacāja: vīnam beja sudobra mateni i mieness iz kryušu, ūtram zalta mateni i saulā iz kryušu i obejim zalta zvaigznis iz pīris.

41. Ap taidu, kur bailis meklāja.

Taidis cylvāks beja, kur nikō nazabeida, a gribāja rādžāt baili. Sazajāmās i nūgōja par pasauli maklātu bailis. Atgōja zam vokoru pi saiminīka prosās pōrgulāt, a jys soka: „Pi manā vītys navā, a, ka gribi tu — guļ kulā, bet tī navā labi!”

„A kas tī ir, ka navā labi?”

„Bīdej brīsmēigi. Tī i dīn baiš, a nakļ navar iztikļ.”

„Nu tai deļ mani vāļ lobōk,” tys cylvāks atsoka: „aš bailis i mekleju.”

Pajāmā gramnicys svāci i nūgōja. Aizdādzā gramnicys, iztaisāja rindži, vydā pastatāja sūleni, izvylka kartys nu kešys i sōka kartōt. Pazaver, a tī nu grīstu izkar kōji plyku, pāč i ūtru, jys soka: „Nu, kōp mudrōk! Kō ta tu grōbojīs? Kō tu gaidi?”

Tūlaik nūzakōra rūka plyka i vys karināja. Jys kai aizklīdz vysā bolsā, kai aizalōd: „Kū tu dūmoj tī, ka aš tevā beistūs? Kōp tivleņ zāmā!”

Tys atsoka: „Nu labi, ka tu nazabeist, bet kas tāv pazvolā iļ tā i sādāt?”

„A maņ tá īdává pōrgulāṭ i aṣ bailis mekleju. A tu? Kaidis tu esi i kū tu tá dori?"

Jys atsoka: „Mani mōtá nūžņaudzá bez krysta i mani tá lyka iz pokotys, kab aṣ naudys sorgōtu."

„A kur tá ir nauda?"

„Ir trejs skreinis aproktys zámä."

„Nu kōp zámä i parōdi maņ!"

Jys nūkōpá, izroka trejs skreinis i parōdāja jam. A jys tūlaik kai giva jū — syta, syta, cik dzeivu goru atstōja, pa durs izsvīdá i pascāja: „Kab tu maņ vairōk nazarōdeitib! A to aṣ tevi da smiertṣ nūsisšu!"

Vot jys i nūgōja. A tys cylvāks atsagula gulāṭ. Reitā celās saiminīks i soka: „Vajaga nūiṭ pazavārt — koč jō kaulenš salasāt! Jū muṣeņ apādá jau gon."

Īt — verās, a jys dzeivs i vasals.

„A kas?" soka: „Maņ nikō natyka. Aṣ jiusim vāḷ īdūšu naudys. Szalosit vysy saiminīki nu dzeraunis i atnesit pyuru sávkurs!"

Atgōja vysy, atnásá pyurs, jys vysim atmierāja, vysys trejs skreinis izdalāja. Soka saiminīki: „Pajem tu sáv naudys!"

A jys soka: „Maņ navajag! Aṣ baili mekleju."

Sazajāmās i nūgōja. Gōja, gōja, atgōja iz mīstu. Jaunā sātā īgōja i prosās pōrgulāṭ, a jī atsoka: „Ok, cylvāks, mums pošim vajaga nu tánīnis bāgṭ. Vāḷ dīn kai dīn — par dīnu mās tá dzeivojom. A nakṭ ejmom iz vacū sātu gulātu — itá bīdej cīži. Kab kas palyktu, to apāstu jū tá."

Jys atsoka: „A vot aṣ palikšu. Aṣ bailis mekleju. Vāḷ i jiusim baiḷu parōdeišu."

Jī nūgōja paceḷu, a jys i palyka. Aizdádzá gramnicys sváci, apvádá rindži, atsasāda vydā i kartoj. Ap pušnaktṣ kai

pīskrāja valnu, smutu ar dzeļža kōjom — gribāja jū apast.
Vaicoj iz jū: „Kam tu tá atgōji, kas táv pazvolāja?”

„Maņ saiminīks pazvolāja. A kō jiuš tá?”

„A mýsim tá iraida naudys buca.”

Vot jys svídá iz jū ar škaplerim, soka: „Kur tei buca?
Izcelit maņ bucu!”

Jī izcālá, a jys sasyta jūs ar škaplerim i izdzyna, pascāja:
„Kab jiuš vairōk tá naītu, a nā to da smiertš nūsisšu!”

Jī nūskrāja paceļu — jau naiš tī vaira nikod. Vot jys pec tō
atsagula i gulāja da gaismys. Iz reita soka ļaudš, kur jū sātā
bejusá: „Vajag nūiņ — jō kaulenš salasāt!”

Nūáj pazaver, a jys dzeivs i vasals i soka iz jūs: „Vaira tá
nabīdeiškama — varāsit dzeivōt. A vot jiusim naudys buca!”

Jī gryb jū aizturāt, aizmoksōt jam, a jys soka: „Nagrybu
aš nikō. Maņ jōiņ tōļōk bailis maklātu.”

I nūgōja paceļu. Aizgōja iz cytu kienisti, kur beja vīns
viņ kienenš i kienenīná, i sulainš. Īgōjš iz pili vaicoj jys: „Parkū
nikur nikō navā?”

Kienenš i kienenīná sōk raudōt cīži i soka: „Partū ka pi
jūs lela nalaimá. Maita jōs kai nūmyra, tai palyka pōrlōdāta
par rogonu i cik naktš apād pa cylvākam. Jau vysu kienisti
izādá, Iz itōs naktš iš sulainš, reitā — kienenīná, pareitā —
kienenš i beigta dzeivá jūs.”

Jys soka: „Aš šudiņ īšu iz jū. Moža jei maná naapāsš!”

Soka kienenš: „Naáj, patš nu bailis nūmiersi!”

„Nā, īšu. Aš bailis i mekleju!”

Sazalādā vokorā nūiņ iz bazneicu. Nūvádá jū sulainš i
aizslādzá. Verās — kienená maita guļ zalta šķierstā, a iz vyds
bazneicys brīsmēigi lela guba kaulu. Aizdádzá jys gramnicys
sváci, nūgōja aiz oltora pataisāja rindži, atsatupa iz ceļu tymā

rindži, pajāmá grōmotu i skaita pōtorš. Ka aizgōja pušnaktš, izlīn kieneneitá nu šķiersta, ūž i soka: „A kur tá bȳš cylvāks deļ apiesšonys maņ?”

Skraida pa vysu bazneicu. Aizskrīn aiz oltora: „Ā, to tu tá esi!” i gryb jū giuļ.

A jys ar šķaplerim syt jū par rūkom. Jei i nūkreit iz zámis. Tryukās kōjōš, gryb otkon jū giuļ, a jys otkon ar šķaplerim. Vot jys kōvās ar jū, cikom gailš aizdzīdōja, tūlaik jei atsastōja nu jō i atsagula šķierstā. Reitā atīt kienená sulainš pazavārtu, voi jys dzeivs iraida. A jys tup ceļūs i skaita pōtorš. Nūit jys iz kieneni — kienens cīži rōds, a jys soka: vāļ iz ūtrys naktš išķys iz bazneicu!

Vokora nūvadá jū sulainš i aizslādzá. A jys izkōpá augši pi vargaņu, iztaisāja rindži ar gramnicys sváci i gaida. Jei izgōja vīnpadsmytā stuņdā, par vīnu stuņdi agrōk i sōka jō meklāt — dastatāja šķierstu i gryb kōpť augši. Jys pajāmá i krysta jū ar šķaplerim, tai jei kryta i otkon kōpá, kōpá i kryta. I tai jū mūcāja, cikom gailš aizdzīdōja. Tūlaik i atsagula šķierstā. Reitā atgōja sulainš, nūvadá jū iz kieneni. Kienens prosa jū, kab palyktu, cikom jys jū ratavōš. Jys i palyka. Nūgōja iz bazneicu iz trešys naktš i paleida zam šķiersta zamaššys. A jei jau izlīn dasmytā stuņdā i meklej jū pa bazneicu. Cikom jei meklāja, jys tai šaltái ikōpá jōš šķierstā i atsagula. Jei atskrāja, saūdá i klīdz, kab palaistu jū, a jys soka: „Pōrzakrist, to palaisššys!”

Jei soka: šei jau trejsdesmit pīci godi krysta namatusá, šei aizmiersa, namōk!

Jys soka: „Sok pec maná pakaļ! Īkš vōrda Dīva Tāva, Dāla, svāta Gora. Amen!”

A jei soka: „Īkš vōrnom, žogotom, vysim seikim putnenim.”

Nūzamūcāja jys ar jū gauži, cikom davádá jū da tō, ka jei pōrzakristāja i soka pec jō pakaļ skaitāt: „Tāvs mūsu.”

Nūskaitāja „Tāvs mūsu” i prosa: „Tagad laid mani! Tivleņ gailš aizdzīdōš, a iz maná drābis dāgš!”

A jys jōs nalaiž. Aizdzīdōja gailš i sōka drābis dāgš iz jōs i jei palyka plyka. Jys izskrāja nu šķiersta, sagiva jū aiz rūkys i turāja cīži, a jei apzamátá i par lōci, i par vylku, i par lopsu, par vysaidim zvierim i par vysaidim tōrpim. Pec tō izataisāja par vōrpsti. Jys tū vōrpsti sagiva i pōrlauzá iz ceļu, par kreisū placu pōrsvídá, zam lobōs pozusš izgiva, kab naizkrystu iz zámis i tūlaik jei palyka par jaunu máitu, tai kai beja pec smierti. Vot jys apsádzá jū ar sovu sveitu, atsatupa obadivi iz ceļu i sōka skaitāt pōtorš. Jau ausa gaisma ka atgōja sulainš attaisāt durš i atroda jūs obadiv. Nūvádá jū iz kieneni, iz kienenīni. Jī tivleņ i pazyna, ka jūs máita. Gribāja jī, kab jys pajymtu jū sáv par sīvu, a jys atsacāja, ka mužykam napīdar ženātis ar kienená máitu. Gryb jam aizmoksōt, a jys nikaidys moksys najem, soka, ka bailis gon pīrádzāja, navā jam vaira kō meklāt, īš tagad iz sātu. Nūgōja iz sātu, dzeivōja tī i šudiņ moža dzeivoj.

42. Ap Dīvu.

Beja saiminīks cīži bogots. Jys vys gaidāja Dīva gostūs i vys ap itū runōja, ka Dīvs atīš iz jū. Beja jam ustoba šmuka iztaiseita — gultys apklōtys ar boltim pologim iz Dīva atīšonys. Gaidāja jys, gaidāja, verās — atīt veceitš, bednys, appleišš, prosās pōrgulāt. I tys beja Dīvs, a saiminīks nadazagōdōja i dūmōja, ka ubadzenš — pajámá izdzyna jū i soka: „Navā pi maná vītys deļ tevá, aš gaidu cytu gostu, a tu áj iz pyuni, tī pōrguleisi!”

A pyunā gulāja váceitá — mōtá jō. Jau pīci godi slyma beja — atjymtys jai beja i rūkys i kōjis. Veceitš nūgōja iz pyuni i pascāja mōtái: „Celīs, áj iz ustobu! Pasok sovam dālam, ka jō sīvā pīdzimš máita par godu i gona sīva pīdzymdynōš tymā pošā dīnā dālu! A kai bārni izaugš, tai jī apzaženāsīs. Aš asu Dīvs,” i izputāja.

Bōbená pīzacālá, īt vasala iz ustobu i soka: „Vot, dielen, beja pi maná Dīvs. Lyka pascāt, tāv tai i tai,” i pascāja jam vysu vōrdu.

„Býš slykti!” dūmoj tys saiminīks: „Nu nikas, merkavōsim kai nivīn, kab maņ nabýtu gons par znūtu.”

Pōrgōja gods — jō sīva dzymdynōja máitu, a gona sīva dālu. Bogotīs nūit iz gonu i prosa: „Pōrdūd tu maņ sovu dālu!”

Jys pazabeida, ka tai i nūtikš, kai veceitš sacāja. Gons nu pyrmūtīš nagribāja pōrdūt, bet bogotīs pasūlāja jam daudz — trejs tyukstūšys dává. Bārnu jam beja gon — jys i pōrdává dieleni. Bogotīs pajámá jū iznásá iz teirumu, nūvylka plyku, a tys beja zīm, i īsvídá snīgā, kab nūsoltu. Pōrgōja div nedelis. Braucá ļaudš ar sīnu i klausās, ka raud, bārns teirumā. Daīt klōtu i verās, ka biernenš guļ vyds snīgā, a zam jō zaļa zōlá i pučēitis apleik apaugušys i taidš sylts tymā vītā, ka garaini īt iz augšu kai dyumi. Pajámá jī bārnu i vad, a bogotīs padzierdā, ka raud, bārns, izskrāja nu sātys, aizardāja jūs i vaicoj: „Kas tī ir pi jiusu?”

Jī soka: „Bārnu mās atrodam!”

„Pōrdūdit maņ!”

„Nu labi,” — jī pajámá pōrdává puiškineni par div tyukstūšys.

Bogotīs pajámá nāzi, rozgrīzá jam viederēni, zarnēnis izlaidá i īsvídá jū mežā. Par div nedelis otkon braucá ļaudš,

atroda bērnu, verās, ka viederenš pōrgrīzts — nūvādá iz doktori, aizšyva viedereni, jys palyka dzeivs. Jys auga, auga, izauga par cīži šmuku puisī i beja jam jau pīcpadsmīt godu. Vīnu dīnu ībrauc bogotīs i vaicoj: „Nu kureinis jiusim taidš šmukš puisš?”

Jī atsoka: „Mežā atrodam pōrgrīztu viedereni.”

Jys tivleņ dazagōdōja, ka tys patš iraida, kur jys gribāja nūgubāt i soka: „Pōrdūt maņ jū!”

A jī nagryb ni par kaidu naudu pōrdūt. Jys prosa: „Tai īdūdit maņ jū, lai jys nūnas munai sīvai grōmotu, ka maņ jōbraukoj iz treju godu iz cytu kienisti nu sātys!”

Jī palaidá. Jys pīrakstāja grōmotu, a tymā grōmotā pīraksteits, kab sīva nūsyuteitu jū iz razboinīkim, kab jī jū nūsytu. A kai nabyš tai padareits, to, ka atbraukšu par trejs godi, vysim golvys nūjimšu.

Nūgōja puisškins ar grōmotu i celā aizmyga cīži. A tai šaltái eņgelš nūzalaidá nu dabasu, grōmotu izjámá, a cytu ilyka, kur beja pīraksteits, kab jei itū puisškinu ar sovi maitu apženeitu. A ka tys nabyš padareits, to aš atbraucš golvys nūjimšu jiusim. Atgōja puisškins, padává grōmotu, sīva pōrskaitāja, pajámá i apženāja jū ar maitu sovu. Nu i dzeivōja tī jauniči, dzeivōja kai divi bolūži, trejs godi pōrdzeivōja. Beja jīm i bārni jau, ka atbraucá tāvs jōs. Īraudzāja, ka jys par znūtu palyka, to tai cīži aizasirdāja, ka nu dusmu iz augstīni lācá i nu golvys mots plāsá zámá. Gōdōja jys, gōdōja — kū ar jū padarāt, kai jū nūgubāt.

Pasaucá jū da sevá i soka: „Aš asu dzierdiejš, ka aiz jyuru irā zalta vāza i daudz naudys. Áj tu daboj maņ tōs vāzys i naudys!”

Kū jam beja darāt — sazalādāja i nūgōja. Atgōja da jyuru, verās — laiva iz molys i zvejņiki gryb jau dzeitīs paceļu. Jys prosa: „Pajemit mani pōrcelit iz viņu pusi!”

Jī soka: „Labi, siestīs!”

„A cik gribāsīt moksys?”

„Nikō mās nagrybim, nikaidys moksys. Mās breivi celām pōri iz ūtru molu.”

Jys sādās i pōrdzyna jū iz ūtri pusi. Dabōja vāzys zalta, pajāmá naudys, cik viņ varāja, atgōja da jyuru i zvejņiki pōrcālā jū atpakaļ iz itū pusi. Atīt iz tāvu i soka, ka jau vysu padarāja kū tāvs lyka jam — i vāzu zalta atnásá i naudys. Tāvs nūzabreināja, ka jys pazagrīzá nu tīnīnis, bet soka: „A kū cik moz tu naudys atnesi?”

Jys atsoka: „Aš navarieju nāsť vairōk, bet tī vāļ daudzi palyka.”

„Vajdzāja vairōk jimť! Aš jymtu vysu.”

Sazalādāja, braukš patš tāvs pec naudys iz jyurom. A zvejņiki vys dzonojās ar laivu nu vīnys pusis iz ūtru pusi. Jys prosās: „Pōrvedit maņ iz vīnu pusi!”

Jī soka: „Labi, siestīs!”

„Kaida bỹš par tū moksa?”

„Nikaidys moksys navajag, mās breivi vadam.”

Jys sādās i īt, a kai izgōja iz vyda jyuru — jī skrāja viersum iz jō i soka: „Mās tevá i gaidājam,” jāmá īsvīdá jū jjurōs.

I puiseitš dzeivōja ar sovu sīvu šmuki, gleiši. Partū, kū Dīvs lyka, tū Dīva vōrdu navarāja pōrgrīzť bogotīs. Kai Dīvs nūsprīdá, tai i nūtyka.

43. Ap razboinīkim.

Beja trejs tāva máitys i cīži tāvs beja bogots. Jys dzeivōja mežā par lesnīku i soka jys: „Aš ar mōti braukšu gostūs, a jiuš, máitys, esit sātā par saimineicom!”

I nūbrauc tāvs gostūs, a máitys par dīnu apstrōdoj vysu dorbu. Jau vokors, sāstās jōs ceplá sōnūs i spriež. Jōs kai spriež, nūtryukst vacōkai mōsai vōrpsteitá i rozkreit cauri caur greidu. Jei soka iz vidiškū sovū mōsu: „Pacáļ tu, mōseņ, vōrpsti i padūd maņ!”

Jei nūkōpá nu ceplá sōnu, pīleika i padává, i poša tivleņ pa durs ōrā. A jei kai pīleika, itai īraudzāja, ka zamu zam greidys daudz ļaužu guļ. Jei nūzabeida i nūskrāja pascāt tāvam ar mōti. Vacōka mōsa sprádá i otkaiņ attryuka jai vōrpsteitá i nūkryta. Sauc jaunōkōs mōsys, soka: „Padūd tu maņ vōrpsteiti!”

Jei padává, a kai leika ar rūku izvilķt zam greidys, tai īraudzāja, ka tī daudz ļaužu guļ. Jei padavusá mudri pa durs. A vacōkō vys spriež, dūmoj, ka jōs izgōja ōrā taipaņ. A jōs īraudzāja pi tūs laužu cīži daudz nāžu i blisis i zūbynu. Jōs dazagōdōja, ka jī razboinīki i nūskrāja plykom kōjom, kraklūs, plykys golvys zīmys laikā tī, kur mōtá ar tāvu nūbraucá gostūs, kab padūt jīm zini.

Nu a jei sprádá, sprádá i otkaiņ nūtryuka vōrpsteitá. Mōsys izgōja, nikam navā jai padūt. Pīleika poša i verās, ka tī tik daudzi ļaužu zam greidys. I soka jei iz tīm ļaudim: „Voi jiuš esit lobi ļaudš voi slykti? Līnit ōrā!”

Jī atsoka: „Rozciertļ greidā caurumu, to mās izleissim!”

Jī ileida caur ōrīnis zam greidys. Jei pajem ciervi — rozcierš. Tai jī i izlīn divpadsmit razboinīku. Jei soka: „Aš dūšu

jums äšt i dzárt, i meikstys vītys pataiseišu. Jiuš gulit, toļka nakaunit maná zámä!"

Jī atsoka: „Nu, äšt i dzárt dūd mums, a tovu meikstu vītu navajaga m̄sim! Atnás m̄sim sávkuram pa molkys pagalái zam golvys — más pōrgulāsīm iz plykys greidys!"

Jeī atnásá sávkuram pa molkys pagalái. Jī paädá, pazadzárá, lykās i apzagula vysī, i aizmyga. Kai pīdzárá, tai aizmyga. Jī deltō gribāja molkys, kab b̄ytu cīts zam golvys — tō jī mudrōk rozamūsš, a kai b̄yš meikst, tō jī varb̄ýt dagulās i da gaismys, atbraukš saiminīks i sajīmš jūs. A tai jī zyna, ka naaizagulās.

Kai jī aizmyga, tai jeī pajámá pati osōkū zūbynu — kai ciertá, tai řaizá sešīm golvys nūstu. Jeī paprōvāja, kab jī naatsamūstu. Kai ciertá ūtrū řaizi, tai vāļ sešīm golvys nūstu. Pajámá sasvīdá zam greidys jūs kōjis i rūkys, a gali jámá maisūs i kubulūs i vyss sastatāja ōrā iz pogolma. Atbrauc otkaiť seši razboinīki ar seši zyrgi. A jeī sazalādā tai kai razboinīks i soka iz jūs: „Mudrōk licit vazumā, atbraukš saiminīks! Jau cyti vysī nūgōja, mani vīnu památá, kab jiusim paleidzāt montu salikt."

Salyka montu, a jeī soka: šeī iškys kōjom — nabraukškys!

Nu jī nūbraucá iz sātu sovu. Atbraucá iz sātu, sōka vārtīs tō monta i verās, ka tī galá razboinīku. Cīži rozasirdāja, ka apkōvá vysys, i pascāja: „Nu paga, paga, más beigsim tū, kur mums tai padarāja!"

A jeī tai šaltái jámá izmozgōja ašni nu greidys, a ka izausa dīna, to atbraucá tāvs ar mōti i div mōsys. Jī dūmōja, ka nikō naatrasš — ustobu viņ, ka nab̄yš sadadzynōta i ka jeī nadzeiva b̄yš. A jeī, paļdis Dīvam, dzeiva i vasala. Mōtá i tāvs taidi rōdi — cīži jōs žāloj, ka jīm vyss monts dzeivs palyka caur

jū. A tōs kōjis, rūkys, izvylka i aproka dūbā. Par cik laika tī voi par godu atbrauc iz maitu, iz vacōkū, svōtūs razboinīks vīns. Jys patyka maitai, jī i aizdzārā. I razboinīks zyna, ka tei maita ir kur kōvā, a maita nazyna, ka jys razboinīks i ka ar jū itī i iraida, kur montu vādā. Sataisa kōzys — ād, dzer, doncoj, vysa nūgūļoja. Braukš niu iz tū golu — iz puiša sātu.

Brauc iz tīni — tī taidš myurš brīsmēigs, vōrti ar lelom atslāgom aizslāgti, ka pavysam navar rādzāt ustobys. Īvādā jū, a tī nikō navaida — monta daudzi, a laužu navā, tik vīna vácā vaca. Par dīnu voi par divi nūbraucā jōš veirs ar cytim razboinīkim, a jei nazyna, ka jī nūbraucā kautu otkaiņ ļaužu. Īt jei kambarī i verās, ka nūkauta bōba i mozenš biernēš pakōrti aiz kōju i laužu pogrobs pylns, i kōju, i golvu, i pošu kaulu — vysa kō pylns. Jei dūmoj: „Nabỹš maņ labi niu!”

Čup jei vīnys atslāgys nu vácis, atslādz taidš mozenš vōrtēš i skrīn paceļu. Skrīn, skrīn. Cik jau verstu skrāja plykom kōjom, partū ka jei beidās apauņ kōjis, kab vácā naīraudzeitu ka jei lādās iņ nu sātys nūst.

Jei bāg, bāg i līkās iz zāmīs, klausās, voi skrīn pakāļ. Klausās — vysa zámā dudž, jau skrīn pec jōš. Īkōp jei celā mola āglā i sād, a jī kai skrāja — rozskrāja cauri caur āgli. Jei soka: „Nu, paļdis Dīvam, ka rozskrāja caur.”

A jī na par lelu šalteni grīžās atpakaļ i brauc pa mozam — jau jōš nadadzeiņ. Jīm beja suneitš leidza. Suneitš daskriejš pi āglis i rej. Jī nūstōja dabraukuši, a jōš veirs soka: „Kōpsim nu!”

A ūtrys soka: nakōpškys — moža sunš vōveri rej kūkā.

Veirs soka: šys kōpškys.

Nūkōpá i sōka jys badāt pa ágli ar zūbynu — moža jei tī kur i aseitá. Sabadāja jai vysys kōjis i rūkys, a jei kluṣ. Ūtrys sādādams iz zyrga soka: „Brauksim, brauksim, kū tu tī bodi!”

Jys atsasāda i jōj, i jōdams soka: Býtu šys jū mauku nūkōvṣ i pakōrṣ, kab jōs dabōtu. Laimá jōs, ka izbāgusá. Vys jei tōli nanūbiegškeitá par nakti, vys šys reitā jōs dadzeiškys.

Atjōja iz sātu i soka: „Vajaga apslaucāt zūbynu — apzīdṣ ar svečim.”

Slauka i verās, ka vyss zūbyns ar ašni: „Ā, to jei i bejusá tymā áglā!”

Grīžās atpakaļ i līk áglā guni, kab jei nūdadzynōtu. A reitā atjōjṣ pazavārtu — voi býṣ tá jōs kaulenš? A jei jau nabejusá tymā áglā, cikom jī nūjōja iz sātu jei nūkōpá i skrāja. Skrāja cik verstu i daskrāja da ustabenis. A tī cīži bednys veceitṣ ar váceiti dzeivōja — pūdnīks, kur pūds taisa. Jei jū lyudz, prosa, kab nūvastu da jōs sātys, a jys soka: „Ak, Dīven, kai jys dazynōṣ — táv smiertṣ i maṣ smiertṣ.”

A jei vys prosa: „Nu kū tá darāt? Koč kai moža tevi nūvesšu!”

Jys pajámá iklōja rogovōs cysu, atguļdāja máitu i pīlyka viersa iz jōs pūdu, blūdu i brauc. Izbraucá tik nu sātys iz celá i atjōj razboinīks — jōs veirs i vaicoj iz pūdnīku: „Voi tu naredzieji kaidys máitys skrīneit?”

„Aṣ naredzieju. Aṣ niu nu sātys izbrauču.”

„Moža tu vazumā jū vād? Krauṣ vazumu ōrā!”

Veceitṣ sōk raudōt, ka jam taidi nastypri trauki pi vacuma i kai krauṣ ōrā, ka jam saduzṣ vysī.”

Razboinīks soka: „Nu brauṣ, brauṣ! Ka satiksi jū kur iz celá, to tu jū nūzatur!”

Jys grīzās atpakaļ, a pūdņiks nūbrauc i atbrauc da maitys tāva ar mōti, īvad jū ustobā, jei sabadeita, sagraizeita. Sōk mōtá raudōt, a tāvs nūbraucá pec sūdņiku, lai rádž, ka jei sabadeita vysa. Iz ūtrys dīnys atbrauc razboinīks, mōtá vaicoj: „Parkū maita naatbraucá iz atkōzjom? Vajaga atkōzis taisāt!”

Jys atsoka: „Jei nagribāja braukt, kam cik tōli.”

A sūdņiki jau tī beja pi jūs saglobōti i ļaužu daudzi. Maita pajem i īt ustobā, jei īt pa prīšku, a vysī īt pakaļ. Jys kai jū pamanāja — cīži nūzabeida, sād aiz golda i narunoj nikō. Sasāst vysī lelōkī i ļaudž vazumūs, i brauc iz jō sātu, i jū pajem leidza. Dabraukuši izjem vysu montu i naudu, vyss razboinīks saspīž ustobā i līk guni. Cikom jī sasāda rotūs, vyss sadaga, palny viņ palyka, a maita izlācá i jei pajāmá cytu veiru. I vyss.

44. Ap bednu puisī i ap lopsu.

Beja bednys ciļviecenš, jys slūžāja par lešņiku. Nūmyra jam sīva i palyka dāls mozs. Vīnu dīnu sagiva jys mužyku mežā, kur ciertá bārzs zámā, atjāmá jam ciervi, atgōjš iz ustobu apkuka iz golda i nūmyra.

Atīt mužyks, kab par škodi aizmoksōt i verās, ka jys nūmirš. Ciervi pajāmá i nūgōja, a tys puiseitš aizsvīdá guni, sadadzynōja i sātu i tāvu i palyka cik plyks ceplis. Jys īleida ceplī i sādāja i nikas tō nazynō, ka jys vāļ dzeivs irā. Atskrāja lopsa i soka jam: „Klausīs, nūsiņ tu maņ zyrgu, kur tāvs tāv památá, to aš tāv izsvōtōšu kienená maitu i patš tu paliksi par kieneni!”

Puiškins pajāmá pagali, lyka par golvu zyrgam, kur ādá pi sietenis i nūsyta. A lopsa pīdzāra ašná i apādá gobolu galis i soka iz puisī: „Sorgoj zyrga, kab maņ cyti zvieri naapāstu jō! Aš īšu iz kieneni.”

Nūschrāja iz mežu, izgōja iz klajumená — doncoj, skrīn, kiulinš mat, veselejās, ka paādusá i padzārusá. Izīt vylks nu kryumu i vaicoj: „Kūmeņ, kur ta tu beji, ka taida ļusteiga?"

Lopsa atsoka: „Ū, tu, bīzauss! Kū tu zyni! Aš beju gostūs pi kienená Grudiná. Tī gūds brīsmēigs deļ vysu zvieru. Kas gryb, var nūīt — bēs paiedš i pazadziers."

„Kūmeņ, nūvād mani iz tīnīni!" prosa vylks.

A lopsa atsoka: „Vot aš tevi tivleņ i vessū! Saloš sovu vysu rodni! Koč aiz kaidam symtam jiusu bētu, tūražis aš jums i vessū. Bēs gūds vysu mienesi."

Vylks nūgōja iz mežu aizgaidōja vysā golvā. Szalasāja lels pulks vylku i īt iz lopsu. Jei soka: „Nu labi, ájtá ar manim, a veritās, kab nikur nikas naiztyktulát!"

Atīt iz upi — vajaga pōrmauņ, jei soka: „Pagaidit drusceni, nūzamozgōļ! Aš īšu pazavārtu — kur deļ jiusu golds bēs pastateits."

Nūschrāja iz kieneni Grudini i soka: „Jauns kienēš syuta mani svōtūs i atsyuta gastiņčim vysaidu zvieru. Kur, kienēš, vītu dūsi deļ jūs?"

Kienēš dūmoj sáv: kas tys bēs par kieneni taidu jaunu?

Līk pīgatavāļ pyuni i cysu tī pīklōļ. Lopsa nūschrīn iz vylkim i soka: „Nu maunit par upi, bīzauss, i nazaverit ni iz lobū, ni iz kairū pusi, taišni pec maná pakaļ ájtá!"

Īschrāja pīgataveitā pyunā, tivleņ durs sataisāja cīži, a lopsa podbōzā golvu zam sliķšnā i soka: „Vot jiusim i cīms, vot jiusim i gūds!"

Kienēš breinīs, kas tys taidš par lelu bagaturi, ka jys tur cik zvieru zam sovys vaļdeišonys. A lopsa soka, ka par nedeļu vāļ atsyutās vairōk.

Nūskrāja iz teiruma, nūzavārā, kur ļaudš strōdōja, sajāmā nu jūs maizi, bīzu-pīnu, nūnásá puišķinam. Poša paādā zyrga galis i nūgōja iz klajumená, i otkon doncoj, skrīn, kiulīnš mat. Izīt lōčš i vaicoj: „Kur tu beji, kūmeņ, ka tu taida ļusteiga?”

Jei soka: „Kū tu zyni, greizīs-dāpá? Tu zyni dāpi viņ zeist. Aš beju gostūs pi kienená Grudiná. Tī gūds deļ vysu zvieru. Iedīnā i dzierīnā da kokla.”

Lōčš soka: „Kūmeņ, nūvād i mani iz tīnīni!”

Lopsa atsoka: „Tivleņ aš tevi, vīnu greizū-dāpi i vesšu! Saloš vysu sovu rodni i brōļš sovus! Tūlaik aš jiusu vesšu, ka jiuš bīš daudzi.”

Lōčš nūgōja iz mežu, ka aizgramzá, ka saskrāja lōču nu vysu pušu aiz div symti sazalasāja i īt iz lopsu. Lopsa soka: „Nu labi, ájtá pakaļ pec maná, toļka naaizteicit nikur nikō!”

Atgōjuši iz upi soka jei: „Pagaidit, pazamozgojit tá! Aš īšu pazavārtu kur deļ jiusu golds bīš apsagts.”

Nūskrāja iz kieneni Grudini i soka: „Jauns kienenš syuta gastiņčim divi symti lōču. Kur bīš deļ jūs vīta?”

Kienenš lyka pīgatavāt ūtrū pyuni — vāļ lelōku, a lopsa skrīn iz lōčim i soka: „Mudri, mudri, greizōs-dāpis, ájtá taišni, nazaverit ni iz kreisū pusi, ni iz lobū pusi!”

Nūvádá jūs iz pyuni, durs tivleņ sataisāja cīži, a jei, pīleikusá zam slīkšnā i soka: „Vot jiusim i gūds. Bīsīt vasaly!” i nūskrāja paceļu.

Kienenš Grudiņš breinīs, kas tys par taidu bagaturi, ka jys cik zvieru tur zam sovys vaļdeišonys, a lopsa soka: „Kas tys? Vāļ jam irā. Par nedēļu jys vāļ vairōk atsyutās, toļka gryb, kab taisāt mudrōk kōzys.”

Kienenš apzajāmá ka kōzys sataisās, a lopsa nūskrāja iz teiruma, pīzoga galis, maizis, bīza-pīna deļ puiškina, poša pīādá zyrga galis i, sauleitā lācūt, izgōja iz klajumená. Vot jei doncoj, skraida, kiulīnš mat, vysu-vysaiž ōvejās, a tá izīt brīdš i vaicoj: „Kūmeņ, kur ta beji, ka tu cik ļusteiga?”

Jei soka: „Ū, tu, valns ragatīs! Kū tu zyni? Aš beju gostūs pi kienená Grudiná. Tī brīsmeijs gūds deļ vysu zvieru.”

„Kūmeņ, nūvād i mani!”

„Nu vot aš i vesšu taidu vīnu valnu ar roгим, kur nikō namōk, zyna viņ līpa lopys graužt! Saloš sovys brōlš vyss i rodni sovu, kab jiusu b̄ytu daudz — tūlaik parunōsim! Aš jau tī nūvežu symtu vylku, divi symti lōču, jī vysi tī cīmojās.”

Nūskrāja brīdš iz mežu, kai aizmaurōja, tai pīskrāja jūs kaidi symti trejs i nūgōja vysi iz lopsu. Nūvádá jei jūs iz upi, lyka mozgōtīs i soka: „Pagaidit tá! Aš īšu pazavārtu, kur deļ jiusu b̄jš golds apsaģts. Tī jau cik daudz iraida pasaulá, ka navā kur i kōjis izspārtš.”

Nūskrāja iz kieneni Grudini i soka: „Jauns Kienenš syuta trejs symti brīžu. Kur jūs b̄jš liktš?”

Kienenš lyka pīgatavēt pošu lelōkū pyuni, a lopsa nūskrīn iz jīm i soka: „Nu ájtá niu pakaļ! Cik nazaverit ni iz kairū pusi, ni iz lobū!”

Jī nūgōja taišni iz pyuni. Pajāmá durs i sataisāja pec jūs, a lopsa pagryudá golvu zam sliķšná i soka: „Vot jiusim i cīms!”

Nūskrāja iz kieneni — vaicoj: „Kod b̄jš niu kōzys? Ka bryugons navar jau izrimtš.”

Soka kienenš: „Nu lai jys atbrauc pazarōdātīs, kaidis jys irā!”

Lopsa soka: „Labi, jys atbraukš ar sovu karu.”

Nūschrāja iz puiškinu, pīādá zyrga galis i soka: „Tu jau mudri b̄ysi par kieneni, tik dori, k̄u aš táv saceišu!”

Ļaudš pļōv́a s̄inu. Nūgōjuši atsapyustu pušdīņu, památá izkaptš i grōbeklis iz pļovys, capuris i drābis pakōra iz zoru.

„Áj tu nūzūdž vysys, salič gubā! Aš īšu i zagšu taipatš.”

Jī nūgōja obadiv i četrys řaizis gōja i nosōja. Gōja i nosōja, cikom pīlasāja vysa gona. Tūlaik lopsa nūschrāja iz kieneni Grudini pascāt, ka jau atīt bryugons ar lelu karu, kab kienens̄ lyktu sataisāt tyltu iz upis. Kienens̄ sataisāja šmuku tyltu, a jei pajámá ļaužu, aizmoksōja jīm, kab jī itymā tyltā nakti ar zvōdži podgrīztu stulps. Pec tō pajámá cik vazumu, saslāja izkaptš, iz izkapšu saspraudá capuris i lyka braukt̄ par tyltu. Tylts salyuza, izkaptš sakryta upī i capuris maun pa viersu. Atskrīn jei ar puiškinu nu pakalis, soka jam nūzavīlkt̄ plykam i atsagult̄ upis molā, a pošā nūskrīn iz kieneni Grudini ar lelom žālobom: „Ok, kienens̄, kienens̄! Kaidu tu tyltu sataisieji? Bryugons īkryta iudinī, cik jō izvylka, kars jō apsleika — navā kara! Aš nazynu, kas tagad b̄yš! Jys naizcīsš, jys nūmierš nu tūs žālumu! Jam tagad navā ni kara, ni drābju. Jō drābis samierka, jys tá i pazarōdāt̄ navar.”

Kienens̄ lyka mudri aizjiugt̄ zalta kaļaskā zyrgs, dāvá pošys šmukōkus drābis, kab jū apgārbt̄ i atvást̄. Apgārbá jū, īsādynōja kaļaskā i atvádá. Īīt jys pokojūs i patš nazyna, k̄u padarāt̄ — namōk pascāt̄ nikō. Kienens̄ vaicoj: „Kas jam iraida, voi mōk jys runōt̄?”

A lopsa daskrīdama soka, ka jys tai nu lelu žālumu navar runōt̄. A jys staigoj i verās iz sevá — iz vīnu sōnu, iz ūtru sōnu, ka jys nabeja redziejš taidu drābju kai dzimš. Vaicoj kienens̄: „Kas jam irā, ka jys sōnu sovu vys verās?”

A lopsa daskrīdama soka, ka jys breinīs, ka jys taidu slyktu drābju nikod nabeja nosōš i kaunīs brīsmēigi, ka jūs sulaini lobōk staigōja kai jys tagad. Breinīs kienēnš, ka jys taidš bogots cīži, ka jam itaidys drābis — da slyktys. Lik mudrōk kōzys taisā, pajem i salauloj jū ar sovu maitu Zipsni.

Pec kōzu, ka laiks braukņ iz jauniča gola, iz jō kienisti, sazajāmās kienēnš Grudinš braukņ leidza — apzavārt jō vysa monta. Aizjiudz zalta kaļaskā i brauc, a lopsa pīscāja braukņ, kur jei skrīš — pec jōš pakaļ. Beja natōli kienistš, kur dzeivōja raganš par kieneni pōrlōdātā mīstā. Lopsa iz tīnīni i skrīn, a kienēnā kaļaska brauc pakaļ. Ībraucā tymā kienistī, verās — a tī iz teiruma cīži lels pulks cyuku. Lopsa skrīdama pa prīšku soka iz cyuku gonim: „Klausitās! Ka pi jiusu vaicōš, kō tōš cyukys, to pasokit, ka jaunō kienēnā. A ka jiuš tai napascāsīt, to kienēnš Grudinš nūspārš jiusu ar pārkiuni, a kienēnītā Zipsnis sadadzynōš ar guni!”

Jī soka: „Labi, pascāsīm.”

Dabrauc kienēnš Grudinš i vaicoj: „Kō tys cik lels pulks cyuku?”

Cyuku goni atsoka: „Jaunō kienēnā.”

Brauc tōļōk. A tī otkon gona vuškys iz pļovys. Lopsa daskrīdama iz prīšku pi vušku gonu soka: „Klausitās! Ka vaicōš pi jiusu, kō itōš vuškys — pasokit, ka jaunō kienēnā. A, ka tai napascāsīt, to kienēnš Grudinš nūspārš jiusus ar pārkiuni, a kienēnītā Zipsnis ar guni sadadzynōš!”

Jī nūzabeida cīži i soka: „Labi, pascāsīm.”

Dabrauc kienēnš Grudinš i vaicoj: „Kō tōš vuškys?”

Jī atsoka: „Jaunō kienēnā.”

Vāļ tōļōk ganāja gūvš pec tō viersš, pec tō zyrgs, pec tō kāvis ar kumelim. Lopsa vysur prīškā skrāja i lyka sacāt, ka tys

vyss irā jaunō kienená. Daskrāja da raganá pili i lik jam mudri pazaglobōtīs, ka atbrauc kienensš Grudiņš i sperškys ar pārkiuni, a kienenītá Zipsnis sadadzynōškūtá ar guni. Jys nūzabeida, nūzaglobōja mozā ustabenā dōrza, sovim sulainim pīscāja kolpōt gostim, a lopsa otkon lyka jīm, ka vaicōš kō tei pilá i sulaini, kab jī pasceitu, ka jaunō kienená. Atbrauc kienensš ar jauničim — ād, dzer, bōvejās, staigoj pa dōrzu. Kienensš rōds, ka dabōja taida bogota znūta, a lopsa daskrīdama pi jō soka: „Vāļ nataids bȳtu bogots, kab na tys raganš, kur sād dōrza ustabenā i vysu maitoj.”

Vaicoj kienensš: „Kur tys raganš irā? Kur?”

„Tī, tymā ustabenā.”

Kienensš Grudiņš īspārā ar pārkiuni tymā ustabenā i nūsyta ragani, pec tō nūbraucá atpakaļ iz sovu kienisti, a jauniči sovā kienistī dzeivōja i da šō laika dzeivoj.

45. Ap Palnurušku.

Seņōk laikim beja kienensš. Nūbraucá jys iz medeibys iz lelu mežu i atroda bārnu — puiškineni, zámā guleit, lyka pajimt jū nūvást iz sovu sātu i globōt. Nūkristāja jū — Jōņš Palnuruška.

Pōrgōja cik godu, izauga puiškins lels, šmuks. Kienensš žālōja jō cīži. Vīnu dīnu padává zini kienenam, ka cytā kienistī atsaroda trejs ragani, kur ādā ļaudš, iudini vysu dzārā i ka jī cīži mudri īt — tivleņ itū molu atīškūtš. Ka kienensš gryb pōrsorgōtu nu jūs sovu kienisti, lai syuta kaidu karaveiru, kab ar jīm kautūs, moža jam nūzadūš nūkauť jūs.

Padzierdā Palnuruška, atīt iz kieneni i soka: „Kieneņ, palaid mani! Aš jōšu kautīs ar raganim.”

Kienenš pazasmājās i soka: „Āj tu aiz ceplá ar prusakim kaunīs, na ar raganim!”

Jōņš nūgōja nūskumeigs. A par cik dīnu padává zini, ka ragani jau natōļ irā, iz poša rūbeža i brīsmēigi daudzi slyktuma dora. Atīt Palnuruška otkaiņ iz kieneni i prosa: „Kienenš, palaid mani kautūs ar raganim!”

A kienenš jam atsoka taipā, ka áj aiz ceplá prusaku dzonōļ!

Nūgōja Jōņš, acš nūlaidš kai sunš. A par šaļti atskrāja cylvāks pascā, kienenam, ka ragani jō kienistī sagōjuši, vajag tivleņ syutā, karaveiru, nazakavātīs!

A tá navā nivīna tyvi kō nūsyutā. I soka iz kieneni, ka Palnuruška lels styprinīks ir, daudzi spēka tur. Kai pajámá ar vīnu rūku patmaļu akmini dziernovu, kai laidá, tō trejs versti nūskrāja.

Dūmoj sáv kienenš: „Kas ta zyna, moža jys jūs i nūvaldās?”

A Palnuruška atgōjš i prosās: „Palaid mani, kienenš!”

Kienenš soka: „Nu, ka grybi, pajám nu stallá lūbnū zyrgu, pajem div soldoti par paleigu sáv i jōj!”

Nūskrāja Palnuruška iz stallim izlasā, zyrgu, iz kura tik rūku izlyka, tys tivleņ pōrleika i apzagrīzá augšpiedeņ, ka beja deļ zyrga cīž gryuts. Cik tik atroda vīnu, kur naleika — vāļ aizazvīdzá i ar kōjom sōka meidātīs. Palnuruška izsāda viersum, pajámá div soldoti par paleigu i izbraucá celā.

Atjōja da kienená rūbeža, verās — upá lela, iz upis zalta tylts da ūtrys pusis, a iz upis molys krūgs. Raganim tī viņ ceļš i beja.

Dūmoj Jōneitš: „Jūs tá jōgaida!”

Aizjōja iz krūga, soldots sovus tī památá, lyka jīm nagulāt, moža pasaukškys paleigus, a patš nūgōja zam tylta, atsasádá i sád. Ka beja vīnpadsmyta stuņdá, dzied, jys, ka zámá reib, mežš šņōc, iudinš ryuc, i rádž, ka skrīn raganš ar sešys golvys. Izjōj iz zalta tylta i zyrgs jam pakreit iz obeju ceļu. Jys kai aizklīdz: „Vylka maita, kō tu beistīs?”

Atsoka zyrgs: „Maņ baiš Jōná Palnuruškys.”

Raganš soka: „Maloj. I vōrnys jō kaulu nadanásš iz tánīni.”

A Palnuruška izlīn nu patiļtá i soka: „Tu maloj, naškeista gors. Aš asmu tá i kaušūs ar tevim.” I sōka kautīs, i kōvās cik stuņdis.

Palnurnška pīveicá jū, nūciertá vysys sešys golvys, mālis izgrīzá ilyka kešá, zyrgu jō sakopōja i sasvídá upá. Īt krūgá verās, ka jō soldoti guļ par augstu, krōc papyrsdami. Jys jūs pīceļ i soka: „Voi jiuš tai gaidājat maná, kab maņ paleidzāt? Labi, ka jiusu navajdzāja, a kab aš jiusu sauktu, to kas tūlaik bītu?”

Jī pōrprasāja jū, ka beja cīži nūmūceiti i apzajámá, ka vairōk tai nadarās. A Palnuruška naīt gulātu — jys taidis i beja, ka nagulāja, to nagulāja, a ka atsagula, to gulāja mīgā trejs nakts i trejs dīnys.

Iz ūtrys nakts līk otkon sovīm soldotim, kab jī nagulātu, a patš nūīt, līn zam tylta i sád gaideidams ūtrō raganá, ka jōš. Vīnpadsmytá stuņdá klausās, ka zámá dudž, mežš šņōc, iudinš leigojās i atskrīn raganš ar ostoinys golvys. Izjōj iz tylta, a jō zyrgs tivleņ i pakreit iz obeju ceļu. Jys vaicoj: „Vylka maita, kō tu beistīs?”

„Maņ baiš Jōná Palnuruškys. Jys tá iraida.”

Raganš sōk smītīs: „Kū tu maloļ, vylka maita? Vōrnys kaulu jō nadanášš iz tánīni.”

Palnuruška izlīn i soka: „Tu maloļ, naškeista gors. Aš tá asmu i kaušūs ar tevīm.”

Sōka kautīs. Kōvās, kōvās, Palnuruška i tū ragani paveicá, vysys ostoinys golvys nūrōvá, mālis izgrīzá i lyka keša, zyrga jō sakopō i sasvīdá upā. Īt krūgā, a soldoti guļ. Jys i napīcālá — guļ, to guļ. Koč ņaizi lai izaguļ labi!

Iz trešys naktš losās Jōnš otkon īt pec trešō ragani i soka iz sovīm soldotim: „Itys bēs vysu baileigōks raganš. Bēs ar jū gryutōks kai ar cytim. Kab jiuš maņ nagulātu šudiņ! Bēsīt maņ vajdzeigi!”

Pilāja iudiná glōzā, īdává jīm ručinīku i soka: „Ka iudiņš palikš par ašni, a nu ručinīku sōkš iudiņš tácāt, tūlaik mudri skrīnit iz manim paleigūs!”

Nūgōja Jōnš, paleida zam tylta i gaida. Ka beja pušnaktš, dzied, ka zámá dudž vāļ cīžōk i mežš vāļ cīžōk šņōc i skrīn raganš ar divpadsmit golvu. Izjōj iz tylta. A jō zyrgs i pakreit iz obeju ceļu. Jys aizaklīdz sirdeigi: „Vylka maita, kō tu beistīs?”

„Beistūs Jōnā Palnuruškys. Jys tá iraida.”

„Kū tu maloļ, vylka maita? I vōrnys kaulu jō tá nadanášš.”

Palnuruška izleisdams nu patīltis soka: „Tu maloļ, naškeista gors! Aš tá kaušūs ar tevīm.”

Sōka kautīs. Palnuruška jau sešys golvys jam nūrōvá i sōka raganš jō prasāt, kab jys dūtu jam atsapyust, soka: „Voi mōtá tevi dzymdynōja?”

Palnuruška atsoka: „Dzymdynōja.”

„Atsapyutās?”

„Atsapyutās.”

„To dūd i maņ atsapyušt!”

Palnuruška i nūzalīcās. Par šalti verās — golvys, kur atciertá, daauga jam, jys otkon ar divpadsmít golvu. Vot slykti padarāja, ka dává atsapyušt. Sōka otkon kautīs. Palnuruška cīži nūzamūcāja, cikom jam sešys golvys nūrōvá i raganš sasyta jū leidz celim zámās. Verās jys, voi naīt jō soldoti paleigūs, a jūs narádž — jī aizmyga i gulāja par augstu. Nūmaucá jys zōboku nu lobōs kōjis, īsvídá iz krūgu, krūgam puš jumta nūrōvá, a tī vys gulāja. Salasāja cik spāka, vāļ div golvys nūrōvá raganám, a raganš sasyta jū da jūstys vītys zámās. I vāļ div golvys nūrōvá, a raganš jū da pozušu sasyta zámās. Jys nūmaucá zōboku nu kairōs kōjis, laidá iz krūgu, ka krūgu rozjaucá i vīnam soldotam pīri rozsyta. Jī tryukās kōjōs i verās, ka pylna glōzá ašná i nu ručinīka iudinš tak kiusādams, soka: „Lai jū raganš nūsyt tī!” i nazasteidzās vys īt paleigūs.

A Palnuruška nu pādejō spāka vāļ raganám divejis pādejōs golvys nūrōvá, mālis izgrīzá, kuldā ībōzá, zyrgu jō sakopō i upā sasvídá. Nūīt iz krūgu, a tī kustynojās jau īt paleigūs. Jys izlomōja jūs, kam jī naklausāja, kai jys jīm pīscāja i lyka lādātis iz sātu. Jōja, jōja i aizgōja jīm vokors tymss i rādž gunš nu tōlinis. Soka soldoti: „Var rādžāt guni, vajaga tī pōrgulāt!”

„Vajaga pa prīšku apzynōt, kaidi tī ļaudš bēs — moža kaidi razboinīki?” — atsoka Palnuruška.

Nūjōja pa prīšku da tōs ustabenis, stōjās zam lūga i klausās. A tī runōja: „Apsyta mýsu veirs. Voi mās jam dāravōsim? Nā, nadāravōsim!”

Tī dzeivōja ragaņu sīvys i vīna soka: „Aš palikšu par ōbeļneicu ar smōrdeigim ōbelim. Jys kai jōš, kai nūrauš ōbeli, apāšš i nūmierš!”

Ūtrō soka: „Aš palikšu par azaru, pataiseišu, kab jys dzárt aizgrybātu. Jys kai pazadzárš, tai i nūmierš.”

Trešō soka: „Aš aplikšu iz jō mīgu i bȳšu par meikstu vītu. Jys nūjōš, atsagulš i nūmierš!”

Mōtá jōš atsasauc: „Ka jiuš napadarāsīt jam nikō, to aš palikšu par cyuku, skrīšu pakaļ i nūreišu jū!”

Jys izaklausāja vysu i soka: „Tá navar gulāt. Jōsim tōļōk!”

Jōja, jōja vysu nakti. Izausa gaisma, a jys vys jōj i saūdá cīži lobu smoku, verās, nu kureinis taidš lobs smōrds i rádž, ka stōv ōbeļneica celá molā ar šmukim ōbelim. Soldoti soka: „Niu paiesškūš ōbeļu!”

A Palnuruška atsoka: „Tys pyrmū ōbeli apiesškys, kas pyrms dajōškys!”

Palaidá sovu zyrgu i paprišku dajōja, izvylka zūbynu, kai nūciertá ōbeļneicu, tai ōbeļneica izgaisa, a tymā vītā guļ bōba nūsysta.

Nūjōja tōļōk — smiertenā gribīs dzárt. Rádž azari, a iz azara plōvoj spaneitš zalta iz sudobra važeni. Soldoti soka: „Dzárti gribīs. Vot šmuks iudinš, pazadzerškūš labi.”

Palnuruška atsoka: „Kas paprišku dajōš, tys pyrmīs i pazadzerškys!”

Aizskrāja priškā, kai ciertá ar zūbynu azaram, verās ni azara, ni spaneiša, tik bōba guļ nūsysta.

Nūjōja tōļōk. Apjámá mīgs jū cīži, ka nu zyrgu kreitž zámā, verās — stōv vīta apklōta. Soldoti soka: „Vot meiksta vīta. Atsaguleiškūš, paguleiškūš koč drusku!”

Palnuruška atsoka otkon: „Tys gulās, kas dajōš paprišku!”

Palaidá zyrgu, dajōja paprišku, kai ciertá ar zūbynu par vītu, tai vīta izgaisa, a iz tōš vītys guļ bōba nūsysta.

I dzied, ka par divpadsmit verstu atskrīn cyuka. Pajem Palnuruška kukuli maizis i nūsviž. Tei maizá nūskrāja par seši versti. Cyuka grīzās pec maizis, a jys daskrāja pi smādis, klabynoņ pi durovu, prosa, kab īlaistu, ka cyuka skrīn pakaļ. Kaļvš īlaidá jū i mudri sataisāja dzeļža durs. Cyuka, kai daskrāja, kai giva ar muti — iz řaizis puš durovu izrōvá, giva ūtrū řaizi — izrōvá vysys durs i īkryta smādā. A kaļvš turāja rūkā kneipstaks pītveicāti sorkoni, giva jū i svidá iz loktys, i sōka obadiv kaļ ar Palnurušku ar vasarim. Kola, kola, cikomu cyukys izkola sudobra zyrgu ar zalta nogim, ar zalta krápám i zalta ásti. Tūlaik dūd kaļvš Jōnám desmit pudu dzeļža vāzu i soka: „Siest iz tō zyrga, nazabeist! Jys tevi nāsš pa gaisu, a tu siņ ar vāzu, cik viņ tur spāka! Siņ, cikomu nūzalaisš iz zámá! Ka iz zámá nūzalaisš, tūlaik jys bēs lobs i vareisi jōt, kur viņ gribeisi.”

Jōņš atsasāda i izacālá gaisā, syta ar vāzu, cik viņ leida. Zyrgs skrāja kai troks, a jys syta, cik viņ spāja, sōka jau laistis, a jys vys syta. Kai pazastatāja iz zámis ar kōjom, tūlaik jys nūsvídá vāzu i nūjōja mīreigi, zynōja, ka nu jō izgōja naškeista gors ōrā.

Jōj i verās — taišni iz jō skrīn viersum div akmini lely kai kolni — to vīnu vītu saīt, to rozašķirās, brīsmēigi mudri skrīn. Jys tivleņ dazagōdōja, ka jī deļtō kab jū nūsisť. Jys dajōja tyvi, sadrūsynōja zyrgu i pōrlācá. Tik zyrgam ástis gabaleni atrōvā. Jōj tōļōk. Rádž: div ūzuly skrīn iz jū taišni — to sazaīt to rozašķir, to sazaīt, to rozašķir, tai i skrīn iz jō. Jys dalaidá jūs tyvi, sadrūsynōja zyrgu i pōrlācá, tik zyrgam puš ástis atrōvā.

Tagad jōja mīreigai i atjōja iz cytu kienisti. Verās, stōv kienená pilá, a pec jū šmuka pļova. Jam cīži aizagribāja gulāť, ka seņ nagulāja. Nūkōpá nu zyrga, palaidá jū pļovā, a patš

atsagulās i aizmyga styprā mīgā. Verās kienens pa lūgu, ka svešis kaidis guļ iz zōlis, syuta, kab jū pīcālṭ, a navar nikai jū izmūdynōṭ. Lyka pajimṭ zyrgu i gaidāṭ cikom jys pīzacālṣ. Jys gulāja trejs dīnys i trejs nakṣ. Iz catūrta dīna atsamūda, verās: zyrga navā. Nūit iz pili, vaicoj: „Voi narádzāja jō zyrga? Soka, ka kienens lyka pajimṭ — jys it taišni iz kieneni, soka: „Kienens, atdūd munu zyrgu?”

Kienens soka: „Deļkam, atdūšu! Tik pa prišku daboj tu maņ nu cytys kienistṣ kieneniṭi par sīvu!”

Tī beja cīž skaista kienená maita. Jys jau seņ gribāja ženātis ar jū, a tāvs jōs nadává jōs jam. Jōņš atsoka, ka iškys i dabōškys jū, i nūgōja. It, it par lelu mežu i sateik napazeistamu cylvāku. Tys napazeistamīs sazavasalōja ar jū i vaicoj: „Kur tu áji?”

Jōņš soka: „Svōtūs.”

Jys soka: „Aš asu soltums. Išu ar tevi. Moža tāv gadeišūs.”

„Labi, áj ar manim!”

Paīt tōļōk, sateik otkon napazeistamu. Tys jūs aizardur i vaicoj: „Kur jiuṣ ájat?”

Soka Jōņš: „Svōtūs iz kieneniṭi.”

„Aš asmu bods. Išu leidza. Moža jiusim gadeišūs.”

Jōņš soka: „Áj! Kū vairōk, tū lobōk.”

Gōja, gōja, satyka vāļ sauči i skrauči. Jī taipaṭ nūgōja leidza. Jūs i daudz tagad — jau četri. Atgōja iz kieneni i vaicoj kienens iz Jōni: „Kū pasceisi, brōleiṭ?”

„Aš tū pasceišu, ka aš atgōju svōtūs iz kienená maitu, nu tō a nu tō kienená.”

„Nu labi, reit ap tū runōsim, a šudiņ pazagosṭ pi maná! Likšu pierti izkurynōṭ, izapiersīs nu celá. Býṣ meiksti kauļy.”

Lyka dzeļža pierti izkurynōt, cikom sorkona, i nūvāst tī jūs. Dūmōja, ka jīm tī smiertš padarās. A soltums īskrāja, aizpyutá, aizsaļdāja sīnys i piertš solta palyka. Jī atīt nu piertš, kienens breinīs, vaicoj: „Nu, kas? Izapārát jau?”

Jōņš soka: „Nu piertš tei i beja taida solta, ka mās i izapārt navarājam.”

Kienens pagrūzāja golvu i prosa jūs iz vakarinám. A beja jam maizis i galis pīgataveits deļ septeinu godu. Jys lyka vysu iz golda salikt i soka: „Kod apāssit tū vysu, kas irā salykts, to dūšu maitu, a naapāssit, to golvys nūciersšu jiusim!”

Jī aizasāda aiz golda, a bods kai dazalasāja pi vakariņu — vyss iedīnš izādá i deļ tūs cytu vāļ nalyka. Jī klīdz, ka āsti gribīs, a kienens dává jīm taidys slyktys vakarinis, ka nabeja kō apāst. Rádž kienens, ka navar ar jīm nikō padarāt i soka iz Palnurušku: „Klausīs, ka sašyusi maitai kūrpiš, najymdams māra, kab b̄ytu kai ņaizá pa kōjai — ni lelōkys, ni mozōkys, tūlaik maitu atdūšu, a ka nasašyusi, to golvys nūjimšu.”

Soka saucš iz Jōni: „Partū moza bāda. Aš sašyūšu kurpiš. B̄jš lobys!”

Iz reita atnas Jōņš kurpiš kienenam. Kienens sauc maitys, lai pamierej — kai ņaizá pa kōjai. Vot i Jōnā vierss. Soka kienens: „Vāļ ņaizi raudzāsim. Sašyūņ maitai drābis, najymdams māra, kab b̄ytu pa jōs augumam — ni eisys, ni garys, ni plotys, ni šaurys! Kai tū padareisi, to maitu atdūšu!”

Iz reita Jōņš atnas drābis i tai kai nūmieriejš iz jōs. Kienens golvu kosa, bet maitu jōdūd. Vōrdu pascāja — atmeiņ navar, vajag turātīs aiz viná. Īdává maitai lelu pyuru i pīscāja Jōnám pajimt jū i braukt paceļu. Jōņš i nūbraucá i nūvádá jū iz tū kieneni. Kienens rōds taisās kōzys, a Jōņš prosa, lai jam

tagad zyrgu atdūd. Jys atsoka: „Labi. Atdūšu, ka tu pōrīsi par otvori pa šaurom laipom.”

Jōņš dazagōdōja, ka gryb jō īgryušt, i soka: „Tu āj pa prišku, celi maņ parōd, to aš nu pakalis īšu!”

Kienenš nūgōja, a Jōņš pajāmá īgryudá jū. Kienenš i nūzasyta. Tūlaik prosās kienenītá, lai Jōņš nūvad jū iz tāvu atpakaļ, ka jai nabeja jau kō tī darāt. Jys i nūvad jū, i celā nūzarunoj jī, ka Jōņš prasās kienená, lai jam atdūd jū par sīvu. A jei pajem paškiņkoj jam gradzyna, ka jei pi cyta naiš. Jōņš beja cīži nūzamūciejš — seņ nagulāja i soka iz kienenīti: „Aš tagan guleišu trejs dīnys i trejs nakts.”

Jei soka: „Labi, aš tevi gaideišu tīpať.”

Jys atsagula i aizmyga, a soldoti, kuri beja jam paleigūs, dagōja pi kienenītis i soka, lai jei pīzvierej, ka jei pascās tāvam, ka jī īgryudá kienená otvorī i raganš apsyta, a ka napascās, to jū nūsisš. Navarāja jei atsalīgtīs, jei i pīzvierāja, a jī pajāmá atciertá Palnuruškam kōjis leidz celim i nūbraucá ar kienenīti. Pec treju dīnu pazamūda Jōņš, verās: kienenītis navaida i kōjis jam atcierstys guļ zámá. Tei vāļ laimá beja, ka kōjis pi jō památá. Jys kōjis pajāmá, palyka zam pozušu i nūgōja iz ceļu. Vylkās, vylkās, dazavylkās da ustabenis iz vystys kōjenis. Īt vydā, a tī vecš — patš leidz spreidi ar bōrdu leidz aukiuni. Soka iz jū: „Āj tu, vecš, atnāš iudiná dzeivō! Sadzeidáj munys kōjis!”

Vecš pajāmá spani, nūgōja pec iudiná, atnas i gryb jam kōjis mozgōť, a Jōņš soka: „Paga, paga!”

Pajāmá vāzu, salauzá, īlyka, a vāza pameļnāja kai ūglá. Jōņš soka: „To tu mani tai gribieji lečāť?”

Pajāmá vāzu, syta jū, syta, sasyta kai skōbu ōbeli i lyka otkon īť pec dzeivō iudiná. Nūgōja vecš i atnásá. Jōņš otkon īlyka vāzu, a jei zaļa palyka. Vot jys pazyna, ka tagad lobs

iudinš, apmozgōja ceļš, dalyka kōjis, kōjis i daauga, dává pīrā večam i nūgōja.

Īt i verās: vāļ, ustabená iz vystys kōjenis. Īt vydā, a tī vácá dzeivoj. Jys sazavasalōja i vaicoj: „Kas pi jiusu loba? Moža kū jaunōku dzierdāt?”

A tys beja jau cytā kienistī, kur kieneniťai tāvs dzeivōja par kieneni. Vácá soka: „Pi mýsu kōzys. Kienená máita Īt pi veira.”

Jōņš palyka cīži biedeigs, ka jei jō nadagaidāja i pi cyta Īt. Sōk stōstāt vácái vysys sovys nalaimis i prosa, lai jei pavuica jū, kai jam daīť iz kienená sātu. A jei Īdūd jam kūklis i soka: „Áj i spieláj — daīškys vysur!”

Jys soka: „Aš namōku spielāt.”

„Tys nikō, ka tu namōk. Tá taidys kūklis, ka patrōpeisi taipať.”

Jys paklausāja, nūgōja iz pogolmu kienená pilá, kai aizspielāja — cik beja šmuki, ka vysi sōka doncōť — i vaci, i jauni, i mozi, i lely. Nūskrāja tivleņ pasceitu kienenám, ka atsaradš taidis spieļņiks, ka vāļ taida navā kōzōs. Kienenš lyka jō pasauķť i prosa, kab jys aizspielātu. Jys pazastatāja pi kienenītis i rūku izlyka iz kūkļu, kab jei Īraudzeitu sovu gradzynu. Jei tivleņ i Īraudzāja i pazyna jū, sauc kieneni iz ūtrū pokoju i soka: „Vot tāt, tys ir Jōņš Palnuruška, pi kurū aš pazajiemu izīť par sīvu. Aš tīm soldotim nu bailis pīzvīerieju, bet aš tagad pazynu Jōná pa gradzynu, kur aš jam Īdevu.”

Kienenš līk jūs pasauķť vysu — i soldotu, i Palnurušku, kab jī izstōsteitu vysu kai beja. Soldoti soka, ka jī raganš nūsyta, a Jōņš vaicoj: „Kaidu zeimi jiuš turāt, ka jys nūsytat?”

Jī naturā nikū. A Jōņš valk nu kešys mālis ragaņu i soka: „A maņ zeimis iraida. Vot sešys mālis nu pyrmō raganá, kur

beja ar sešys goļvys. Vot ostoinys mālis nu ūtrō, kur beja ar ostoinis goļvys. A vot divpadsmit nu trešō, kur beja ar divpadsmit goļvys."

Jī navarāja atsacāt nikō. Kienenš lyka jūs izvāst i ar zyrgim rozraustāt smolkom druonom, a Palnuruškai atdává máitu sovu par sīvu. I aš kōzōs beju, iežu un dzieru, gūļōju labi. A tī sōvá nu blisis. Vīns duraks soldots lōdāja blisi i mani ilōdāja vydā, kai sōvá, tai aš tápať i atsarodu.

46. Ap pōrlōdātu kienenīti.

Beja tāvam trejs dāly. Jī beja izauguši lely i laiks jau ženātīs. Tāvs pajāmá īdává sávkuram pa blisái i soka: „Saunit! A kurs iz kuru pusi izsauš lūdi, tys nu tōs pūsis i sīvu sáv pajimš!"

Pajāmá jī blisis, nūgōja. Vacōkīs kai sōvá, tyka taišni iz mīstu. Sōvá vidiškīs, tyka dzeraunā, a jaunōkīs tyka iz pūra. Nu vot vacōkam vajag sīvys meklāt mīstā. Jys nūgōja sasvōtōja kupča máitu, pataisāja kōzys i atvadá iz sātu. Vidiškīs nūgōja iz dzerauni i dabōja tāva máitu. A trešīs jaunōkīs nūgōja iz pūru i meklej tī sīvys. Staigōja, staigōja. Īleida lelūs dubļūs. Aizīt jam vokors. Tymss. Nu kur tagad būs pōrgulāt nakti? Verās — dag guntená tōli, tōli. Jys pazasteidzās mudrōk i daīt pi ustabenis. Ustabená mozená stōv iz vystys kōjis, iz vucyna rogu i grīžās. Jys soka: „Nūstōj!"

Jeī nūstōja i izīt brīsmēigi vacō bōba. Jai pīrá izšķiuta, gari dzeļža zūbi, leikys kūka kōjis i soka sirdeigi: „Kas tá kristeits gors smirdž?

Jys atsoka: „Aš nu kristeitys zāmis, deļtō tai smirdž."

„A kū tu gribi?"

„Bōbeņ mīlō, nazasyrdi tu iz mani! Aš asmu atgōjš bryutis sovys meklāt. Ka tu zyni kur jei iraida, pasok tu maņ!"

Jys prosa cīži, cīži mīleigi, cīži gūdeigi. Tei bōba palyka loba i soka: „Zynu gon i pasceišu tāv — jei cik dīnys staigoj iz manim i jei tivleņ byškūtá tá. Pagaidi drusku, cikom jei atskriš doncōt ar sovim bryugonim, ar valnānim!"

Jys prosa otkon: „Bōbeņ mīlō, pīvuicái tu mani, kū maņ darāt, kab jōs dabōt!"

Jei pīscāja jam nūiņ vydā i soka iz jū: „Labi, dielen, aš tevi pīvuiceišu! Tu nazyni, ka jei irā pōrlōdāta kienenītá, valnim atdūta, a ka tu gribi jōs dabōt, kai padareiškys, kū aš pasceišu, tai dabōškys! Kai jei atīškūtá, kai doncōškūtá, bjš jai moti izlaisti. Tu sagiuņ jū aiz motu i aptiņ stypri, stypri ap lobu rūku! Jei tūlaik pazataiseiškūtá par várdivi i par čyusku, i par škierzlotu, i par vysaidim zvierim, a tu nazaverīs iz tō, tur jū stypri i nalaid. Pec tō jei palikškūtá par cīži baileigu bōbu. Tu nazaverīs i proš, kab jei nūmauktu gradzynu nu piersta i tāv dūtu. Tūlaik vareiškys pajimt jū sáv!"

Cikom jī parunōja, aizgōja pušnaktš. Jys dzierd, ka zámá aizdudzāja, verās: durs atsataisāja plotys, īskrāja pōrlōdāta kienenītá, a pec jōs seši valnāni i sōka doncōt. Jei doncōja ar sávkuram. Doncoj jī, doncoj, a jōs mots gars, pleivynoj tōli ar vieju. Jys izstipá rūku vīgleņom, giva aiz motu, aptyna ap rūku i tur nu vysa spāka, ka jei navar i pazakustynōt. Valnāni sazatoryuka, a jei sōka taisātīs par vysaidim zvierim, par vysaidu bīdaklu. Jys tur, nalaid jōs. Pec tō jei palyka par baileigu bōbu, a jys vys nalaid i soka: „Dūd maņ gradzynu!"

Jei padává jam gradzynu i palyka par cīži šmuku jumprovu. Aizdzīdōja gailš, valnāni nūbāga, a jei palyka pi jū. Nu jys lādās vást jū iz sātu i merkavoj tai: ka jei taida šmuka

irā, to b̄yṣ brōlim žāl, ka jūs s̄ivys navā vys taidys šmukys. Jys atdává jai gradzynu i jei pazataisāja par taidu r̄aitu puṣleidza, ka ni šmuka beja, ni našmuka.

Nūvádá jū iz sātu. Tāvs pr̄icojās, ka jam b̄yṣ tagad trejs vadaklys, soka: „Vajag paraudzāt, kura nu jūs b̄yṣ poša lobōka saimineica.”

Pajámá, īdává jōm myltu, lai iz ūtrys d̄inys iz brūkastim p̄icap kukuļu. Pōrlōdātā pajámá myltu, rozjaucá ar iudini, īlāja soltā ceplī i izauga jai cīži šmuki kukuli. Tōs divi īraudzāja — i jōs taisās taipaṭ kai tei, a jōm naizauga nikō. Iz reita nas tāvam. Jaunōkai cīži lobi kukuli, tāvs paraudzāja i pazalīlāja, ka i kienenš naād lobōkys. A tūs diveju beja taidi nikur godni, ka p̄iscāja, kab cyukom izsvīstu. Pec tō pajem jys dūd jōm pa gobolu šolka drābis, lai sávkura pataisa jam bindzukeni. Jaunōkō pajámá sovu gobolu, sagraizāja smolkom gabalenom, attaisāja lūgu i palaidá pa viejam, pascāja: „Viejs, viejs, nūnás tu iz muna tāva sātu, lai jys maṇ sašyun šmukys drābis!”

Tōs divi taipaṭ sagraizāja, iz jōs pazavāruši. Pāčōk šyva, šyva i nikō loba nasašyva. Iz reita nas vysi sašyutys drābis. Jaunōkōs cīži šmukys, tāvs rōds, lilej, a ka īraudzāja dorbu tūs diveju, tai lyka atdūt v̄inys kolpam, a ūtrijai ubadzái. Nu b̄yṣ tagad atkōzis. Taisa lelu gūdu, aizprosa daudz gostu, lai vysi pazaver jō vadaklys, kaidys ir. Atsasāda aiz golda maļteiti ašt. Jaunōkō ād gali, suleni lej v̄inā pierduknā, a ūtrā lik kaulus. Tōs divi rādž, kai jei dora i jōs dareiškeits taipaṭ. Pec maļteiti jei kai svīsškūtá ar v̄īnu pierdukni, kur beja sulená, tai pazataisāja šmuku azari pret sātu, kai svīsškūtá ar ūtru pierdukni, kur beja kauly, pataisāja pretim pret azari šmuku dōrzu ar ōbeļneicom i pučom, i ūgom vysaidim. Tōs gribāja

padarāt taipaļ — kai sōka mātōļ ar pierduknim, gostim aizlā acš, a tāvam pīri pōrsyta ar kaulym.

Par cik laika pec kōzom, prosās pōrlōdātā iz veiru, lai palaid jū gostūs iz tāvu. Jys palaidá. A jei kai nūgōja, tai tik ilgi tī cīmōjās, ka navarāja sagaidāt, kod jei atīš atpakaļ. Jam cīži gars laiks bez jōs. Jys sazajāmās i nūgōja jū meklāt. Īgōja otkon tūs dubļūs, kur beja seņōk, daīt pi bōbys ar dzeļža zūbim, vaicoj: „Bōbeņ mīlō, moža tu zini, kur muna sīva palyka?"

Jej atsoka: „Nazynu aš, dieleņ, jei tagad nastai goj iz maná! Áj iz munu rāitu, moža jei zyna, lai pascās táv!"

Jys nūgōja. Ecāja, ecāja ar kōjom pūru, dagōja pi ustabenis iz vystys kōjenis, iz vucyna rogu. Ustabená grīžās, jys soka: „Nūstōj!"

Nūstōja i izīt brīsmeigi baileiga bōba — vaca, ar dzeļža zūbim, ar leikom kūka kōjom, ar izšķiutu pīri, i soka: „Kas tá kristeits gors smirdž?"

Jys atsoka: „Aš asmu nu kristeitys zámis, deļtō i smirdž."

„A kū tu gribi?"

„Bōbeņ mīlō, maná atsyutāja iz tevim mōtá tova, kab tu maņ pasceitu kur iraida sīva muna. Moža tu zyni?"

Jej atsoka: „Zynu gon."

Pajámá kači, aplādāja par cylvāku kai vajaga i soka iz jū „Ša táv itū kači, áj azara molā i siedī tī! A ka vaicōš kas pi tevá, kas jys irā, pasok, ka tāvs!"

Jys pajámá kači, nūgōja azara molā, atsasāda i sād. Verās: izlāc nu azara valnāns ar div rogi i vaicoj: „Kas tī iraida pi tevá?"

„Tys muns tāvs irā!"

Soka valnāns: šys kauškys ar jū!

„Labi, kaunis!"

Sōka kautīs. Kačš saplāsá jū, sakūdāja brīsmēigi, jys nūbāga azarā. Pec tō izlācá valnāns ar četri rogi, sōka kautīs ar kači, kačš pīveicá i jū. Izlācá trešīs ar sešim roгим, catūrtīs ar ostoini rogi, pīkts ar desmit — vysī kōvās ar kači i vysim jōbāg azarā. Pec tō izlācá patš vacōkīs valns ar divpadsmit rogu i vaicoj: „Kas tī iraida pi tevá?”

„Tys irā muns tāvs.”

Šys kauškys ar jū.

„Deļkam, kaunīs!”

Kačš jū saplāsá, sakūdāja, salauzāja jam vysī rogi. Jys cik dzeivs nūbāga azarā i bāgdams aizaklīdzá: „Aš nagrybu tovys sīvys. Pajem jū sáv!” izdzyna nu iudiná.

Pajámá jū jōs veirs i nūvádá iz sātu. Nu tō laika dzeivōja mīreigi. Moža i šudiņ vāļ dzeivoj.

47. Ap mōsu i ap brōlim.

Beja tāvam dāls i máita. Jys dālu patš audzāja, a máitu atdává brōlám sovam, lai jei tī aug. Máita izauga i cīži šmuka beja. I dazynō tāvs, ka sōka ļaudš runōt, ka jei ar dzádzi dzeivoj. Jys cīži aizasirdāja, nadazynō, voi tei prauda ir voi nā, dává dālam zūbynu i nūsyutá jū, lai jys nūit, lai nūcārt jai golvu. Atgōja brōļš i soka iz mōsys, ka tāvs aizdává jam taidu dorbu padarāt. Jei sōka raudōt, ka jei navā vys vaineiga i deļkam tāvs pavīrāja nataisneigu runu, i parkū pajimškys jōs dzeivis, kod jei navā vaineiga? Brōlám tyka cīži žāl, jys soka: „Aš tevi nasisšu! A tu áj iz lelu bīzu mežu, dzeivoj tī i napazarōdi nikam iz itū pusi!”

Jei sazalādá i nūgōja cīži tōli iz brīsmēigi lelu mežu. Verās: a tī ustabená. Īit jei vydá, a tymā ustabenā navā nikō. Verās: vīnā pokojā guļ nabašnīki, ūtrā pokojā — pakōrtys

vysaidys drābis, iz sīnu kar nāži, zūbyni, blisis, a trešā pokojā — golds apsaigts deļ divpadsmit cylvāku i poši lobōkī iedīni stōv salykti iz golda. Jei beja nūdžeibusá, pajámá pīadá pa druscenái nu sávkurys blūdys. Nabeidzá vāļ äst, dzierd, ka atīt daudz ļaužu. Jei mudri pazaglobōja zam gultys, a jī atīt i beja jūs divpadsmit cylvāku. Aizsāda aiz golda i pazyna, ka nazkas tá beja iedš. „A varbýt, ka jys tá iraida vāļ?” soka vīns iz ūtru.

„Ka iraida, lai pazarodās mýsim! Ka jys puisš, býš mýsim par brōli, ka máita, býš par mōsu!”

Jei izleida zam pagultis i pazarōdāja, a jī cīži nūzapricōjās i pīzvierāja, ka turās jū sáv par mōsu. Pec tō soka iz jū: „Máš nūsim paceļu, a tu pīgataváj iedīni i dzierīni deļ divpadsmit cylvāku.” Atīt tá divpadsmit razboinīku. I vot táv mīga zōlis. Pīláj jīm mīga zōļu, a ka jī paāsš i padzárš, i atsagulš, tūlaik padūd mums zini! Máš atīsim i atcierssim jīm vysim golvys nūst.”

Jei pīvōrāja vysaidu iedīņu, pīgatavāja dzierīņu i pīlā mīga zōļu, a poša pazaglobōja. Atgōja razboinīki, paádá, pazadzárá, atsagulās i aizmyga. Jei tūlaik pajámá zūbynu i nūciertá jīm vysim golvys. Pec tō it iz divpadsmit brōlim pascāt lai atīt, ka jau vyss gotovys. Atīt brōli, breinīs, ka razboinīkim apcierstys golvys, vaicoj: „Kas tū padarāja?”

Jei soka: „Aš padarieju.”

Jī rozasmejās, soka: „Vot molocs mōsa! Vot smela! Mums taidys i vajdzāja! Tagad dzeivōsim mīreigi!”

Jī dzeivōja tī cik ilgi i cīži žālōja mōsu, gribāja, kab jei staigōtu šmukōs drābās, kab jei šmuka býtu. Jai beja gona vysa kō — pec razboinīkim palyka daudz šmuku drābju, kuru jī beja pīzoguši. Jei vīnu dīnu kai apvylka pošu šmukōkū drābju, tai i nūmyra. Atīt brōli, verās: jei nūmyrusá guļ. Raudōja jī raudōja

i soka, ka jī naglobōš jōs dūbā, a pataisās taidu šķierstu, kab varātu rādžāt jū vysod. Pajāmá pataisāja zalta šķierstu ar stykla vōku, salyka jū vydā i pastatāja storpā ūzula, kur auga tyvi pi sātys. Cik dīnys īt i verās iz jū, a jei taida šmuka, nakai nūmyrusá, a tai kai dzeiva.

Beja tī naciži tōli kienená pilá, kur dzeivōja jauns kienens̄ pi tāva ar mōti. Jys cīži ļūbāja medeibys i cik dīnys jōja iz medeibys iz mežu. Vīnu ņaizi nūjōja jys cīži tōli iz sylu. Sauleitá spīdá. Verās jys, kas tī speiđ vydā kūka storpā ūzulā? Dajōja tyvi, verās: zalta šķiersts, a šķierstā guļ cīži šmuka maita. Verās jys, verās i ocu navar atrauť nu maitinis. Jei jam cīži patyka. Nūjāmá šķierstu nu ūzula, lyka iz zyrga i nūjōja iz mōjam sovam. Jau vokors beja, tymss, nikas narádzāja, kai jys īnásá jū sovā pokojā vydā. A jys i napascāja nikam, kū atvádá nu medeibys.

Tik nu itys dīnys jys najōj vaira iz medeibys, vys sād, sovā pokojā, vys verās iz guleidamys maitys. Soka vacīs kienens̄ iz kieneni: „Breinums. Jys vairōk najōj iz medeibys. Vys sād, sovā pokojā. Kas tys varbūt? Vajag nūit, pazavārt, kū jys tī dora!”

Nūit i atrūn jū pi šķiersta. Soka iz jū: „Kas bēs nu tō, ka tu viersīs iz jōs, a jei navā dzeiva? Vajag jū nūnásť iz kienená šķlepim, lai jei tī stōvās, a ka gribeiškys — vareiškys nūit, tī vārtīs iz jōs!”

Jys nūzalīcās, pajāmá jū i nūvyľka jōs drābis, kab apgierbtu cytōs drābās — bogotōs, kai pīdar deļ kienenu. Cik nūvyľka tōs drābis, kur jai beja apvyľktys, jei tivleņ paplātá acš i pazamūdās. Vaicoj iz jū: kas jai beja? Voi tei slimeiba kaida beja?

Jei atsoka: „Nā, aš asmu vasala.”

I sōka stōstāt, ka jei palyka kai nūmyrusá nu drābju, kur jai beja apvylyktyš. Kai apvylyka, tai navarāja ni parunōt, ni pazakustynōt, ni pīzacált, koč dzierdāja vysu, kū runōja apleik ap jū.

Jej tagad patyka vāļ cīžok jaunam kienenam i prosa jys tāvu ar mōti, lai jam pazvolej pajimt jū par sīvu. Jī i nalidzá, tik drābis sadadzynōja, kur jai beja apvylyktyš. Jys i apzaženāja i nūsyutā pec jōš eistō brōlá i pec dzádzis, i pec divpadsmit brōlim, i vysi dzeivōja leidza. A tāvu pajámá nūraustāja smolkom druponom partū ka jys gribāja jai navaineigai smierti padarēt. I beigta.

48. Ap Aleksandri, kur mōcāja putnu volūdu.

Dzeivōja kungs ar sīvu sovu i beja jīm vīns dāls Aleksandra. Jys vysod ar putnim beja aizjymts — putni lasājās apleik ap jī i čīčinōja, i krācá, i pyutá, i vūrcá. Jys dalāja jūs lelōkim i mozōkim pulkim, tūlaik jī skrāja paceļu. Vīnu dīnu atīt tāvs i atrūn jū vydā putnu, vaicoj: „Kū tu dori ar jīm?”

Dāls atsoka: „Aš runoju ar jīm. Aš mōku jūs volūdu.”

„A kū jī runoj táv?”

„Jī runoj maņ, ka atīt taidš laiks, ka maņ tāvs ar mōti pazaklaneiškūtš kōjom.”

Tāvs rozasyrda cīži. „Kū tu maņ taidu blieni runoj?” — soka: „Ak, tu pogōns! Nūst nu táninis! Kab maņ tá i smokys tovys nabytu!”

Jys sazalaidá, iš jau paceļu. Mōtái koč i žāl jō beja, koč jei i nūraudōja koktā, vys navarāja jei aizrībt tāvam, dává jam iedīnā kuleiti i izprōvāja celā. Jys nūgōja pi sevīm raudōdams, nazynō, iz kurū pusi apzagrīzēt. Dagōja pi ustabenis iz vystys

kōjenis. Īgōja jys vydā, verās: sād, vacō bōbená, prosās, voi var pōrgulāt?

Jei soka: „Labi, pōrguļ sáv!”

Vot jys atsasāda iz sūla, nūlyka sovu kuleiti i vaicoj: „Kū ta lobu dzierdāt pi jiusu?”

A jei atsoka: „Lobu nadzierdāt nikō, tik tū dzierdāt, ka mýsam kienenam cīži lela mūka. Cik laika jau jō pilá pylna ir kraukļu. Jūs tik daudz tī saskrīn, ka nu tōs kriegšonys navar ni gulāt, ni aizmigť, ni runōť, ni darāt nikō. Mīra jī nalīk, aizkūrc ausš nu klīgšonys. Kienens lyka meklāt taida cylvāka, kas mōcās ar putnim sazarunōtīs i kab kraukļu izdzonōtu. Pazajámá par moksū atdūt jam puš kienistš i máitu sovu par sīvu, a pec smiertš vysu kienisti pamásš.”

Aleksandra soka: „Aš mōku putnu volūdu! Aš īšu!”

Iz reita sazalādāja i nūgōja. Atgōja iz pili, syuta pascāt kienenam, ka jys mōk putnu volūdu, izdzeiškys tūs kraukļš. Kienens izgōja iz jū i soka: ka vareiškys atlaistš šū nu tūs putnu — dabōškys taidu moksū, kai šys pascāja!

A tūs kraukļu beja tī cik tyukstūšu. Vot jys īgōja pa vydu jūs, pazaklausāja, kai jī krāc, patš ar jīm pakrācá, pajámá viezeni rozškūrstāja jūs iz divejim pulkim — vīnā pulkā beja jūs cīži daudz, ūtrā beja mozōk. Jī pazacālá i nūlācá, i vairōk napazarōdāja. Vaicoj kienens: „Kas tys beja? Kū tu padarieji ar jīm?”

Aleksandra soka: „A vot tai beja: dzeivōja tá seņōk krauklis ar sīvu sovu i ar bārnim i dagōja lels bods. Sīva pajámá i nūskrāja iz cytu kienisti — tāvu památá ar bārnim. Borōja tāvs bārnš kai varādams i izborōja. Par cik godu bārnš daudzī pīperynōja i vysī ar tāvu dzeivōja, klausāja jō i deļ jū kolpōja. A tagad atskrāja mōtá atpakaļ i gribāja, kab jī vysī ītu

iz jū i jai kolpōtu, ka jī iraida vysī nu tūs bārnu, kur jei seņōk izperēja. Vot jī saskrāja vysī iz tevim, kienens, kab tu roztīsōtib jūs. Tai aš par tevim i roztīsōju. Mōtái aš īdevu drusku par izperiejumu, a tāvam par borōjumu i par globōjumu vairōk. Jī pazalīcā iz taidys tīsys i naatskrīškūs vairōk iz táníni."

Kienens izklausāja tōs runys i tivleņ pamerkavōja, ka jys gudrinīks ir, pajámá atdává jū, kab jū labi izvuiceitu. Pec tō ka jys jau beja izaudzš lels, salaulōja jū ar sovu ríaitu, sataisāja kōzys, atdává jam puš kienistš i cytu pili dává, kur dzeivōt ar sīvu. Vot jī dzeivōja tī, tī jauniči.

Beja jam draugs, jauns kienens, cyta kienená dāls. Jī obadiv vuicājās leidza i vīns vīnu cīzi, cīzi žālōja. Moža jī partū tai ļubāja vīns vīnu, ka jī beja vīnaidī — vīnūs vaigūs, vīnūs augumūs, kai vīnys mōtis bārni. Tys jauns kienens gribāja pajimt sáv par sīvu kienenīti nu trešō kienisti i beja tī taidys karaveirs, kur gribāja patš ženātīs ar jū i tō jauna kienená nadalaidá da jōs. Vot jys atbrauc iz Aleksandri i stōsta, kaida jam bāda, prosa, lai jys jam parōda, kū padarāt. Aleksandra soka: „Jōj iz mežu i pagaid, maná! Aš tivleņ atjōšu, tō tāv parādu dūšu."

Par šalīti jys i nūjōja pec tū sovu draugu, a sīvai napascāja nikō, kur jōškys. I soka iz jaunu kieneni: „Tá navar nikō padarāt, vajag kautīs ar karaveiru. Tu napīveiksi jū, a aš styprōks asmu, aš nūjōšu iz tovys vītys, aš kaušūs ar jū. Tai šalītai esi iz munys vītys pi munys sīvys. Aš par trejs dīnys bīšu atpakaļ. Tūlaik aš braukšu iz sovu golu, a tu iz sovu nūbrauksi. Tik sīvai munai nastōst, lai jei nazyna nikō!"

Jī i pataisāja tai, kai sarunōja. Aleksandra apzagierbās jō drābās i nūjōja kautīs ar karaveiru, a jys otkon apzavylka Aleksandra drābās i nūjōja iz jō sīvu. Jei, zynoms, i napazyna,

ka najos veirs, ka ji beja taidi vinaidi i breinis, kas tys ir, ka jys nuskumeigs. It gulatu vokora. Jys atsagulās pi jos, bet lik vydā sovū zūbynu i da jos ni tyvi. Iz ūtrys nakš otkon lik zūbynu gultā, iz trešys nakš taipaṭ i vys tōli nu jos. Iz trešys dīnys nūjōj jys iz mežu iz tōs vītys, kur jam vajag gaidāṭ Aleksandris. Jys gaida i beistās, kai tī bṭš tymā karā? I rādž, ka jōj Aleksandra, ļusteigs, vasals. Lilejās, ka jam vyss labi izgōja, jys karaveiru nūvaļdāja i deļ drauga sova izdabō sīvys. Kienensṯ rōds cīži, pateic jam labi. Pec to pōrzameja sovys drābis i obi nūjōja, vīns sovū ceļu, ūtrys sovū ceļu.

Cikom ji beja mežā i runōja, Aleksandris sīva navarāja pīcīst i nūstōstāja sovam kukaram, ka jos veirs jau treša nakš lič zūbynu gultā i ni klōtu pi jos. Kukars iztol kavōja jai, ka jys mušeņ gryb jū nūsist, kab jei pīzasorgōtu, a to bṭš slykti. Tai šaļtāi Aleksandra atjōja atpakaļ i jei rādž, ka jys otkon taidis irā, kaidis beja seņōk. Gaida vokora, it gulatu, a jys zūbynu nalič pa vydu i tai mīly guļ, kai veirs ar sīvu. Jei breinis, kas tys varbṭ, ka jys vīnu ŗaizi dora tai, ūtru ŗaizi tai. Iz reita jei otkon pōrstōsta vysu kukaram. Kukars soka: „Jys kū nivīņ dūmoj. Vajaga jū apzaļōṭ, a to bṭš slykti!"

Pataisāja gūdu, aizprasāja daudz gostu, pajāmā pīlāja Aleksandram glōzā, zōļu, kai jū aptrucāt. Jys kai izdzārā — dabōja sōpis lelys i nūtyukša vyss. Gosti nūzabeida cīži, kab ji naptyukštu taipaṭ i vysy izbraucā mudri. A kukars pajāmā jū izvādā tōli aiz pīlā i izsvīdā teirumā. Jys tī gulāja i vyss tyukša vairōk kū ŗaizis i sazataisāja kai kolns.

Jauns kienensṯ sasvōtōja sovi kieneniṭi, ženeiškys i syuta pec Aleksandri, lai brauc iz kōzom. Atsoka pīlā, ka Aleksandris navā i nikas nazyna, kur jys palyka. Jauns kienensṯ i

apzaženejās jau i vys syuta pec Aleksandris, i vys navā jū. Līk jū vysur meklāt — navā!

Pōrgōja trejs godi, Aleksandra vys gulāja aptyukšš kai kolns. Draugs nūraudōja jō i deļ jō pīminis pataisāja lelu sātu deļ bednu ļaužu kur dzeivōt i lyka, kab sauktūs Aleksandris sāta. Vīnu dīnu braucá veceitš tymā sātā i tyka tymā vītā, kur Aleksandra gulāja. Rádž, ka lels kolns, a pazeitš var, ka cylvāks, vys cylvāka zeimá iraida. Dagōjš dadyurá jū ar sovu vāzu, kab dazynōt, kas tys ir par breinums, a tys aizvaidāja. Vaicoj veceitš: „Kaidš tu esi, voi kolns voi cylvāks?”

Jys atsoka: „Aš asmu cylvāks, taidš kai tu. Ratavoj mani!”

Soka veceitš: „Labi, aš tevi nūvesšu iz Aleksandris sātu.”

Jys vaicoj : „Kas tei par sāta taida?”

Veceitš izstōstāja jam.

Jys prosa: „Navád, maná tymā sātā, vād iz pošu kieneni — dabōsi lelu moku!”

A veceitš nazyna, kai pīcālť jō. Jys lyka izváltš sevi kai akmini i vazumā īváltš. Īvālā jū i nūbraucá. Dabraucš da kienená pilš, veceitš izsvīdā jū nu vazuma, a jys soka iz sulainā: „Áj, pasok sovam kienenam, ka atbraucá Aleksandra!”

Sulainš breinīs, kas tys par bīdaklys irā, a jys soka: „Nu, mudri, mudri áj pasok kienenam!”

Kienenš, ka padzierdá tū jō vōrdu, izskrāja, a ka jū īraudzāja, pazakōra iz jō kokla i sōka raudōt. Vaicoj: „Kas tāv tyka? Kas tāv taidu pataisāja?”

Aleksandra soka: „Vād, mani pokojōš! Aš tevi izstōsteišu vysu.”

Jys pajámā jū pokojōš. Aleksandra sōka stōstāt, kai jys atbraucá iz sātu pec tō kara, to jam tai pazataisāja, ka jys

aptyukša. Pec tō pajāmá jū izsvídá teirumā, a jys vairōk nazyna nikō. Kienensš vaicoj: „Kai tevi ratavōt?”

Aleksandra soka: „Vot tāv irā bārni?”

„Iraida — trejs dieleni.”

„A vot,” soka „kab tu jūs nažālōtu deļ mani, to tu varātu mani ratavōtu, bet tāv bȳš žāl!”

A kienensš soka: „Deļ tevá aš nikō nažāloju i aš nu vysys sirdš bārnu tāv atdūšu! Tik runoj, kū vajaga darāt?”

„Vajaga jū nūkauņ i ar tū ašni mani apmozgōt, to aš bȳšu taidš, kai seņōk beju.”

Kienensš nūskrāja iz sovu bārnu iz jūs vītenis, kur jī gulāja, giva nāzi, apgrizá kaklenš, ašni nūlaidá bļūdā, pec tō apsāja kaklenš ar šolka skustenim i nūnásá ašni Aleksandram. Apmozgōja jū, idává jam padzárņ ašná i vyss tyukšš atsalaidá, Aleksandra otkon pazataisāja taidš, kai beja seņōk. Kienensš prīcojās, bučoj jū, rōds, ka jys pazaprōvāja jau i vad jū iz sovu sīvu. Parunōja šalteni, Aleksandra soka: „Īsim tagad iz bārnim tovim! Parōd maņ bārns sovus!”

Kienensš nasoka nikō. Aleksandra otkon prosa, lai jū iz bārnim nūvad i soka sīva jō, kieneniťá, ka jei nūvásš jū, a kienensš grīž golvu nūst i soka iz sīvu, ka bārns jau nadzeivi, ka vajdzāja jūs ašná ratavōt Aleksandra.

A jei atsoka: „Kū tá padarāt! I aš nažāloj jūs deļ taida drauga!”

Aleksandra soka: „A vys ĩsim pazavārtu?”

Īit vydā, verās, a bierneni sādļ sovōs gulteņōs, bōvejās vasaly i navā pi jūs nikō — sulaini nu bailis nūbāguši. Vot jī cīži nūzapricōjās, ka jīm bārni dzeivi palyka, a Aleksandra lādās braukņ iz sātu. Ka atbraucá iz sātu, nūstōja pret sovu sīvu, jei kai ĩraudzāja jū — nūzabeida cīži i tivleņ kryta ceļu pret jū. Jys

vaicoj: „Pasok tu maņ, kū tu maņ padarieji, ka aš vyss satyukšs beju, kai blučs?”

Jeī pīzazyna, ka kukars pīrunōja jai, ka jys par trejs naktš lyka zūbynu gultā, to gryb jū nūsisš i lyka jū apzaļōt. Jys cīži nūzabreinā, partū ka jys nikod zūbyna gultā nalyka i tivleņ dazagōdō, ka kienensš tai darāja, ka beja iz jō vītys. Syuta pec jū, kab jys tivleņ atbrauktu, ka ir pylna runa. Atbrauc kienensš, Aleksandra vaicoj: „Pasok tu maņ, kam tu lyki zūbynu gultā, ka gulieji ar munu sīvu?”

Jys soka: „Pa tam, ka aš gulieju kai sorgs, a na kai veirs. Aš tā beju, kab pilnavōtu tovu sīvu, a na kab aiztyktu jū.”

Ka sīva padzierdāja tu jūs runu, sōka vāļ cīžōk raudōt i pōrprasāt veira. Zynoms, jys dāravōja jai. A tai šaltāi nūmyra vacīs kienensš i památá jam ūtrū pusi kienistš i Aleksandra pazataisāja tagad par kieneni. Kai jys palyka par kieneni, īzagribāja jam, kab rádžāt vāļ sovu mōti ar tāvu. Nūsyuta pa prišku sovus sulainš i lyka, lai jam pīgatavej maļteiti tymā sātā, kur jī dzeivōja. Jī beja jau vaci i cīži sazatoryukās, ka atbraukš kienensš gostūs iz jīm, atdává deļ jō vysys sovys pokojis i sazarunōja tai, ka atbraukš kienensš, to jys tāvs pajimškys blūdu ar iudini, a jei pajimškūtá ručinīku i nūiškūšs obadivi pazaklanātis jam i nūnesškūš jam iudiná apmozgōt rūkys.

Atbraucá kienensš, paādá maļteiti i atīt veceiši iz jū, jys ar blūdu iudiná, jei ar ručinīku i da pošys zámis klanājās jam kōjōs. Jys tivleņ pacālā jūs, kryta jīm iz placu i soka: „Tāt, mām, aš asmu jiusu dāls. Tys patš, pīminīt, kuram putns pascāja, ka jiuš maņ da pošys zámis klaneiškūšis kōjōs. A kas, tai i nūtyka! Bet aš napartū atbrauču, kab jiusim tū pīmināt, a kab jums pi vacuma iz munu sātu nūvāšt i da smiertš laimeigi nūdzeivōt.”

Pajāmá nūvádá jū iz sovu kienisti, žālōja jū i globōja. Jī tī vysi ilgi dzeivōja, moža i šudiņ dzeivoj.

49. Ap valna maitu.

Braucá saiminīks. A jys cīži ilgi nabeja mōjās — kaidu godu voi vairōk nūbraucš beja. Braucá atpakaļ iz sātu i aizblūdāja. Jys brauc, brauc, aizīt naktš i navar tikš iz celá. Nūzamūcāja cīži, aizasirdāja i soka ar dusmam: „Kab koč valns izvastu mani iz celá, to aš jam atdūtu — kū viņ jys grybātu!"

Ka jys tai pascāja, tivleņ atsarodās napazeistams cylvāks i soka: „Kū tu maņ dūsi? Aš varu izvást tevī iz celá."

„A kū tu grybi?" vaicoj saiminīks.

„Atdūd maņ tū, kō tu napameti sātā!"

Saiminīks i nūzalīcās, soka: „Labi, atdūšu."

Napazeistamīs navīrej jam iz vōrda, dabōja papeira gobolu, lyka rozgrīzť mozū piersteni i ar ašni podzarakstātīs, ka atdūš jam tū, kō nazyna, kas iraida sātā. Pec tō izvádá jū iz loba celá i pascāja: „Kai bỹš laiks, tō aš patš īgōdōšu par sovu." I izputāja.

Dazagōdō saiminīks, ka tys beja valns. Brauc iz sātu, a sīva izīt pretim ar dālu iz rūkys. Jam kai ar nāzi sirdī īdyurá — saprota, ka jys valnam aizrakstāja dālu, partū ka jys nazynō, ka jam dāls irā sātā. Nu jys nasoka sīvai nikō, ka tai ar valna nūdarāja, prīcojās, ka iraida dāls. Pec tū dzeivōja jī mīreigi. Cik godu pōrgōja, dāls auga vasals, izauga par šmuku puiškinu, a tāvs dūmōja, ka aizmiersa valns moža i naīgōdōš par jū, kab jam atdūtu. Nu řaizis, ka dālam beja divdesmit godu, sōka grōmotys atsarastīs iz lūga nu valna. Valns roksta: „Nu kas, syuti dālu! Kod atdūsi maņ jū?"

Atsarodās grōmota pec grōmotys, lai mudrōk syuta iz saulis rīteišonys, iz kairū rūku azara molā. Tāvs palyka cīži morkotnys, nūzabeida, patš nazyna kū darāt, a dāls vaicoj vys: „Tāt, kas tāv? Kam tu taidis nūskumeigs?”

Nagribāja jys jam pasceitu. Tāvs jam stōsta, ka aizrakstāja jō pi valna, a puišķins nanūzabeida vys i soka: „Kas pazajimts, tū vajaga padarāt! Aš išu, a ka Dīvs maņ paleidzās, to laimeigi atišu atpakaļ! Nabādoj, tāteit, maņ nikō slykta nabēs!”

Sazajāmās i nūgōja paceļu. Gōja cīži gerli, vys iz kairū pusi iz saulis rīteišonys i nazynō, kai tikļ tymā vītā, tymā valna pili. Dagōja pi ustabenis, kur dzeivōja bōba burinīca, sazavasalōja, sōka runōt i rādž, ka gudra bōba irā. Jys i patš beja gudrs i izvuiceits labi. Sōk stōstāt jai vysu i prosa, lai jei pīvuica, kū jam darāt i kai nūit tōļōk?

Jej atsoka: „Labi, dielen, aš tāv vysu pasceišu! Āj tu vys iz tū pošu pusi! Daīsi pi azara, pazaglojoj aiz kūka i pagaidi. Iz azara atskriš šudiņ divpadsmit bolūdineitis. A tei nabēs bolūdineitis — bēs jumprovys. Jōs nūmaukš sovys spolvys i maudōš. Jōm vysom bēs bolūžu spaļvenis, a tai divpadsmytai bēs zalta spolvys. Tu jai spaļvenis nūzūdž — to jei pīzavuicās tevi, kū tāv vāļ darāt.”

Jys padzākavōja i nūgōja. Dagōja pi azara, pazaglobōja aiz kūka i gaida. Gaidāja jys kaidi div stuņdi. Par div stuņdi verās: skrīn divpadsmit bolūdineitis — vīnpadsmit ar bolūžu spolvom, divpadsmyta ar zalta spaļveņom. Nūmaucá spolvys, pazataisāja par šmukom jumprovom i sōka maudōtīs. Jys sōka rōpt kluseņom, vylkās iz ceļu, izstīpá rūku, zalta spaļveņos pagiva i pazaglobōja patš. Jumprovys izmaudōjuši, sávkura gierbās. Vīnpadsmit apzalādāja, apvyllka spaļvenis, spōrns

dakōra i nūskrāja, a divpadsmyta meklej i meklej sovu drābju i navar atrast — izgaisa jai. Dazagōdō, ka b̄yš nazkas nūzadzš, nūstōja i soka: „Pazarōd tu, kas maņ zalta spolvys nūzogi i atdūd maņ! Ka tu vacs esi — b̄ysi maņ par tāvu, ka tu mozs — b̄ysi par brōli, ka tu izaudzš — b̄ysi par draugu!"

Jys izgōja aiz kūka i soka: „Šakur tovys spaļvenis! Tik parōd maņ ceļu iz valna piļu!"

Jeī soka: „Labi, parōdeišu. A kas tāv tī vajaga?"

Jys pastōstāja jai vysu nu gola da gola. Jeī pazaklausāja i soka: „Tōs bolūdineitis irā munys mōsys, a tys, iz kū tu áji, tys m̄ysu tāvs i aš asmu jōs poša mīleigō máita. Jys gaida tevi i aizdūš tāv padarāt, kas par gryutōkū iz pasaulá irā. Tu nazabeist, aš tāv paleidzeišu vysakimā i aš pīzvieriejūs pret tevim, ka b̄yšu tāv par taisneigu draugu da pošys smiertš."

Pīzavuicāja jū, kai īt i pascāja: „B̄yš augsts kolns. Iz tō kolna īraudzeisi divpadsmit vara sātys, trešpadsmytū zalta. Tymōs vara sātōs dzeivoj mōsys i tāvs ar mōti, a zalta — tei muna sāta irā. Atáj taišni iz manim! Aš tāv pasceišu kū vāļ darāt."

Apvyļka spaļvenis, dakōra spōrnēš i nūskrāja, a jys sazajāmās i nūgōja iz tū pusi, kur jeī parōdāja. Dagōja pi augsta kolna, verās, ka divpadsmit sātys speid saulā, a trešpadsmytō zalta vāļ spūdrōka speid. Jys nūzavārā, kurymā daīt pi zalta sātys, a jeī gaida jau jō. Jeī tivleņ īdává jam äšt, dzárt, pec tō lyka atsagulīt i atsapyušt labi nu celá i soka: „Reit īsi iz tāvu, tik vajdzās maņ dazynōt, ap kuru laiku nūīt. Aš tāv pasceišu, kod varāsi īt, kab jys nab̄ytu sirdeigs!"

Reit, ka jys pīzacālā, jeī soka: „Šakur brūkast! Pec brūkasti paidš, áj iz tāvu! Jys šudiņ ļusteigs. I verīs, ka jys tāv aizdūš dorbu kaidu padarāt — koč cik tāv b̄yš gryuts, vys atsoki

jam: labi! I atāj iz manim, a aš tāv paleidzeišu. Aš tāv pīzvierāja, ka b̄yšu par draugu da smiertš i vōrdu munu satureišu."

Jys nūgōja. Valns sajamá jū cīži labi, parunōja ar jū i soka: „Aš radzu, ka tu gudrinīks esi. Aš aizdūšu tāv dorbu padarāt. Ka padareisi — pajimšu tāv par znūtu, a napadareisi — b̄yš slykti! Šudiņ atsapyuť, a reit iz divpadsmytū stuņdi iz pušdīnám kab tu maņ padareitu iz jyuru vydā aiz munys pilš solu, iz solys kab maņ b̄ytu šmuks dōrzs ar kūkim, ar pučom, ar vysaidom ūgom, kab tī b̄ytu stidzenis i celeni, kur staigōť, i kab nu mola b̄ytu tylts da solys. Reit ap pušdīnám b̄yš maņ pataiseits lels gūds. Verīs, kab vys b̄ytu gotovs! Aš atīšu iz tīnīni ar vysim munim gostim."

Puiškins soka: „Labi," sajamās, nūgōja iz sovu draudzi.

Jeī tivleņ vaicoj: „Kai ža tī beja? Kū jys tāv aizdává?"

Jys nūstōsta, a jeī soka: „Nazabeistš tu nikō! B̄yš vyss padareits. Pōrguľ nakti! Aš tevi pamūdynōšu reitā agri."

Jys nūgōja i atsagula, a jeī sasaucá sovu valnu paleigam i lyka caur nakti pataisāt solu i dōrzu i tyltu. Iz reita pamūdynō jū i soka: „Celīs! Áj dōrzu apsāt, jau vyss gotovs irā!"

Dává jam kuli ar sāklu i nūgōja obadivi. Jys sviž zámä gryudenis, jī aug pa minotam, tivleņ i puči zīd i ūgys kōrst, ōbeleiši sorkst iz kūku i cīži šmuks smōrds rozstaigoj vysur. Jau pušdīnis i atīt valns ar sovim gostim pazavārtš dorbu. Gosti verās, ka vyss cīži labi padareits, breinīs, līlej i valns līlej, teicās ka jys rōds. A máita jō soka iz puiškinu: „Jys teicās, ka rōds, a dūmoj slyktu prōtu iz tevi. Jys tāv vāļ aizdūš dorbu. Tu jam vys soki labi! A aš tāv paleidzeišu."

Iz reita pec gūda sauc jū valna i soka: „Irā maņ ierzelš deveinu godu i nīkas navā vāļ jōjš iz jō. Ka tu maņ jū apvuiceisi, to aš tāv atdūšu ļūbnū rāitu sovu par sīvu!”

Jys soka: „Labi! Aš iz vysaidu zyrgu asu jōjš i nabeja maņ baiš. Moža i ar itū patrōpeišu.”

Nūgōja iz sovu draudzi, stōsta jai vyss, a jei soka: „Jys sūlej tāv rāitu, a gryb tovys dvāsālis dabōt!.”

Jys b̄jš patš par zyrgu, a tu nazabeist, aš tāv paleidzeišu!”

Nūgōja iz sovim valnānim, lyka pataisāt dzeļža važys, dzeļža īmovs, dzeļža pīši, dzeļža viezeni, dāvā jam i soka: „Ka nūisi iz stalli, tivleņ aizaklīdž iz jō! Pec tō īliç īmovs mutā, aptiņ stypri ar važom i siestīs viersum. Kai izsiessi, žņaudž jū ar varom, siņ ar vāzu, cik spiesi siņ! I patš turīs! Tai pīveiksi jū tivleņ.”

Jys pajāmā vysys lītys, nūgōja iz stalli. Pazavārā ierzelš iz jū ar gunš acim i rāc kai pārkiunš, spordās ar nogim. Jys kai aizaklīdzā iz jō, tivleņ i nūslysa. Vot jys pajāmā īmōvā jū, apsodlōja, ar važom aptyna, apsāja i izlācā viersum iz sodlu. Ierzelš gryb skrīt kai viejs, gryb doncōt, slaistātīs, a jys nadūd jam valis. Kai sažņaudzā stypri važys, a spāks jam lels bejš, kai sōka sist ar dzeļža vāzu, tai jys tivleņ i apstōja. Vot jys nūjōja mīreigi i dajōja da tōs vītys, kur gribāja patš. A cik žņaudzā jū i cik syta, ka tik dajōja — ierzelš pakryta iz zāmīs i nūsprōga. Jys pajāmā, atgrīzā jam lobū ausi, lyka kešā i nūgōja iz sātu, a jū památā tīpaņ.

Atīt iz zalta pili, a draudzā atskrīn pret jū i vaicoj: „Nu kai ta, kai? Voi tāv labi ļūbās?”

Jys soka: „Labi! Vot maņ i lobā ausš, kur aš jam atgrīžu,” i parōdāja.

A jei soka: „Jys tevi beisīs taga na tu jō!”

Iz reita sauc jū otkon iz valnu. Jys nūīt, verās: a valns sād saleicš, sazarōvš, ar skusteni apzasiejš, partū ka kauns pīzazeiņ, ka ausi navā, vaicoj: „Nu kas? Voi apvuicieji maņ ierzeli?”

Jys atsoka: „Apvuicieju gon. Deļ maná nabeja tys gryuts.”

Valns soka: „Kas zyna voi tu jōji iz jō? Moža lilejīs viņ? Kaida táv zeimá, ka jōji?”

„A vot táv i zeimá tá. Jys kai nūsprōga, tō aš jam atgrīžu ausi.”

Dabōja nu kešys i parōdāja. Valns kai īraudzāja — giva dalyka klōt sáv i tivleņ jam daauga. Soka: „Nu labi, labi, aš táv tagad vīreju, ka tu jōji iz ierzelá i dūšu táv máitu par sīvu. Tik vajag, kab tu iz reitu samyureitib voska bazneicu i kab vargani tī poši špālātu. Tūlaik īsim iz lauleibom.”

Jys atsoka: „Labi!”

Nūgōja pascāja sovai draudzái. Jei lyka jam iņ gulātu, a iz reita agri ceļ i soka: „Bazneica jau gotova i vargani poši špálái. Áj tagad iz tāvu! Laseisi sīvu sáv. Máš bīsims vysys par bolūdineitám — vīnaidōs spolvōs. Tu dazaver labi — aš lobū spōrneni laisšu iz zámis, pa tam mani i pazeisi!”

Nūgōja jys iz valnu, soka, ka bazneica gotova i vargani špáláj.

„Nu, labi,” soka valns: „Tagad laseisi sīvu sáv. Bjš divpadsmīt bolūdineitis. Kurū sagiusi, tū i pajimsi!”

Pabyra kvīši, aizsvīlpōja i atskrāja divpadsmīt bolūdineitis, vysys vīnaidōs spolvōs, grīžās, vīna aiz vīnys dzanās, navar pazeiņ vīna nu ūtrys. A jys labi zeimoj i rádž, ka vīna vys laidá lobū spōrnu — nūlaidá vīnu řaizi i ūtrū, i trešū. Jys dalācá pi jōs i sagiva. Valns soka: „Aha! Vot kaids tu gudrys

esi! Izlasieji munu pošu mīleigokū maitu. Aš tāv jū atdūšu, tik reit na šudiņ!"

Bolūdineitis nūskrāja paceļu, a jys nūgōja iz zalta pili. Jei soka iz jū: „Tu nazyni, deļ kam jys da reita vāļ atlyka. Jys gryb aizdūt tāv vāļ vīnu meikli. Māš reit vysys nūstōsim pret tovam acim vīnūs godūs, vīnūs vaigūs, vīnūs augumūs i vīnaidā skaistumā. Tu zeimoj labi, aš myrkšynōšu ar acš, pa tam tu mani i pazeisi!"

Reitā valns sauc jō i soka: „Šakur divpadsmit jumprovu. Kuru izlaseisi, ar tū apzaženeisi!"

Jys īt apleik ap jōm, navar pazeiņ kura vydā jō — vysys leidzonys kai vīna. Rādž jys, ka vīna myrkšynōja ar acš, giva jū aiz rūku i soka: „Lai tei b̄yš muna, aš tōs grybu!"

Atsoka valns: „Labi, tōs i pajimsi! Aš radzu, ka tu gudrinīks esi."

Pajāmá salaulōja jū i pataisāja lelys kōzys.

Ka kōzys pazabeidzá, vysi gosti rozagōja pa sovom pokojom i jīm dává pa sevīm pokojū, kur gulātu, jaunivá soka iz jauniči: „M̄ysim nikod gulātu, m̄ysim jōbāg tagad! Tātá dazazyna, ka aš par tevīm vysu darieju i aizasirdāja brīsmēigi. Maņ nab̄yš nikō, a tāv b̄yš slykti, ka gribeiškys tovu dvāsáli pajimņ. Aš tāv pīzvīrieju, ka da pošys smiertš b̄yšū tāv taisneiga, aš tevi i ratavōšu!"

Izspļōvā iz četrū styuru, pec tō sazajāmās obadivi i nūskrāja paceļu. Iz reita agrī syuta valns ar brīsmēigom dusmám pec jauniču, lai mudrōk īt iz brūkastim. Klabynoj pi durovu, sauc, a vīnys slīkys atsasauc: „Jau, jau celimās!"

Par šalți atskrīn otkon nu valna, klabynoj pi durovu, a ūtrōs slīkys atsoka: „Jau, jau vylkamās!"

Pec tō atīt vāļ trešs, sauc mudrōk iz valnu, a trešōs slīkys atsoka: „Tivleņ, tivleņ, cik spīgelā pazavārsim!”

Atskrīn catūrtīs, sauc, a catūrtōs slīkys soka: „Jau, jau, īmam mās!”

Ka vysys slīkys atsacāja, a pec tō nikas iz saukšonōs naatsasaucá, atgōja patš valns i lyka durovys izsistš. Verās: a jūs jau tukšs. Aizasirdāja brīsmēigi, syuta mudri sulaiņus pakal, soka: „Skrīnit, dzenitās mudri! Kū viņ dadzeisit, tū i jemit, vedit iz manim! Voi tys bēs skrytulš, voi viersš, voi sunš, vedit! Nalaidit valā nikō! Kas zyna, par kaidim jī pazataisāsīs? Veritās, kab jūs dadzeitulát!”

A jī tam laikam skrīn i skrīn. Jei dzied, ka dzanās pakal, gulstās pi zámis, dalīk ausi, klausās i soka: „Jau skrīn pec mūsu tāva sulaini. Vajaga mūsīm pazaglobōtīs, kab mūsu naatrostu!”

Daskrāja pi apdagušys ustobys. Jei pazataisāja par cepli, kur beja nu gunš apdedzš malns, a jū pazataisāja par maizi, kur sādāja tymā ceplī, sacepš malns kai ūglá. Atskrāja sulaini, apzavārā, rádž, ka navā nikō pec gunšgrāka, grīžās atpakal, soka valnam, ka narádzāja nikur nikō, tik cepli apdedzš nu gunš i sadagušū maizi vydā. Jys aizasirdāja brīsmēigi, soka: „Vajdzāja jimt. Tys i beja jī!”

Syuta cytu sulaiņu, vāļ siržōk lik, kab jūs koņča nūgiuļ.

A jī tam laikam skrīn kai varādami. Jei gulstās iz zámis, dalīk ausi i klausās, dzied, ka dzanās pakal, soka: „Skrīn otkon. Mūsīm jōzagloboj, kab naatrostu!”

Pazataisāja par kapleiceni, a jū pataisāja par bazneickungu, kur mišu turāja. Atskrāja sulaini, pazavārā vysur, nadreikstāja mišu pōrmaisāt i nūgōja atpakal, soka, ka narádzāja nikō, tik kapleiceni i bazneickungu. Valns nu siržu

putys palaidá kai keils, soka: „Jī tī i beja. Vajdzāja jimt vást iz mani!"

Sasyta sulainš i nūskrāja patš dzeitūs pakaļ. Jī tai šaltái daskrāja pi lela azara. Dzierd, ka dudž, jei soka: „Býš tagad slykti. Tāvs dzanās, bet aš tevi ratavōšu!"

Pazataisāja par peili, a jū par peilānu, ilácá azarā i lyka jam turātīs tyvi, pascāja: „Kab tu nu maná ni vīna sūleiša naatsaškiertu!"

Valna atskrāja i tupu reibynoj, i klīdz brīsmēigi, sauc jū, lai it iz sātu! Jei naklausa, tik ar spōrnim syt i iudinš buržgoloj ar guni apleik i valnam navar daīt klōt. Jys ni prūjam, ni atpakaļ nu tōs vītys. Klīdz iz jū: „Pōrstōj!"

Jei atsoka: „Atlaid mani, a to izgaissi patš!"

Ilgī tai spājās. Jei vys taisāja guni ar buržgolom i veiru sovu ar spōrnu apsádzá. Valns rádž, ka napadarās nikō — sadar ar jū, ka īš paceļu i jūs palaišš. Tūlaik jei nūstōja. Valns aizmaurōja kai viersš i nūskrāja iz sātu, a jai vys baiš beja i naleida ōrā nu azara, cikom dzierdāja reibejūt jō. Ka klusom beja — izleida obadivi. Jei otkon pazataisāja par maitu, jys par puisī i nūgōja. Gōja, gōja, dagōja pi jō tāva ar mōti. Jī cīži nūzapricōjās, pataisāja lelu gūdu i cīži žalōja sovu vadaklu, ka jei dālu ratavōja. Pec tō dzeivōja laimeigi. Moža i da šō laika dzeivoj. Aš nazynu: moža tai i trōpejās kur, vysa kō godās iz pasaulá.

50. Ap kienená maitu, kur izgaisa.

Kienenám izgaisa maita, meklāja vysur, navarāja atrast. Atgōja jauns karaveirs, soka iz kienená: jys atrasskys, tik lai jam īdūd daudz naudys. Kienenš īdává jam pīci symti rubļu. Jys meklāja vīnu dīnu — naatroda. Iz ūtrys dīnys otkon dāvá

jam pīci symti, jys meklāja, meklāja — naatroda. Iz trešys dīnys soka, lai kienens īdūd laivu jam, jys nūiš meklāt aiz jyuru. Īdává jam kienens laivu i vāļ divi lelōkūs paleigam — polkovnīku i kapitanu i lyka, kab lelōkī klauseitu tō karaveira.

Pōrzadzyna iz ūtrū pusi, izkōpá, pakōra kotlu i sōka vōrāt vakarinis. Kapitans palyka pi kotla, a tōs divi nūgōja meklāt kienenītis. Cikom jī tī meklāja, atīt brīsmēigi gars cylvāks, gars kai mežš ar golvu kai pūds i soka iz kapitanu: „Dūd maņ äšt!”

Jys atsoka jam: „Nūst nu manis!”

Garīs kai gryudá jū, tai jys pīcys řaizis kiulīni pōrmátá. A jys tai šāļtái izádá vysys nu kotla i nūgōja paceļu. Atīt tī divi izdžeibuši, vakarinis navā — vajag cytys vakarinis vōrāt. Iz reita otkon meklāja vysu dīnu. Vokorā polkovnīks palyka pi kotla, a tī divi nūgōja pec kienenītis. Atīt garīs otkon i soka iz polkovnīku: „Dūd maņ äšt!”

Jys atsoka iz jū: „Nūst! Aš patš äšt grybu.”

Garīs kai gryudá jū, tai jys pīcys řaizis kiulīni pōrmátá, a jys tai šāļtái apádá vysu, kas kotlā beja izvōreits i nūgōja. Atīt tī divi, syrdās, ka gribīs äšt, a vakariņu vajaga vāļ vōrāt. Iz trešys dīnys meklej jau tī divi — kapitans i polkovnīks, a karaveirs palik pi kotla. Verās, atīt garīs i soka: „Dūd maņ paäst!”

Jys atsoka: „Prošom, prošom! Ādi cik gribi!”

Paborōja jū, pec tō vaicoj: „Moža gribi dzárt?”

Jys atsoka: „Aš pazadzartu.”

Karaveirs pajámá pīci garči spirta i dává jam. Jys kai izdzará vysu, pakryta pi zámá i aizmyga, a karaveirs pajámá zūbynu i atciertá jam golvu nūst. Pec tō sōka ūtrū kotlu vōrāt. Atīt tī divi, soka: „Vot tu beji gudrōks nu mýsu, ka patrōpieji kū padarāt ar tū bīdaklu.”

Paādá i atsagula. Iz reita nūgōja otkon meklāṭ. Karaveirs nūgōja taišni iz garō pili. Jys jau dazazynō, ka jys beja nūzadzš kienená máitu i atroda jū tī. Jei cīži nūzaprīcōjās, ka pazagrīzškūtá iz tāvu atpakaļ i dává jam sovu gradzynu nu piersta. Pec tō nūgōja da laivys, kab pōrīṭ iz ūtrū pusi, atgōja i tī divi paleigūs. Jys rádž, ka gradzyna jam navā. Jys kai nūlyka jū iz lūga, tai iz lūga i aizmiersa. Skrīn mudri pec gradzynu, a jīm lik pagaidāṭ. Grīžās atpakaļ, atīt da jyuru molys, verās: laivys jau navā i jūs navā — ni kapitana, ni polkovnīka. Jī pajámá kienenīti i pōrzacālá pōri par jyurom.

Staigoj jys pa molu cīži morkotnys. I kū jam darāt tagad? Staigōja, staigōja, daīt pi sātys, verās: nu sātys izskrāja puiseitš i soka iz jū: „Áj par kolpu pi muna tāva!”

Nūgōja karaveirs i sadarāja par kolpu pi kunga, kur dzeivōja tymā sātā. A kungs beja jenerals. Jys īdává jam šmukys drābis i pazvolāja staigōṭ vysur pa vysom molom, tik lyka naiṭ pogrobā. Jys cik laika nagōja, pec tō napacītá, attaisāja durs, pazavārā, a tī beja brīsmieigs lels kars, tys kars sōka kautīs i vīns vīnu apzasytās. Atskrāja jenerals i soka: „Kū tu padarieji? Kam tu mani naklausieji? Tu izgubieji maņ puš kara muna! Verīs, staigoj tagad pa vysom pokojom, tik munā pokojā kab tu nikod naiṭib!”

Jys ilgi nagōja, pec napacītá, īgōja tymā pokojā, a tī jenerals gulāja ar sovu sīvu. Soka jenerals: „Tu otkon maná napaklausieji! I kō tu meklāj? Voi tu meklāj, kab tikṭ pi sovys kienenītis? Aš tevá vaira natureišu i paleidzeišu pazagrīzṭ atpakaļ.”

Dává jam zyrgu i vacu zūbynu aizryusiejušū i pascāja: „Jōj vasals, zyrgs pōrnásš tevi par jyurom. Ar itū zūbynu nūvaļdeisi pošu lelōkū karu. Tik pīmini: kai apzaženeisi, kab

tu nikod nasceitib sīvai sovai taisneibys ap itū zūbynu. Ka pasceisi, to propuļsi!"

Jauns karaveirs padzākavōja i nūjōja. Pōrskrāja par jyurom, patš narádzāja kai, atjōja iz mīstu, kur dzeivōja kienenš ar kienenīti, kurū jys ratavōja, nūpierka tī sātu i apjōvāja iz stolpa — kas aizmoksōš miljonu, tys dabōš tymā sātā kienená maļteitis. Jys zynōja, ka naatsaradš taidš cylvāks, kas jam miljonu aizmoksōš par maļteiti i ka patš kienenš atiš iz jō. Nu i kienenītá īraudzāja stolpu ar rokstim i tivleņ paprasāja tāva, kab tī nūitu. Ka atgōja, ka īraudzāja karaveiru, soka jei iz tāvu: „Tāt, tys irā tys, kas mani atroda i nu garā ratavōja."

Kienenš soka: „Kam ža tu pascieji, ka tī tevi ratavōja?"

„A aš partū pascieju, ka jī jāmās, ka maná nūsisš i jjurōs īsvīšš, tō maņ baiš tyka! Vot redž jam irā iz piersta gradzyns, kur aš jam īdevu deļ zeimis."

Kienenš pasaucá jū i soka: „Aš tagad dazynōju vysu, aš tevi salaulōšu ar sovū maitu!"

Pataisāja lelys kōzys, a beja tī cytā kienistī kienenš, kur seņōk svōtōja kienenīti. Jys cīži aizasirdāja, ka jōš jam nadává i izsyutāja karu. Nūgōja vysu kautūs. Nūjōja i jauničš, pajámá sovū zūbynu, kai palaidá pa vydu kara, tai vyss apkōvá. Vāļ ūtrū ŗaizi palaidá i vāļ vairōk kara izgubāja. Pec tō vaicoj kienenītá, jō sīva jau: kū jys dora, ka cik laimeigi kaunās?

A jys atsoka, ka jam irā stallī taidš vucyns, ka palaišš jū, tai jys vyss soldots kaun!

Jeī pajámá nūsyutāja vucynu kienenam. Sōka vaidš taisāt, jys palaidá vucynu — nikō napaleidz, pōrspielāja vaidu. Vaicoj jei otkon iz veiru: „Kas tāv irā, ka tu vyss pīveici?"

Jys soka, ka jam irā taidš ōzš stallī, kur jam paleidz. Jeī pajámá, nūsyutāja ōzi tam kienenam. Otkon kaunās, jōš veirs

pīveicá otkon. Jei sōka cīži prasāt, lai jys pasoka taisneibu. Jys navarāja izamalōtīs tikai i pascāja, ka jam taidz zūbyns irā dzeivs. Jei tivleņ pajāmá zūbynu nūzoga nu jō, iz tōs vītys pakōra cytu, taipaņ izryusiejušu kai itys, a itū nūsyutāja kienenam. Nūgōja iz kaušonys, jōs veirs laidá sovū zūbynu i rádž, ka naīt tai kai gōja, ka ir pōrmeits. A kienens kai palaidá dzeivū zūbynu iz jō viersum, jys skraida apleik ap jū, a nadazadyurās — zyna, ka jō saiminīks. Nu kū tá darāt? Dagōja jam pazadūt. Kienens pajāmá jū pīsāja pi ástis jō zyrgam i palaidá.

A zyrgs beja gudrys, zynō kū darāt — tivleņ izsvídá jū ar ásti iz mugorys sáv i nūskrāja par jyurom iz jeneralu. Jenerals nagryb pījimņ jō tagad i soka: „Tu mani naklausieji, izarunōji pret sīvu. Aš nagrybu táv paleidzāt vairōk!”

Jys atgōja ūtrū ņaizi i prosa ratonkys, kab zūbynu dabōt atpakaļ. Jenerals i ūtrū ņaizi nadalaid jū pi sevá. Jys atgōja trešu ņaizi, vys nadalaid. Ka jys catūrtū ņaizi atgōja, tūlaik jys apzažālōjās — dává jam trejs ūgys: vīnu boltu, ūtru zaļu, trešu dzaltonu i davuicāja, kū darāt.

Jys sazaprōvājās iz celá. Kai tik izgōja, tivleņ brīsmēigi čyuskys, šķierzloti, tōrpi apstōja ap jū i gribāja apast. Jys nūreja boltū ūgu, pazataisāja patš par šķierzlotu i pōrgōja pa vydu jūs. Īt tōļōk, a tī brīsmēigys jyurys, tikai pōrmauņ jam. Nūreja zaļū ūgu, pazataisāja par zivi i pōrmōvá par jyurom. Ka beja iz ūtrys pusis, apádá trešu ūgu — dzaltonū i pazataisāja par cīži šmuku zyrgu ar zalta krāpám i zalta ástá ar sudobra nogim. Īskrāja dzerauná, stallš beja valā pi saiminīka, jys ĩskrāja vydā, nūstōja i stōv. Saiminīks ĩraudzāja jū i cīži nūzabreinjā, sauc sīvys, lai atīt pazavārtu kaidu laimi Dīvs

dávā stallī i soka: „Kū mās darāsim ar jū? Škodā brauk̄ ar taidu zyr̄gu.”

Zyr̄gs atsasauc: „Nūvād̄ mani mīstā i pōrdūd̄ kienenam! Dabōsi lobu naudu.”

Jys paklausāja: nūvādā iz mīstu, tī vysī tivleņ̄ dazynō, ka irā deļ̄ pōrdūšonys brīsmēigi šmuks zyr̄gs, pascāja kienenam. A tys beja kienens̄, kurs pajāmā zūbynu nu karaveiru i sīvu. Jys atgōja pazavārtu zyr̄ga, vaicoj iz saiminīku: „Cik grybi par jū?”

Jys soka: „Ostoinys tyukstūšys.”

Kienens̄ izjāmā naudu i aizmoksōja jam, nazatargavōja vys, ka jam cīži tys ierzelš̄ patyka, lyka tivleņ̄ pajim̄t̄ jū i nūvāst̄ iz stalli sovu. Atgōja patš̄ i soka iz kienenīti: „Verīs, kaidu aš̄ šmuku zyr̄gu nūpierku!”

Jeī pazavārā pa lūgu i soka: „Tys navā zyr̄gs, tys tova smiertš̄.”

Jys nūzabeida, vaicoj: „Kū ta padarēt̄ ar jū?”

Jeī soka: „Līč̄ jū nūkaūt̄, sadadzynō̄t̄ i palns izkaisāt̄ pa teirumu!”

A beja tī pokojā jauna maitinā — služanka. Jeī padzierdāja itū runu i tyka jai žāl̄ kumelā, nūgōja iz jū i soka: „Ok, kumielen̄, kumielen̄, nagara jau tova dzeivā! Lyka kienenītā tevi nūkaūt̄, sadadzynō̄t̄ i palns tovs pa teirumu izkaisāt̄.”

A jys atsoka: „Tys nakas! Ka tu grybi mani ratavō̄t̄, to maņ̄ nab̄yš̄ nikō! Verīs, kab tu b̄ytu tá, ka mani kauš̄. Pastīpsi sovu prīškauteni, táv̄ īkriss̄ muns zūbs! Tu zūbu pajām̄ īstōt̄ zāmās zam kienenam lūga, tūlaik redzeisi, kas b̄yš̄ nu itō.”

Jeī padarāja tai: zūbu dabōja, īstatāja zam kienenam lūga. Pa nakti izauga tī šmuka ōbeļneica ar sudobra lapeņom, ar zalta ōbelim. Īraudzāja kienens̄ i nūzapricōjās, soka iz

kienenīti: „Verīs, kaida maņ ōbeļneica izauga zam lūga! Kaidi šmuki ōbeli!”

Jeī pazavārá pa lūgu i soka: „Teī nav ōbeļneica, teī smiertš tova! Līč nūcierš jū, sadadzynōt, palns izkaisāt pa teirumu!”

A máitiná otkon padzierdāja, nūskrāja i soka: „Ok ōbeļneiceņ mīlō, lyka kienenītá tevi nūcierš, sadadzynōt i palns tovs pa teirumu izkaisāt!”

Ōbeļneica atsoka jai: „To nakas! Ka pataiseiškūtá kū as saceišu, to mani ratavōškūtá! Ka mani ciersš, pastīp prīškauteni — táv īkrisškūtá skaidená. Tu itū skaideni īsvīd azarī pi kienená pilš, to vyss bjš labi!”

Jeī tai i pataisāja: ka skaidená īkryta kliepī, jeī īsvīdá azarī i skaidená pazataisāja par cīži šmuku peilānu ar zalta spaļveņom. Damōvá tys zalta peilāns pi pošys molys. Kienenš jū īraudzāja, atskrāja i gryb sagiuť. Kai izstīp rūku — peilāns tōļōk, kienenš pec jū, a jys vys tōļōk. Kienenš pajámá atraisāja zūbynu, drābis nūvyłka, īleida iudinī, a peilāns to tyvōk, to tōļōk, a vys nadazalaižās, kab sagiuť jū, i tai izvádá jū iz vyds azara. Tūlaik pazacālá iz augši i nūlácá iz molu, pazataisāja par cylvāku kai seņōk beja, giva zūbynu, kai daskrāja pi kienená, pajámá, sakopōja jū iz divejim gobolym. Pec tō nūgōja iz pili, sovu sīvu taipať sakopōja gobolym, a ar máitini apzaženāja.

Beja lelys kōzys sataiseitys. I aš tī beju, madu i brandivīnu dzieru, ar ogūrčim aizkūžu, pa lyupom tácāja, mutā ni laseitis nabeja.

51. Ap rogonu.

Gōja máita iz krystamōti gostūs. Īt jeī pa ceļu, verās, ka jōj jōjiejs iz zyrga — zyrgs bolts i bolts jōjiejs i bolts sunš skrīn

pa sōnim. Rozjōj cauri. Paīļ jei gobolu, verās, ka jōj pretim sorkons jōjiejs, sorkons zyrgs i sunš sorkons. Rozjōj cauri. Īt jei vāļ gobolu, verās, ka jōj malns jōjiejs iz malna zyrga i malns sunš skrīn leidza. Daīļ jei pi krystamōtis ustobys, verās, ka vysapleik zornys apstaipeitys ap ustobu. Īt jei ustobā i verās, ka siņcīs iz durovu iz klindži cylvāka rūka, iz slīkšná cylvāka kōja. Taisa jei ustobu durs valā, verās, ka krystamōtā ād cylvāku. Jau vysu cylvāku apādusá, tik golva viņ palykusá i ād jei golvu. Īt jei ustobā, sazavasaloj ar krystamōti, a krystamōtá soka iz jū: „Sok mudrōk, kū tu redzieji īdama?”

„A kū aš redzieju? Aš redzieju, ka bolts jōjiejs i bolts zyrgs, i bolts sunš.”

Krystamōtá soka: „Itei beja muna dīna. Kū tu vāļ redzieji?”

„Aš redzieju, ka sorkons jōjiejs i sorkons zyrgs, i sorkons sunš.”

Krystamōtá soka: „Itei muna sauleitá beja. Kū ta tu vāļ redzieji?”

„Aš redzieju, ka malns jōjiejs i malns zyrgs, i malns sunš.”

„Itei muna naktš beja. Sok vāļ kū tu redzieji? Sok mudrōk!”

„Aš redzieju, ka ap čotkys ustobu zornys beja apstaipeitys.”

„Itī muni celeni, kur aš staigoju špacera. Sok vāļ, kū tu redzieji?”

„Aš redzieju, ka pi čotkys durovu beja cylvāka rūka iz klindži.”

„Ā, tei muna atslāga, kur aš durs aizslādzu. Sok vāļ kū tu redzieji?”

„Aš redzieju, ka pi čotkys durovu beja cylvāka kōja.”

„Ā, tys muns slīksnis irā. Sok mudrōk, kū tu vāļ redzieji?”

„Aš redzieju, ka čotka ādā cylvāka golvu.”

Kai jei pascāja, ka rādzāja, ka čotka ādā cylvāka golvu, tō čotka giva i apādā maitini. Jei beja rogona, kas iz jū gōja, tū i ādā jei kūpā. I vysa.

52. Ap Vieja Jōneiti.

Beja klajumenš brīsmēigi lels i pūsts — ni jam īsōkuma nabeja, ni gola. I nabeja iz jō ni ļaužu, ni zvieru — vyss pūsts, tik skrāja pa tū klajumēni lopsa. Skrāja, blūdāja i navarāja izīt nu tīnīnis. Ka dagōja tys laiks, ka zvierim ruja, tai lopsai nabeja pōra i jei cīži bādōja, ka jai bārnu nabyš, ka jei sovys ailis navar aizvāst. Vot jei kryta pi zāmis augšpiedē, iz augšu vādars i soka: „Lai maņ koč viejš kū niviņ īpyuš, kab aš varātu pīdzymdynōt mozu bierneni!”

I viejs jai īpyutā, i par cik laika jai atsarodās mozenš. A tys nabeja lopsalāns, tik beja biernenš — puišķinenš. Lopsa izzeidāja jū. Jys auga vasals i šmuks. Pec tō jei atškeira jū i nūskrāja paceļu. Jys izauga lels, staigōja pa klajumēni i cīži jys beja morkotnys, ka navarāja atrast gola. Jys vys staigōja i meklāja, patš nazynōja kū. Vīnu dīnu izgōja jys pi upis, a iz tōs upis beja izaudzš brīsmēigi lels ūzuls — lels i vacs. Sōka jys vārtis i rādz, ka iz ūzula karinej zyrgs, krystiniski ar važom pīkolts, cīži šmuks ierzelš, vīna spaļvenā jam zalta, ūtrō sudobra. Dagōja puišķins klōtu, a ierzelš soka iz jū: „Vieja Jōneit, ratavoj tu mani, a aš bīšū tāv par drauga da pošys smiertš! Aš tevi seņ jau gaidu. Cik godu aš tá karineju ar važom pīkolts, a nikas natur spēka, kab mani izlaist. Tik tāv bīš cik

spāka, partū ka tu nu veja pīdzimš. Izlaiž mani nu cītuma, a aš tāv vysu padareišu, ka tu viņ gribeisi!"

Jōneit̃ izlācá iz ūzula, kai giva važys, kai rōvá, kai sakratāja, tōs važys sapleisa i ierzelš nūstōvá pa valái iz zámis. Dzākavōja jam, dzākavōja, pec tō vaicoj: „Vieja Jōneit̃, kur tu dzeivoji?"

Jys atsoka: „Tápaṭ iz klajuma i cīži maṅ gars laiks, ka aš vīns patš, aš nūitu kur tōlōk."

A ierzelš soka: „Aš tāv parōdeišu, kur dzeivōṭ. Tá natōli dzeivoj saiminīks ar sīvu. Jīm sāta šmuka i dzeivá bogota, a bārnu navā nivīnu. Aš tevi danesšu da jōs, tu sadar par kolpu pi jūs. Býš tāv labi — jī žālōš tevi kai dāla sova, a kai tāv býš kaida bāda voi nalaimá, aš tevi ratavōšu. Tāv stōv lela laimá. Tu býsi par kieneni."

Vieja Jōneit̃š atsasāda iz zyrga, nūjōja, dajōja pi šmukys lelys sātys — apleik beja cik kōrmu pītaiseits. Zyrgs nūstōja, nūsādynōja Jōná pi akminá i soka: „Palīç vasals! A ka mani tevá vajdzās — nūstōj iz itō akminá i aizsvilṗ vīnu ṛaizi, tō aš padziersšu i aizazvīgšu, aizsvilṗ ūtru ṛaizi — aš býšu iz puš celá, aizsvilṗ trešu ṛaizi — aš jau býšu pi tevá sōnūs, partū ka tu muns kungs, a aš tovs sulainš!"

Aizazvīdzá, nūskrāja i izputāja. Jōnš īgōja pi saiminīka, vaicoj, voi navā dorba kaida. A jī soka, ka vajaga jīm kolpa. Sadarāja ar jū i pajámá par kolpu. Jys strōdōja vysu dorbu cīži labi, jī aizlūbāja jū cīži i tai jū žālōja, kai sovū eistū dālu, vys runōja, ka jau nikod naatlaišš jū nu sevá. Vot jys dzeivōja tī laimeigi, izauga par lelu šmuku puisī.

A tymā kienistī, kur jī dzeivōja, beja kienenám vīna viņ maita. Jai beja cīži daudz bryugonu, a jei nagribāja iṭ ni pi vīna — jai nivīns nabeja pa prōtam. Tāvs gribāja konča atdūt jū pi

veira i patš nazynō, kū darāt, a jei vīnu ņaizi soka: „Vot, tāt, kū aš sadūmōju: vajag pataisāt augstu kolnu iz sešdesmit osu augstuma, ar bļaku jū apkalt, kab bŷtu glums. Aš likšu pastatāt tī goldu i krāslu, atsasiesšu pi gaļdená, bŷš maņ skustens iz golvys i gradzyns iz piersta, a vysy bryugoni, kur gryb ņenātis ar manim, lai parauga izkōpt iz to kolna. Tys, kurs voi izjōš, voi iziš, voi izarōpš voi kai niŷn izkōpš da maná, skusteni maņ nūrauš, gradzynu nūmaukš i mani pabučōš, tys bŷš maņ par veiru!”

Kienenám var padarāt vysu, jam navā gryuts nikō. Vot jys i lyka pataisāt taidu kolnu i apjōvāja pa vysu kienisti, lai sajōj vysy jaunī — i kieneni, i kupči, i sauci, i skrauči, i muŷyki — vysy, vysy. A kas izkōpš pi kienenītis, skusteni jai nūrauš, gradzynu pajimš i pabučōš jū, voi jys bŷš kienens voi muŷyks, pajimš jū. A vacōki, kab sabrauktu vārtūs iz kolnā kōpšonys!

I sazalasāja vysy jauni, kab raudzeitu laimis, vacōki, kab vārtis, kai jīm lŷbsis. I saiminīks lādās braukť ar saimineicu sovu iz mīstu. Jōņš prosa, kab jū pajymtu leidza, a tāvs soka: „Nā, dieleņ, palič tu lobōk sātā! Kū tu dareisi taida pasaulá miļzi?”

Jōņš i nabōdāja, a kab nabytu jam gars laiks, idává jam pyuru poroka sajukts ar pyuru palna i lyka izlasāt i sabārt sávkuru pa sevim sovā maisā. Sazajámá Jōņš iz dorba i navar nikō padarāt, ka cīži gryuts izlasāt poroku nu palnu. Jys īgōdōja ap sovu draugu kumieleni, nūgōja nūstōja iz akminá, aizsviļpō vīnu ņaizi i ūtru i trešu, a kumieleņ jau sōnus pi jō stōv i vaicoj: „Kō tu gribi? Voi tāv nalaimá kaida tyka?”

Jys soka: „Nalaimis navā, tik vajag maņ izlasāt poroku nu palnu.”

Kumieleņ soka: „Tei nalela bāda. Aš tāv tivleņ padareišu vysa!”

Aizšņōcá vīnu ņaizi ar nōsim — sareja vyss palns ar vysu poroku, aizšņōcá ūtru ņaizi i par vīnu nōsi skrīn ōrā poroks, par ūtru palny. Jōņš cik spāja maiss pastīpt, jau vyss beja gotovs. Sōka runōt, Jōņš soka: „Vot brōleit, kū aš tāv pasceišu. Aš grybātu pazavārt tō kolna, aš nūjōtu tī.”

„Deļkam,” soka kumieleņ: „Aš tevi nūvesšu. Tu nazabeist — jei bỹš tova!”

Lyka jam pa kairū ausi īleist, pa lobu izleist. Jōņš pazataisāja par cīži šmuku karaveiru, šmukōs drābās, zyrgam beja zalta sodly, sudobra īmovi i zalta peicka. Soka kumieleņ: „Siestīs, jōsim! Tik verīs, ka aš tryukšūs iz augši skrīt, kab tu nanūkristib. Turīs stypri, tverīs koč aiz krāpu munu!”

Nūjōja. Atjōja iz tīnīnis, verās, kai tyučš ļaužu daudz — cyti rauga kōpt kolnā, a nivīns izkōpt navar, zyrgam nogi ar noglom podkoltys i to nikō napaleidz. A Jōņš kai dajōja, kai aizklīdzá, kab ļaudš rozaškiertu, ar peicku sovu aizpleikšynōja, zyrgs kai tryukās, da puškolna īskrāja, pec tō nūlācá atpakaļ. Gribāja jū aiztvārt aiz ļaužu miļža, jys kai vīsulš nūskrāja i izputāja. Dajōja da akminá, Jōņš īleida jam pa lobu ausi, pa kairū izleida i otkon beja par taidu puisi kai seņōk. Nūgōja iz sātu, a kumelš nūskrāja paceļu. Atbraucá tāvs ar mōti, breinīs, ka jys izteirāja poroku, ka jys cīži gudrys puisš irā. Jys vaicoj: „Kai ta tī beja? Voi izjōja kas iz kolna?”

Jī atsoka: „Ok, dielen, naizjōja nikas. Nabeja iz kū vārtīs, tik ļaudš gryustājās, stumdājās”

Iz reita brauc jī otkon. Jys prosa, kab jū pajymtu, a jī nagryb niparkū — īdává jam div pyuri poroku i div pyuri palnu bōvātīš. Jys i nabōdāja, kab jū jymtu, jys zyna kū padarāt. Kai

cik viņ jī nūbraucá, jys tivleņ ģt pi akminá, kai aizsviļpá vīnu řaizi — kumelš lai zvīdz, kai aizsviļpá ūtru řaizi — kumelš iz pušcelá, — kai aizsviļpá trešu řaizi — kumelš stōv klōtu pi jō i vaicoj, kŭ jys likš jam darāť?

Jys lyka jam izlasāť poroku nu palnu. Kumelš aizšņōcá ar nōsim — sareja vyss palns ar poroku, aizšņōcá ūtru řaizi — par vīnu nōsi izlaidá poroku, par ūtru palnu. Jōņš cik pastīpá maiss, jau vyss beja gotovs. Pec tō soka Jōņš: „Tagad jōsim iz kolna!”

Kumelš atsoka: „Jōsim! Jei bŷš tova!”

Lyka jam pa kairŭ ausi ģleisť, pa lobu izleisť. Jōņš izleida vāļ šmukōkōs drābās kai vakar beja, tryukās iz zalta sodly, pajámá rŭkā zalta peicku i nŷjōja. Kumelš soka: „Turīs! Koč aiz krāpu munu tverīs, kab tu nanŭkristib, kod aš iz augši liekšu!”

Nŷjōja tī, Jōņš klīdz iz ļaužu, kab ceļu dŭtu. Pec tō aizpleikšynōja div řaizis ar peicku, kumelš tryukās vīnu řaizi, tryukās ūtru řaizi, cik cik naizlácá viersum iz kolna. Pec tō, atsagrīzá i nŷkrāja lájā. Ļaudš breinīs, nu kureinis taidš šmuks, taidš bogots irā, gryb jŭ aiztvárt, a jō navā jau — nŷkrāja kai vīsulš i izputāja. Iz akminá Jōņš nŷkōpá nu zyrga, ģleida jam pa lobŭ ausi, pa kairŭ izleida i otkon pazataisāja par taidu puisi kai beja seņōk. Kumelš nŷkrāja paceļu, a jys nŷgōja iz sātu, atsasāda i gaida sova saiminīka ar saimineicu. Jī atbrauc, Jōņš vaicoj: „Kai ta tī šudiņ beja?”

„Ok, dielen, nikō loba! Beja taidš vīns, kur lácá iz augši, tik jam napazaļŭbās.”

Pec tō soka tāvs: „A poroks izlaseits?”

Jōņš soka: „Izlaseits.”

Jī breinīs, ka jys taidš gudrys, ka jys mōk padarāť taidu dorbu. Iz trešys dīnys vacī brauc otkon, Jōná najem, dŭd jam

trejs pyuri poroku i trejs pyuri palnu, kab izlaseitu. A jys i naprosa, kab jū pajymtu. Kai tik izbraucá, ka jau navarēja jūs rádžāt, jys tivleņ iz akminá, aizsvilpá iz sova kumelá, kumelš i atskrāja, poroku nu palnu izlasāja, maisā sabārā. Pec Jōņš ileida jam pa kairū ausi, pa lobū izleida, pazataisāja par šmuku karaveiru i nūjōja. Soka kumelš: „Vieja Jōneit, turīs vāļ styprōk! Māš šudiņ bȳsim augši iz kolna.”

Dajōja pi kolna, ļaudš kai ģraudzāja šmuku karaveiru — poši pazaškeira, soka šveiktāt, vīns vīnam rōda jū. Jys aizpleikšynōja trejs řaizis ar zalta peicku. Kumelš kai tryukās vīnu řaizi i ūtru řaizi, a trešu řaizi kai rozaskrāja, tai nūnásá jū iz kolna pi kienenītis. Jys mudri nūrōvá jai skusteni nu golvys zámá, gradzyna nūmaucá nu piersta, pabučōja pošos lyupōs, pec tō atsagrīzá i jōj nu kolna lájā. Klīgšona izataisāja lela — gryb jū aizturāt. Jys aizšmakstynōja iz zyrga i izputāja. Nikas narádzāja, kur jys palyka.

Tagad kienens bādoj, kienitá nūskumeiga — nikas nazyna, kaidš jys beja i kur jū meklāt? Kienens salasāja sovus lelōkūs, kab parunōtu ar ģim, kū darāt, i lyka, kab vysi jaunī, kaidi tik irā jō kienistī nu bogota da biedeigu, nu kungu da mužyku sabraucá iz gūdu iz kienená pili, ka kienenitá pošā mīlōš gostus i sávkuram padūš pošā pa kiliškenái veina izdzárt. Sabraucá vysi, kienenitá pošā dalāja veinu, daīt pi sávkura i zeimoj, voi naģraudzās pi kō sovu gradzynu iz piersta. I Jōņš nūgōja. Kai dagōja jō čeredš, jys izstīpá rūku pec veinu ģimt, kienenitá verās, ka jam gradzynš iz piersta. Jei giva jū aiz rūku, a jys jai i skusteni rōda. Tivleņ nūvádá jū iz tāvu ar mōti. Vysi breinīs, ka taidu izlasāja, a jei soka iz jū, ka vysi rádžāja, kaidš jys beja šmuks karaveirs, i ka jei iš pi jō. Nu i salaulōja jū. Kienenitá žāloj cīži sovu veiru, a kienens naļūbej jū, kam jys

taids sprosts mužyks — īdává jīm pierti, lai tī dzeivoj. Jam kauns beja, kab jys b̄ytu tyvi pi jō, jys tik dūmoj, kab kū padarāt, kab nūbeņdāt taidu znūtu.

I padává zini kienenam, ka divdesmit septeitā kienisti irā vepris, kurs ai smácári ar, ai kōjom ecej, ai ásti siej. Aizagribāja jam dabōt jō. Jys apjōvāja pa vysom kienistám: kas gribeiškys nūbraukṭ pec jō — dabōškys daudz naudys iz celá, a kas atvesškys jō — dabōškys lelu moksū. Atgōja trejs adukati. Soka, ka braukškūš. Kienenš lyka īdūt jīm cik naudys, cik jī gribāja. Jī pajámá, nūbraucá. A tys glupīs znūts atīt iz kieneni i soka: Tāt, šys jōškys pec vepra!

Kienenš rozasmāja i soka kieneninái, lai īdūd jam kukuli maizis iz celá, galis gobolu, lai jōj, ka gryb! Beja tī kāveitá, kur iudini vádá. Kienenš lyka jam itū kāvi apsodlōt. Jys pajámá kuleitā maizis kukuli i galis, atsasāda iz kāvis ar vaigu iz ásti, ásti pajámá zūbūs, šļopoj ar rūkom par čūkstu i jōj pret kienená lūgim, a kienenš nu kauna nazynō kur īleiš. Jōņš tai šaltái izjōja aiz mīsta, kāvi nūsōvá, aizsviļpá iz sova kumelá, atsasāda iz jū i nūjōja. Vaicoj kumelš: „Kur jōškūš?”

Jys soka: „Pec vepra divdesmit septeitā kienistī, kurs ai smácári ar, ai kōjom ecej, ai ásti siej.”

Kumelš soka: „Tys pūsts! Kō bādōt? Dabōškūš!”

Nūjōja dabōja vepra, grīžās atpakaļ, aizjōj krūgā atsapyust, verās, a tī apstōja trejs adukati, kurī braucá pec vepra. Jī napazyna jō, sōka runōt. Jys vaicoj, kur jī brauc?

Jī atsoka: „Pec vepra.”

A jys soka: „Nabraucit, aš jau vadu vepri!”

Jī tivleņ iz jū, kab šim pōrdūtu — moksōškūš dōrgi. Jys nūgōja pazarunōja ar sovu kumeli: kū darāt?

Kumelš pascāja jam, ka pōrdūt, var i pīvuicāja, kū par jū prasāt. Vieja-Jōneiņ atgōja i soka iz jīm: „Labi, aš jiusim vepri atdūšu. Jiusu naudys nagrybu, a ka īdūsit maņ sāvkurs atgrīzīt lelūs piersts lobai rūkai, tūlaik vepri būs jiusu!”

Jī sōka runōtis, kū darāt, i sarunōja tai, ka kienens dūškys lelu naudu, to par vīnu pierstu nikō. Īdává jam sāvkurs atgrīzīt pa lelyjam pierstam lobōs rūkys. Jōņš pajámá piersts, ībōzá kešá i vepri jīm atdává. Atbrauc jī iz kieneni. Kienens rōds brīsmegi, taisa lelu gūdu, dzākavaj jīm i moksoj lelu naudu. Vysi breinīs, kai jī dabōja vepra i kienens patš gryb dazynōt. Ka vysi rozagōja, soka kienens iz sīvu: „Klausī! Nūáj tu zam jūs lūga, paklausī, kū stōsteiškūš, kai jī dabōja vepra!”

Jei nūgōja klauseitūs i dzied, ka jī vaid, ka jīm rūkys sakalečeitys, bādojās, ka sōp cīži i Dīvs zyna kod sadzeiš. Kienenīná grīžās atpakaļ, soka kienenám, a jys atsoka: „Navá breinums! Jī cīži nūzamūcāja, cikom dabōja vepra, mušeņ i apzakalečāja. Nūáj tu tagad iz duraku, iz znūtu mýsu, pazaklausīs, kū jys stōsta. Jys pajámá kāvi, kas zyna kur jū lyka, nikō napadarāja i patš napazarōdās!”

Kienenīná nūgōja zam lūga, klausās i dzied, ka jys runoj ar sīvu, bučojās, smejās. Jei tik dalyka ausi, jys kai špungōš styklys rozplāsá i apbyra kienenīni ar styklym. Jei aizasirdāja, mudri nūbāga paceļu i skrīn iz kieneni, stōsta jam, kū znūts padarāja, a kienens soka: „Redz, redz, kaidš jam spēks lels!”

Pec tō pōrgōja cik laika i kienens izdziedz, ka ir nazkur cīži dōrgs putns, i aizagribāja jam koņča dabōt tō putna. Vot jys apjōvāja, kas jam jō dabōš, tam podzarakstās atdūt trešu dali sovys kienistš. Adukati atīt otkon, jemās, ka nūbraukškūš pec putna. Kienens līk dūt jīm daudz naudys iz celá. I atīt znūts,

prosās, lai i jam pazvolej jōt. Kienenš soka: „Tu braukōji jau pec vepra — nadabōji nikō, tai i putna nadabōškys!”

A pec to merkavoj: ka braukšškys, moža kur i palikšškys!

Lyka kienenīnai, kab īdūtu jam maizis kukuli i gobolu galis, pīscāja apsodlōt ūtrū kāvi vāļ vacōku. Jys otkon atsasāda ar vaigu iz āsti, āsti giva zūbūs, jōj zam kienená lūga, šļopoj kāvái par čūkstu. Izjōja iz pļovys, kāvi nūsōvá, pec tō sasauca putnu, kab jū apāstu. Ka daudz putnu saskrāja, jys jūs cik sagiva, apzakōrstāja ar jīm, īt iz kieneni, rōda i vaicoj: „Moža tys putns bēs? A moža tys bēs?”

Kienenš aizasirdāja, prodzyna jū. Jys izgōja, aizsvīlpá iz sova kumelá i nūjōja. Putnu dabōja, jōj atpakaļ i otkon aizjōj tymā pošā krūgā. A tīsaveiri, tī adukati jau tī beja, tik jī sazaprōvāja braukņ pec putna. Jī tivleņ pazyna, ka tys patš, kur vepri pōrdává jīm. Jys vaicoj: „Kur braukšškūs?”

Jī atsoka: „Pec putna.”

A jys soka: „Nabraucit breivi, aš jau turu tū putnu!”

Jī prosa, lai jīm pōrdūd.

Jys atsoka: „Labi, pōrdūšu! Tik naudys nagrybu, a ka dūšškūs atgrīzņ pa lelam pierstam nu lobōs kōjis, to putnu atdūškys!”

Jī nūzalīcās, soka: „Kas tys deļ vīna piersta, ka tureiškūs trešu dali kienistš. Pajimšškūs doktori, salečeiškūs!”

Dává sávkurs atgrīzņ pa pierstam nu lobōs kōjis. Jys piersts sabōzá kešā, putnu jīm atdává, jī i nūbraucá paceļu. Atvad putnu, kienenš rōds, otkon taisa lelu gūdu — ād, dzer, līlej jūs cīži. Tik kienenš zeimoj, ka jī navā ļusteigi, a nūskumeigi. Ka vysī rozagōja, lik kienenš kienenīnai īt otkon klausātīs, kai jī dabōja putna. Kienenīná nūgōja, klausās i dzierd, ka jī vāļ cīžōk vaid, bādojās, ka rūkys, kōjis sōp. Vāļ

navā rūkys sadzejušys i kōjis sakalečeitys — brīsmēigys rānys. Grīžās kienēnīnā, stōsta, kū jei dzierdiejusā, a kienēnš soka: „Navā breinums! Mušēņ jī tī cīži nūzamūcāja. Zynams, ka i apzakalečāja. Nūāj tagad, sīveņ, pazaklausīs, kū runoj tys mūsū glupīs znūts ar sovu sīvu! Jys maņ jau ūtru kāvi izgubiejš i atjōja tukšā.”

Nūgōja kienēnīnā zam lūga, dzierd, ka jī ar sīvu smejās, bučojās. Pilyka ausi pi lūga, jys kai apzabungōja — lūgs izkryta ar ramom, kienēnīnā cik nūbāga paceļū.

Par cik laika dazazyna otkon kienēnš, ka nazkur cīži tōli irā kāvā ar divpadsmit kumelū, apjōvāja, kab jam tōs kāvis dabōtu. Kas jū dabōš i atvāsš, tam podzaraksteiškys pušķienistš atdūž. Dazazyna tīsa-veiri, atīž iz kienēni, soka, ka braukškūš, dabōškūš. Pajāmā daudz naudys i nūbraucā. Atīt i glupīs znūts, soka, jōškys pec kāvis. Kienēnš soka: „Jau divi ŗaizis tu beji nūjōjš, div kāvis nūgubieji, nikō naatvedi, tik tī atvādā i tagad napadareisi nikō! Nu, a ka gribi, to jōj!”

Lyka kienēnīnāi dūž jam iz celā kū apāst, lyka apsodlōž trešu kāvi vāļ vacōku nu tūs diveju. Jys taipat atsasāda ar vaigu iz āsti, pajāmā āsti zūbūs, šļopoj kāvāi pa čūkstu, jōj zam kienēnā lūgu. Jōja, jōja, cikom kienēnām styklis izsyta, pec tō nūjōja iz pļovys, kāvi nūsōvā i aizsvīlpā iz sova kumelā. Jys atskrīn i vaicoj: „Kur jōškūš?”

Jōņš soka: „Pec kāvis, kurai ir divpadsmit kumelū.”

Vot kumelš nūzabeida cīži i soka: „Tys bīj cīži gryuts. Tūs beja vīgli dabōž, bet tagad sliškōk. Nu kū tá darāt? Voi tu gaisi voi aš gaisū? Tu muns kungs, aš tovis sulainš, ka tu izgaisi, to aš bez tevi navaru dzeivōž.”

Vaicoj Jōneit: „Deļkam, tys cik baiš?”

Kumelš soka: „A vot redž, tei kává muna mōtá irā, a divpadsmīt kumeļu, tī muni vīnpadsmīt brōļu, a aš divpadsmytīs asmu. To maņ daīt i mōti, i brōļu, i sevi atdūž iz cītumu. Nu, navā kō dūmōt, maņ deļ tevá koņča vajag vysu padarāt.”

I sōka jam stōstāt, ka jys patš jaunōkīs nu brōļu cytu, patš izkaseitš. Ka jys pīdzyma, to valns nūzoga jū i pīkola iz ūzula, jys tī i karināja da to laika, cikom Jōneit jū atlaidá.

„Vot tagad tu mani otkon pīkaļsi iz ūzula ar tōm pošom važom krystiniski, a patš izkōpsi iz ūzula i tī siedeisi! Tik turīs stypri, kab tu napakristib, kod aš aizazvīgšu! Ka pakrissi, to propuļsi, a ka satureisi, to vyss bīš labi. Iz munu zvīgšonu atskriš mōtá i jei nazynōškūtá, kaidu táv moksū idūtu par manim.”

Pavuicāja jū vāļ, kai atsasauktīs iz jō mōti. Pec tō nūjōja iz ūzulu, Jōņš pīkola kumeli ar važom, ikōpá patš pošā viersyunā, aizačārā ar obejom rūkom i gaidāja, kas bīš nu itō. Ierzelš kai aizazvīdzá — vysa zámá aitzreisāja i Jōņš nūkryta iz puš ūzula, bet ikōpá atpakaļ. Ūtrū ŗaizi vāļ cīžōk aizazvīdzá, Jōņš vāļ lājōk pakryta. Vāļ ikōpá atpakaļ. Kai aizazvīdzá trešu ŗaizi, Jōņš navarāja aitzurāt — pakryta pi pošys zámis, tik iz vīnys lapenis nūzaturāja. Nu jys ikōpá atpakaļ i gaidāja. I dzierd, ka zámá dudž i zvīdz jōs mōtá i vīnpadsmīt brōļu. Ka daskrāja, ka īraudzāja ierzeli, sōka vysaiž ōvātīs nu ļustš — skrāja i lácá, i ar kōjom pārās iz ūzulu. Jōņš dūmōja, ka ūzulu izgōzš. Vot jys aizklīdzá cīži stypri: „Nūstōj, napár! Tys tovs, na svešs!”

Kává nūstōja par šalti. Pec tō sōka otkon lāktī i pārtīs ar kōjom. Jōņš vāļ cīžōk aizklīdzá: „Nūstōj, napár! Tys tovs na svešs!”

Jeī nūstōja, a par šaļti otkon lācá i pārās ar kōjom. Jōņš kai aizklīdzá trešū ŗaizi: „Nūstōj, napár! Tys tovs, na svešs!”

Jeī tūlaik pazarimās pavysam, tik kluseņom zvīdzá. Tūlaik Jōņš nūkōpá pa mozenám, važys nūrōvá, ierzeli palaidá pa valái, a mōtá cik rōda beja, ka jeī nazynō kū darāť. Vot jeī pascāja: „Vysa monta, kur irā iz pasaulá, bŷš tova, a tu bŷsi par kieneni! Izasiešť iz maná! Vajaga pōrmauť gunš upi. Turīs stypri, koč krāpās munōs aizačerīs, kab napakristib! Ka nūkrissi, to propuļsi, a aizaturāsīs, to vyss bŷš labi.”

Jys atsašāda, acš samīdzá, vāļ ar skusteni aizsāja, kab narádzātu nikō, i jōja gunš upā, kur vōrājās smala ar sāru. Kāvá mōvá cīži mudri, a pec jōs pakaļ mōvá jōs divpadsmit kumeļu. Ka beja iz puš upis, Jōnám golva apreiba, jys nūkryta tymā guni, tymā līsmá. Laimá jō, ka vāļ vīnā krāpis motā aizaturāja. Jeī izvyļka jū i nikō jam natyka, tik beja apdedzš. Nu laimeigi izkōpá nu upis i dajōja pi olūta. Jōņš beja aizkaļťš cīži, pazadzārā i pakryta, i steivs palyka, partū ka tys beja myrušš iudiņš. Kāvá cīži nūzabeida, pajámá jū nūnásá pi cyta olūta, kur beja dzeivs iudiņš, ilāja jam iudiná mutā. Jys tivleņ paplātá acš i atsašzeivynōja. Pajámá iudiná butelā, atsašāda iz kāvi, jōj iz sātu. A pec jū pakaļ skrīn divpadsmit kumeļu. Pa ceļu aizjōj otkon tymā krūgā, a tī jau beja trejs adukati, kur vāļ niu braucá pec kāvis. Vaicoj Jōņš iz saiminīku: „Voi bŷš vīta stallī, kur pastatāť kāvi ar divpadsmit kumeļu?”

Saiminīks atsoka: „Bŷš gon!”

A adukati kai padzierdāja, tivleņ iz jū: lai šīm pōrdūd kāvi!

Jys soka: „Pōrdūť aš napōrdūšu, a ka īdūsit maņ izgrīzť sávkurs pa jūstai ōdys deļ syksnu nu mugorys i pa gobolu nu čūksta deļ sprādzis, to i tai atdūšu, a ka nā, to nadūšu!”

Jī nūzalīcās, dūmoj, ka pāčōk vysys rānys nu ņaizis izlečeiškūš. Vot jys izplāsá jīm jūstys ōdys, sabōzá kulā i atdává kávi ar divpadsmit kumelim, a patš nūgōja iz sīvu sovu.

Atbrauc adukati. Vad kávi ar divpadsmit ierzeļu. Kienenš rōds, nazyna, kai jīm aizmoksōt, taisa lelu gūdu, bet rádž, ka jī vysi trejs nūskumeigi, sazavībuši. Syuta jys pec gūda kienenīni, lai nūit pazaklausāt, kū stōsteiškūš ap sovu ceļu. Kienenīnā nūgōja i dzierd, ka jī vaid, bādojās brīsmēigi, ka vysa mīsa sakalečeita sōp, kas zyna kod sadzeivās. Jei grīžās atpakaļ, soka kienenám, ka jī vaid, a narunoj nikō. Tūlaik kienenš syuta jū pi znūta pazaklausāt. Kienenīnā nagryb īt iz tū duraku, a kienenš cīži prosa, kab nūitu koņča! Vot jei pajem služanku i nūit. Daīt pi durovu, klausās: Jōņš smejās, ļusteigs. Pec tō kai aizbungōja — durs izlācá ōrā, cik nanūsyta kienenīnis ar služanku. Atīt jei ar sirdīm iz kieneni, soka: „Duraks smejās i špungoj. Tys vyss dorbs jō.”

Aizasirdāja cīži i kienenš sirdeigs — syuta, kab znūts tivleņ atītu iz jū! Jys apzavylkās pa mužyckam — apova veizis kōjā i atīt. Soka kienenš: „Kū tu ōvejīs? Tu maņ kaunu dori! Pazajiemīs dabōtu i vepra, i putna, i kávis ar divpadsmit ierzeļu i nadabōji nikō, tik maņ trejs káveitis izpūstieji. A tī nūbraucá i atvādá maņ vysu.”

Jōņš soka: „Voi tu dūmoj, tāteit, ka jī poši dabōja tō táv? Aš dabōju i jīm devu.”

Kienenš soka: „Kū tu maņ runoj bliens? Aš pavīreišu táv taidu glupu runu?”

A Jōņš atsoka: „Prosom, tāteit, pīscāt, kab izkurynōtu pierti. Īsim vysi ņaizi i šī lai nūit. Aš táv parōdeišu, ka šī maloj, a aš taisneibu soku!”

Kienenš pīscāja tivleņ izkurynōt pierti. Īt patš, pajem i znūtu i līk adukatu pasaukt. Ka nūzavylkās, kienenš rādž, ka jīm taidys brīsmēigys rānys iz mīsys, vysim trejim vīnaidys, vaicoj: „Kas jiusu tai sakalečāja? Sokit taisneibu!”

Jī cīži sazatoryuka, nazyna, kai kienenám izamalōtīs. A Vieja-Jōneit soka: „Aš, tāteit, pasceišu vysu praudu. Aš jīm tū vysu padarieju.”

Pajem kuleiti, daboj nu tīnīnis trejs rūkys piersti, trejs kōjis piersti, trejs syksnys i trejs sprādzis.

„Vot,” soka: „aš jīm vysu apgrīžu i atdevu jīm par tū vepra, putna i kāvis ar divpadsmīt ierzelim. I redzeisi tivleņ, tāt, ka aš praudu stōstu. Aš jīm dalikšu vysu i pataiseišu, ka mīsa ar mīsu otkon saaugš.”

Pajámá dalyka piersts klōtu, pasmierāja ar dzeivū iudini, kurs jam beja butelā pajimts leidza, pīlyka jūstys pi mugorys i sprādzis pi čūksta klōtu, ar iudini apmozgōja — mīsa saauga, jī ar ŗaizi palyka vasaly. Kienenš rādž, ka tei prauda. Jī tivleņ pīzazyna i poši pi vysi. Par malōjumu jys lyka pīsīt jūs pi zyrgu ástis i rozraustāt smolkom druponom. A Vieja-Jōneit palyka par šmuku puisi kai beja tūlaik, ka iz kolna jōja pec kienenītis — šmukōs drābjōs nu poša zalta i sudobra. I sāta jam izataisāja cīži šmuka. Kienenš paļūbāja jū tagad i podzarakstāja atdūt jam vysu kienisti. Pec kienená smiertš jys i palyka patš par kieneni.

I aš tī beju, madu ar veinu dzieru, pa lyupom táčāja, mutā ni laseitis nabeja.

53. Ap Zierneiti.

Beja saiminīks. Jys cīži plāsās ap zámš — jam vys moz zámis beja. Jam beja četri bārni. Nūgōja ortu saiminīks, a sīva

nūgōja iz dzerauni kaidu dorbu darāṭ. Atskrāja paṭṣ lel̄ys valns i nūzoga vyss četr̄ys bārns, i nūnásá iz ál̄ni iz sovu sātu. Atīt vokorā iz sātu saiminīks i atīt saimineica jō sīva i verās, ka navā nivīna bārna. Jī sōka raudōṭ. Jīm tyka žāl cīži i nazyna, kur meklāṭ — vokors, tymss. Reitā meklāja cik ilgi — vīnu dīnu i ūtru dīnu, kaidys trejs dīnys meklāja bārnu sovu, a pāčōk soka: „Moža vylks apādá kur mežā, voi nūsleika kur kaidā dambī, kur l̄yns mār̄c?”

Meklāja, meklāja i soka: „Cik paṭ izgaisa m̄ysu bārni.”

Jī taidi biedeigi, nūskumeigi. Īt iz reita ortu jys, a sīvu pamat sātā, lai vōrej jam brūkasts. Jei vōrāja, vōrāja brūkaṣṣ. Izvōriejusá násṣ veiram āṣṭ — pīlāja spanī i nas. Izgōja jei iz lela celá i verās, ka iz celá taid̄s šmuks, šmuks zierneitṣ velās pa ceļu. Pajámá zierneiti, ībōzá mutā i nūreja. Nūnásá jei veiram āṣṭ, paborōja veiru, atgōja iz sātu i jai dzyma dāls Zierneitṣ. Veirs par nakti gulāja teirumā, zyrgs palaidá pļovā, a paṭṣ atsagula i gul. Reitā sīva celās, bārnu satyna, īlyka šyupelī, poša izvōrāja brūkasts, pīlāja spanī i násṣ āṣṭ veiram. A dāls soka: „Mām, aṣ nesšu āṣṭ tāvam!”

Jei soka: „Ū tu, dielen! Kur tu nessi taid̄s mozenš! Vāļ vīna viņ dīna kai pīdzymi i nessi tāvam!”

„Mām, aṣ nesšu!”

Pīlāja jei spani, a jys jámá izatynās, izkōpá nu šyupelá, dagōja pi mōtis, pajámá spaneiti i Īt. Īt jys. Kur kaļnenš, tī mōtá pajem nu jō spani i nas lājēnā. Daīt jī da tāva, soka dāls iz tāvu: „Dīvs paleidz, tāṭ!”

Jys atsoka: „Paļdis, dāls!”

Tāvs tivleņ paādá, a jei soka, sīva: vot šūnakṭ nanūgōjṣ iz sātu gulātu, šai i dāls dzyma.

Jys soka: „Kur ta aṣṣ dāls?”

„Šakur äšt atnásá dāls!"

Jys taidš rōds, ka dāls irā, tivleņ brosnāja arņ i atīt jī vysī trejs iz sātu. Jys auga pa stuņdām i pa minotim, tys dāls. Izauga lels, soka: „Tāt, kur iraida muni brōli i mōsys? Voi beja jiusim cyti bārni?"

Jys soka: „Beja."

„A kur ta jī palyka?"

„Nazkur izgaisa. Māš i poši nazynim, kur jī palyka."

Jys soka: „Tāt, aš īšu iz mežu!"

Tāvs cīži jō žāloj, soka: „Naáj, i tu izgaisi!"

„Nā, aš naizgaisšu, tāt! Aš atīšu atpakaļ!"

Jys nūgōja iz mežu, pajāmá nūveja viervi cīži garu, pajāmá pilyka molkys, symtu osu salyka tymā viervā, lyka iz placu i atīt iz sātu. Īnesš pogolmā, soka: „Ša, tāt, da jiusu smiertš gona bjš itōš molkys! Aš tagad īšu sovu brōļu i mōsu maklātu."

Tāvs soka: „Ū tu, dielen! Kur tu atrassi?"

Nā, tāt, šys atrasškys brōlš i mōsys!

Nu nikō darāt, īt jys. Īt, īt. Cik verstus pōrgōja, cik godu jys gōja — i mežš pōrgōja, i pūrs, i cik teirumu pōrgōja. Īgōja jys kur navā nikaidu dzerauņu, ni muižu, tik vīna bazneica rádž tī stōv. Sadūmōja, ka īškys pi bazneickunga, stōškys par kolpu iz gods. Īgōja vydā, a bazneickungs soka: „Stōj pi maná par kolpu!"

Jys soka: „Stōškys pi tevá."

„A cik ta tu moksys jimsi iz gods?"

Šys dōrgi najimškys nu tevá, bazneickungs.

Nu cik tu jimsi nu šō?

„A kū ta šys nu tevá jimškys? Ka atdzeivōškys godu, iškys iz sātu, tu maņ pībiersi capuri naudys i vīnu maiseni maņ rudzu i ūtru mīžu!"

A jys dūmoj, tys bazneickungs: „Kas itys ir maņ pībārtjam div maisenš i naudys capuri?"

Nu jys soka: „Labi! Šys táv aizmoksōškys, toļki dzeivōtjau!"

Jys i dastōja tī i dzeivoj. Par dīnu kai kōp iz ceplá i guļ. Nu jam sirdš aizgōja tam bazneickungam iz kolpa, kam jys vys guļ.

Jys tai dagulāja da rudiná. Vysi ļaudš applōvá — jau mīži nūplauti, auzys, a jam rudzi vāļ, bazneickungam, napļauti. Ļaudš guļbys nūroka, a jam nikas napļauts, ļaudš sovys lync izkuļstāja i pōrdává, a jam vyss guļ iz teiruma napļauts. Jys taidz biedeigs, tys bazneickungs, a kolps guļ iz ceplá vyss. Jys naktī pīzacālá nu ceplá, nūgōja iz teirumu, nūplōvá rudzs i mīžš, i auzys, i vysu sakrōvá vīnā skaudzā. Reitā celās bazneickungs, a kolps izkōp iz ceplá i guļ. Soka bazneickungs: „Vot kai par vīnu nakti vyss šīm labi padareits? Toļkeiņ iz teiruma maizá. Ļaužu cyukys saieškeišys šūs maizi!"

Vot i vokors, naktš. Nūgōja gulātu bazneickungs, a jys celās nu ceplá, jāmá vysu maizi, savádá iz sātu i sakrōvá žeperūs, kur kraun maizi dzeraunā. Celās reitā bazneickungs, a kolps izkōp iz ceplá i guļ, dūmoj, ka jys i nabeja iz teiruma. Jys soka: „A paļdis Dīvam!! Vyss šam labi ašš, toļkeiņ naasma maizá apkulta."

Staigōja par dīnu bazneickungs, jys vys guļ, tys kolps. Jau vokors, bazneickungs nūit gulātu, a jys tivleņ nūkōp nu ceplá, nūit apkuļ vysu maizi i guļbys nūrūk, i lync nūplies, pajem vysu: lyncāklys, guļbys, mīžš, rudzs, auzys, kvīši i saber

vysu pa vīnu vītu, samaisa, izkōp iz ceplá i gul. Celās bazneickungs, verās, ka vyss pa vīnu vītu. Šam šūgod vajaga propulṭ ar itaidu kolpu. A kolps gul, nasoka nikō. Staigōja, staigōja tys bazneickungs, soka: „A cik paṭ maizá atdūṭ vajaga cyukom niu! Jau vysleidza šūgod maizá pa golam. Kū tá bādōṭ, vajaga iṭ gulātu!” i nūgōja gulātu.

A kolps tivleṇ nu ceplá nūkōpá zámä, nūgōja iz mežu. Pajámá trejs maisi, īdams iz mežu. Dagōjṣ trejs skudru pyulini, jys pajámá sabārā maisā, lyka iz placu trejs maisi i atnásá iz sātu, izbārā nu maisu skudrys iz maizis. Itōs skudrys losa maizi. Sávkura skudra i nas sovu maizi iz orūda, sávkura iz sovu orūdu. Da gaismys jōs izlasāja vysu maizi, palyka palovvys gubā. Skudrys aizgōja atpakaḷ iz mežu, a jys kōp iz ceplá i gul par aizmygušū. Cālās reitā bazneickungs, verās, ka vysa maizá klietī i vysa izlaseita teira. Jys taidš rōds. Nu i beidzās gods kolpam, tagad jōmoksoj! Jys nūjem capuri nu golvys i tur, lai ber naudys. Bārā, bārā, sabārā pīcpadsmī pyuru capurā i vāḷ navā pylna.

Jys soka: „Nu šam gona bīškys itōs naudys, koč i navā pylna!”

Niu īt iz klieti i ber šam maizis. Ber jam rudzu maiseni — bārā, bārā iz tū maiseni. Jam beja nu treju godu maizá i vys navā pylna. Jys soka: „Gona jau šam bīškys, koč i navā pylns!”

Niu dūṣ jam mīžu maiseni.

Soka bazneickungs: „Turi maiseni! Aṣ tāv pībieršu.”

Jys pajem tur maiseni, bazneickungs bārā, bārā, sabārā vysu maizi, cik viṇ jam beja i navā pylns maisenš.

Jys soka: „Gona bīṣ, koč i navā pylns!”

Lyka maisenš divi iz placu i naudys capuri pajámá iz rūku. Īt jys iz sātu. Gōja, gōja, cik laika pōrgōja i nūgōja iz sātu.

Īnásá, nūlyka maisenš i naudu i soka: „Nu, tāṭ ar mōti, b̄yṣ jiusim gona itōs maizis da jiusu smiertṣ i naudys gonu jiusu myužam. Aṣ īšu tagad sovu brōļu i mōsu maklātu!”

Jī nalaiž jō, tur, a jys soka: „Nā, īšu!”

Jys i laidá īṭ. Gōja, gōja, cik tōli pōrgōja, verās, ka gona goni — taidv vacs veceitṣ, a vušku brīsmēigi daudz gona.

Jys soka: „Dīvs paleidz táv!”

A jys atsoka: „Paḷdis, Zierneitṣ!” — zyna, ka jys Zierneitṣ.

„Kur ta tu īškys, Zierneitṣ?”

„Īškys sovu brōļu, mōsu, maklātu.”

„Nazynu, voi tu, Zierneitṣ, atrasškys jūs!”

„A moža i atrasškys!”

„Pajám tu nu itō pulka pati lelū vucynu, nūkauṇ, izvōrāj i apād par vīnu ṛaizi, tūlaik moža atrasškys!”

Pajámá jys nūkōvá, izvōrāja i apādá. Īt otkaitṣ jys. Dagōja jys otkaitṣ — gona vecṣ gūvṣ, vierši, soka: „Dīvs paleidz táv, veceitṣ!”

„Paḷdis, Zierneitṣ! Kur ta tu īsi, Zierneitṣ?”

„Īšu sovu brōļu, mōsu maklātu.”

„Kur ta atrassi, Zierneitṣ?”

„Atrasšu gon!”

„Pajám tu nūkauṇ pati lelōkū viersi nu itōs pulkys, izvōrāj i apād, tūṛaiz moža daīsi da sovu mōsu, brōļu!”

Jys jámá nūkōvá, izvōrāja i apādá. Otkaitṣ jys laidās īṭ. Gōja jys, gōja, verās — gona vecṣ kāvis, a tōs kāvis brīsmēigi tuklys, lelys.

Jys soka dagōjṣ: „Dīvs paleidz táv, veceitṣ!”

„Paḷdis, Zierneitṣ! Kur ta tu īsi, Zierneitṣ?”

„Īšu sovu mōsu, brōļu maklātu!”

„Kur ta tu atrassi, Zierneitṣ, jūs?”

„Varbūt, ka atrasšu!"

„Nā, naatrassi! Vini ir pi patá lelō valna. Mālis jīm izrautys, ar mālám sasīti vīnā vītā, vīns pi ūtra i par kōrti pōrsvīsti karinej áļņā. A ka tu nūgiusi tōs divi kāvis, vīnu aiz vīnys kōjis, ūtrū aiz ūtrys i ka nūtureisi, tūražiz dabōsi sovu brōļu, mōsu!"

A jys soka: „Lai skrīn jōs, aš raudzeišu giuļ!"

Jōs kai laidá skrīļ kai viejs vysvīns, tai jys kai kryta vīnu rūku aiz vīnys kōjis, ūtrū aiz ūtrys, tai i nūgiva i sabárzá jōs palnūs. Veceiļ soka: „Vareisi! Dabōsi gon sovu brōļu i mōsu! Áj tu — tī ir akmiņš iz teiruma. Akminám ir caurums deveinys aš plotumā. Áj tu iz tīni!"

Jys laidās i īt, verās, taidis brīsmeiģis akmiņš. Īkōpá jys iz akminá, īleida jys vydā, verās, ka tī vōrej äšt, vys maļteiti gatavej pušdīnis cik daudz kukaru. Cik ļaužu daudzi tī guņš smalā vard i verās, ka jō brōli divi i mōsys divi karinej sasīti ar mālám, pakōrti. Jys pajámá i nūlaidá jōs iz zámis, atraisā. A valna sīva soka: „Kū tu, Zierneiļ, padarieji? Táv smiertš i mýsim smiertš. Nūzaglobojīs tu, Zierneiļ!"

Jys i paleida zam gultys. Atskrīn patš lelēs valns, soka: „Kas itá padarāja?"

Sīva soka: „Šī nazyneiši."

Jys soka: „A šys zyn, kas itá padariejš. Tys Zierneiļš padariejš. Leišt táv ōrā!"

Jys tivleņ izleida, kai giva valnam kryutīs, kai sōka sist, tai jū i sadzyna zámās, sameidā ar kōjis vyss jō kauls. Jámá ļaudš vyss izlaidá nu áļnis i sovys brōļš, mōsys izlaidá. A jō palns tūs smiļktš iznásá iz teiruma i izkaisāja. I tān kai īsi pa snīgu, to vys tai i soka — šnyrk, šnyrk. Tī vys valna kauly, kur jys izkaisāja pa teirumu.

Laidá jys it̄ iz sātu ar sovim brōlim, mōsom. Gōja, gōja, dagōja jī da azara molys i ap azara mola taida lela áglá.

Aizgōja tymss, jys soka: „Gulāsim, brōleiši i mōsenis, máš tān!”

Jī soka: „Gulāsim!”

Jī atsagulās i guļ. A áglá trejs asš rasnumā. Baiš brōlim, mōsom jō: ka jys nūsyta taidu stypru valnu, sasisš jys i mýsu, ka máš aizmigsim!

Aizmyga tys Zierneitš, a jī jāmá jū i pīsāja pi áglis i ar kūkim, i ar stryčim, i akmiņu pīlyka viersā i poši soka: „Niu bāgsim máš!”

Bāga, cik tōli nūbāga jī par nakti,. A reitā atsamūdās tys Zierneitš. Ka jys tryukās nu mīga, tai vysu ágli izrōvá ar vysom saknám, lyka, iz placu i nas. Dadzyna jys brōļu i mōsu i soka: „Parkū jiuš tai darājat? Kam jiuš mani pīsājat? Ka vāļ tai padarāsit, to býš jiusim slykti! Par itū ņaizi aš dāravoju jiusim.”

Jī gōja vāļ cik tōli, verās: apsá puš versta rasnumā. Jau tymss, jys soka: „Gulāsim pi apsis!”

Atsoka jī: „Gulāsim!” i atsagulstās.

A jī celās kōjōs, ka Zierneitš aizmyga, jāmá jū pīsāja pi apsis i ar stryčim, i ar kūkim brīsmeigi cīži, a poši laidá bāgť. Bāga, bāga, cik tōli. Pazamūstās, ka gaisma tys Zierneitš, kai tryukās kōjōs, tai izrōvá vysu apsi ar vysom saknám, lyka iz placu i nas apsi i ágli. Dadzyna jys sovu brōli i mōsu, soka: „Kam jiuš tai darājat?”

A jīm baiš sacāť.

„Vāļ itū ņaizi dāravōšu jiusim!”

Jī gōja, gōja, cik verstu gōja i verās, ka ūzuls brīsmeigi lels, viersyunis navar rādžāť, cik rasnys kai versts. Jī soka: „Jau tymss. Gulāsim máš!”

Jys atsoka: „Gulāsim.”

Ka jys aizmyga, jī pajāmá i pīsāja jū vāļ cīžōk pi ūzula, a poši laidá i bāg. Bāga, bāga, cik tōli nūbāga, jau natōli zam sātys sovys. A jys kai pazamūda, kai tryukās nu mīga, izrōvā ūzulu ar vysom saknám, līk jys ūzulu iz placu i apsi, i ágli i nas. Dadzyna jūs, soka: „Parkū jiuš tai darājat?”

„A partū mās tai darājam, ka mýsim cīži baiš beja tevá, ka tu itaids styprs — taidu valnu sasyti zámās.”

Jī dagōja da sovys sātys, jys nūsvīdá pogolmā vyss kūks i soka: „Tāt, niu ša taisi jaunu ustobu!”

Partū ka jīm beja vaca ustoba, iz kokla kryta. Tāvs taidš rōds, ka jys atvadá vyss bārns iz sātu. Pajāmá Zierneitš i par nakti pataisāja ustobu. I dzeivōja vysī labi, kai Dīvam pīdar.

III. Pōsacenis.

1. Atīt čygans iz saiminīku i soka: „Pane saiminīks, īdūdit maņ maizis, īsim zivteņu āst! Tova maizá, a muns zivš!”

Pajāmá saiminīks maizi, dává čyganam i nūgōja ar jū. Dagōja pi azara, a čygans soka: „Nu, pane saiminīks, āssim suleni, a dybynā býš zivtenis!” i apmōnāja saiminīku.

Saiminīks pascāja: „Ak tu, mōņš! Kai tu čygans mōņš pīdzymi, tai tu mōņš i nūsprōgsi”, i nūgōja iz sātu.

2. Atgōjš čygans iz saiminīku, prosa: „Pane saiminīks, īdūd mani mads!”

„A kū dareiškys ar madu?”

„Ak, pane saiminīks, vajaga deļ zōļu — cīži brōlš slyms!”

Saiminīks īdává jam madu deļ zōļu. Pec tō īt saiminīks nu ustobys i rádž, ka čygans sādž zam sietenis i ād madu, soka: „Kū ta tu — deļ brōlā prasieji, a patš ādi?”

„Ak, pane saiminīks, sadūmōju as tū, ka brōļš, da naeists brōļš. Lobōk aš patš apiesšu!”

3. Soka veirs sīvai, kab naāstu tuklu gali, lai stōv par zīmu kōpustim pavasaram.

Nu labi, lai stōv.

Atgōja pavasarš. Jei stota kōpusti, pajem i lik pa gobolam gali zam kōpustu. Daskrīn sābra kucá, izkaš ōrā kōpusti i gali apād. Nūgiun jei kuci i pīsīn pi bucys topys ar olu, a kucá izraun topu i skrīn paceļu. Jei skrīn pakaļ i klīdz: „Kuceņ, topu atdūd! Kuceņ, topu atdūd!”

Tymā šaļtī izskrīn ols nu bucys. Jei pajem symtu pyuru myltu, kas beja samolts deļ peirāgu i izkaisej pa greidu. Atbrauc veirs i verās, kaidu jei lobu parādu pataisāja, soka: „Ok, dīveņ, kū ta tu padarieji — gali sapūstieji, olu izlaidi, myltu izkaiseji!”

Pajāmá izpārā jū labi, a vys da prota nadavádá. Jei kai beja glupa, tai i vysu myužu glupa palyka.

4. Seņōk beja tāvs i dāls. I dālam jau beja bārni. Atīt jys nu krūga, īreibš i soka iz sovīm bārnīm: „Jemit jiuš ragavenis, līcit vacū tāvu, veļcit iz mežu, izsvīdit jū pūrā! Lai jū tī voi vylki ād voi suni!”

Nu vot, jī īlīk vacā tāvu, nūvalk iz pūru, izsvīž tī, a ragavenis atvalk atpakaļ.

Vaicoj tāvs: „A kam jiuš ragavenis vylkat iz sātu, kam jiuš napamátát tī?”

Atsoka bārni: „A ar kū mās tevī vilksim, ka tu vacs bysi?”

Jys rādž, ka slykti. Nūgōja patš iz mežu, atvylka vacū tāvu iz sātu atpakaļ i globōja da smiertš.

5. Dāls beja par saiminīku i dalāja gali ap goldu pi maļteiti. Daleidams soka jys: „Ša, mām, tāv gobols, a sīva, ša tāv kimūss!”

Sīvai kimūss beja itaids lels, ka jei navarāja apāstš, a mōtāi gobols itaids moziņks, ka nabeja kō iz zūba izliktš.

6. Beja mōtā i maita, i kuceitā. Mōtā beja vaca, a maita beja natiklā. Ka mōtā syuta strōdōtš, to jei naīt iz dorbu i soka: „Deļ kam strōdōtš? Mani veirs izvāsš, kuceiti vylks apāsš, a tu, māmeņ, nūmiersi!”

Daīt zīma. Ni apād kuceitis vylks, ni nūmierst mōtā, ni maitys veirs naizvad i navā kū āstš. Papyuš viejs pi lūga, syuta maita mōti: „Pazaver, māmeņ, voi naprosa kas pļautu!”

„Nā, maitiņ, ka napļōvi vosor, to zīm nikas naprasās — bodu viņ jōslōpst niu!”

7. Brauc cylvāks ar lynim i rādž ka, kaunās div cylvāki. Kaudamīs sauc jō, tō kur brauc pa ceļu: „Āj šur roztīsoj mums!”

Dagōjš klōtu vaicoj jys: „Kō jiuš kaunotās?”

„Mās kaunomās ap pūrim — kuram kurū pūru pajimš. Lyudzams roztīsoj, mās tāv labi padarāsim!”

A jī beja valni — vīns beja mozs, ūtrys beja lels. Cylvāks soka: „Vot as jiuš tivleņ iztīsōšu! Tu mozōks — tu pajām mozōkū pūru, a tu lelōks — tu pajām lelōkū!”

Labi, valni rōdi, ka jūs tik labi roztīsōja i soka iz jū: „Ka saliksi lyns i svora svārt, to tu pasauç mýsu, pasoki tai: siest dierš viersum! A mās tāv labi padarāsim!”

Nūbraucá cylvāks ar lynim, nūvadá pīcys dvacatkenis, a pōrdává bierkovu. Kupçš breinīs, ka cik gryuti, pajem izkrota, izmeklej, voi navā akminá pībōsts. Nā, nikō — teiri lyni. Lyni teiri i beja, tik iz lynu beja atsasāduši valny.

8. Soldots prosās pi saiminīku iz naktš mōjam pōrgulāt. Saiminīks dūd jam vītu. Jys izkōp iz ceplá i gul, a saimá aizīt ap pušnaktim iz kulu kultu. Pazamūdās jys zam gaismys i dzierd, ka vyss pukčej, jys soka: „Pukčej napukčej, aš nazabeistu!”

Jys aizmīdz. Ūtru ņazi pazamudās i dzierd, ka vyss pukčej. Jam tyka baiš, jys dūmoj, ka zagli īleida sātā zogtu. Jys nūkōp kluseņom nu ceplá, kab nūbāgť paceļu i, bāgdams nu zagļu, aizamat jam iz vadža šynelš. Jys dūmoj, ka zaglis giun, atraun polu nūst, skrīn iz kulu i soka: „Ok, saiminīks, tovā sātā navā labi — zagli sagōjuši zogtu!”

Atskrīn saiminīks nu kula i verās, ka iz durovu vadža šynelá pola atrauta karinej. Īt ustobā, apzaver — nikur nikō navā, maizeitá viņ izlykta iz ceplá, tei skōbdama pukčej. A soldots nūzabeida i nūbāga paceļu.

9. Saiminīks sirdājās, ka sīva vīnu laidu vys bīzu putru vōrej i soka: „Vajag cytu iedīni pōrmeit, kab pazavylktu deļ pavasara ozbors!”, a jei naklausa, vys bīzu putru vōrej.

Vot jys soka, ka vāļ vōreiškūtá, to sisškys par koklu! Jys izbraucá nu sātys, a jei lyka i vōrej bīzu putru, i dzierd, ka jys brauc atpakaļ, giun pūdu i zámā, i poša viersum tup, a putra

pláķš i pláķš pudā. Atīt veirs i klausās, ka pláķš i soka: Kas itá, bōbeņ, pláķš?"

Jei atsoka: „Ū tu, veireņ, voi nazyni, ka iz vosorys vysom bōbom pláķš?"

10. Saiminīks sirdejās iz sīvys, ka jei namōk aust, i soka: „Ka aš nūmieršu, ar kū tu mani paglobōsi?"

Jei atsoka: „Veireņ, aš tevi ar dzeji apteišu!"

Veirs dūmōja, ka jei tai pa smīklam runoj i apzamátá par nūmyrušu, a jai nabeja kraklu, kō jam apviļķt, jei pajámá i aptyna jū ar dzeji, Nūnásá iz klieti. Jys tī i guļ kai nabašnīks, a vystys staigōja aiz klietš i saimineica pabārā jōm atšķiru. Gailš sasauca vysu vystu pilnavoj, kab vysys bŷtu paādušys i soka: „Vot duraks beja šū saiminīks. Maņ ir desmit sīvu i vysys maná klausu, kū aš līku, tū vyss dora. A jam vīna beja i tōs namōcāja saturāt, ka jei i kraklu naizaudá deļ smiertš.”

Saiminīks kai tryukās kōjōs, kai giun peicku, kai sōk mugoru sukōt sīvai, tai jai i aust, i vysu dorbu strōdōt izvuicāja.

11. Beja saiminīks cīž bogots. Godās jam aizbrauc bazneickungs i prosās pi jō pōrgulāt. Jys soka: „Deļkam, varama!”

Pōrgulāja nakti bazneickungs. Reitā cālusās saimineica vōrāt brūkastš dazajādzá, ka jai ūla izgaisa. Jei meklej ūlys. A saiminīks sacel trikmīni, ka cik dzeivōja, a nikod jam nikō naizgaisa nu jō dzeivis, a tū reitu ūla izgaisa. Kai tys var bŷt?

A bazneickungs pīzaciels, pōtoru nūskaitiejs, brauc mudri paceļu nu tō trikmīnā, kab nadzierdāt klīgšonys, lomōšonys. Izbraucá iz pušcelá, īgōdoj, ka jam grōmota palyka, aizamiersa pi saiminīka i syuta jys puisī pakaļ. Nūskrīn

puiss̄ i verās, ka nikur nikō navaida i ni dedzš nikur nikō, a sātys navā, i palny ar vieju izputynōti, toļka iz tōs vītys stōv gaļdenš, a iz gaļdenā bazneickunga grōmota.

12. Seņōk laikim Dīvs ar valnu par kūmim saucās i vīns iz vīnu gostūs staigōja. Atgōja Dīvs iz valnu, a valns pajāmā pīlaidā ūdu tymā ustobā, kur Dīvs gulās, kab jū apāstu. A Dīvs pajāmā zōļu pīkiupynōja, lūgu attaisāja, ūdu izdzyna ōrā, a patš pōrgulāja labi i palyka dzeivs. Nūit iz reita valns vārtūs, dūmoj, ka jys beigts bēs. A Dīvs vasals kai ūzuls izīt.

Pāč nūit valns iz Dīvu gostūs. A Dīvs, kur valns gulās, lyka pīlais̄ blusu. Kai sōka blusas jū kūdāt, to jys grūzājās i mātōjās, i svaidājās, i doncōja iz augstīni. Apzamátā i par pāli, i par čyusku, i par škierzlotu i navar jam pacīš. Vot jys pajāmā i patš pazakōra iz noglys. Iz reita, vaicoj Dīvs: „Voi labi gulieji?”

Jys atsoka: „A kam tu maņ pīlaidi tai daudz īnaindņiku, kuri mani gribāja apāst? Vysu nakti kōvūs, ni ocu natyku aizmīdzš!”

Soka Dīvs: „A tu maņ napīlaidi īnaindņiku ar leikom kōjom, ar garim dzanūklim, kab munu vysu ašni izdzartu?”

Szasirdāja vīns iz vīnu i nagōja vairōk gostūs nu tō laika.

13. Beja saiminīks — ni cīži vacs, ni jauns, vāļ pušmyuža cylvāks. Jys apzalaidā i nagryb strōdōt nikō. Guļ jys, guļ iz vītys i aizagribāja jam āst. A tai kai dorba nastrōdōja, nikas jam āst i nadūd. Nu soka: šys miersškys zāmā!

Guļ jys i namierst zāmā, a āsti gribīs.

Dīvs rādž, kū darāt ar jū? Pīsīn stryčēitī peirāgu i pa grīstim izlaiž iz jō pretim viersum. Jys paplies acš, verās, ka

peirāgs, snādzās, gryb dasnāgt, a Dīvs vys palaiž i atraun, palaiž i atraun, jys snādzās, giusta, a navar sagiuļ. Dīvs i dalaiž klōtu, a sagiuļ navar. Ka jys pīkusa, tūlaik Dīvs dalaidá jam, ka jys kimūsu atkūdá i tivleņ atrōvá nu jō.

Jys soka: „Ok, Dīven, idūd tu maņ i vāļ atkūš!”

Dīvenš par šaļtim vāļ jam idává atkūš.

Jys soka: „Ai, kaidš lobs beja! Aš i vysu apāstu!”

A Dīvs jam dalaiž i atraun. Nūzamūcāja gluži, ka jam kraklys slápnys nūsveida nu svīdru. Vot Dīvs dalaidá jam, kab jys apāstu vysu, a jys soka: „Ak, paļdis Dīvam, koč pīrá i mugora slápná nūsveidusá, vyss aiziežu drusceni!”

A Dīvs atsoka iz jū: „Vot cylvāks, nagrybādams maizis peļnāt, tu atsaguli miert, zámá. A tu i nanūmyri, i ašt aizagribieji, i cik táv mūku beja, cikom tu dabōji itō peirāga? Pastrōdōsi da svīdra, tai i paiesi da seitu i vasals bysi, a bez laika nanūmiersi zámá!”

14. Gōja kolps iz sātu, īleida brīsmēigā pūrā i navarāja izleist ōrā, sōka klīg, ratonkys i atsarodās pi jō napazeistams, a tys beja valns. Valns soka iz jū: „Ka podzaraksteiškys, ka atdūškys maņ sovu dvāseli, to aš tevi izvesšu iz celá!”

Padūd jam papeiru i lik pōgrīz, mozū pierstēni kairōs rūkys i ar ašni podzarakstāt. Valns atsagrīzá, a jys tai šaļtái mudri pōgrīzá mozū pierstu lobōs rūkys, na kairōs, izlaidá ašni i sōka rakstāt iz papeira kristēni — cik daudzi pīrakstāja, cik viņ varāja, cik vītys beja. Pajámá valns papeiru, kai īraudzāja kristēš, tai nu lelys sirdš svīdá zámá i nūskrāja paceļu.

Verās kolps: valna navā, tik vysapleik ap jū sazalasāja cīži daudz vušku, cīži lels pulks — boltu, malnu, palāku, raibu,

vysaidu, vysaidu. Jys īt i jōs nūit pakaļ, naatsastōj nu jō. A tōs nabeja vuškys, tōs beja dvāselis valnam pōrdūtys, kurys valns atdává jam par kristenim, kur jys pīrakstāja jam iz papeira. Atgōja kolps iz sātu, saiminīks nūzaprīcōjās cīži, ka šam cik daudzi vušku atvádá, soka: „Aš nūpierktu jōs! Cik tu gribi?”

A kolps soka: „Aš navaru pōrdūt, jōs navā munys!”

Lyka jam pataisāš caurumu cymdā i cymdu pakōrtž zam grīstu. Kai sōka bārtīs nauda par tū caurumu, tai pylna ustoba pībyra, a vuškys izputāja vīna pec ūtrys. Dīvs pībārā naudys par dvāseļim i pajāmá jōs iz sevim.

15. Beja cylvāks ni cīži lels zaglis, ni nazaglis, vys gribāja pazagž. Sagōja ļaudš bazneicā iz miša, a jys pa tai šaltái īgōja bazneickunga stancejā. Īgōja jys vydā, rádž, ka irā iz sīnys karinej lōča kažuki, kai seņōk braucá kungi iz bazneicu, i sakōra kažuks pi bazneickunga. Jys i nūzoga lōča kažuku voi ta vīnu, voi divi, voi cik. Īīt bazneickunga ūtrā stancejā, rádž, ka capurá karinej iz sīnys i tū pajāmá nūzoga. Īzavārā, ka iz golda nauda stōv, jys tū pa pusái pōrdalāja, pusi pajāmá, a pusi památá. Īgōja jys pāčōk kuknā, verās, ka kotlā gūrns galis cyukys vard zierņūs, jys i gali pajāmá. Pīlasiejš vysu itū i saglobōja, a patš nūit iz spovedi iz bazneickungu. Dagōjš pi bazneickunga, sōčš stōstāt grāks i soka: šys sazaticš ar bazneickungu, nūjiemš capuri pret bazneickungu.

Bazneickungs atsoka: „Labi, muns bārns, tai i vajaga!”

Šys i lōčš atdziņš nu bazneicys.

„To i labi, muns bārns, tai i vajaga!”

Šys naudu atracš i ar bazneickungu padaliejš pa pusái.

„To labi, muns bārns, ka tāv Dīvs dāvá, to labi, ka i bazneickungam dāvá koč puseiti!”

Šys i cyuku nu zierņu bazneickunga izdzinš.

„Labi, cīži labi, ka redzi škodá, to vajaga izdzeiņ, a Dīvs táv grāku atlaisš!”

Bazneickungs izspovedāja jū, īdává grāku atlaisšonu. Jys i nagaidāja, kod beigš vysa bazneica, jys sagrōbš vysu i aizšmaucá pa prīšku iz sātu. Pec miša īt kungi nu bazneicys pec kažuku, i tukšs — navā kažuku. Īt bazneickungs stancejā sovā, verās — iz sīnys capuris navā jō babrovas, izmat iz golda acš — i naudys navā pusi. Klausās, ka atskrīn saimineica raudōdama da jō: „Ak, mōceitōjs, izvylks gūrns galis nu zierņu!”

Jys staigōja, staigōja pa stanceju i sadūmōja, ka patš zagli izspovedāja, vāļ i pazalīlāja i īdává jam grāku atlaisšonu, i vyss propūla.

16. Beja tūksneitš, kur vys dzeivōja pa mežu. I gōja jys Dīva lyugtu, a nabeja vāļ redziejš bazneicys. Izagōja jam iz teiruma i rádž, ka stōv patmalis iz upis molys. Jys dūmōja, ka bazneica — laidās i nūit da patmaļu. Jys gōja pa iudini par upám i ni kōjis mierka jam, nikō — jys ni mierka, ni sleika. Dagōja da patmaļu klōtu, atsatupa ceļus i sōka pōtors skaitāt. A puiškini pamona jū nu augstīnis patmaļu i sōk jū svaidāt ar akminim, ar pagalám. Jys nūskaitiejš pōtoru, cik jau tī zynō, it paceļu i sazateik ar cylvāku. Cylvāks vaicoj: „A kur ta tu beji?”

Jys jam stōstāt, ka vot bejš bazneicā šys i ka jiemš Dīvs ryukt: hū!, a Jumprova Marija kai jāmusalatāt: la-ta-ta! La-ta-ta!, a mozī Dīvani kai sōkuši šū sist, svaidāt, špuļōt ar akminim, ar pagalám, gribāja šū nūsis. Nagōjš nikod iz bazneicu i naiškys vairōk! Īt jys atpakaļ par upám, i jau kōjis mierkst jam leidz povōršku vītom, ka jys sagrākōja.

17. (Ap divi ģītais) Beja divi ģītais i vīnai cīži beja gryuts dzeivōt, ka beja moza saimá, nabeja kam strōdōt. Jei atskrīn iz sātu pastrōdoj dorbu, nu sātys skrīn iz teirumu pļaut, i otkon nu teirumu skrīn iz sātu. Aizīt tymss i palīc jai biernensš teirumā. Ģģōdoj jei, ka navā bārna sāta, nūtak atpakaļ iz teiruma i atrūn sovu bierneni, ka eņģeleiši leigoj jū zalta šyupeleitī ar zalta ōbeleiti kairynoju i dzīd, leigōdami: „Uceiļulei, aizmierstīs biernensš mōtai!”

Ka datácāja mōtá, to atdává jai bierneni ar vysu šyupeleitī i ar ōbeleiti. Vot ūtrai ģītalái teik žāl — pajem jei sovu bārnu nūnas iz teirumu i pamat tī, atskrīn iz sātu, strōdoj dorbu, strōdoj i soka: „Ok, kai maņ dorba daudz! I biernensš muns palyka. Nikod skrīt pakalá.”

Nūskrīn jei zam vokora pakal, i atrūn, ka bārnu leigoj valni i klīdz leigōdami: „Ū-u mozīs bārns, teišam pamasts!”

Jei cik atjámá nu tōs leigōšonys nu ģīnainīku, pošā nūzabeida i bārnu nūmūcāja, i obi nūmyra.

18. (Ap divi brōlim) Saiminīks nūģōja iz mežu kūku laseitu deļ steipu, kur trauks steipoj. Staigōja jys, staigōja, cikom pīlosa kūku. Aizīt jam tymss, navar iz celá iztikēt. Kū ta jam darāt? Sakur jys guntenš i sād, siļdeidams i peipādams. Verās, atīt cylvāks iz jū i soka: „Vasals, brōleit!” — „Vasals!” — „Voi pījimsi tu mani pi guntenis?” — „Deļkam, siļditīs!” — „Tu maná Nazabeist,” soka tys cylvāks: „aš asmu tāv brōļš!”

„Kai-ža tu maņ brōļš esi, ka aš pi mōtis vīns dāls?” vaicoj saiminīks.

Jem stōstāt tys cylvāks, ka jūs mōtá vāļ jei nabeja ģōjusá pi veira, jauna vāļ máita, jei dadzeivōjusá i jei nūģubāja jū — ar

jūsteni nūžņaugusá i mežā zam sīkstys pabōzusá. A jam tagad vajag ál̄nis cīst̄ pokotu par mōtis grākim, lelys mūkys jōcīš. I prosa jys: ka, nūiškys iz sātu, tai itū jūsteni mōtái atdūd, voi jei pīzazeiņš pi tōs?

Vaicoj saiminīks: „Ak, brōleit̄, voi ta tu mudri sprukškys nu mūku?”

A jys atsoka: „Ka nūmierš mōtá, tūlaik jei nūiš iz munu vītu, a aņ tikšu dabasūs!”

Nūit saiminīks iz sātu, stōsta, ka jys aizamaļdies i mežā guliejš, nu i padūd jūsteni mōtái: „Ša táv, mām, gastiņči nu dāla!”

Jej nu řaizi napīzazeist, ka jei tai padarāja, bet pāčōk pīzazynās. Ka jei pīzazyna, tai jei i nūmyra i nūgōja iz jō vītu, iz dālu, a jys otkon nūgōja iz dabasim.

19. Beja kungs cīži skūps. Jys saslyma i lyka atnást̄ zalta bucenj, kur jam beja, tū vysu naudu nūreja pajiemš i patš nūmyra. Paglobōja jū zam bazneicys i nu tō laika sōka tymā bazneicā bīdāt̄ cīži — nak̄t̄ obrozs vyss beja apgrīzti, svácis apgrauztys, sazalauzeitys, sabarztys. Bazneickungs apjōvāja: kas nūpilnavōš i sagiuš tū baili, kas tai dora, to jys jam labi aizmoksōš. Atgōja trejs puiši i soka bazneickungam, ka jī pilnavōškūš: „A kū tu mums aizmoksōsi par tū?”

Soka bazneickungs: „Vysim trejim dūšu pa symtam rubļu, a kas nūbāgš, tam dūšu symtu pōru žogoru!”

Jī vaicoj: „Voi varēs kartōt̄ bazneicā?”

Bazneickungs soka: „Deļkam, var!”

Nūgōja puiši iz bazneicu, pastatāja goldu, aizdádzá sváci i sōka kartōt̄. Div sād̄ sōnim, a trešs ar mugoru iz oltori. Ka dagōja pušnaktš, tai nabaņniks i izleida nu zakristejis. Tī divi,

kur sād sōnim — tī rádž, ka jys atīt, a tys trešīs, kur ar mugoru — tys narádž. Jī soka: „Tu jauč kartys, a mās īsim meiztu ōrā!” i izgōja.

Jys jauc kartys, a nabašņiks nūstōja aiz mugorys jam i pyuš — gryb sváci appyust, bet natur cik gora, kab appyust, deļ tam ka jys nabašņiks. Puisš atsaver atpakaļ i verās, ka stōv, i soka iz puisi: „Kartoj ar manim!”

Puisš atsoka: „Labi siestīs!”

Nabašņiks sādās, sōka spielāt — kai pōrkartoj, tai kraukoj i izkraukoj iz golda zalta naudu, pec tō vāļ kartoj. Nu i pōrspielāja vysu naudu, vysu izkraukōja i navā ar kū moksōt jam. Tūlaik giva puisam aiz cakula, a puisš jam giva aiz cakula. Sazajāmuši i sād obadivi, partū ka obi beja vīna spāka. Aizdzīdōja gailš i nateirs gors izgōja nu nabašņika, tik piersti jam atkrypa, jys i nalaiž valā puisi, kai giva aiz motu, tai i tur.

Izausa gaisma, atīt zvaneitu i tai jūs atroda obi siedeļt cakulūs turādamīs. Pajāmá nabašņiku atrōvá nu puīša i paglobōja. Pāč beja mīrs tymā bazneicā — nabīdāja vairōk. Bazneickungs pazvolāja puisam pajimt vysu zalta naudu, kur jys izkartōjš beja i vāļ īdává jam trejs symti rubļu. A kur nūbāga, tūs sagiva i īdává jīm pa symtu pōru žogoru.

20. Beja kungs i beja kungam pīci starostys i vīns mužicēš strōdnīks. Jys kur īt, kur naīt — vysi pīci pakaļ pec jō, koč jys meiztu īt, a tī pakaļ. I kungs syrdās, ka jys moz dorba padora. Nu jys soka iz kungu: „Prošu, kundzeņ, nazasirdāt, kū šys kungam pasceiškys! Jiuš kungs paklausāsit šū, kū saceiškys?”

Kunga soka: paklauseiškys!

Jys soka: "Ka tu, kungs, likšķys tūs pīci starostys pi dorba, a mani vīnu pastateiškys par starostu iz jūs, to kungam nu desmit rūku vairōk b̄yškys dorba, na kai nu munu diveju!"

Kungs paklausāja — tūs pīci lyka pi dorba, a jū vīnu par starostu. Tūlaik kungs golā tyka i par kungu palyka

21. Gōja skraučš iz sātu nu dorba. Gōja pa ceļu, aršins dzeļža rūkā. Īt atsaspīsdams kai ar viezeni i verās, ka atīt vylks pretim. Jam navā kur izbāgīt i vylks nabāg. Sagōja vīnu vītu i stōv vīns pret vīnu pretim i vylks nagrīž celā. Soka skraučš iz vylku: „A kū tu ar šū veiktīs gribi, ka tu celā nagrīž? Nu paga, cikom tāv syltu kažuceni sašyuškys, nūjimškys māru, cik vajaga gara, cik plota!"

Aizgōja nu pakalis — miereiškys kažuceni tagad. Jys tī miereidams i aptyna āsti stypri ap rūku, a jys beja pastypri cylvāks, i sōka ar aršinu sist jam par golvu. Ka vylks gryb giuť aiz rūkys kūst, tō jys ar aršinu par golvu. Syta, syta, cikom smedzini izleida ōrā. Jys sōka ar ašni pliutāt i skraučam acš aizpliutāja, a skraučš vāļ styprōk syta jū par tū. Vylks kai sazastipā kai bāgīt paceļu, tai āstā palyka ap rūku apteita i attryuka ar vysu pirškauli, a jys i nūskrāja voi tōli voi tyvi, tys vylks, i soka skrīdams: „Vot kaidis sylts skrauča kažucenš! Naiškys nikod veiktīs ar skrauči i bārnu bārnim pasceiškys, kab naaiztikť skrauča, ka sateikškūš!"

22. Dzeivōja pops, a pi popa beja kolps. Jys dzeivōja pi jō i jam paslykti beja — dorba gona, a āst pamos, paslykti. Jys kur atrosdams pi popa sīvys voi tī svīksta voi kriejuma voi galis pa kimūsam atgrīž i aizkūž i kriejumu izdzer. I vys jau tei popa sīvai nūjādž, ka ir aiztykts. Jei popam pasoka ka aiztykts, a

kolpam nasoka nikō ka vāļ nabeja jō dajāgusá. A kolps sadūmoj, ka b̄yš slykti, ka jei jau merkavoj pilnavōt̄, kas tū dora. Jys nūit iz bazneicu, pajem vysim svātajīm izzīž mutis i bōrdys, kuram ar kriejumu, kuram ar svīkstu, a kuram galis gobolu īsprīž zūbūs.

Atīt pops iz bazneicu reitā, verās, ka svātī vysī apzataušīs āsdami. I pasauc jys sīvys, ka šī dūmōjuši ka kolps, a tī svātī šīm tū dorūši! Kai jāmá peicku pops, aizasirdāja stypri iz jūs, ka šam cik ņaizi vysu izāduši, kai sōka pārt̄. Pārā, pārā cik viņ sirdš nāsá, izpārā jūs cik gribāja. A beja popam dōrzs kanepu apsāts lels. Jys naimovāt̄ strōdnīku nagryb, kolpam jōplieš vīnam patám. Pajem i sanas svātūs kanepās tys kolps.

Īt otkon reitā pops bazneicā, verās, ka nivīna svātō navā, vaicoj iz kolpu: „Moža tu redzieji, kur jī nūgōja svātī tī?”

Kolps soka: šys iudini ness̄, dzierdāja ka kanepās murž nazkas.

Nūit pops vārtūs i atrūn jūs tī. Jys prosa, prosa jūs, lyudzās, lai īt iz bazneicu — atīš svātdīnā, saiš ļaudš, a nivīna svātō bazneicā. Jī naklausa popa, naīt iz bazneicu. Jys prosa kolpa, lai īt jūs pōrprasāt̄, ka jō naklausa!

A kolps atsoka: Šys dzierdiejš, ka cīži aizasirdāja iz jō kam jūs pārā. Ka jī tai runōjuši: šī pasiedeiskūš par dīnu kanepās, a par nakti šmaukškūš gobolā!

Pops nūzabeida, sōk lyugt̄ kolpa: šys tāv symtu rubļu moksōškys, tik savád̄jūs bazneicā!

Nu kolps, cikom par nakt̄ sanásá jūs bazneicā, a kanepis vyss izlauzāja — ni vīnys napamátá, ka svātī tai padarāja nu siržu. Pec tō symtu rubļu dabōja nu popa. Popu i bez kanepu i bez naudys památá.

SATURS

1. Ap natikli.
2. Ap kazeņom.
3. Ap visteni.
4. Ap gaileiti.
5. Kai zvieri pi spovedš gōja.
6. Kai Dīvs jōja kikerzās iz cylvāka.
7. Ap kungu, kurs atsavādās.
8. Ap kaļvi.
9. Ap žydim.
10. Ap valnu. I.
11. Ap valnu. II.
12. Ap valnu. III.
13. Ap zagli.
14. Ap duraku.
15. Ap duraceni.
16. Ap valna kolpu.
17. Ap glupu bōbu.
18. Ap kaļva sīvu.
19. Ap lopsu.
20. Ap začeiti.
21. Ap trejim vōcīšim.
22. Ap duraku. III.
23. Ap eiksteiti.
24. Ap div brōli gudri, trešs duraks.
25. Ap bōrineiti I.
26. Ap bōrineiti II.
27. Ap bōrineiti III.
28. Ap bōrineiti. IV.
29. Ap trejs bōrineišim. V.
30. Ap trejs mōsys.
31. Ap trejs brōli.
32. Ap murzu.
33. Ap div mōsys, trešs brōlš.
34. Ap kupča dālu.
35. Ap razboinīku.
36. Ap kungu.
37. Ap bryugonu nabašniku.
38. Ap viežu kieneni.
39. Ap dālu.
40. Ap div dāly.
41. Ap taidu, kur bailis meklāja.
42. Ap Dīvu.
43. Ap razboinīkim.
44. Ap bednu puisī i ap lopsu.
45. Ap Palnurušku.
46. Ap pōrlōdātu kieneni.
47. Ap mōsu i ap brōlim.
48. Ap Aleksandri, kur mōcāja
49. Ap valna maitu.
50. Ap kienená maitu, kur izgaisa.
51. Ap rogonu.
52. Ap Vieja Jōneiti.
53. Ap Zierneiti.

III. Pōsacenis.

1.	9.	17. (Ap divi ītalis)
2.	10.	18. (Ap divi brōlim)
3.	11.	19.
4.	12.	20.
5.	13.	21.
6.	14.	22.
7.	15.	
8.	16.	

